

การศึกษบทแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์เป็นภาษาไทย :

กรณีศึกษารายการก้าวนำโลกกับ 9 SCI

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2546

ISBN 974 – 04 – 3263 – 8

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

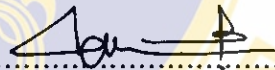
วิทยานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษามทแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์เป็นภาษาไทย:
กรณีศึกษารายการก้าวนำโลกกับ 9 SCI

นางสาวพรพรรณ โล่ห์จึงชัยฤทธิ์
ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์สุจริตรัตกษณ์ คุ้มคง Ph.D.
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

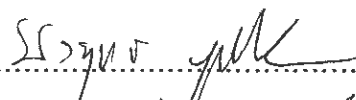
อาจารย์กฤตยา อกนิษฐ์ M.A.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

อาจารย์อัญชลี ชัยวรพร M.A.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์รัศมีดารา หุ่นสวัสดิ์ Ph.D.
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยังยุทธ บุราสิทธิ์ ศศ.ม.
ประธานคณะกรรมการหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษามบทแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์เป็นภาษาไทย:

กรณีศึกษารายการก้าวหน้าโลกกับ 9 SCI

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา

วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2546

นางสาวพรพรรณ โล่ห์ชิงชัยฤทธิ์

ผู้วิจัย

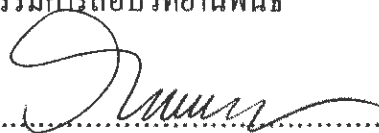
รองศาสตราจารย์สุจริตลักษณ์ คีฬุง Ph.D.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์อิรวดี ไตลังคะ M.A.

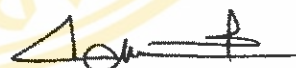
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์รัศมีดารา หุ่นสวัสดิ์ Ph.D.

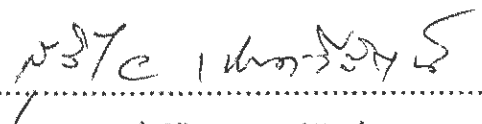
คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

อาจารย์กฤตยา อกนิษฐ์ M.A.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์สุวิไล เปรมศรีรัตน์ Ph.D.

ผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาตรวจสอบพิจารณาเนื้อหาวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์กฤตยา อกนิษฐ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ความสะดวกสบาย ตลอดจนชี้ให้ผู้วิจัยเห็นข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไข และอาจารย์อัญชลี ชัยวรรณ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้แนวทางในการปรับเนื้อหาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์อริวดี ไตลังคะ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งได้ให้คำแนะนำในการวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณบริษัท เนกซ์สเตป จำกัด ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลสารคดีรายการก้าวนำโลกกับ 9 SCI แก่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษา และคุณพรรณวพร กิตติภัย ผู้แปลสารคดีรายการก้าวนำโลกกับ 9 SCI ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์เนื้อหาวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ร่วมหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนาทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ และแบ่งปันรอยยิ้มซึ่งกันและกัน

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณแม่ผู้คอยอยู่เคียงข้างเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณพี่อ๊ว พี่เล็ก พี่เพชร ที่คอยสนับสนุนและส่งเสริมน้องในทุกๆ ด้าน ขอใจหลานรักทั้งสองที่ช่วยให้น้ำยิ้มได้ยามเหนื่อย และท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบความสำเร็จในการทำวิจัยครั้งนี้แด่พ่อผู้เป็นต้นแบบการดำเนินชีวิต ผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการศึกษาก่อกำทุกคน แต่ไม่มีโอกาสได้เห็นความสำเร็จของลูกในวันนี้

พรพรรณ โล่ห์ชิงชัยฤทธิ์

ผู้วิจัย

การศึกษายบทแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์เป็นภาษาไทย: กรณีศึกษารายการก้าวหน้าโลกกับ 9 SCI
(A STUDY OF THAI TRANSLATION OF SCIENTIFIC DOCUMENTARY: A CASE STUDY OF 9 SCI
TELEVISION PROGRAM)

พรพรรณ โล่ห์ชิงชัยฤทธิ์ 4236283 LCCD/M

ศศ.ม. (ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, Ph.d., กฤตยา อภินันท์, M.A., อัญชลี ชัยวรพร, M.A.

บทคัดย่อ

การศึกษายบทแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์เป็นภาษาไทย: กรณีศึกษารายการก้าวหน้าโลกกับ 9 SCI ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกศึกษาจากสารคดีวิทยาศาสตร์ที่ออกอากาศไปแล้วทั้งหมด 8 เรื่องด้วยกัน มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษากลวิธีการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ ซึ่งผลการวิจัยแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับด้วยกัน คือ กลวิธีการแปลระดับคำ และกลวิธีการแปลระดับประโยค

ผลการศึกษากลวิธีการแปลระดับคำพบว่า ผู้แปลมีกลวิธีการแปล 8 วิธีด้วยกันคือ 1) การแปลชื่อเฉพาะ 2) การปรับมาตราต่างๆ 3) การเติมคำและวลีเพื่ออธิบาย 4) การตัดคำและวลี 5) การใช้คำอ้างอิงสิ่งที่มีความหมายกว้างกว่าคำที่ปรากฏในต้นฉบับ 6) การใช้คำแทนที่วลี a quarter of ในต้นฉบับ 7) การใช้คำทับศัพท์ 8) การแปลคำสรรพนามในบทสนทนา และในของส่วนผลการศึกษากลวิธีการแปลระดับประโยคนั้น ผู้แปลมีกลวิธีการแปล 9 วิธีด้วยกัน คือ 1) การปรับโครงสร้างประโยค 2) การเปลี่ยนประเภทประโยค 3) การตัดประโยค 4) การแปลจาก 5) การปรับตำแหน่งของคำและวลีในประโยค 6) การเพิ่มคำ 7) การเปลี่ยนคำเป็นวลีและการเปลี่ยนคำเป็นประโยค 8) การใช้คำแสดงกาล 9) การละประธานในประโยค

จากกลวิธีการแปลทั้งสองระดับ กลวิธีการแปลระดับคำที่เด่นที่สุดคือ การทับศัพท์ เพื่อแก้ปัญหาด้านคำศัพท์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งคำบางคำอาจยังไม่มีคำบัญญัติใช้ กลวิธีการแปลระดับประโยคที่เด่นที่สุดคือ การเปลี่ยนโครงสร้างประโยคและการแปลจาก ทั้งนี้เพราะสารคดีทางโทรทัศน์มีปัจจัยด้านเวลาในการนำเสนอภาพที่จำกัด อีกทั้งเสียงบรรยายและภาพจะต้องมีความสัมพันธ์กัน กลวิธีที่ใช้ในการแปลช่วยให้ได้ประโยคแปลที่มีความกระชับ ฟังเข้าใจง่ายและได้เนื้อหาที่ครบถ้วน อย่างไรก็ตาม ในขณะที่การใช้ภาษาในสารคดีต้นฉบับมีลีลา การเปรียบเทียบซึ่งทำให้งานสารคดีมีความน่าสนใจมากขึ้น ในสารคดีฉบับแปลกลับมีการเลือกใช้คำที่เรียบง่ายไม่เน้นการแสดงอารมณ์ อันเป็นผลให้สารคดีฉบับแปลขาดเสน่ห์ชวนติดตามของการใช้ลีลาภาษาที่มีลีลาชวนในต้นฉบับไป

คำสำคัญ : การแปล / สารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ / ก้าวหน้าโลกกับ 9 SCI

A STUDY OF THAI TRANSLATION OF SCIENTIFIC DOCUMENTARY: A CASE STUDY OF 9 SCI TELEVISION PROGRAM

PORNPUN LOHCHINGCHAIRITH 4236283 LCCD/M

M.A. (LANGUAGE AND CULTURE FOR COMMUNICATION AND DEVELOPMENT)

THESIS ADVISORS: SUJARITLAK DEEPADUNG, Ph.D., KRITTAYA AKANISDHA, M.A.,
ANCHALEE CHAIWORAPORN, M.A.

ABSTRACT

This qualitative research aimed at studying techniques of Thai translation of scientific documentary program. The data has been collected from 8 broadcast scientific documentaries. The results were divided into two levels, which were lexical and sentence level translation techniques.

The results indicated that the lexical level consisted of 8 techniques. They were: 1) proper noun translations 2) measurements translation 3) addition of explanatory words and phrases 4) word and phrase deletion 5) generalization 6) substitution of “a quarter of” with nouns 7) transliteration and 8) translation of pronouns in conversations. With respect to the sentence level, 9 strategies were employed, namely: 1) structural adjustment 2) sentence type change 3) sentence deletion 4) passive sentence translation 5) rearrangement of words and phrases in sentences 6) word addition 7) adjustments of word into phrase or sentence 8) translation of tenses and 9) subject omission.

In the lexical level, in order to solve the problem of scientific technical terms, the technique of transliteration was outstandingly employed. Structural change and passive sentence translation techniques were significantly used in the sentence level translation. Moreover, for documentary programs, due to the limitation of time, narration and motion pictures have to work harmoniously. Therefore, these lexical and sentence translation techniques were used to shorten some overly long sentences to fit time and moving pictures without ignoring any important information in the original version. It was also found that, however, the language usage in the translated version was rather plain compared to those lively, emotional and comparative words used in the original one. This caused the language usage of Thai translated documentary programs to be less attractive and less entertaining.

KEY WORDS : TRANSLATION / SCIENTIFIC DOCUMENTARY /
9 SCI TELEVISION PROGRAM

170 p. ISBN 974 – 04 – 3263 – 8

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของหัวข้อ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.4 ขอบเขตในการศึกษา.....	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
2. ทบทวนวรรณกรรม.....	8
2.1 แนวคิดเรื่องสารคดี.....	8
2.2 แนวคิดของทฤษฎีการแปล.....	16
2.3 การแปลภาพยนตร์.....	28
2.4 การแปลสารคดีเชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.....	31
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
3.1 แหล่งข้อมูล.....	39
3.2 การตรวจสอบและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.4 สรุปผลการวิเคราะห์.....	42
4. กลวิธีการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์.....	43
4.1 กลวิธีการแปลระดับคำและวลี.....	43
4.1.1 การแปลชื่อเฉพาะ.....	44
4.1.1.1 การแปลชื่อเฉพาะแบบตรงตัว.....	44
4.1.1.2 การแปลชื่อเฉพาะโดยการเทียบเคียงกับชื่อภาษาไทย.....	46
4.1.2 การปรับมาตราต่างๆ.....	48
4.1.2.1 การปรับอัตราเงิน.....	48
4.1.2.2 การปรับมาตรวัดต่างๆ.....	49
4.1.2.3 การปรับเวลา.....	53
4.1.3 การเพิ่มคำและวลีเพื่ออธิบาย.....	55
4.1.4 การตัดคำและวลี.....	59
4.1.5 การใช้คำอ้างอิงสิ่งที่มีความหมายกว้างกว่าคำที่ปรากฏในต้นฉบับ....	63
4.1.6 การใช้คำแทนที่วลี a quarter of ในต้นฉบับ.....	66
4.1.7 การใช้คำทับศัพท์.....	69
4.1.7.1 การทับศัพท์คำที่เทียบเคียงไม่ได้.....	69
4.1.7.2 การทับศัพท์คำที่เทียบเคียงเป็นภาษาไทยได้.....	74
4.1.7.3 การทับศัพท์โดยการเพิ่มวลีอธิบาย.....	77
4.1.7.4 การทับศัพท์บางส่วน.....	80
4.1.8 การแปลคำสรรพนามในบทสนทนา.....	84
4.1.8.1 การคงคำสรรพนามในบทสนทนา.....	84
4.1.8.2 การปรับคำสรรพนามในบทสนทนา.....	86
4.2 กลวิธีการแปลระดับประโยค.....	89
4.2.1 การปรับโครงสร้างประโยค.....	89
4.2.1.1 การรวบประโยค.....	90
4.2.1.2 การทำประโยคซับซ้อนให้เป็นประโยคง่าย.....	95

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.2.2 การเปลี่ยนประเภทประโยค.....	97
4.2.3 การตัดประโยค.....	101
4.2.4 การเปลวจาก.....	105
4.2.4.1 การแปลประโยคกรรมวาจกภาษาอังกฤษเป็นประโยค กรรมวาจกภาษาไทย.....	105
4.2.4.2 การแปลประโยคกรรมวาจกภาษาอังกฤษเป็นประโยค กรรตุวาจกภาษาไทย.....	109
4.2.5 การปรับตำแหน่งของคำและวลีในประโยค.....	113
4.2.6 การเพิ่มคำ.....	119
4.2.7 การเปลี่ยนคำเป็นวลีและการเปลี่ยนคำเป็นประโยค.....	123
4.2.8 การใช้คำแสดงกาล.....	128
4.2.8.1 เพิ่มคำว่า “กำลัง”.....	128
4.2.8.2 เพิ่มคำว่า “ได้”.....	129
4.2.8.3 เพิ่มคำว่า “เคย”.....	131
4.2.9 การละประธานในประโยค.....	132
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	136
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	136
5.2 อภิปรายผล.....	139
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	144
บรรณานุกรม.....	145
ภาคผนวก.....	149
ประวัติผู้วิจัย.....	152
Executive Summary.....	153

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของหัวข้อ

สำหรับมนุษย์แล้ว “วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี” เป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ มนุษย์ในสมัยโบราณมีการคิดค้นและรู้จักใช้ก้อนหินหรือกระดูกสัตว์มาประดิษฐ์ใช้เป็นเครื่องทุ่นแรง ซึ่งก็จัดเป็นเทคโนโลยีในยุคแรกของมนุษย์ แต่มนุษย์ก็มิได้หยุดนิ่ง ยังคงคิดค้นประดิษฐ์และพัฒนาสิ่งต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ทำให้มนุษย์ในปัจจุบันมีอุปกรณ์เครื่องใช้ในการอำนวยความสะดวกต่างๆ อยู่มากมาย และความรู้ความสามารถทางด้าน “วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี” ก็ยังคงพัฒนาต่อไป จะเห็นได้ว่า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตมนุษย์และพัฒนาไปพร้อมกันกับมนุษย์ตั้งแต่สมัยโบราณ

ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2527: 40-43) กล่าวถึงบทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบันไว้ว่า มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อสังคมมนุษย์ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพราะความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้เราเกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เข้าใจในตัวมนุษย์เอง เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งอื่น ความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ช่วยส่งเสริมบทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อมนุษย์และสังคมในด้านต่างๆ เช่น ด้านชีวิตความเป็นอยู่ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นด้วยการคิดค้นยารักษาโรค เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ตลอดจนด้านการติดต่อสื่อสาร คมนาคม ในด้านสภาพแวดล้อม มนุษย์ได้นำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการอนุรักษ์ ปรับปรุงสภาพแวดล้อม และช่วยในการเตือนภัยอันตรายต่างๆ ได้ ทางด้านวัฒนธรรมเราก็ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการสืบค้นย้อนประวัติความเป็นมาของอารยธรรมโบราณและความเป็นมาของมนุษยชาติได้ นอกจากนี้แล้ว วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังมีบทบาทสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ สามารถพัฒนาประเทศ จากประเทศเกษตรกรรมให้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีคุณประโยชน์มาก ก็ย่อมมีโทษมากด้วยเช่นกัน เพราะในปัจจุบันนี้โลกได้รับผลกระทบจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมาก เช่น ปัญหาโลกร้อนขึ้นอันเนื่องมาจากผลิตผลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและของเสียที่ปล่อยออกมาจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

เนื่องจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสามารถนำมาพัฒนาสังคมมนุษย์ได้ ในขณะเดียวกันก็สามารถทำลายสังคมมนุษย์ได้เช่นเดียวกัน การเรียนรู้และเข้าใจวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงเป็นเรื่องของเราทุกคนที่ควรจะได้ใส่ใจ การส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปสนใจในเรื่องของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงเป็นเรื่องจำเป็น ดังนั้น การส่งเสริมและนำเสนอความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยใช้สื่อต่างๆ เข้ามาช่วยก็จะสามารถทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในวงกว้างและเพิ่มความน่าสนใจให้กับเนื้อหาของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น

ในส่วน of สื่อที่ใช้เพื่อการเสนอเรื่องราววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นมียุ่มากมาย และหนึ่งในสื่ออันเป็นที่นิยมได้แก่ วิดยูโทรทัศน์และภาพยนตร์ ซึ่งเสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2533: 215-216) กล่าวถึงคุณสมบัติของสื่อวิดยูโทรทัศน์และภาพยนตร์ว่า สื่อวิดยูโทรทัศน์เป็นสื่อหนึ่งที่เหมาะสมที่จะถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื่องจากสื่อวิดยูโทรทัศน์นั้นให้การสื่อสารโดยผ่านประสาทสัมผัสทางหูและตา มีทั้งภาพและเสียง ทำให้เกิดผลการเรียนรู้สูง และสามารถใช้เทคนิคในการผลิตมาช่วยในการถ่ายทอดสิ่งที่อยู่ในรูปของนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้นมาได้ เช่น การทำปฏิกิริยาของสารเคมีในระดับที่สายตามนุษย์ไม่สามารถมองเห็นได้ หรือการถ่ายทอดโดยการจำลองภาพเหตุการณ์ในอดีต หรืออนาคตขึ้นมา การใช้เทคนิคการถ่ายย่อหรือขยายเวลาสามารถทำให้เราเห็นดอกไม้บานได้ภายในเวลาไม่กี่วินาที หรือเห็นภาพการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วอย่างชัดเจนด้วยการใช้เทคนิคถ่ายภาพเคลื่อนไหวให้ช้าลง ความสามารถของสื่อวิดยูโทรทัศน์เหล่านี้จะช่วยทำให้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเรื่องที่สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น อีกทั้งการใช้สื่อวิดยูโทรทัศน์ยังสามารถสอดแทรกความบันเทิงลงไปในเรื่องได้โดยใช้ภาพและเสียงเพลงประกอบ ทำให้ผู้ชมไม่รู้สึกรำคาญที่จะชมรายการ

ปัจจุบัน รายการสารคดีทางโทรทัศน์ที่ออกอากาศในประเทศไทยนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายรายการ แต่สำหรับรายการสารคดีที่มุ่งเน้นให้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีอยู่ไม่มากนัก โดยเฉพาะรายการสารคดีที่ผลิตจากต่างประเทศแล้วนำมาแปลเป็นไทยและออกอากาศเป็นประจำนั้นมีอยู่เพียงสองรายการจากสองสถานีคือ รายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCI” ทางสถานีโทร

ทัศนองค์การสื่อสารมวลชนช่อง 9 เป็นรายการสารคดีครึ่งชั่วโมง ออกอากาศทุกวันจันทร์ – วันพฤหัสบดี เวลา 19.00 – 19.30 น. และรายการ “เจาะโลกวิทยาศาสตร์” ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวีซึ่งเป็นรายการสารคดีครึ่งชั่วโมงเช่นกัน ออกอากาศทุกวันจันทร์เวลา 13.30 – 14.00 น. และวันอังคารเวลา 24.00 – 00.30 น.

ผู้วิจัยเลือกนำสารคดีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” มาเป็นกรณีศึกษาในการศึกษาพฤติกรรมการแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ เนื่องจากรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” เป็นสารคดีเฉพาะด้านที่มีรูปแบบรายการที่ชัดเจน กล่าวคือ เป็นรายการที่นำเสนอสารคดีเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งในแต่ละตอนของการนำเสนอ ซึ่งทำให้สะดวกในการวิเคราะห์และจัดกลุ่มขอบเขตของเนื้อหา เพราะเนื้อหาจะเป็นไปในทำนองเดียวกันและมีความต่อเนื่องกัน อีกทั้งเวลาในการออกอากาศของสารคดีคือในช่วง 19.00 – 19.30 น. นั้นเป็นช่วงเวลาที่กลุ่มผู้ชมเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการสามารถติดตามชมได้ตลอด เท่ากับช่วยส่งเสริมให้เยาวชนสนใจและเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปในตัวได้อีกด้วย ในขณะที่รายการ “เจาะโลกวิทยาศาสตร์” ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวีนั้น รูปแบบรายการจะเป็นการนำเสนอสารคดีสั้นหลายเรื่องในหนึ่งตอนที่ย่อออกอากาศ วันที่ออกอากาศรายการก็มีเพียงสองวัน และมีเวลาออกอากาศที่ต่างกันอีกด้วย ซึ่งไม่เอื้อต่อการติดตามชมรายการได้ตลอด ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะการใช้ภาษาในการแปลสารคดีวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและน่าศึกษา เนื่องจากสารคดีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” เป็นรายการสารคดีเฉพาะด้าน เน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนและผู้ที่มีสนใจในเรื่องราวของวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญหรือเป็นผู้ที่อยู่ในวงการวิทยาศาสตร์ ผู้แปลสารคดีเฉพาะด้านเช่นนี้จึงต้องมีการค้นคว้าหาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม เพื่อให้การแปลมีความถูกต้อง โดยใช้ถ้อยคำที่กะทัดรัด ไม่เยิ่นเย้อ ต้องคงความหมายของต้นฉบับ และที่สำคัญภาษาจะต้องเข้าใจง่ายตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะการแปลงานทางด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งออกอากาศทางโทรทัศน์ให้กับผู้ชมได้รับชมและฟังเพียงครั้งเดียวโดยไม่มีโอกาสย้อนมาพิจารณาใหม่ได้อีกเหมือนการอ่านงานแปลเอกสารอื่นๆ ผู้แปลจึงจะต้องยิ่งเพิ่มความระมัดระวังในการแปลและการใช้ภาษา นอกเหนือจากการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาแล้ว กลวิธีที่ใช้ในการแปลก็เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญที่จะต้องศึกษาควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการแปลสารคดีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ก็สามารถนำมาใช้และอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้แปลที่สนใจงานแปลเฉพาะด้านลักษณะนี้ต่อไปได้

รายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” ออกอากาศเป็นประจำทุกวันจันทร์ – พุธ 19.00 – 19.30 น. ทางสถานีโทรทัศน์องค์การสื่อสารมวลชน (อ.ส.ม.ท.) ช่อง 9 เป็นรายการสารคดีทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การใช้เหตุผลรวมทั้งการศึกษาความเป็นไปของสัตว์โลก โดยมุ่งหวังที่จะปลูกฝังความรักและสนใจวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้กับเยาวชนและบุคคลทั่วไปซึ่งจะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศต่อไป ด้วยการนำเสนอรายการสารคดีทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ผลิตโดยสถานีโทรทัศน์ดิสคัฟเวอรี แชนแนล (Discovery Channel) รายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” เริ่มออกอากาศตั้งแต่วันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา (www.9sci.com: 2 มิถุนายน 2544)

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ

- 1.2.1 เพื่อศึกษากลวิธีการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์
- 1.2.2 เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาไทยในการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์
- 1.2.3 เพื่อศึกษาอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์
- 1.2.4 เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์วิธีการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์มาประยุกต์และปรับใช้ในการทำงานแปลต่อไป

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 ทราบถึงกลวิธีการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์
- 1.3.2 ทราบถึงลักษณะการใช้ภาษาไทยในการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์
- 1.3.3 ทราบถึงอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์
- 1.3.4 นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ไปปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในการทำงานแปลต่อไปได้

1.4 ขอบเขตในการศึกษา

1.4.1 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาจากสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์รายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCI” ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์องค์การสื่อสารมวลชนช่อง 9 เป็นประจำทุกวันจันทร์ – พฤหัสบดี เวลา 19.00 – 19.30 น. โดยศึกษาเฉพาะบทบรรยายภาษาไทยซึ่งแปลจากบทสารคดีภาษาอังกฤษที่ออกอากาศล่าสุด 3 เดือน คือ เดือนมีนาคม – พฤษภาคม พ.ศ. 2544 รวมทั้งสิ้น 8 เรื่อง ดังนี้

1. The Ultimate Guide Snakes: ตามรอยงู
ออกอากาศวันพุธที่ 28 และวันพฤหัสบดีที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2544
2. The Ultimate Guide Dolphins: โลมาเพื่อนรัก
ออกอากาศวันอังคารที่ 3 และวันพุธที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2544
3. The Ultimate Guide Sharks: ตามรอยฉลาม
ออกอากาศวันจันทร์ที่ 9 และวันอังคารที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2544
4. Raging Planet Tornado: ทอร์นาโด
ออกอากาศวันพุธที่ 11 และวันพฤหัสบดีที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2544
5. The Ultimate Guide Octopus: ปลาหมึกยักษ์
ออกอากาศวันจันทร์ที่ 16 และวันอังคารที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2544
6. Discover Magazine Fatal Flow
ออกอากาศวันพุธที่ 18 และวันพฤหัสบดีที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2544
7. The Ultimate Guide Whales: ปลาวาฬ
ออกอากาศวันจันทร์ที่ 23 และวันอังคารที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2544
8. Discover Magazine Science Detectives
ออกอากาศวันพุธที่ 9 และวันพฤหัสบดีที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2544

1.4.2 ศึกษากระบวนการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นคือ การศึกษากระบวนการแปลระดับคำ และการศึกษากระบวนการแปลระดับประโยค ซึ่งจะอาศัยวิธีการปรับบทแปลของสัญญาวิ สายบัว (2540: 63-78) มาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์และวิจัย

1.4.3 ข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วยบทสารคดีต้นฉบับภาษาอังกฤษและบทสารคดีฉบับแปลภาษาไทยในรูปเอกสารที่ได้รับจากบริษัท เนกซ์สเตป จำกัด

ส่วนวิธีการศึกษาข้อมูล ข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคนั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 3

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอให้คำนิยามของคำว่า บทบรรยาย ดังนี้
บทบรรยาย (Narration) หมายถึง บทต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลภาษาไทยที่เตรียมไว้สำหรับบรรยายในภาพยนตร์สารคดีโดยใช้เสียงในการอธิบายเรื่องราวให้ผู้ชมฟัง มิใช่การนำตัวอักษรมาใส่บรรยายได้ภาพให้ผู้ชมอ่าน (Subtitles) นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงบทสนทนา
ระหว่างผู้ร่วมรายการในสารคดีตอนนั้นๆ

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

การอ้างอิงที่มาของประโยคตัวอย่างในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะใช้ชื่อตอนสารคดีและตามด้วยลำดับที่ของประโยคในสารคดีเรื่องนั้นๆ

- ชื่อสารคดี The Ultimate Guide Snakes ใช้แทนด้วย Snakes
- ชื่อสารคดี The Ultimate Guide Dolphins ใช้แทนด้วย Dolphins
- ชื่อสารคดี The Ultimate Guide Sharks ใช้แทนด้วย Sharks
- ชื่อสารคดี Raging Planet Tornado ใช้แทนด้วย Tornado
- ชื่อสารคดี The Ultimate Guide Octopus ใช้แทนด้วย Octopus
- ชื่อสารคดี Discover Magazine Fatal Flaw ใช้แทนด้วย Fatal Flaw
- ชื่อสารคดี The Ultimate Guide Whales ใช้แทนด้วย Whales
- ชื่อสารคดี Discover Magazine Science Detectives ใช้แทนด้วย Science Detectives

ตัวอย่างเช่น

It would be much more unlikely than discovering new stars or galaxies.

มันน่าจะยากยิ่งกว่าการค้นพบดาวดวงใหม่หรือว่ากาแลคซี่ (Science Detectives: 150)

ข้อความในวงเล็บแสดงให้เห็นชื่อตอนของสารคดี และตัวเลขที่ระบุไว้นั้นคือลำดับที่
ของประโยคที่ปรากฏในสารคดีตอนนั้นๆ

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาครั้งนี้อาศัยกรอบแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแปลทบทวนวรรณกรรมสาขาวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ประเด็นคือ แนวคิดเรื่องสารคดี แนวคิดและทฤษฎีการแปล การแปลบทภาพยนตร์ การแปลสารคดีเชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเรื่องสารคดี

แนวคิดเรื่องสารคดีจะกล่าวถึง ความหมาย ประเภท และรูปแบบของรายการสารคดี

2.1.1 ความหมายของสารคดี

สารคดี ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2525: 803) กล่าวไว้โดยกว้างๆ ว่าเป็น “เรื่องที่เขียนจากเค้าความจริง ไม่ใช่จากจินตนาการ”

จากศัพท์พจนานุกรมสื่อสารมวลชน (สนั่น ปัทมะทิน, 2520: 101) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสารคดีไว้ว่า “ทางด้านโทรทัศน รายการสารคดี (Documentary) คือ รายการที่ถ่ายทอดเหตุการณ์หรือสถานะที่เป็นจริงให้ผู้ชมได้ชม”

จอห์น เกลียสัน (อ้างถึงในอารยา ทองตะนูนาม, 2537: 4) นักวิชาการชาวอังกฤษ ให้คำนิยามว่า “สารคดีเป็นการแสดงความคิดสร้างสรรค์ถ่ายทอดมาจากความเป็นจริง”

จะเห็นได้ว่าความหมายทั้งจากพจนานุกรม ศัพท์พจนานุกรมสื่อสารมวลชน และนักวิชาการนั้นมีความหมายที่สอดคล้องกันคือ สารคดีเป็นการนำเสนอความเป็นจริงแล้วนำมาถ่ายทอดสู่ผู้ชม

นอกจากนี้ คุณลักษณะของสารคดีเองก็มีความสำคัญ สารคดีเป็นรายการที่มีจุดเด่นและมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างจากรายการอื่น กล่าวคือ เป็นรายการที่นำเสนอเรื่องราวที่เป็นจริงเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องอย่างลึกซึ้ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้หรือข่าวสารควบคู่ไปกับการให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมรายการ รายการสารคดีที่จัดออกอากาศทางโทรทัศนเป็นรายการหนึ่งที่รวบรวมเอาข้อมูลหรือเหตุการณ์ต่างๆ มาแสดงต่อผู้ชม เป็นการให้ความรู้หรือทำให้ผู้ชมเชื่อว่าสิ่งนั้นคือความจริง ลักษณะสำคัญของรายการสารคดีจึงเป็นการเสนอเรื่องราวของเหตุการณ์

บุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเจาะลึก และมีศิลปะ (พิไลวรรณ ปุกหุด, 2530: 207)

สารคดีสามารถปรากฏได้ในสื่อหลายประเภท สำหรับสารคดีโทรทัศน์มีการให้คำจำกัดความว่า หมายถึง “รายการประเภทหนึ่งที่น่าเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยละเอียดตั้งแต่ต้นจนจบโดยยึดหลักความจริง ในขณะเดียวกันก็ได้อาศัยเทคนิคต่างๆ หลายรูปแบบมาผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดจินตภาพที่ดีและดึงดูดใจผู้ชมให้สนใจ อาทิ รูปแบบการบรรยาย บทสัมภาษณ์ บทสนทนา การให้ดนตรีและเสียงประกอบอื่นๆ เพื่อเสริมความหมายที่สมบูรณ์ให้แก่ภาพที่ปรากฏทางโทรทัศน์ เป็นต้น นั่นคือ นอกจากจะมุ่งเสนอข้อเท็จจริงแก่ผู้ชมแล้วยังมีความพยายามในการสร้างจินตนาการปะปนอยู่ด้วย” (บราวน์, 1971 อ้างถึงใน ลัดดาวัลย์ กำแพงแก้ว, 2539: 8)

ดังนั้น สารคดีนอกจากจะนำเสนอความจริงสู่ผู้ชมแล้ว สารคดีโทรทัศน์ยังจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคต่างๆ มาผสมผสานในการผลิต เพื่อสร้างให้สารคดีเกิดความน่าสนใจและชักจูงใจผู้ชม ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า สารคดีเป็นรายการที่ให้ทั้งสาระและบันเทิงไปในเวลาเดียวกัน

2.1.2 ประเภทของสารคดี

รายการสารคดีมีอยู่หลากหลายประเภท สามารถแบ่งได้ตามเกณฑ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1.2.1 การแบ่งประเภทรายการสารคดีตามลักษณะของเนื้อหาที่น่าสนใจ เนื่องจากสารคดีเป็นเรื่องที่น่าเสนอข้อมูลความเป็นจริง ดังนั้นเนื้อหาของสารคดีจึงสามารถแบ่งได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้ คือ บุคคล ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การเดินทางท่องเที่ยว การอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น แนะนำกิจกรรมต่างๆ และสถานที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่น (ถวัลย์ มาศจรัส, 2538: 22-23)

2.1.2.2 การแบ่งประเภทรายการสารคดีตามแหล่งที่มาของสารคดี (พรพิมล ผลิน ภูณ, 2541: 32) คือ รายการสารคดีที่ผลิตจากต่างประเทศนำมาแปลเป็นภาษาไทย และรายการสารคดีที่ผลิตโดยคนไทยและออกอากาศในประเทศไทย

2.1.2.3 การแบ่งประเภทรายการสารคดีตามวัตถุประสงค์ในการนำเสนอ (ชลยศ เปลี่ยนปรีชาเนาว์, 2524) ได้แก่

ก. การกระทำ เป็นสารคดีที่เน้นถึงเหตุการณ์หรือการกระทำซึ่งอาจไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นเวลาเดียวกัน และสารคดีจะต้องแสดงให้เห็นว่าผู้ชมสามารถปฏิบัติอย่างไรกับปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น สารคดีเกี่ยวกับอุบัติเหตุบนท้องถนน พร้อมกับคำขอร้องให้ขับรถอย่างระมัดระวัง และเสนอแนะวิธีหลีกเลี่ยงอุบัติเหตุ เป็นต้น

ข. ข่าวสารหรือสาระนั้นๆ เป็นสารคดีที่มุ่งนำเสนอข่าวสารในรูปแบบข้อมูล สถิติ ตัวเลข ประกอบเข้าเป็นเรื่องราว เช่น การส่งจรวดไปดวงจันทร์ เป็นต้น

2.1.3 รูปแบบของรายการสารคดี

นอกจากการแบ่งประเภทของสารคดีแล้ว ยังสามารถจัดแบ่งรูปแบบรายการสารคดีได้ตามลักษณะการนำเสนอรายการได้ด้วยเช่นกัน โดยมีการจัดแบ่งรูปแบบเป็น 3 รูปแบบด้วยกันดังนี้

2.1.3.1 รายการสารคดีเต็มรูปแบบตลอดรายการ เป็นรายการสารคดีที่ดำเนินเรื่องด้วยภาพและเสียงบรรยายประกอบภาพสารคดี อาจมีการแทรกการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสารคดีเรื่องนั้นๆ ในช่วงสั้นๆ ตามความยาวของรายการ อาจเป็นสารคดีสั้นที่มีเนื้อเรื่องตอนเดียวจบหรือหลายตอนจบก็ได้ ขึ้นอยู่กับความละเอียดของเนื้อหาว่ามีมากน้อยเพียงใด เช่น รายการสารคดี “รอยไทย” ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9

2.1.3.2 รายการสารคดีที่เป็นส่วนหนึ่งในรายการประเภทอื่น เป็นลักษณะการแทรกเรื่องราวของสารคดีในช่วงใดช่วงหนึ่งของรายการประเภทอื่นๆ เช่น รายการเกมส์โชว์ รายการรูปแบบนี้อาจจะนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายหรือในรูปแบบของละครก็ได้ โดยอาจปรากฏอยู่ในส่วนนำเข้าสู่รายการ การเสริมบทสนทนา หรือการสัมภาษณ์ช่วงใดช่วงหนึ่ง หรืออาจปรากฏในส่วนสรุปของช่วงท้ายรายการก็ได้ เช่น รายการ “ทำเที่ยวไทย” ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5

2.1.3.3 รายการสารคดีที่นำเสนอในรูปแบบนิตยสาร เป็นรายการสารคดีที่มีเนื้อหาสาระประกอบด้วยเรื่องย่อยหลายเรื่องทั้งในแนวเดียวกันและต่างกันรวมอยู่ในรายการเดียวกัน โดยวิธีการนำเสนออาจมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การดำเนินรายการด้วยพิธีกรคนเดียวเชื่อมโยงสารคดีแต่ละเรื่องให้ต่อเนื่องกันตลอดรายการ หรือมีพิธีกรหลายคนเพื่อให้รายการมีความเคลื่อนไหว และมีชีวิตชีวาไม่น่าเบื่อหน่าย สารคดีแต่ละเรื่องอาจจะเป็นเรื่องสั้นๆ มีความยาวเพียง 5 – 10 นาที หรือมากกว่านั้นก็ได้ เช่น รายการ “ตามไปดู” ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 (พีไลวรรณ ปุกहुต, 2530:210-215)

2.1.4 บทโทรทัศน์ของรายการสารคดี

นอกจากการจำแนกรายการสารคดีออกเป็น 3 รูปแบบตามหัวข้อ 2.1.3 ข้างต้นแล้ว ส่วนสำคัญที่จะขาดไม่ได้เลยในการสร้างสรรค์รายการสารคดีทางโทรทัศน์แต่ละรูปแบบก็คือ บทโทรทัศน์ ทั้งนี้เพราะบทโทรทัศน์เป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างรูปแบบรายการ บอกเนื้อหาของรายการ และรวมรายละเอียดที่สำคัญของการผลิตรายการเอาไว้ (ดวงทิพย์ วรพันธุ์, 2525: 65)

2.1.4.1 ประเภทของบทโทรทัศน์ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน (อรนุช เลิศจรยารักษ์, 2541: 37-39) ดังนี้

ก. บทโทรทัศน์แบบสมบูรณ์ บทโทรทัศน์ประเภทนี้จะบอกทุกคำพูดที่ผู้พูดจะพูดในรายการตั้งแต่ต้นจนจบ รวมถึงบอกรายละเอียดเกี่ยวกับคำสั่งทางด้านภาพและเสียงไว้โดยสมบูรณ์ รายการที่ใช้บทประเภทนี้ได้แก่ รายการละคร รายการข่าว และรายการโฆษณาสินค้าสำคัญต่างๆ บทโทรทัศน์แบบสมบูรณ์นี้ทำให้สามารถมองเห็นภาพของรายการได้ตั้งแต่ต้นจนจบ สามารถกำหนดมุมกล้อง ขนาดภาพ ตลอดจนกำหนดเวลาการเคลื่อนไหวของกล้องได้อย่างถูกต้องแน่นอน

ตัวอย่างของบทโทรทัศน์แบบสมบูรณ์

ภาพ	เสียง
<u>ฉาก</u> L.S. ห้องรับแขกแล้วไปที่โต๊ะวางโทรศัพท์ แล้ว zoom-out แจ้ว (คนใช้) วิ่งเข้ามาในห้องรับแขก	<u>เสียง</u> โทรศัพท์ดังขึ้น กริ่งๆ กริ่งๆ <u>แจ้ว</u> ฮัลโหล ที่นั่นที่ไหนคะ ใครพูด
L.S. ถือไม้กวาดและทิ้งลงแล้วรับโทรศัพท์ <u>เด่น</u> เดินเข้ามาอย่างเงิบๆ หยุดยืนอยู่ข้างหลังแจ้ว แจ้วยังไม่เห็น พูดต่อไป	<u>แจ้ว</u> อ้อ คุณผู้ขายเหอะคะ ยังไม่ตื่นเลย คะ ปลุกไม่ได้เหอะคะ

ข. บทโทรทัศน์อย่างย่อ บทโทรทัศน์ประเภทนี้มีความคล้ายคลึงกับบทโทรทัศน์แบบสมบูรณ์คือ มีรายละเอียดเกี่ยวกับคำสั่งทางด้านภาพและเสียง แต่มีความแตกต่างกันตรงที่คำพูดคำบรรยายหรือบทสนทนาซึ่งไม่ได้ระบุไว้หมดทุกตัวอักษร มีบอกเพียงหัวข้อเรื่องหรือเสียงที่จะพูดโดยทั่วไปเท่านั้น การใช้บทโทรทัศน์อย่างย่อนี้มักจะนำไปใช้กับรายการประเภทเพื่อการศึกษา รายการปกิณกะ และรายการประเภทต่างๆ ที่ผู้พูด ผู้สนทนา หรือผู้บรรยายพูดเองเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่มีระบุบทบรรยายหรือสนทนานั้นในบทโทรทัศน์ แต่สิ่งสำคัญของบทโทรทัศน์ประเภทนี้ก็คือ จะต้องระบุคำสุดท้ายของคำพูดในประโยคสุดท้ายเพื่อเป็นสัญญาณให้กับผู้กำกับรายการทราบว่า เมื่อจบประโยคนี้แล้วจะตัดภาพไปยังภาพยนตร์ หรือภาพนิ่งที่ใช้ประกอบรายการ หรือตัดภาพไปยังโฆษณา หรือตัดภาพไปยังฉากอื่นต่อไป

ตัวอย่างของบทโทรทัศน์อย่างย่อ

ภาพ	เสียง
2 –SHOT	ผู้ดำเนินรายการ ในฐานะที่คุณหมอมีความเชี่ยวชาญ เรื่องการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจมาก ดิฉัน จึงอยากให้คุณหมอช่วยอธิบายถึง ความก้าวหน้าในการผ่าตัดหัวใจ
CUT TO CU คุณหมอ	คุณหมออุทัย อธิบายถึงวิวัฒนาการการผ่าตัดหัวใจ ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันว่าเป็นมาอย่างไร และประสบความสำเร็จแค่ไหน
CUT TO 2-SHOT	ผู้ดำเนินรายการ การผ่าตัดหัวใจแต่ละครั้งใช้เวลานานเท่าใดคะ
CUT TO ภาพยนตร์ 5 นาที	คุณหมออุทัย คุณหมอดำเนินการใช้เวลา 1- 2 นาที และบอกว่า ผมมีภาพยนตร์เรื่องการผ่าตัดหัวใจประกอบ และคุณหมออธิบายประกอบภาพยนตร์ด้วย

ค. บทโทรทัศน์บอกเฉพาะรูปแบบ บทโทรทัศน์ประเภทนี้เขียนแต่เฉพาะคำสั่งของส่วนต่างๆ ที่สำคัญในรายการ ฉากสำคัญ ลำดับรายการที่สำคัญ บอกเวลาของรายการแต่ละตอน เวลาดำเนินรายการบทโทรทัศน์บอกเฉพาะรูปแบบนี้มักจะใช้กับรายการประจำของสถานี เช่น รายการสนทนา รายการปณิณกะ รายการอภิปราย

ตัวอย่างของบทโทรทัศน์บอกเฉพาะรูปแบบ

เวลาดำเนินรายการ	ช่วงเวลา	ช่วงรายการ
11.00.00 น.	30 วินาที	เพลงลูกทุ่ง ตัวหนังสือไตเติลรายการ
11.00.30 น.	10 นาที	สัมภาษณ์หัวหน้าคณะลูกทุ่ง
11.10.30 น.	30 วินาที	โฆษณา
11.11.00 น.	15 นาที	ละครทุ่งहरรรษา
11.26.00 น.	3 นาที	พิธีกรสรุปรายการ
11.29.00 น.	30 วินาที	แผ่นป้ายชื่อผลิตรายการ ภาพมืด

ง. บทโทรทัศน์อย่างคร่าวๆ บทประเภทนี้จะเขียนเฉพาะสิ่งที่ออกทางหน้าจอของโทรทัศน์เท่านั้น และบอกคำพูดที่จะพูดประกอบสิ่งที่ออกหน้าจออย่างคร่าวๆ ไม่มีคำสั่งทางด้านภาพและด้านเสียงโดยเฉพาะ และโดยทั่วไปแล้วผู้กำกับรายการจะต้องนำบทอย่างคร่าวๆ นี้มาเขียนใหม่ให้เป็นรูปแบบของบทโทรทัศน์เฉพาะรูปแบบเสียก่อน เพื่อที่ผู้กำกับรายการและผู้ร่วมงานการผลิตโทรทัศน์ทั้งหมดจะได้ทราบว่ามีการทำงานตามขั้นตอนอะไร อย่างไรบ้าง

ตัวอย่างบทโทรทัศน์อย่างคร่าวๆ

รายการสนทนาพาที

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช จะมาให้สัมภาษณ์ พูดคุยเชิงสนทนาในรายการสนทนาพาทีด้วยหัวข้อเรื่อง “ค่าครองชีพ” มีนายอาคม มกรานนท์ เป็นพิธีกรและผู้สัมภาษณ์

ในการผลิตรายการโทรทัศน์เช่นรายการข่าว หรือรายการละคร มักจะใช้บทโทรทัศน์แบบสมบูรณ์เพื่อให้รายการดำเนินไปด้วยดี แต่ในการผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์นั้นมักจะพบว่าผู้ผลิตรายการจะเตรียมบทโทรทัศน์อย่างย่อไว้ก่อนเพื่อเป็นแนวทางในการถ่ายทำสารคดีเรื่องนั้นๆ โดยผู้ดำเนินรายการหรือผู้สัมภาษณ์อาจจะมีการเตรียมบทพูดหรือคำถามของตนเองไว้ และในส่วนของผู้กำกับรายการอาจจะมีการวางแผนการถ่ายทำไว้ล่วงหน้าในเบื้องต้นอย่างคร่าวๆ จนกระทั่งเมื่อการถ่ายทำเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว จึงจะมีการเขียนบทโทรทัศน์แบบสมบูรณ์ซึ่งมีองค์ประกอบของภาพ เสียง เทคนิคการถ่ายทำ มุมกล้องต่างๆ ในบทอย่างสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง (Willis, Edgar E., 1992: 107)

สำหรับรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” นั้น บทโทรทัศน์ต้นฉบับภาษาอังกฤษจัดเป็น บทโทรทัศน์แบบสมบูรณ์ เนื่องจากมีรายละเอียดของภาพ เสียง มุมกล้อง เทคนิคการถ่ายทำ ประกอบไว้อย่างครบถ้วน อีกทั้งยังมีเวลาที่แสดงการดำเนินภาพและเสียงปรากฏบนจอโทรทัศน์ กำกับไว้ด้วยในขณะที่บทโทรทัศน์ของรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” ในฉบับแปลที่นำไปให้กับผู้บรรยายในการบันทึกการบรรยายนั้น ไม่จัดอยู่ในรูปแบบบทโทรทัศน์ที่กล่าวถึงข้างต้นทั้ง 4 ประเภท เพราะผู้แปลมีเฉพาะเวลาในการดำเนินเรื่อง และส่วนของบทแปลที่จะต้องใช้ในการบรรยายเท่านั้น ดังตัวอย่างที่นำเสนอต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างของบทโทรทัศน์ต้นฉบับภาษาอังกฤษ และบทโทรทัศน์ ฉบับแปลภาษาไทย

ตัวอย่างบทสารคดีโทรทัศน์ต้นฉบับภาษาอังกฤษรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR”

ULTIMATE GUIDE: WHALES	
VIDEO	AUDIO
01:00:00	<u>MUSIC IN</u>
MS SPERM WHALE SWIMMING UNDERWATER& SURFACING TO BREATHE	HOST VO Basking in sunlight, a sperm whale rests after its journey from the black depths of the ocean. Sperm whales are the deepest diving of all mammals, and can spend up to ninety minutes on the sea floor hunting giant squid and other bottom dwellers. Like mammals on land, all whales and their dolphin cousins are warm-blooded, and need to breathe air. So, how have whales adapted terrestrial organs to a life at sea so successfully? And what prompted their ancestors to move from the land to the oceans?
01:00:52 FADE TO BLACK OPENING GRAPHICS	<u>MUSIC SEGUE</u>

MONTAGES

01:01:25 **GRAPHICS**

The Ultimate Guide

Whales

01:01:32 FADE TO BLACK

MUSIC OUT

01:0133

MUSIC IN

SFX

BLOWING AIR

WS BLUE WHALE

SURFACING BLOWING AIR

AND WATER THROUH

BLOWHOLE

MS OVERLAY BLUE

WHALE'S BODY VARIOUS

WS BLUE WHALE SURFACING,

BLOWING AIR THROUGH

BLOWING AND DIVING

HOST VO

The blue whale is the largest animal ever to have inhabited the planet. Growing up to one hundred feet, and weighing as much as one hundred and ninety tons or three hundred eighty thousand pounds. It is also extremely rare.....

ตัวอย่างบทสารคดีโทรทัศน์แบบรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCT”

Ultimate Guide Whales

00.00 วาฬหาวทูยลอยนิ่งพักผ่อนอยู่ท่ามกลางแสงแดด หลังจากที่เดินทางกลับมาจากห้วงลึกของมหาสมุทร วาฬหาวทูยนั้นเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่สามารถดำน้ำได้ลึกที่สุด และสามารถ

ใช้เวลาบนพื้นสมุทรได้นานถึง 90 นาทีเพื่อล่าหมึกหอมยักษ์และสัตว์น้ำลึกอื่นๆ เช่นเดียวกับสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมบนแผ่นดิน วาฬและโลมาที่เป็นญาติของมันล้วนแต่เป็นสัตว์เลือดอุ่น แล้วพวกมันปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตในทะเลได้อย่างไร? อะไรทำให้บรรพบุรุษของพวกมันเคลื่อนย้ายจากบกลงสู่ทะเล?

01.33 วาฬสีน้ำเงินเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ที่สุดที่อาศัยอยู่บนโลกในนี้ ด้วยลำตัวที่ยาวกว่า 30 เมตร และน้ำหนักมากถึง 190 ตัน มันยังเป็นสัตว์ที่หาได้ยากที่สุดอีกด้วย....

จากตัวอย่างของบทสารคดีโทรทัศน์ทั้งจากต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลภาษาไทยจะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน บทสารคดีโทรทัศน์ต้นฉบับนั้นมีการบรรยายละเอียดของการถ่ายทำ มุมกล้อง รวมถึงรายละเอียดของภาพและเสียงเอาไว้อย่างชัดเจน ในขณะที่บทโทรทัศน์ในฉบับแปล มีระบุเพียงเวลาและส่วนของคำบรรยายเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ผู้แปลก็ยังคงหน่วยเวลาในการกำหนดภาพและคำบรรยายในฉบับแปลให้ตรงกับต้นฉบับไว้ด้วย เนื่องจากผู้บรรยายจะต้องใช้บทโทรทัศน์ฉบับแปลนี้ไปใช้ในการบรรยายต่อไป และผู้บรรยายจะต้องรักษาเวลาในการบรรยายให้ตรงกับเวลาที่กำกับไว้ในบทโทรทัศน์ต้นฉบับเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องภาพที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์และบทบรรยายไม่สัมพันธ์กัน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการแปล

ในส่วน of แนวคิดและทฤษฎีการแปล ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นหลักดังต่อไปนี้คือ คำจำกัดความของการแปล ประเภทของการแปล แนวคิดทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมอันเป็นปัญหาในการแปล ภูมิหลังที่มีผลกระทบต่อการแปล และการปรับบทแปล

2.2.1 คำจำกัดความของการแปล

นักวิชาการด้านการแปลทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทยได้ให้คำจำกัดความของการแปลเอาไว้ดังต่อไปนี้

ลาร์สัน (Larson, 1984: 3-23) กล่าวถึงการแปลว่า เป็นเรื่องของ การถ่ายทอดความหมายจากภาษาต้นฉบับสู่ภาษาฉบับแปล โดยเริ่มจากการเปลี่ยน “รูปแบบ” ของภาษาที่หนึ่งให้เป็น “รูปแบบ” ในภาษาที่สอง โดยที่ยังคงความหมายเดิมเอาไว้ นอกจากนี้ ในการแปล ผู้แปลจะต้องศึกษาคำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ บริบท และวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับ แล้วจึงวิเคราะห์ต้นฉบับเพื่อให้

เข้าใจความหมาย จากนั้นจึงนำเสนอความหมายเดียวกับที่ปรากฏในต้นฉบับ โดยเลือกใช้คำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ที่เหมาะสมในภาษาฉบับแปล และจะต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมในภาษา ฉบับแปลด้วย

ไนดา (ไนดา อ้างถึงใน ปฏีมา คงสืบชาติ, 2543:191) ผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีการแปลชาวอเมริกันกล่าวถึงการแปลว่า “การแปลเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความหมาย (Meaning) และการถ่ายทอดรูปแบบของการเสนอความหมาย (Form) ของข้อความในภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง” เห็นได้ว่า ตามแนวคิดของไนดาแล้วไม่ได้ให้ความสำคัญแต่เฉพาะความหมายเพียงอย่างเดียว แต่ยังให้ความสำคัญกับรูปแบบของการเสนอความหมายด้วยเช่นกัน และไนดา (ไนดา, 1964 อ้างถึงใน ดวงตา สุพล, 2541: 5) เองก็ยังเห็นว่า “การแปลถือเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ คือ เห็นว่าการแปลนั้นเป็นเรื่องที่ศึกษาวิเคราะห์ให้ได้ นำมาประกอบเรียบเรียงขึ้นเป็นทฤษฎีได้ และอาจใช้ความรู้และทฤษฎีต่างๆ จากศาสตร์อื่นมาประยุกต์ หรือช่วยในการอธิบายหรือวิเคราะห์ได้ เช่นความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์ (Linguistics) หรือภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ (Comparative Linguistics) และในเวลาเดียวกัน การแปลก็เป็นศิลปะด้วย คือ ต้องเป็นคนมี “พรสวรรค์” ในการแปลมาแต่ดั้งเดิม และอาศัยประสบการณ์กับการฝึกฝนทดลองแปลด้วย”

ฟินเลย์ (ฟินเลย์ 1971, อ้างถึงใน หอมหวาน ชื่นจิตร, 2527: 9) ให้คำจำกัดความของการแปลว่า “การแปลเป็นทั้งงานช่างและงานศิลป์ คือเป็นความสามารถที่จะถ่ายทอดภาษาได้อย่างถูกต้อง กะทัดรัด รวมทั้งการเพิ่มสีสัน สอดใส่เสรีภาพ จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์เข้าไว้ด้วย ส่วนหนึ่ง ความรู้ทางด้านภาษาล้วนๆ ที่ผู้แปลพึงมีเสมือนหนึ่งช่างหัตถกรรมนั้นอาจเรียนรู้ได้ หรือสอนกันได้ในขอบเขตหนึ่ง แต่ความคิดสร้างสรรค์ที่จะประดิษฐ์งานนั้นไม่อาจสอนกันได้ในขอบเขตที่ทัดเทียมกัน ถึงแม้ว่าจะตระเตรียม แนะนำและพัฒนากันได้บ้างก็ตาม”

แคทฟอร์ด (Catford, 1965: 1-27) ให้นิยามของการแปลว่า “การแปลเป็นกระบวนการที่กระทำต่อภาษา กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่เอาถ้อยความที่เขียนด้วยภาษาหนึ่งไปแทนที่ถ้อยความที่เขียนด้วยอีกภาษาหนึ่ง” จะเห็นได้ว่าแคทฟอร์ดเห็นว่าการแปลเป็น “กระบวนการ” อย่างหนึ่งในการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งมาเป็นอีกภาษาหนึ่ง แต่การแทนที่ข้อความใดๆ จะต้องพิจารณาถึงข้อความที่นำมาแทนที่ด้วยว่า เป็นข้อความที่เทียบเคียงกันกับข้อความในต้นฉบับ

จากความเห็นของนักวิชาการข้างต้น จะเห็นได้ว่า นักวิชาการต่างประเทศทั้ง 4 คนนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการแปลคล้ายๆ กัน กล่าวคือ การถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับสู่ภาษาฉบับแปล โดยพยายามให้ความหมายเทียบเคียงกับข้อความในต้นฉบับมากที่สุด ในขณะเดียวกัน ข้อความที่ถ่ายทอดมาสู่ฉบับแปลนั้นก็ต้องถูกต้องตามโครงสร้างไวยากรณ์ เป็นธรรมชาติ และเลือกใช้ถ้อยคำที่สละสลวยในฉบับแปลด้วยเช่นกัน

ส่วนนักวิชาการชาวไทยได้เสนอความเห็นคล้ายกับนักวิชาการต่างประเทศในเรื่องการรักษาความหมายให้เทียบเคียงกับต้นฉบับ ในขณะที่ต้องคำนึงรูปแบบการนำเสนอในฉบับแปลด้วย

เชวง จันทรเขตต์ (2528: 1-2) ให้ความหมายของการแปลว่า การแปลถือเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ต้องอาศัยความรู้ ทักษะ ความชัดเจน ความชำนาญในการเลือกใช้คำให้ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักของภาษาและวัฒนธรรม กาลเทศะ อีกทั้งยังต้องใช้ทั้งศิลปะ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เข้าไปผสมผสานกัน แล้วจึงถ่ายทอดความรู้สึกลึกซึ้ง จากวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่งให้ได้ตรงกันทุกด้าน สิ่งสำคัญคือ ต้องรู้ภาษาทั้งสอง กล่าวคือ ภาษาที่เป็นบทต้นฉบับ และภาษาในฉบับแปลเป็นอย่างดี ดังนั้น การแปลที่จะประสบผลสำเร็จได้จึงไม่ใช่การแปลที่เพียงแต่รู้ความหมายของคำในภาษาต้นฉบับและรู้ความหมายของคำในภาษาฉบับแปล แล้วจึงเอาคำในภาษาหนึ่งไปแทนที่คำในอีกภาษาหนึ่ง

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (วิทย์ อ้างถึงใน บุญยงค์ เกศเทศ, 2524: 157) ได้กล่าวถึงความหมายของการแปลไว้ว่า การแปลเป็นศิลปะอย่างหนึ่งในการถ่ายทอดหรือตีความความคิดเห็นของผู้อื่นออกมาเป็นถ้อยคำ สำนวนที่สละสลวย รัดกุม และมีเนื้อความที่ตรงกับต้นฉบับแปล การแปลจึงเป็นวิธีที่ดีอย่างหนึ่งในการฝึกฝนท่วงทำนองของผู้แปลและทำให้ผู้แปลมีความชำนาญในการใช้ภาษาของตนดีขึ้น เพราะผู้แปลจะต้องหาวิธีสื่อความหมายต่างๆ ที่ตรงกับความเป็นต้นฉบับ ดังนั้นผู้แปลจึงจะต้องมีความแตกฉานในด้านภาษาเป็นอย่างดี

วิทย์ ยังได้เสนอหลักการแปลไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ผู้แปลจะต้องมีความรู้ในภาษาทั้งสองที่จะถ่ายทอดเป็นอย่างดี
2. การแปลหมายความว่าแปลความมิใช่การแปลเป็นคำๆ
3. การแปลจะต้องคงอรรถรสของต้นฉบับไว้

4. ผู้แปลจะต้องแปลให้ตรงกับต้นฉบับเดิม ทั้งทำนองการแต่ง ตลอดจนการใช้ถ้อยคำของผู้แต่ง หากจะแปลโดยมีการดัดแปลงหรือเรียบเรียงใหม่จะต้องแจ้งให้แก่ผู้อ่านทราบเพื่อป้องกันความเข้าใจผิด

5. ผู้แปลจะต้องคำนึงถึงเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีของภาษาต้นฉบับ

6. การแปลต้องคำนึงถึงบริบท

7. การแปลต้องคำนึงถึงความแตกต่างของภาษา

8. ผู้แปลควรใช้สำนวนเทียบเคียงในกรณีที่ไม่สามารถแปลตรงได้

9. ผู้แปลควรคำนึงว่าคำทุกคำย่อมมีนัยประวัติ

10. คำแปลควรเป็นภาษาที่สละสลวย

2.2.2 ประเภทของการแปล

นักวิชาการต่างประเทศและไทยแบ่งการแปลออกเป็นประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้

ลาร์สัน (Larson, 1984:15) แบ่งการแปลออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ดังนี้

1. Form-based translation คือ การแปลที่มุ่งเน้นไปที่รูปแบบ โดยพยายามคงรูปแบบในภาษาต้นฉบับเอาไว้ในฉบับแปล หรือที่เรียกว่า Literal translations หรือการแปลแบบตรงตัว

2. Meaning-based translation คือ การแปลที่เน้นไปที่ความหมาย โดยจะพยายามสื่อความหมายให้ได้ตามต้นฉบับ และให้ภาษาฉบับแปลเป็นธรรมชาติ หรือที่เรียกกันว่า Idiomatic translations

แคทฟอร์ด (1965: 21-25) แบ่งการแปลออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ

1. แบ่งตามขอบเขต (Extent) ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่

- Full translation คือ การแปลที่คงความหมายเดิมของต้นฉบับไว้ทั้งหมด
- Partial translation คือ การแปลเพียงบางส่วน โดยละต้นฉบับบางส่วนไว้ในบางกรณีที่ไม่สามารถหาคำหรือข้อความที่สามารถเทียบเคียงกันได้ภาษาฉบับแปล

2. แบ่งตามระดับ (Levels) ของภาษาที่ใช้ในงานแปล ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น

- Total translation คือ การแปลด้วยการนำไวยากรณ์ ระบบคำศัพท์ ระบบเสียงในฉบับแปลมาแทนที่ไวยากรณ์ ระบบคำศัพท์ ระบบเสียงในต้นฉบับโดยสมบูรณ์
- Restricted translation คือ การแปลโดยนำเอาภาษาในฉบับแปลเข้ามาแทนที่ภาษาต้นฉบับเพียงระดับเดียว เช่น ในระดับของเสียงหรือตัวเขียน

3. แบ่งตามชั้น (Ranks) ของความหมายเทียบเคียงในการแปล (translation equivalences) ซึ่งในระดับนี้สามารถแบ่งการแปลได้เป็น 2 ชนิดคือ

- Rank-bound translation คือ การแปลที่ความหมายเทียบเคียงในการแปลนั้นเกิดขึ้นเพียงระดับเดียว เช่น ระดับคำหรือหน่วยคำเท่านั้น
- Unbound translation คือ การแปลที่ระดับความหมายเทียบเคียงในการแปลมีหลายระดับ

สำหรับนักวิชาการด้านการแปลชาวไทย แบ่งการแปลออกเป็นประเภทดังรายละเอียดต่อไปนี้

สัญญาวิ สายบัว (2540: 43-44) แบ่งการแปลออกเป็นสองลักษณะ ดังนี้

1. การแปลแบบตรงตัว คือ การแปลที่พยายามรักษารูปแบบของการเสนอความคิดของต้นฉบับไว้ในฉบับแปลให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ รูปแบบในที่นี้คือคำ ระเบียบวิธีการเรียงคำ ระเบียบวิธีการจัดกลุ่มความหมายเข้าเป็นประโยค และการเรียงประโยคเข้าเป็นข้อความที่ใหญ่ขึ้นเป็นลำดับ และยังรวมถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่างๆ ด้วย
2. การแปลแบบเอาความ มีลักษณะที่แตกต่างกับการแปลแบบตรงตัวหลายประการ ประการแรกคือรูปแบบที่ใช้ในการถ่ายทอดภาษาซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากรูปแบบที่ใช้ในต้นฉบับ อีกประการคือการเรียงลำดับความคิดอาจจะไม่เหมือนกัน ประโยคหรือวลีใดที่กล่าวไว้เป็นอันดับต้นๆ ในต้นฉบับอาจถูกจัดให้อยู่ในลำดับหลังๆ ในฉบับแปล การเปลี่ยนรูปแบบดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพียงประการเดียวคือ เพื่อให้งานแปลนี้ทำหน้าที่สื่อความหมายของต้นฉบับไปสู่ผู้อ่านได้อย่างแน่นอน ขจัดเหตุที่ทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดพลาด

ดวงตา สุพล (2535: 12-14) แบ่งการแปลออกเป็น 2 ชนิดคือ

1. การแปลโดยพยัญชนะ สามารถแยกออกเป็น
 - การแปลคำต่อคำ เป็นการแปลที่จะรักษาโครงสร้างและความหมายของภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลอย่างเคร่งครัด ซึ่งทำให้เนื้อหาของภาษาฉบับแปลเข้าใจยาก นิยมใช้ในการแปลพระคัมภีร์ไบเบิลในระยะแรก แต่ในปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมกันแล้ว
 - การแปลตรงตัว เป็นการแปลที่พยายามคงความหมาย ท่วงทำนอง รูปแบบ และโครงสร้างของต้นฉบับไว้ให้มากที่สุด มุ่งความถูกต้องครบถ้วน และความแม่นยำแน่นอนของต้นฉบับเป็นสำคัญ และไม่นิยมที่จะตัดทอนหรือแต่งเติมคำหรือข้อความใดๆ ทั้งสิ้น ในปัจจุบันพบวิธี

การแปลเช่นนี้ในการแปลคำกริยาเปิด การแปลกฎหมายสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ประกาศของทางราชการ เป็นต้น

2. การแปลโดยอรรถ เป็นการแปลที่ไม่ได้มุ่งรักษาโครงสร้าง ความหมาย ท่วงทำนอง หรือรูปแบบของต้นฉบับอย่างเคร่งครัด มีการเปลี่ยนแปลง ตัดทอนหรือขยายความรูปคำหรือข้อความทางด้านไวยากรณ์ได้ มักจะใช้วิธีการแปลนี้กับการแปลงานที่ไม่จำเป็นต้องรักษาความถูกต้องแม่นยำของต้นฉบับนัก เช่นการแปลนวนิยาย นิทาน เป็นต้น

จากแนวคิดด้านการแบ่งประเภทการแปลของนักวิชาการทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทยต่างมีแนวความคิดที่คล้ายคลึงกัน คือ การแบ่งประเภทการแปลเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 กลุ่ม คือ การแปลโดยตรงซึ่งเป็นการแปลที่มุ่งที่จะคงความหมาย รูปแบบทางไวยากรณ์ โครงสร้างภาษาของภาษาต้นฉบับไว้อย่างครบถ้วน และการแปลโดยอรรถที่มุ่งให้ความสำคัญที่เนื้อหา และความเข้าใจมากกว่าการคงรูปแบบทางไวยากรณ์ หรือโครงสร้างทางภาษาของภาษาต้นฉบับไว้

2.2.3 แนวคิดทางด้านการแตกต่างทางวัฒนธรรมอันเป็นปัญหาในการแปล

ไนดา (Nida, 1964 อ้างถึงในพรพิมล เสนาวงศ์, 2527: 16-17) ยังได้จัดประเภทความแตกต่างทางวัฒนธรรมอันเป็นปัญหาในการแปลไว้ 5 ประเภทด้วยกัน คือ

1. วัฒนธรรมทางสภาพแวดล้อม ด้วยความแตกต่างของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ทำให้กลุ่มชนบางพวกมีคำที่ใช้เฉพาะในสภาพแวดล้อมแบบนั้นๆ โดยที่กลุ่มชนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างอาจจะไม่มีคำในลักษณะนั้นใช้ในภาษาของเขาเลย หรือถ้ามีก็อาจจะไม่ละเอียดแยกแยะและมีจำนวนมากเท่า

2. วัฒนธรรมทางวัตถุ ในสังคมวัฒนธรรมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุก็จะมีคำใหม่ๆ เกิดขึ้นตามความเจริญนั้น ซึ่งคำบางคำหรือมโนภาพในเรื่องนั้นๆ ยังไม่มีหรือยังไม่เป็นที่เข้าใจดีนักในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง

3. วัฒนธรรมทางสังคม โครงสร้างทางสังคมของคนในแต่ละวัฒนธรรมแตกต่างกัน ภาษาที่ใช้ในสังคมหนึ่งๆ ก็จะทำหน้าที่สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างนี้ เช่น คำเรียกเครือญาติหรือการเลือกใช้บุรุษสรรพนามซึ่งในภาษาไทยเองก็จะแตกต่างไปจากอังกฤษ เนื่องจากหลักในการเรียกหรือการเลือกใช้นั้นแตกต่างกันไปตามสภาพวัฒนธรรมทางสังคมนั้นๆ

4. วัฒนธรรมทางศาสนา ความเชื่อทางศาสนาก่อให้เกิดแนวทางการประพฤติและปฏิบัติขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดคำที่ใช้เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาในแต่ละศาสนา ซึ่งในบางครั้งก็ยากที่จะหาแนวคิดในศาสนาอื่นหรือภาษาอื่นมาเทียบเคียงได้ นอกจากนี้

ความเชื่อบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับศาสนาหนึ่งนั้น บางครั้งเมื่อถ่ายทอดไปเป็นอีกภาษาหนึ่งที่มีความเชื่อทางศาสนาแตกต่างกันก็จะไม่เป็นที่เข้าใจ เนื่องจากไม่มีแนวคิดเช่นนั้นในศาสนาของผู้พูดภาษา

5. วัฒนธรรมทางภาษา วัฒนธรรมทางภาษาเป็นปัญหาทางด้านวัฒนธรรมอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในการแปล ทั้งนี้เพราะภาษาแต่ละภาษาย่อมต้องมีองค์ประกอบของหน่วยเสียง หน่วยคำ โครงสร้างและคำที่แตกต่างกัน ปัญหาเรื่องความแตกต่างของหน่วยเสียงจะเกิดขึ้นเมื่อต้องถ่ายทอดเสียงในภาษาต้นฉบับไปสู่ภาษาของผู้รับสาร จะต้องหาเสียงที่ใกล้เคียงกับเสียงในภาษาต้นฉบับที่สุด ส่วนปัญหาเรื่องโครงสร้างของภาษานั้น คือ การนำเอาระบบโครงสร้างของภาษาหนึ่งไปใช้ในภาษาอื่น ทำให้เกิด “ภาษาที่สาม” ขึ้นมา ซึ่ง “ภาษาที่สาม” นี้มีลักษณะที่ไม่เป็นไปตามหลักการใช้ภาษาต้นฉบับ หรือภาษาของผู้รับสาร ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องการแปลที่ผิดพลาด ตัวอย่างในภาษาไทยก็เช่น โครงสร้างประโยคกรรมวาจก เป็นต้น

2.2.4 ภูมิหลังที่มีผลกระทบต่อการแปล

ทิพา เทพอักษรพงษ์ (2540: 14-45) กล่าวถึงการแปลไว้ว่า ในการแปลนั้นผู้แปลจะต้องตีความสารในต้นฉบับให้ถูกต้อง และจะต้องรำลึกอยู่เสมอว่า ผู้รับสารที่แปลแล้วเป็นคนละกลุ่มกับที่ผู้เขียนต้นฉบับคาดหวังไว้ ดังนั้น ผู้แปลจึงอาจต้องใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้รับสารฉบับแปลอ่านบทแปลได้อย่างเข้าใจและมีอรรถรสใกล้เคียงกับต้นฉบับ

ก่อนที่จะแปล ผู้แปลจะต้องใช้กระบวนการอ่านและการตีความภาษาต้นฉบับ สิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้แปลในการตีความสารที่อ่านก็คือ ภูมิหลังของสารที่อ่านและความรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของสารของผู้แปลเอง ยกตัวอย่าง เช่น

1. The policeman held up his hand and stopped the car.
2. Superman held up his hand and stopped the car.

ประโยคตัวอย่างทั้งสองเหมือนกันทุกประการ ต่างกันเพียงประธานในประโยคเท่านั้น แต่หากอาศัยความรู้เนื้อหาสารและภูมิหลัง ก็สามารถตีความได้ว่า ในประโยคที่หนึ่งนั้น ตำรวจเพียงยกมือขึ้นเป็นสัญญาณให้รถจอดโดยมือของตำรวจไม่ได้แตะถูกรถยนต์ แต่ในประโยคที่สอง ผู้อ่านทราบว่าซูเปอร์แมนมีพลังกำลังมหาศาลคงไม่หยุดรถทำนองเดียวกับตำรวจ แต่ซูเปอร์แมนคงจะเอามือจับรถและใช้พลังกำลังทำให้รถที่วิ่งอยู่ดีๆ ให้หยุด โดยไม่ใช้วิธีหยุดรถที่ธรรมดาเหมือนตำรวจ ดังนั้นแม้ว่าจะใช้คำกริยาเดียวกัน แต่ความหมายที่ได้กลับต่างกัน

เห็นได้ว่าภูมิหลังนี้ไม่ปรากฏให้เห็นในประโยคทั้งสอง แต่ผู้อ่านก็ตีความได้ เพราะเมื่อผู้อ่านมีผัสของภูมิหลังนี้อยู่ในสมองแล้ว เมื่ออ่านก็จะเกิดปฏิสัมพันธ์กับสารและผัสภูมิหลังนี้ ทำให้เกิดการตีความสองประโยคนี้ต่างกัน

ความรู้นอกเหนือสารหรือภูมิหลังที่มีผลกระทบต่อการแปลมี 3 ประการ คือ

1. ความรู้เฉพาะด้าน
2. ความรู้ด้านวัฒนธรรม
3. ความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์สังคม

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความรู้เฉพาะด้าน บุคคลทั่วไปมักคิดว่า ผู้ที่มีความรู้ทางภาษาดีย่อมมีความสามารถที่จะแปลสารได้ทุกชนิด แต่ในความเป็นจริงแล้ว นักแปลไม่สามารถแปลสารวิชาการเจาะลึกบางประเภทที่ไม่เคยศึกษามาก่อนได้ ความรู้ในศาสตร์เฉพาะด้านมักจะเป็นปัญหาแก่นักแปลที่ส่วนใหญ่แล้วมักจะเรียนมาทางด้านสังคมศาสตร์ ดังนั้น หากจะต้องแปล นักแปลก็ต้องค้นคว้าเรื่องศัพท์เฉพาะและเรื่องมโนทัศน์ของวิชาการนั้น หรือสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญเมื่อประสบปัญหาในการแปล

นอกจากความรู้เฉพาะด้านแล้ว ความรู้เรื่องศัพท์เฉพาะก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาใหญ่สำหรับนักแปลเช่นกัน เช่นคำว่า “Complications” ในทางการแพทย์หมายถึง “อาการแทรกซ้อน” ไม่ใช่ “ความยุ่งยาก” เป็นต้น แต่ในการแปลศัพท์เฉพาะหากผู้แปลไม่สามารถหาคำศัพท์ภาษาไทยที่มีความหมายตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษมาใช้ได้ ก็จะต้องยึดหลักการใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน และหากจะต้องใช้คำทับศัพท์ก็ต้องทำตามหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน (ครรชิต มาลัยวงศ์, 2536: 7 อ้างถึงใน ทิพา เทพอัครพงษ์, 2540: 16)

2. ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม ทิพามีต้นแบบการแบ่งมาจากไคดาซึ่งแบ่งไว้ 5 ประเภทด้วยกันคือ วัฒนธรรมทางสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมทางวัตถุ วัฒนธรรมทางสังคม วัฒนธรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมทางภาษา แต่ทิพาได้รวมเอาวัฒนธรรมทางสังคมและภาษาเข้าไว้ในหมวดภาษาศาสตร์สังคม ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อของสังคมภาษาศาสตร์ต่อไป สำหรับความรู้ทางด้านวัฒนธรรมของทิพาแบ่งได้ 3 ประเภทคือ 1) วัฒนธรรมทางสภาพแวดล้อม 2) วัฒนธรรมทางวัตถุ และ 3) วัฒนธรรมทางศาสนาและประเพณี สำหรับความรู้ทางด้านวัฒนธรรมทั้งสามประเภทยังมีรายละเอียดเช่นเดียวกับงานของไคดาในเรื่องแนวคิดทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมอันเป็นปัญหาในการแปล (หน้า 21-22) ผู้วิจัยจึงไม่ขอกล่าวซ้ำในที่นี้ แนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการแปลข้อความที่เกี่ยวข้องกับวัตถุหรือสิ่งของที่ไม่ปรากฏในสังคมของผู้แปลนั้นทำได้โดยการเพิ่มเติมคำอธิบาย ให้หมายเหตุท้ายการแปล การใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงหรือการทับศัพท์แล้วให้คำจำกัดความในครั้งแรก แล้วจึงใช้คำทับศัพท์นั้นตลอดไป

3. ความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์สังคม คือการศึกษาภาษาซึ่งสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง องค์ประกอบทางด้านสังคมศาสตร์มีความสำคัญมากในการแปล เพราะใน

สังคมหนึ่งๆ นั้นมีมารยาทในการใช้ภาษาและมีเจตคติต่อภาษาที่แตกต่างกันไป ทำให้เกิดช่องว่างเชิงภาษาศาสตร์สังคมระหว่างภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลหลายด้าน เช่น

ก. ระดับภาษาที่ใช้ ในการแปลจะต้องดูว่า ระดับภาษาที่ปรากฏในต้นฉบับเป็นอย่างไร และบทแปลควรจะคงสภาพระดับภาษานั้นไว้ด้วยเช่นกัน เพื่อให้บทแปลมีอรรถรสใกล้เคียงกับต้นฉบับ ระดับของภาษาในภาษาอังกฤษสามารถสะท้อนให้เห็นได้จากคำศัพท์ ไวยากรณ์และการเรียกขานบุคคล ส่วนในภาษาไทย ระดับภาษาสะท้อนให้เห็นจากคำศัพท์ ไวยากรณ์ อนุภาคท้ายคำและการเรียกขานบุคคล

ข. การเรียกขานบุคคลในสังคม ถูกกำหนดด้วย อายุ ฐานะ กาลเทศะ สถานภาพส่วนบุคคลและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลผู้ขานและผู้รับขาน ดังนั้น การแปลที่ดีจึงต้องคำนึงถึงวิธีการใช้คำเรียกขานต่างๆ ด้วย

ค. ภาพพจน์ ภาพที่เกิดในใจจากการใช้ภาษา เช่นการใช้คำเปรียบเทียบทำให้เกิดภาพในความคิดของผู้รับสาร หากแต่ภาพที่เกิดในความคิดของผู้รับสารในต่างสังคม ต่างวัฒนธรรมย่อมสร้างภาพที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น ผู้แปลจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบข้อนี้เมื่อทำงานแปล

ง. สำนวน การแปลสำนวน สุภาษิต คำพังเพย คำสแลงต่างๆ ผู้แปลควรหาคำในภาษาผู้รับสารที่ใกล้เคียงกันมาเป็นคำแปล เพราะหากแปลตรงตามความหมายของตัวอักษรก็จะเป็นการแปลผิดความหมายต้นฉบับไปและไม่สื่อความ

จ. คำสำเร็จรูป คือคำหรือข้อความที่เป็นสูตรสำเร็จเพื่อใช้พูดในโอกาสต่างๆ กัน เช่น เมื่อพบกัน คนไทยมักจะทักกันว่า “ไปไหนมา” แต่โดยแท้ที่จริงแล้วนั้นผู้ถามไม่ต้องการทราบว่าผู้ที่ถูกถามนั้นไปไหนมาจริงๆ คำพูดเช่นนี้เป็นเอกลักษณ์ในสังคมหนึ่งๆ และเป็นข้อแตกต่างของวิธีการพูดในสังคมนั้นๆ ซึ่งยากที่จะแปลให้ผู้รับสารในภาษาแปลเข้าใจได้ วิธีการแก้ปัญหาสามารถทำได้โดยการใช้เชิงอรรถอธิบายถึงความแตกต่างของการใช้ภาษา หรือการแปลเป็นวิธีการพูดในสังคมของผู้รับสาร โดยทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของผู้แปล

ฉ. คำเลียนเสียง คำเลียนของสัตว์และธรรมชาติในแต่ละชาติแต่ละภาษามีเอกลักษณ์ในตัวภาษานั้นๆ เอง ผู้แปลควรจะทำให้เข้ากับบริบททางภาษาและสังคมในฉบับแปลเพื่อให้ผู้รับสารฉบับแปลได้เข้าใจ

ช. คำอุทาน ในการแปลคำอุทาน ควรตรวจสอบการใช้คำอุทานในภาษาของผู้รับสารก่อนเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการแปล

2.2.5 การปรับบทแปล

เนื่องจากลักษณะและระบบทางด้านโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษาแต่ละภาษานั้นมีความแตกต่างกัน อีกทั้งภาษาเป็นเรื่องที่มีปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะภาษาเป็นผลผลิตที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา ดังนั้น การแปลงานจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งจึงต้องมีการปรับบทแปลเกิดขึ้น เพื่อให้งานแปลที่ออกมานั้นเป็นงานแปลที่มีความเป็นธรรมชาติของภาษาในฉบับแปลมากที่สุด

สัญญาวิ สายบัว (2540: 63-78) กล่าวถึงการปรับบทแปลว่า การแปลจำเป็นต้องมีการปรับบท ทั้งนี้เพื่อให้งานชิ้นนั้นเป็นงานแปลที่ดี มีคุณภาพ สามารถสื่อความหมายจากต้นฉบับสู่บทแปลให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ และเพื่อให้งานชิ้นนั้นๆ เป็นงานแปลที่มีวรรณกรรมทางภาษาและแนวคิดเทียบเคียงต้นฉบับมากที่สุด แต่การปรับบทแปลก็ต้องทำอย่างมีขอบเขต ผู้แปลจะปรับงานต่อเมื่อจำเป็น เพื่อให้บทแปลนั้นอ่านเข้าใจง่ายขึ้น และการแปลก็ต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายเป็นสิ่งสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด คือมุ่งให้งานแปลนั้นสามารถสื่อความหมายได้เทียบเคียงกับความหมายต้นฉบับ การปรับบทแปลสามารถทำได้ 2 ระดับด้วยกันคือ

1. การปรับบทระดับคำ เกิดขึ้นเมื่อผู้แปลไม่สามารถนำคำ สำนวนหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะสามารถนำมาอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันในฉบับแปลได้ นอกจากนี้ยังหมายรวมไปถึงคำที่ใช้อ้างอิงถึงธรรมเนียม และความเป็นอยู่ต่างๆ ซึ่งปรากฏในภาษาหนึ่งมีใช้แต่ไม่ปรากฏในอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งปัญหาเหล่านี้แก้ไขได้ด้วยวิธีดังต่อไปนี้

- ก. การเติมคำอธิบาย ทำได้ 2 วิธี คือ เติมลงไปในเนื้อหา หรือการใส่คำอธิบายในรูปของเชิงอรรถหรือหมายเหตุ วิธีการเติมคำอธิบายลงไปในเนื้อหาดีกว่าการทำเชิงอรรถ แต่ต้องทำให้กระชับ ไม่ขัดจังหวะการเดินเรื่อง ทำได้ด้วยการเติมคำนามทั่วไปข้างหน้าคำนามเฉพาะ เพื่อให้ความหมายที่คำนั้นอ้างอิงชัดเจนยิ่งขึ้น หรือการเติมข้อความสั้นๆ เพื่ออธิบายคำหรือสำนวนที่มีปัญหา เช่น Conifer แปลว่า ต้นสนคอนิเฟอร์ มีการเติมคำนามว่า “ต้นสน” ข้างหน้าคำเพื่อให้ทราบว่า คอนิเฟอร์คือชื่อของสนชนิดหนึ่ง

- ข. การใช้วลีหรือประโยคแทนคำ เช่น คำว่า He disappeared into his *igloo*. แปลว่า เขาหายเข้าไปในกระท่อมที่สร้างด้วยน้ำแข็ง

- ค. การใช้คำอ้างอิงถึงความหมายที่กว้างกว่า เช่น ในต้นฉบับใช้คำว่า A collie ซึ่งเป็นชื่อพันธุ์สุนัขชนิดหนึ่ง ผู้แปลอาจแปลเป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่าคือ อาจใช้เป็น “หมาตัวหนึ่ง”

ง. การเติมตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มความคิดต่างๆ คือ การใช้คำหรือสำนวนที่บอกความสัมพันธ์นั้นๆ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น A beautiful of all time, Liz Taylor, denied having flown to Bermuda to meet her ex-husband. แปลว่า ลิซ เทย์เลอร์ ผู้ได้ชื่อว่า แม่งามตลอดกาล ปฏิเสธว่าที่กล่าวว่ามีหลอนบินไปพบกับอดีตสามีที่เบอร์มิวดา มีการเติมคำว่า “ผู้ได้ชื่อว่า” และ “ชาวที่กล่าวว่ามี” เข้าไป

จ. การตัดคำหรือสำนวนทิ้งไป คำหรือสำนวนซึ่งมีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งที่ไม่มีในภาษาฉบับแปล หรือเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญนักในต้นฉบับอาจถูกละไปไม่ปรากฏในฉบับแปลได้ แต่จะต้องไม่ทำให้งานแปลเสียรสชาติดี บรรยากาศและสาระสำคัญของต้นฉบับ เช่น “ฉันให้ยาแก่แล้ว” ฉันพูดเสียงไม่ดังนัก “ฉันแกล้งไปทำมันตกไว้ที่บ้านของหวัน แม่ช่อพุทธชาดของแก” แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “I have given you medicine, Porm.” I said in a subdued voiced. “I dropped it on purpose at your Wan’s house.” คำว่า “แม่ช่อพุทธชาด” ซึ่งหมายถึง “หวัน” ถูกละไว้

2. การปรับระดับโครงสร้าง ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาต้นฉบับและโครงสร้างไวยากรณ์ในภาษาฉบับแปลมีความแตกต่างทั้งทางด้านคุณสมบัติและหน้าที่ของคำ มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ เพื่อให้ลักษณะที่ใช้ในบทแปลเหมาะสมกับบริบท และมีลักษณะที่ไม่ขัดกับธรรมชาติของภาษาฉบับแปล ในการปรับระดับโครงสร้างภาษานี้สามารถทำได้ถึง 4 ระดับด้วยกัน คือ

ก. ระดับเสียง โดยการใช้ตัวอักษรในภาษาฉบับแปลมาแทนเสียงที่ตรงหรือใกล้เคียงกับเสียงของคำในต้นฉบับ หรือที่เรียกว่า การทับศัพท์

ข. ระดับโครงสร้างของคำ โครงสร้างของคำของแต่ละภาษามีทั้งที่เหมือนและแตกต่างกันตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ในประโยค ในคำกริยาภาษาอังกฤษสามารถบอกกริยาที่เกิด บอกเวลาที่กริยาเกิดและบอกสภาพการเสร็จสมบูรณ์ของกริยานั้นได้ แต่ในคำกริยาภาษาไทยไม่เป็นเช่นนั้น หรือในคำนามภาษาอังกฤษสามารถทำให้เป็นพหูพจน์ได้ด้วยการเติมหน่วยคำเพื่อบอกพจน์ แต่คำนามภาษาไทยไม่สามารถเติมได้ เป็นต้น

ค. ระดับประโยค การปรับระดับนี้มักจะพบอยู่เสมอ จะทำก็ต่อเมื่อโครงสร้างต้นฉบับไม่เป็นที่คุ้นเคยในหมู่ที่ผู้อ่านงานแปล และมักเกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้ คือ การปรับระเบียบวิธีการเรียงคำในประโยคหรือวลี การเปลี่ยนประโยคเป็นวลีและวลีเป็นประโยค การปรับการใช้รูปประโยคปฏิเสธ การปรับการใช้กรรมวิเศษและกรรมวาจกของกริยาในประโยค และการเพิ่มและละคำในประโยค

ง. การปรับโครงสร้างในระดับที่สูงกว่าประโยค การปรับระดับนี้คือ การปรับ
 ทำนองการเขียน เป็นการเรียงลำดับกลุ่มความคิดทำให้วิธีเรียงประโยคในบทแปลต่างไปจากต้น
 ฉบับ มักจะพบในการแปลที่มีลักษณะแปลแบบเอาความ

เขวง จันทรเขตต์ (2528: 167-175) กล่าวถึงการปรับบทแปลเอาไว้ว่า “การปรับแต่นั้น
 มิได้หมายความว่าถึงการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฉบับแปลให้มีจุดหมาย ความหมาย น่าเสียง ท่วงทำนอง
 ลีลา หรือลักษณะเฉพาะบางประการผิดไปจากต้นฉบับ แต่เป็นการปรับแต่งที่อยู่ในขอบเขตจำกัด
 เพื่อให้ผู้รับสารฉบับแปลสามารถรับสารได้โดยให้ผลตอบแทนเหมือนหรือใกล้เคียงกับผู้รับสาร
 ของต้นฉบับเดิม” การปรับแต่งฉบับแปลอาจแยกได้เป็น 2 ระดับ คือ

1. การปรับแต่งระดับคำ โดยอาจใช้วิธีการเติมคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักหรือนัยความหมาย
 เพื่อไม่ให้ใจความห้วน ฟังดูกระด้าง หรือเพื่อให้ได้ใจความและมีสำนวนที่เป็นไทยมากขึ้น ทำได้ดังนี้

ก. แทรกเข้าไปในคำแปล เช่น Men walk; fish swim; birds fly. ใจความของคำแปล
 มีลักษณะห้วนๆ ให้ความหมายบอกเล่าธรรมดา แต่ถ้าเติม “ยอม” เป็น คนยอมเดิน ปลายอมว่าย นก
 ยอมบิน ประโยคที่ได้ก็จะไม่ห้วน มีความหมายที่บอกถึงธรรมชาติของคน ปลา และนก ทำให้เห็น
 ภาพพจน์ได้ชัดเจนมากขึ้น

ข. เติมคำบอกลักษณะประเภทหรือชนิดหน้าคำที่ไม่มีในภาษาไทย เพื่อให้ทราบว่
 เป็นอะไร เป็นวิธีการอธิบายหรือขยายความอย่างสั้นๆ เช่น Maple-ต้นเมเปิ้ล Cricket-กีฬาคริกเกต
 Opossum-ตัวโอโปสซัม

ค. เติมคำอธิบายในวงเล็บหลังคำหรือประโยค ในกรณีที่ประโยคมีความหมายนัย
 ประหวัดหรือความหมายแฝงซ่อนอยู่ แต่ไม่ควรยากจนเกินไป จะทำให้ความคิดของผู้อ่านถูกรบ
 กวนจนเกิดการสะดุดขาดการต่อเนื่อง

ง. เติมคำอธิบายในรูปของเชิงอรรถ

จ. เติมความเข้าไปเพื่อจุดประสงค์ของผู้แปลโดยเฉพาะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“Cowards die many times before their death;

The valiant never taste of death but once.

คนขลาดเสียแม้เมื่อ

ก่อนตาย

ชิมรสความตายหลาย

สิบครั้ง

คนกล้าจักมลาย

ครั้งเดียว

เสือป่าขีญท่านตั้ง

จิตรไชยไทรคู่”

ผู้แปลเดิมบาทสุดท้ายเข้าไปเพื่อเตือนใจเสียป่า

ฉ. เดิมคำเพื่อให้เหมาะกับมิติหรือระดับของภาษา คือการปรับใช้ภาษาให้เหมาะกับสถานภาพทางสังคมของแต่ละบุคคล

ข. การปรับแต่งโดยวิธีตัดคำ เมื่อเห็นว่าไม่เหมาะสมกับขอบเขตของประสบการณ์ของผู้รับสารของฉบับแปล เช่น ขัดต่อธรรมเนียมประเพณี ขากแก่ความเข้าใจจนเกินไป หรือเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญนัก ถ้าตัดออกก็ไม่ทำให้เสียความ

2. การปรับแต่งระดับโครงสร้าง หมายถึงการปรับแต่งระดับเสียง โครงสร้างของคำ โครงสร้างของประโยค กลุ่มประโยคหรือย่อหน้า

จากแนวคิดทางด้านการปรับบทแปลของเขวง จันทรเขตต์และสัญญาวิ สายบัว จะเห็นได้ว่า นักวิชาการทั้งสองคนให้ความสำคัญกับการปรับบทแปลและเห็นว่าการปรับบทแปลสามารถทำได้ แต่ต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้บทแปลสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามต้นฉบับมากที่สุด และเพื่อให้ได้ภาษาฉบับแปลที่เป็นธรรมชาติ

2.3 การแปลบทภาพยนตร์

เนื่องจากรายการสารคดีวิทยาศาสตร์ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCI” เป็นรายการสารคดีที่ออกอากาศทางสื่อโทรทัศน์ เนื่องจากสื่อโทรทัศน์และสื่อภาพยนตร์มีคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดด้านการแปลบทภาพยนตร์มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์และวิจัยกลวิธีการแปลสารคดีวิทยาศาสตร์เป็นภาษาไทย

ในส่วนของการแปลบทภาพยนตร์ ประเด็นหลักที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึง ได้แก่ คุณสมบัติและความสำคัญของสื่อภาพยนตร์ และชนิดและหลักเกณฑ์การแปลบทภาพยนตร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1 คุณสมบัติและความสำคัญของสื่อภาพยนตร์

เสาวนีย์ ลิกขาบัณทิต (2533: 215-216) กล่าวถึงคุณสมบัติของสื่อภาพยนตร์ว่า เป็นสื่อสารมวลชนประเภทหนึ่งที่สามารถให้การสื่อสารถึงมวลชนได้ เป็นสื่อโทรทัศน์ประเภทภาพเคลื่อนไหว มีลักษณะคล้ายคลึงกับวิทยุโทรทัศน์มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารโดยผ่านประสาทสัมผัส

ทางหูและทางตา ภาพยนตร์เป็นแหล่งการเรียนรู้การสอนที่มีอิทธิพลมาก สามารถใช้โน้มน้าวจิตใจผู้ชมและให้ข่าวสารเรื่องราวต่างๆ

ในขณะที่สุระ เกษณะศิล (2542: 46) กล่าวถึงสื่อโทรทัศน์ว่า

“...โทรทัศน์เป็นสื่อพาชนิคเดียว เมื่อเทียบกับสื่อชนิดต่างๆ ที่มียู่ในปัจจุบันที่คนไทยจะมีโอกาสในการเลือกรับข่าวสารที่หลากหลายตามรสนิยม ตรงตามความต้องการของแต่ละคน สามารถที่จะเรียนรู้ รับข้อมูลข่าวสารรอบโลกอันถูกต้องและรวดเร็ว เทียบเท่าบรรดานานาอารยประเทศ ด้วยค่าใช้จ่ายทางด้านผู้รับข้อมูลข่าวสารที่ต่ำ และการรับสื่อที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในประเทศ...”

เสาวนีย์ (2533: 215-216) ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของภาพยนตร์ว่า

1. ภาพยนตร์เป็นสื่อที่ให้การสื่อสารโดยตรง เข้าถึงจิตใจและอารมณ์ สามารถชมได้ทั้งภาพและฟังเสียง ภาพสามารถเคลื่อนไหวได้ ให้ทั้งสีและเสียงที่เป็นธรรมชาติหรือพิชิตธรรมชาติก็ได้
2. ภาพยนตร์สามารถเอาชนะอุปสรรคทางการเรียนรู้ได้ ให้การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม ให้ประสบการณ์ต่างๆ ที่มีคุณค่ามากมาย
3. ภาพยนตร์สามารถเอาชนะอุปสรรคเกี่ยวกับเวลา และสถานที่ สามารถนำผู้ชมกลับสู่ออดีต ปัจจุบัน และอนาคต และก้าวสู่โลกของการจินตนาการได้
4. ภาพยนตร์สามารถแสดงเวลาจริง เวลาย่อ และเวลาขยาย ด้วยอาศัยเทคนิคในการถ่ายปรับเวลา ทำให้เห็นดอกไม้บานภายในเวลาไม่กี่วินาที ทำให้การเคลื่อนไหวที่รวดเร็วช้าลง
5. ภาพยนตร์สามารถจำลองภาพเหตุการณ์ในอดีตได้ทุกแง่มุม เหตุการณ์บางอย่างอาจใช้ถ่ายจากการแสดงจำลอง การวาดภาพโดยจิตรกร การวาดด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือการถ่ายแบบการ์ตูนก็ได้
6. ภาพยนตร์ให้ประสบการณ์ร่วมกันแก่กลุ่มผู้เรียน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดหรือการสร้างใจอันดีต่อกัน เพราะภาพยนตร์สามารถแสดง อธิบาย รายงาน และสื่อสารความจริง การกระทำ เจตคติ ลักษณะที่เป็นนามธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ เช่น แสดงภาพแห่งความดีและความชั่ว ความสุขและความทุกข์ภายในจิตใจมนุษย์ออกมา

2.3.2 ชนิดและหลักเกณฑ์การแปลบทภาพยนตร์

สัญญาวิ สายบัว (2540: 95–97) นำเสนอในส่วนของวิธีการแปลบทภาพยนตร์ไว้ว่า บทภาพยนตร์จะแยกไปตามประเภทของภาพยนตร์ เช่นบทภาพยนตร์ข่าว บทภาพยนตร์สารคดี และบทภาพยนตร์ที่เป็นเรื่อง บทภาพยนตร์ยังสามารถแบ่งได้เป็น 2 ชนิด โดยแยกตามหน้าที่ดังนี้ คือ

1. บทบรรยาย บทภาพยนตร์ประเภทนี้จะพิมพ์บันทึกลงไปเพื่อให้ปรากฏอยู่ท้ายจอเพื่อให้ผู้ชมภาพยนตร์อ่าน

2. บทพากย์เป็นบทที่มีไว้สำหรับผู้พากย์พูดหรืออ่านให้ผู้ชมภาพยนตร์ได้ฟัง

จุดมุ่งหมายของการแปลบทภาพยนตร์นั้นก็คล้ายคลึงกับการแปลอื่นๆ คือ จะต้องถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับให้ได้ใกล้เคียงจนกระทั่งสามารถทำให้ผู้อ่านมีผลตอบสนองได้เทียบเคียงกับที่บทภาพยนตร์ตัวจริงทำกับผู้ชมภาพยนตร์ แต่การแปลบทภาพยนตร์ก็ยังมีจุดมุ่งหมายอื่นอีก ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะเฉพาะของบทภาพยนตร์เอง ซึ่งก็คือ ผู้แปลจะต้องทำบทแปลให้ได้ความหมายพอดีและความยาวที่พอเหมาะที่จะบันทึกหรือพิมพ์ลงในกรอบที่ว่างได้ภาพ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องแสดงความหมายได้เทียบเคียงกับต้นฉบับ และบทแปลนั้นต้องสอดคล้องกับภาพที่ปรากฏบนจอขณะนั้น หากเป็นบทแปลสำหรับพากย์ก็ต้องมีความยาวให้พอดีกับจังหวะการพูดของตัวแสดงในภาพยนตร์ และมีความหมายเทียบเคียงกัน ลักษณะเฉพาะเช่นนี้ทำให้การแปลบทภาพยนตร์มีลักษณะการแปลแบบเอาความมากกว่าจะแปลแบบรักษารูปเดิมเอาไว้

สัญญาวิ (2540: 96-97) ยังกล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการแปลบทภาพยนตร์ไว้ดังนี้

1. อ่านบทภาพยนตร์ทั้งหมดและจับความหมายโดยคร่าวๆ และดูภาพยนตร์ประกอบกับไปด้วย

2. วิเคราะห์ความหมายของต้นฉบับบทภาพยนตร์สารคดี ซึ่งมักจะเป็นเรื่องทางวิชาการ ผู้แปลจึงควรมีความรู้และภูมิหลังในเรื่องที่ตนจะแปลเพื่อจะได้เข้าใจความหมายของเรื่องนั้นๆ หากเป็นบทภาพยนตร์ที่เป็นเรื่อง ผู้แปลก็ต้องเข้าใจลักษณะภาษาที่ใช้ในการสนทนาระหว่างตัวละครทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของสังคมที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องนั้น หากมีปัญหาในการตีความ การดูภาพยนตร์ประกอบและอาศัยบริบทที่เกิดขึ้นก็สามารถช่วยแก้ปัญหาได้

3. คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้เมื่อถ่ายทอดเป็นฉบับแปล

ก. หากเป็นภาพยนตร์สารคดี ก็จะต้องเลือกใช้คำที่มีความหมายเทียบเคียงกับต้นฉบับ และเลือกใช้ให้เหมาะกับกลุ่มผู้รับสาร หากเป็นภาพยนตร์ที่เป็นเรื่องก็ต้องเลือกระดับภาษาให้เหมาะสมกับบทบาทของผู้แสดง และบริบท

ข. สำหรับการแปลบทเพื่อทำบทบรรยายท้ายภาพ ผู้แปลจะต้องจำกัดจำนวนอักษรที่ 28-30 ตัวอักษรให้พอดีกับกรอบที่กำหนดไว้สำหรับใส่คำบรรยาย หากเป็นบทพากย์ ผู้แปลก็จำ

เป็นจะต้องนับจำนวนพยางค์ให้ตรงกับปากของผู้แสดงภาพยนตร์ และให้จับความตามต้นฉบับเมื่อผู้แสดงนั้นหยุดพูด

ค. การแปลโวหารและสำนวน ปัจจุบันนิยมแปลสองวิธี คือ แปลโดยไม่คงความหมายเดิมไว้แล้วสร้างสำนวนใหม่ที่มีความหมายใกล้เคียงแต่มีลักษณะเป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปล อีกวิธีหนึ่งก็คือ การแปลสำนวนจากภาษาต้นฉบับสู่ภาษาฉบับแปลโดยตรง ซึ่งมักนิยมใช้ในการแปลบทภาพยนตร์จีนเป็นภาษาไทย ทั้งนี้เพื่อรักษาความรู้สึกและวัฒนธรรมทางด้านความคิดของสังคมต้นฉบับเอาไว้

2.4 การแปลสารคดีเชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ลิทธา พินิจภูวดล (2542:72-81) กล่าวถึงหลักการแปลงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไว้ 2 หัวข้อ คือ

1. ลักษณะของศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่

ก. ศัพท์ทางวิชาเคมี ลักษณะของศัพท์ทางเคมีที่เด่นที่สุดคือ มีความหมายเดียว ไม่กำกวม ไม่ต้องตีความ แต่ความหมายของศัพท์ก็ยังมีปัญหา เนื่องจากศัพท์ทางเคมีบางคำมีการเขียนรูปเหมือนศัพท์ทั่วไป แต่มีความหมายต่างกัน เช่น

	ความหมายทางเคมี	ความหมายในภาษาทั่วไป
Solution	น้ำยา สารละลาย	การจัดให้เรียบร้อย การแก้ปัญหา
Sterilise	ฆ่าเชื้อ ทำให้เป็นหมัน ตอน ทำไร้เชื้อ	ความแห้งแล้ง
Still	เครื่องกลั่น	ยังคงอยู่

ศัพท์ทางเคมีจำนวนมากมีรากฐานมาจากภาษากรีกละตินโบราณ แต่ในปัจจุบัน นักวิทยาศาสตร์พยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำที่มีรากฐานกรีกละตินโบราณ มาใช้คำใหม่ๆ จากถ้อยคำที่ใช้กันทั่วไปในปัจจุบันแทน

ข. ศัพท์เกี่ยวกับแร่ธาตุ ราชบัณฑิตยสถานได้ตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ ซึ่งได้พิจารณาบัญญัติศัพท์ชื่อธาตุ และชื่อแร่แล้วเสร็จตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 โดยใช้เทียบกับภาษาอังกฤษ การออกเสียงในภาษาไทย การแปลในภาษาไทย สัญลักษณ์และเลขอะตอมิก

ค. ศัพท์วิทยาศาสตร์สาขาอื่นๆ เช่น ชีววิทยา กลศาสตร์ คณิตศาสตร์นั้นก็มีลักษณะโน้มไปทางคลาสสิก คือ เป็นคำประสมจากรากคำกรีกละตินโบราณ ดังนั้นการศึกษาศัพท์วิทยา

ศาสตร์จำเป็นต้องศึกษาความหมายของคำวิคตปิจน์ด้วย เพราะศัพท์เหล่านั้นสร้างขึ้นด้วยวิธีเติมคำอุปสรรคหน้าคำ (prefix) การเติมปิจน์ท้ายคำ (suffix)

ตัวอย่างคำอุปสรรคในศัพท์วิทยาศาสตร์

proto- มีรากคำมาจากภาษากรีก แปลว่าที่หนึ่ง แรก เช่น protozoa คือสัตว์ชั้นต่ำที่ประกอบด้วยเซลล์เดียว protozoology คือ วิทยาโปรโตโซวา หรือวิชาว่าด้วยสัตว์เซลล์เดียว

hydro- แปลว่าน้ำ แต่ในการเรียกชื่อสารประกอบหมายถึง ไฮโดรเจน เช่น hydrocarbon คือ สารประกอบที่มีแต่ธาตุคาร์บอนและไฮโดรเจนเท่านั้น hydrodynamics คือ วิชาอุทกพลศาสตร์ (ฟิสิกส์สาขาที่ว่าการเคลื่อนที่ พลังงาน และความดันของของเหลวที่เคลื่อนที่)

ตัวอย่างคำปิจน์ในศัพท์วิทยาศาสตร์

-ate คำลงท้ายของสารประกอบจำพวกเกลือที่เกิดจากกรดที่ลงท้ายด้วย-ic เช่น sulphate คือ เกลือของกรดซัลฟริก (กรดซัลฟริก คือ กรดกำมะถัน)

-ide คำลงท้ายที่ใช้เรียกชื่อสารประกอบสองธาตุโดยเรียกชื่อเต็มของธาตุหนึ่งและเรียงลงท้ายด้วย -ได์ ของชื่ออีกธาตุหนึ่ง เช่น ไฮโดรเจน ซัลไฟด์ (hydrogen Sulphide) เป็นสารประกอบของไฮโดรเจนและซัลเฟอร์ (กำมะถัน)

ง. ศัพท์ช่าง หมายถึง ศัพท์ที่ใช้ในวงการจักรกล หรือวิศวกรรม ซึ่งนักวิชาการกับช่างมักจะใช้แตกต่างกัน

2. การใช้ศัพท์วิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่รุดหน้ารวดเร็วในปัจจุบันมีผลทำให้เกิดภาษาขึ้นใหม่จำนวนมาก ดังนั้น ผู้บัญญัติศัพท์จึงต้องรีบทำงานติดตามให้กระชั้นชิด แต่ก็ยังไม่ทันการณ์ และบางครั้งศัพท์บัญญัติใหม่ๆ ทางด้านวิทยาศาสตร์ก็ไม่คล่องตัว เพราะประกอบด้วยคำบาลี – สันสกฤตที่เข้าใจยาก การเขียนสะกดการันต์ยากและรุงรัง ดังนั้น จึงนิยมใช้วิธีการทับศัพท์มากกว่า วิธีนี้ถึงแม้จะสะดวกรวดเร็ว แต่ก็เป็นการหยุดความเจริญเติบโตของภาษาไทย

เชวง จันทะเขตต์ (2528: 14) ให้ความเห็นถึงงานแปลบทความทางวิชาการและสารคดีไว้ว่า บทความทางวิชาการและสารคดี ในภาษาอังกฤษมักใช้ข้อความยาวๆ โครงสร้างประโยคที่ซับซ้อน มีศัพท์ทางวิชาการมาก เมื่อแปลเป็นภาษาไทยมักจะเข้าใจยาก เพราะผู้แปลมักใช้โครงสร้างของประโยคภาษาอังกฤษถ่ายแบบมาใช้เป็นรูปแบบภาษาไทย ศัพท์ทางวิชาการก็เข้าใจยาก เนื่องจากใช้คำบาลี-สันสกฤต หรือไม่ก็เป็นใช้คำทับศัพท์ อ่านแล้วจับใจความยาก ในระยะหลังตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมาจึงมีแบบแผนดีขึ้น แต่ยังคงยากกว่าเรื่องแปลประเภทอื่น

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นันทวัน ผลฉาย (2532) ศึกษาลักษณะภาษาไทยในงานแปลทางวิชาการเพื่อศึกษาอิทธิพล ความแตกต่างทางลักษณะภาษาระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่มีผลต่อกระบวนการแปล ซึ่งทำให้ผู้แปลจำเป็นต้องมีการปรับและเปลี่ยนแปลงรูปประโยคไปจากต้นฉบับ โดยสรุปผลการศึกษาได้ 3 ประการดังนี้

1. ลักษณะภาษาไทยที่แปลมาจากภาษาอังกฤษนั้นได้รับอิทธิพลของลักษณะภาษาอังกฤษมีอยู่ 5 ประการคือ

ก. การใช้ประโยคกรรม ประโยคกรรมในภาษาไทยแปลหลายรูปแบบ เช่นการใช้คำว่า “ถูก” “โดน” “ได้รับ”

ข. การใช้คำบุพบท โดยการละและเพิ่มคำบุพบทในบทแปลภาษาไทย

ค. การใช้นามวลี “การ” เกิดในการแปลนามวลีที่ซับซ้อน หรือการนำคำนามมาวางซ้อน โดยคำนามที่สามารถแปลโดยใช้ “การ” นำหน้าคำนั้น มักเป็นคำนามที่ผันมาจากกริยาและเมื่อแปลแล้วคำนามนั้นจะทำให้ประโยคซับซ้อนและการสื่อความแน่นขึ้นไม่ต้องอธิบายความเป็นประโยคย่อยๆ หลายประโยค

ง. การใช้บุพบทวลี “โดย” ขยายข้อความที่นำมาข้างหน้าและมักเป็นการขยายคำ “กริยา” ซึ่งวลีนี้ทำให้ประโยคมีความซับซ้อนมากขึ้นเช่นเดียวกับนามวลีที่ขึ้นต้นด้วย “การ”

จ. การใช้ประโยคกริยา “เป็นที่” คือใช้ประโยคกริยาที่ขึ้นต้นด้วย “เป็นที่” เมื่อต้นฉบับขึ้นต้นด้วยคำกริยา และประธานทางไวยากรณ์ ซึ่งลักษณะภาษาไทยที่สำคัญ ก็คือ ถ้าผู้พูด/ผู้เขียนต้องการให้คำกริยาเด่นก็จะนำคำกริยาขึ้นก่อนแทนบทประธาน

2. ลักษณะภาษาไทยที่ปรากฏในบทแปลเป็นลักษณะที่ต่างไปจากลักษณะภาษาไทยทั่วไป

ก. ใช้คำบุพบทด้วยความถี่ที่สูงกว่าภาษาไทยทั่วไป

ข. ใช้นามวลี “การ” ซ้อน โดยมีคำว่า “ของ” เป็นคำเชื่อมด้วยความถี่สูงทำให้ประโยคมีความยาวมากกว่าภาษาไทยทั่วไป

ค. ใช้วิเศษณ์วลี “โดย” ด้วยความถี่ที่สูงกว่าภาษาไทยทั่วไป

ง. ใช้ประโยคกรรมในรูปแบบเดียวกันกับประโยคกรรมในภาษาอังกฤษ คือ การใช้คำว่า “ถูก” นำหน้ากริยา สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและทัศนคติของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อการใช้ประโยคกรรม

3. ลักษณะการโยงความที่ปรากฏในภาษาไทยแปลเป็นลักษณะของภาษาไทยทั่วไป

ก. มีการละประธาน

ข. มีการใช้คำอ้างอิงและ/หรือคำสรรพนามที่แตกต่างไปจากภาษาในต้นฉบับ ที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ การใช้คำนามแปลคำสรรพนาม หรือถ่ายทอดความในคำสรรพนามออกมาเป็นคำนาม การใช้คำนามซ้ำ ในขณะที่ภาษาอังกฤษใช้คำสรรพนามแทนคำนามที่กล่าวถึงไปแล้ว

ค. มีการใช้ประโยคเน้นหัวข้อ แม้ว่าจะไม่ปรากฏในประโยคต้นฉบับ

อารีรัตน์ คุณดี (2533) ศึกษาลักษณะภาษาไทยในงานแปลข่าวต่างประเทศที่เสนอทางสื่อโทรทัศน์ เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนรูปแบบภาษาอันเนื่องมาจากความแตกต่างของภาษาอังกฤษกับภาษาไทย และศึกษาถึงลักษณะภาษาไทยที่ใช้ในงานแปลจากภาษาอังกฤษ โดยมีผลการศึกษสรุปได้ดังนี้

1. วิเคราะห์การแปลระดับข้อความ มีการแปลอยู่ 4 กลวิธีดังนี้ คือ

ก. การละประธาน ในการละประธานหรือการลดรูปนามวลีมีสาเหตุมาจาก

- (1) อนุพจน์ต่างๆ ของประโยคมี “ประธาน” ร่วมกัน
- (2) ประโยคมีหัวเรื่องร่วมกันหรือกล่าวถึงสิ่งเดียวกัน
- (3) ข้อความหนึ่งกล่าวถึงนามวลีใดโดยเฉพาะนามวลีนั้นจะปรากฏชัดเจน

ในครั้งแรก จากนั้นก็จะปรากฏในรูปสรรพนามและจะถูกลดรูปไปในการกล่าวครั้งต่อไป

- (4) เป็นสิ่งที่ผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจร่วมกัน

ข. การอ้างอิงและการใช้คำแทนที่คำนาม มีการใช้คำอ้างอิงและคำสรรพนามที่ต่างไปจากต้นฉบับ ภาษาไทยแปลจะใช้คำนามซ้ำ และมีการแปลคำสรรพนามและอาจใช้คำนามอื่นอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันกับสรรพนามได้

ค. การใช้วลีขยายในสังกรประโยค (-ing participle phrase) ในการแปลวลีขยายในสังกรประโยค จะมีการปรับเปลี่ยนให้อนุพจน์หลักอยู่ต้นประโยคพร้อมกับนามวลี ซึ่งเป็นประธานร่วมของอนุพจน์ต่างๆ เสมอ มักมีคำเชื่อมคำว่า “โดย” “ซึ่ง” เชื่อมระหว่างอนุพจน์หลักและอนุพจน์รองเข้าด้วยกัน

ง. การเติมคำเชื่อม ในต้นฉบับไม่มีการเติม แต่เมื่อมาเป็นฉบับแปลภาษาไทยก็จะมี การเติมคำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ต่างๆ เช่น คำเชื่อมแสดงการเพิ่ม คำเชื่อมแสดงความตรงข้าม คำเชื่อมแสดงความเป็นเหตุเป็นผล และคำเชื่อมแสดงเวลา เป็นต้น

2. ประโยคกรรมในข่าวแปล ประโยคกรรมในต้นฉบับข่าวภาษาอังกฤษปรากฏความถี่ในการใช้สูงมาก และในกระบวนการวิธีการแปลประโยคกรรมในข่าวสามารถแบ่งได้ 6 รูปแบบ คือ

- ก. ใช้คำว่า “ถูก” หรือ “ได้รับ”
 - ข. ประโยคกรรมที่ใช้คำกริยา “ได้รับ” ใช้ประกอบนามวลีซึ่งแปลลงมาจากหน่วยกริยา โดยใช้ “การ” นำหน้ากริยาเดิมเป็น “ได้รับ+การ+กริยา...”
 - ค. ประโยคกรรมที่ใช้คำกริยา “มี” นำหน้านามวลีซึ่งแปลมาจากหน่วยกริยา โดยใช้ “การ” นำหน้ากริยาเดิมเป็น “มี+การ+กริยา...”
 - ง. ประโยคกรรมที่ใช้คำกริยา “มี” นำหน้านามวลีซึ่งเป็นประธานของประโยค
 - จ. ประโยคกรรมในรูปประโยคกรตุ รวมถึงการเปลี่ยนประธานหรือการละประธาน
 - ฉ. ประโยคกรรมที่ละประธานซึ่งเป็นผู้กระทำ โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ปรากฏจะคล้ายเป็นประโยคกรตุจาก และประธานที่ปรากฏรูปนั้นคือ ผู้ถูกกระทำ ประโยคลักษณะนี้มักใช้คำกริยา “กล่าว” “เป็นที่”
3. ภาษาไทยที่ใช้ในการแปลมีลักษณะที่แตกต่างจากภาษาไทยทั่วไป คือ
- ก. การใช้นามวลี “การ-วลี” สูงกว่าภาษาไทยทั่วไป
 - ข. การใช้คำบุพบทเพื่อเชื่อมกลุ่มคำในประโยคด้วยความถี่สูงกว่าภาษาไทยทั่วไป
 - ค. การใช้ประโยคกรรมในรูปแบบเดียวกันกับประโยคกรรมในภาษาอังกฤษ

กฤตยา นาที (2543) ศึกษากลวิธีในการหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางภาษาและวัฒนธรรมในการแปลบทภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษแบบอเมริกันเป็นภาษาไทย: กรณีศึกษาบทบรรยายภาษาไทยของจิระนันท์ พิตรปรีชา เพื่อศึกษากลวิธีที่นักแปลบทภาพยนตร์อาชีพใช้ในการหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางภาษาและวัฒนธรรมในการแปลบทภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษไทยอเมริกันเป็นภาษาไทย โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. กลวิธีการหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางภาษาในการแปลบทภาพยนตร์ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก. กลวิธีหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางภาษาที่ปรากฏในโครงสร้างไวยากรณ์สามารถทำได้ 5 วิธีด้วยกัน คือ

(1) การเปลี่ยนโครงสร้างประโยค เช่นการทำประโยคซับซ้อนให้เป็นประโยคง่าย การรวมประโยค การเพิ่มคำเพื่อให้ประโยคมีความชัดเจนมากขึ้น และการเปลี่ยนคำเป็นประโยค

(2) การเปลี่ยนประเภทประโยค ทำโดยการเปลี่ยนประโยคบอกเล่าเป็นประโยคปฏิเสธ การเปลี่ยนประโยคปฏิเสธเป็นประโยคบอกเล่า การเปลี่ยนประโยคบอกเล่าเป็นประโยคคำถาม

(3) การละคำแสดงบุคคล

(4) การเปลี่ยนวาก โดยการเปลี่ยนประโยคกรรมวากเป็นประโยคกรรตุวาก และการเปลี่ยนประโยคกรรตุวาก เป็นประโยคกรรมวาก

(5) การใช้คำเพื่อแสดงกาล โดยการเพิ่มคำว่า “เคย” เพื่อแสดงอดีตกาล และการละคำว่า “กำลัง” ในปัจจุบันกาลที่ยังไม่สมบูรณ์

ข. กลวิธีหลักเลียงภาวะแทรกซ้อนทางภาษาที่ปรากฏในคำศัพท์ ทำได้ 3 วิธีดังนี้

(1) การสรุปความ

(2) การทับศัพท์

(3) การใช้ศัพท์ให้เหมาะสมกับบริบท

2. กลวิธีการหลักเลียงภาวะแทรกซ้อนทางวัฒนธรรมในการแปลบทภาพยนตร์ แบ่งได้ 5 ประเภทดังต่อไปนี้

ก. การหลักเลียงภาวะแทรกซ้อนจากวัฒนธรรมอเมริกันที่ปรากฏในสำนวน

ข. การหลักเลียงภาวะแทรกซ้อนจากวัฒนธรรมอเมริกันที่ปรากฏในเรื่องตลกขบขัน ทำได้ 2 วิธีคือ

(1) การแปลโดยใช้คำคล้องจอง

(2) การแปลโดยใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงความตลกขบขัน

ค. การหลักเลียงภาวะแทรกซ้อนจากวัฒนธรรมอเมริกันที่ปรากฏในชื่อเฉพาะ ทำได้ 2 วิธีดังนี้

(1) การทับศัพท์

(2) การเทียบเคียงกับชื่อเฉพาะในภาษาไทย

ง. การหลักเลียงภาวะแทรกซ้อนจากวัฒนธรรมอเมริกันที่ปรากฏในคำสรรพนาม มี 2 วิธีคือ

(1) การละสรรพนามบุรุษที่ 1

(2) การใช้คำสรรพนามให้เหมาะสมกับบริบท

จ. การหลักเลียงภาวะแทรกซ้อนจากวัฒนธรรมอเมริกันที่ปรากฏในคำบริภาษด้วยการหลักเลียงการแปลตามตัวอักษร เพื่อสื่อความหมายให้ตรงตามเจตนาของสารในบริบทของสังคมไทย

เสาวลักษณ์ จ้อยเจริญสุข (2544) ศึกษากลวิธีการแปลประโยคกรรมวาจกของ “นิดา” “บุญญรัตน์” และ “ว.วินิจฉัยกุล” ในนวนิยายแปล 3 เรื่อง ได้แก่ “มยุรารำเพน” “รักนี้...ชั่วนิรันดร์” และ “พินน้ำผึ้ง” รวมทั้งวิเคราะห์ถึงกลวิธีการหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางภาษาที่อาจเกิดขึ้นในงานแปล โดยสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. กลวิธีการแปลประโยคกรรมวาจกจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย มี 3 วิธี คือ

- ก. การแปลประโยคกรรมวาจกจากภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรรมวาจกภาษาไทย
- ข. การแปลประโยคกรรมวาจกจากภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรตุวาจกภาษาไทย
- ค. การไม่แปลประโยคกรรมวาจกจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

2. กลวิธีการหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางภาษา จากการศึกษาพบว่าผู้แปลนำกลวิธีการปรับบทแปลมาใช้ในการแปลประโยคกรรมวาจก โดยแบ่งเป็น 2 ระดับด้วยกัน คือ

ก. การปรับบทระดับคำ มี 3 กลวิธีดังนี้

- (1) การเติมคำหน้ากริยา “ได้รับ” “ถูก” “โดน
- (2) การเปลี่ยนชนิดของคำ จากคำกริยาเป็นคำนาม นามวลี โดยอาจใช้การเพิ่มคำเข้ามาช่วย คำที่เพิ่มได้แก่ “มี” “เป็น” มาทำหน้าที่กริยาในประโยค แล้วจึงตามด้วยคำกริยาที่แปลงเป็นคำนาม หรือนามวลี

(3) การตัดคำทิ้ง เมื่อคำกริยากรรมวาจกในประโยคไม่ใช่ส่วนที่แสดงถึงความหมายสำคัญ หรือคำนั้นเป็นคำที่มีความหมายซ้ำซ้อน ก็อาจตัดทิ้งเฉพาะคำ หรืออาจตัดทิ้งทั้งประโยค

ข. การปรับบทระดับประโยค มี 4 กลวิธีคือ

(1) การเปลี่ยนรูปประโยค ในกรณีที่ประโยคยาวจนเกินไป จะเปลี่ยนจากประโยคเป็นอนุประโยค เพื่อให้ประโยคสั้นและเข้าใจง่ายขึ้น ส่วนประโยคที่สั้นก็จะนำไปรวมกับประโยคข้างหน้า เพื่อให้เนื้อความกระชับมากยิ่งขึ้น

(2) การเปลี่ยนรูปกรรมวาจก ทำได้ 2 วิธีคือ การเปลี่ยนประโยคกรรมวาจกเป็นประโยคกรตุวาจก และการเปลี่ยนเฉพาะกริยากรรมวาจกเป็นกริยากรตุวาจก

(3) การเปลี่ยนรูปกรรมวาจกและเพิ่มคำนำหน้าประโยค โดยใช้คำว่า “มี” เพิ่มเข้าไป

(4) การเปลี่ยนรูปกรรมวาจกและใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียง เพื่อหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางด้านคำศัพท์ในกรณีที่ไม่สามารถหาคำศัพท์ที่เหมาะสมมาแทนที่คำศัพท์ในต้นฉบับได้

ในบทที่ 2 นี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์แล้ว และก่อนที่จะเริ่มศึกษาถึงกลวิธีการแปล ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงในบทที่ 3 ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษายทแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์เป็นภาษาไทย: กรณีศึกษารายการก้าวนำโลกกับ 9 SCI” นั้นเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนด้วยกันคือ แหล่งข้อมูล การตรวจสอบและรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลการวิเคราะห์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 แหล่งข้อมูล

ในการติดต่อขอข้อมูลสามารถแบ่งแหล่งที่มาในการขอข้อมูลได้ 2 ประเภทคือ แหล่งข้อมูลจากบริษัท และแหล่งข้อมูลจากบุคคล

3.1.1 แหล่งข้อมูลจากบริษัท : บริษัท เนกซ์สเตป จำกัด

เนื่องจากรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCI” ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์องค์การสื่อสารมวลชนช่อง 9 นั้น มีบริษัท เนกซ์สเตป จำกัด เป็นผู้ดูแลการผลิต ทางบริษัทเนกซ์สเตปได้รับอนุญาตจากทางสถานีโทรทัศน์ดิสคัฟเวอรี แชนแนล (Discover Channel) ให้เป็นผู้ออกอากาศรายการที่ผลิตโดยสถานีโทรทัศน์ดิสคัฟเวอรี แชนแนล โดยนำเสนอในภาคภาษาไทย ในการติดต่อเพื่อศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทางบริษัท เนกซ์สเตป จำกัด ได้เอื้อเฟื้อให้ข้อมูลบทสารคดีมา 8 เรื่องในรูปแบบของแผ่นดิस्कเก็ต 2 แผ่นด้วยกัน โดยแบ่งเป็นบทสารคดีต้นฉบับภาษาอังกฤษ 1 แผ่นดิस्कเก็ต และบทสารคดีที่แปลเป็นภาษาไทยแล้วอีก 1 แผ่นดิस्कเก็ต

นอกจากนี้ ทางบริษัท เนกซ์สเตป จำกัด ยังมีการทำเว็บไซต์ของรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCI” ไว้ด้วย คือ <http://www.9sci.com> ซึ่งผู้วิจัยสามารถหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ที่มาและแนวคิดของรายการ อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบวัน เวลาที่ออกอากาศของสารคดีแต่ละตอนจากทางเว็บไซต์นี้ได้ อีกด้วย

ในการติดต่อขอข้อมูลจากบริษัท เนกซ์สเตป จำกัด มีข้อจำกัด คือ ทางบริษัท เนกซ์สเตป จำกัด ไม่ได้มีการเก็บสำเนาเทปรายการที่นำเสนอในภาคภาษาไทยที่ออกอากาศไปแล้วเอาไว้ เนื่องจากทางบริษัทมีนโยบายในการนำเทปรายการที่ออกอากาศไปแล้วมาใช้ซ้ำด้วยการบันทึกสารคดีที่จะนำเสนอตอนใหม่ต่อไปในเทปเดิม

ในส่วนของเทปต้นฉบับนั้น ทางบริษัทได้รับอนุญาตจากทางสถานีโทรทัศน์ดิสคัฟเวอรี แชนแนล ให้นำมาผลิตโดยพакย์เสียงบรรยายไทยลงไป และออกอากาศได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น จากนั้น ทางบริษัทเนกซ์สเตปจะต้องส่งเทปต้นฉบับดังกล่าวคืนไปยังสถานีโทรทัศน์ดิสคัฟเวอรี แชนแนล ตามที่สัญญาระบุไว้ว่า ให้ออกอากาศเพียงครั้งเดียวเท่านั้น และจะเผยแพร่ซ้ำไม่ได้โดยเด็ดขาด มิฉะนั้นจะถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์กับทางสถานีโทรทัศน์ดิสคัฟเวอรี แชนแนล

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องติดต่อขอข้อมูลจากแหล่งอื่น คือ

1. บริษัท ยูไนเต็ด บรอดคาสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ UBC เพื่อขอทำสำเนาเทปวิดีโอทัศนรายการสารคดีภาษาอังกฤษจากดิสคัฟเวอรี แชนแนลช่อง 43 เพื่อนำเทปวิดีโอทัศนดังกล่าวมาศึกษาวิเคราะห์ควบคู่กับการวิเคราะห์เอกสารบทสารคดีต้นฉบับภาษาอังกฤษที่ได้มาจากทางบริษัท เนกซ์สเตป จำกัด แต่เนื่องจากรายการทาง ดิสคัฟเวอรี แชนแนลช่อง 43 นี้เป็นรายการที่ทางสถานีโทรทัศน์ดิสคัฟเวอรี แชนแนลที่ประเทศสหรัฐอเมริกาอิงสัญญาณผ่านดาวเทียมมาโดยตรง ซึ่งทาง UBC ไม่สามารถจะทำสำเนาเทปวิดีโอทัศนรายการสารคดีที่ออกอากาศได้ เนื่องจากมีข้อสัญญาเกี่ยวกับลิขสิทธิ์รายการกำกับไว้ ดังนั้นทาง UBC จึงไม่มีเทปสำเนารายการดังกล่าว

2. สถานีโทรทัศน์องค์การสื่อสารมวลชน (อ.ส.ม.ท.) ช่อง 9 เพื่อขอทำสำเนาเทปวิดีโอทัศนรายการสารคดี “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” เพื่อนำเทปวิดีโอทัศนดังกล่าวมาศึกษาวิเคราะห์ควบคู่กับการวิเคราะห์เอกสารบทสารคดีแปลภาษาไทยที่ได้มาจากบริษัท เนกซ์สเตป จำกัด แต่เนื่องจากทางสถานีโทรทัศน์อ.ส.ม.ท. ช่อง 9 มีนโยบายในการนำม้วนเทปรายการมาหมุนเวียนใช้เพื่อบันทึกรายการอื่นๆ โดยจะเก็บสำเนาเทปวิดีโอทัศนรายการเอาไว้ในช่วงย้อนหลัง 3 เดือนล่าสุดเท่านั้น ซึ่งในขณะที่ติดต่อขอข้อมูลกับทางสถานีนั้นเป็นช่วงเวลาที่เป็นช่วงเวลาที่เทปรายการตอนที่ผู้วิจัยศึกษานั้นถูกนำมาใช้เพื่อบันทึกรายการอื่นๆ แล้ว ดังนั้น ทางสถานีโทรทัศน์องค์การสื่อสารมวลชนช่อง 9 จึงไม่มีเทปวิดีโอทัศนรายการสารคดีตอนที่ผู้วิจัยทำการศึกษา

จากข้อจำกัดทางด้านสัญญาและลิขสิทธิ์ที่ทางบริษัทต้องปฏิบัติตาม และข้อจำกัดทางด้านอุปกรณ์ที่จะต้องมีการนำม้วนเทปมาหมุนเวียนใช้ซ้ำและระยะเวลาในการเก็บสำเนาวิดีโอทัศนย้อนหลังไว้เพียง 3 เดือนเท่านั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาและวิเคราะห์เฉพาะข้อมูลบทสารคดีทั้งต้นฉบับภาษาอังกฤษและบทสารคดีฉบับแปลภาษาไทยที่อยู่ในรูปของเอกสารที่ได้รับมาจาก บริษัท เนกซ์สเตป จำกัด เท่านั้น

3.1.2 แหล่งข้อมูลจากบุคคล : คุณพรพรรณวรพร กิตติภัย

คุณพรพรรณวรพร กิตติภัยเป็นผู้แปลสารคดี “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” โดยผู้วิจัยได้ติดต่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับกลวิธีและขั้นตอนในการทำงานแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ ตลอดจนวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการแปลสารคดีเฉพาะด้าน

3.2 การตรวจสอบและเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนต่อมาหลังจากที่ได้ข้อมูลของบทสารคดีทั้งต้นฉบับภาษาอังกฤษและบทสารคดีฉบับแปลภาษาไทยที่อยู่ในรูปของแผ่นดิสก์เก็ต คือ

3.2.1 จัดพิมพ์ข้อมูลบทสารคดีทั้งต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลภาษาไทยที่อยู่ในแผ่นดิสก์เก็ตที่ได้รับมาจากบริษัท เน็กซ์สเตป จำกัด ให้ออกมาในรูปของเอกสาร โดยจัดทำบทสารคดีต้นฉบับภาษาอังกฤษกับฉบับแปลภาษาไทยควบคู่กันและอยู่ในฉบับเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์

3.2.2 ตรวจสอบวัน เวลา และชื่อตอนของสารคดีที่ออกอากาศแต่ละตอนทางเว็บไซต์ <http://www.9sci.com> เพื่อความถูกต้อง

3.2.3 อ่านบทสารคดีต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลทุกตอนที่น่ามาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ทราบเนื้อเรื่องของสารคดีตอนนั้นๆ โดยคร่าวๆ

3.2.4 เทียบเคียงเนื้อหาบทสารคดีทั้งสองฉบับโดยคร่าวๆ เพื่อตรวจสอบว่า ในบทสารคดีฉบับแปลมีส่วนใดที่แตกต่างหรือเหมือนบทสารคดีต้นฉบับหรือไม่ อย่างไร

3.2.5 อ่านบทสารคดีต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลภาษาไทยอย่างละเอียดอีกครั้ง และเก็บรวบรวมตัวอย่างคำและประโยค

3.2.6 นำตัวอย่างคำและประโยคที่เก็บรวบรวมทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่เพื่อให้สะดวกต่อการนำมาวิเคราะห์กลวิธีการแปลต่อไป

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.3.1 นำข้อมูลตัวอย่างประโยคที่เก็บรวบรวมไว้ตามหมวดหมู่มาวิเคราะห์ถึงกลวิธีการแปล โดยแบ่งระดับของกลวิธีการแปลเป็นสองระดับด้วยกัน คือ กลวิธีการแปลระดับคำ และกลวิธีการแปลระดับประโยค โดยใช้แนวคิดในด้านการปรับบทแปลของสัญญาวิ สายบัว (2540: 63-78) เป็นกรอบในการวิเคราะห์และวิจัย

3.3.2 นอกจากการวิเคราะห์ถึงกลวิธีการแปลทั้งสองระดับแล้ว ผู้วิจัยยังศึกษาถึงการแปลความหมายของแต่ละประโยคด้วยว่า เป็นการแปลที่ถูกต้อง เหมาะสมกับบริบทและเข้าใจง่ายหรือไม่ เนื่องจากเป็นสารคดีที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ที่สามารถชมได้เพียงครั้งเดียวและกลุ่มเป้า

หมายก็เป็นกลุ่มเยาวชนและผู้สนใจทางวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่ผู้มีความรู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน บทแปลที่แปลออกมาจึงต้องคำนึงถึงข้อจำกัดดังกล่าว

3.4 สรุปผลการวิเคราะห์

หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยจะแยกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.4.1 สรุปผลการวิจัย

กล่าวถึงผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏในสารคดีรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” ซึ่งนำเสนอไว้ในบทที่ 4

3.4.2 อภิปรายผลการวิจัย

กล่าวถึงกลวิธีการแปลคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ว่า ในการแปลดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง และกลวิธีในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแปลงานเฉพาะด้านว่ามีแนวทางในการแปลและการแก้ไขอย่างไร

3.4.3 ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการวิจัย

กล่าวถึงข้อจำกัดหรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ การติดต่อขอข้อมูลจากแหล่งข้อมูล จนถึงการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.4 ข้อเสนอแนะ

หลังจากได้กล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัยแล้ว การศึกษาในบทที่ 4 ผู้วิจัยจะนำเสนอผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์เป็นภาษาไทยต่อไป

บทที่ 4

กลวิธีการแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษการวิเคราะห์บทบรรยายสารคดีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยจะกล่าวถึงการปรับบทและลักษณะการใช้ภาษาไทยในบทแปล ซึ่งการวิเคราะห์การปรับบทและลักษณะการใช้ภาษาไทยในบทแปลจะทำไปพร้อมกัน เนื่องจากในการแปลงานนั้น กระบวนการปรับบทแปลและการเลือกใช้ภาษามักจะเกิดควบคู่กัน โดยการศึกษากลวิธีการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์นี้จะอาศัยแนวคิดและทฤษฎีการแปลของลาร์สัน (1984) แคทฟอร์ด (1965) ไนดา (1964) ทิพา เทพอักษรพงษ์ (2540) สัญญวิ สายบัว (2540) เชวง จันทระเขตต์ (2528) สิทธิา พินิจภูวดล (2540) และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นกรอบในการวิเคราะห์และวิจัย

ผลการศึกษาที่ได้พบว่า ลักษณะภาษาไทยที่ใช้และการปรับบทแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์นั้น ผู้แปลพยายามรักษาทั้งความหมายและโครงสร้างของภาษาต้นฉบับเอาไว้ แต่ในขณะเดียวกัน ผู้แปลก็ใช้กลวิธีการปรับบทแปลทั้งในระดับคำและระดับประโยค เพื่อให้เนื้อหาของสารคตินั้นเป็นที่เข้าใจง่ายยิ่งขึ้นและสื่อความหมายให้ตรงตามต้นฉบับมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเพื่อให้ได้ภาษาที่เป็นธรรมชาติและถูกต้องตามโครงสร้างของภาษาไทย อีกทั้งมีการปรับเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทในสังคมไทย โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้ทั้งหมดออกมาในรูปแบบของกลวิธีการแปลระดับคำและวลีและกลวิธีการแปลระดับประโยคตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 กลวิธีการแปลระดับคำและวลี

กลวิธีการแปลระดับคำและวลี คือ กลวิธีที่ผู้แปลใช้เมื่อคำ สำนวนหรือสิ่งอ้างอิงถึงในต้นฉบับนั้นไม่เป็นที่รู้จักหรือปรากฏในสังคมภาษานับแปล กลวิธีการแปลระดับคำและวลีนี้อาศัยกรอบแนวคิดด้านการปรับบทแปลระดับคำของสัญญาวิ สายบัว (2540) ที่กล่าวไว้ว่า การปรับบทระดับคำนี้จะทำเมื่อผู้แปลไม่สามารถนำคำ สำนวน หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันในฉบับแปลได้ ซึ่งก็หมายรวมถึงคำที่อ้างอิงถึงธรรมเนียม ความเป็นอยู่ที่ปรากฏในภาษาหนึ่งแต่ไม่ปรากฏในอีกภาษาหนึ่ง เป็นการปรับแต่งหรือเปลี่ยนแปลงคำหรือวลีที่มีในต้นฉบับด้วยกลวิธีต่างๆ ดังนี้ คือ การแปลชื่อเฉพาะ การปรับมาตราต่างๆ การเติมคำและวลีเพื่ออธิบาย การตัดคำและวลี การใช้คำ

อ้างอิงสิ่งที่มีความหมายกว้างกว่าคำที่ปรากฏในต้นฉบับ การใช้คำแทนที่วลี “A quarter of” ในต้นฉบับ การใช้คำทับศัพท์ รวมถึงการแปลคำสรรพนามในบทสนทนา เพื่อให้ภาษาในฉบับแปลเข้าใจง่าย สื่อความชัดเจน กระชับ และเป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปลมากที่สุด โดยกลวิธีการแปลระดับคำและวลีมีลักษณะดังต่อไปนี้

4.1.1 การแปลชื่อเฉพาะ

ในสังคมมนุษย์แต่ละสังคมต่างก็มีวัฒนธรรม การดำเนินชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และการมองสิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมตนเองต่างกันออกไปตามแต่ละสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ สิ่งของเครื่องใช้ใดๆ ที่อาจมีอยู่ในสังคมวัฒนธรรมหนึ่งนั้นอาจจะไม่ปรากฏในอีกสังคมวัฒนธรรมหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดและความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของสังคมนั้นๆ

สำหรับกลวิธีการแปลชื่อเฉพาะที่ปรากฏในบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ รายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” นี้ ผู้วิจัยพบว่า นอกเหนือจากการใช้กลวิธีการทับศัพท์ดังที่จะนำเสนอในหัวข้อที่ 4.1.7 เพื่อบอกชื่อ ชนิดของสัตว์ สิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ ที่ไม่มีในบริบทสังคมไทยแล้ว ยังมีการแปลชื่อเฉพาะด้วย โดยการแปลชื่อเฉพาะนี้สามารถแบ่งออกเป็นสองแบบด้วยกัน คือ การแปลชื่อเฉพาะแบบตรงตัว และการแปลชื่อเฉพาะโดยการใช้ชื่อเทียบเคียงกับชื่อภาษาไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1.1 การแปลชื่อเฉพาะแบบตรงตัว

การแปลชื่อเฉพาะแบบตรงตัว คือ การแปลในกรณีที่ชื่อนั้นสามารถแปลเป็นชื่อภาษาไทยได้โดยตรง โดยที่ชื่อเฉพาะนั้นๆ ทั้งในต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลภาษาไทย หมายความว่าถึงสิ่งเดียวกัน ชนิดเดียวกัน ในที่นี้ส่วนใหญ่ปรากฏในการแปลชื่อชนิดของสัตว์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

In its desert habitat, a **rattlesnake** can tell the difference between a warm breeze and the heat given off by its potential prey.

ในทะเลทราย งูหางกระดิ่งสามารถบอกความแตกต่างระหว่างสายลมอุ่นและความร้อนที่ออกมาจากเหยื่อได้ (Snakes: 19)

ตัวอย่างที่ 2

The **long-nosed tree snake** is the only snake that can focus by changing the shape of its lens.

งูเขียวหน้าจิ้งจกเป็นงูเพียงชนิดเดียวที่โฟกัสได้ด้วยการเปลี่ยนเลนส์ในตาของมัน (Snakes: 25)

ตัวอย่างที่ 3

The **mangrove snake** delivers a mild venom through a set of small fangs toward the back of its mouth.

งูปล้องทองจะฉีดพิษจางๆ ผ่านเขี้ยวขนาดเล็กชุดหนึ่งที่อยู่ด้านหลังของปาก (Snakes: 40)

ตัวอย่างที่ 4

Some **rays**, like this **guitar fish**, still look a little like sharks. Others do not at all. The **sawfish** has evolved a long, tooth-studded rostrum, which it uses like powerful baseball bat to impale its prey with deadly accuracy.

กระเบนบางชนิดเช่น ปลาโรนัน ยังมีส่วนคล้ายฉลามอยู่บ้าง แต่อีกหลายชนิดกลับไม่เหมือนเลย ปลาฉลามกลับมีวิวัฒนาการของฟันที่ยื่นยาวขึ้นมาจากปากราวกับหัวตะปู ซึ่งมันจะใช้คล้ายกับไม้เบสบอลเพื่อฟาดเข้าใส่เหยื่อด้วยความแม่นยำ (Sharks: 49)

ตัวอย่างที่ 5

They probably swam like this modern creature, a **nautilus**.

แต่พวกมันคงจะว่ายน้ำไปเหมือนกับสัตว์ยุคใหม่นี้ คือ หอยวงช้าง (Octopus: 33)

จากตัวอย่างข้างต้นทั้ง 5 ตัวอย่าง เป็นการแปลชื่อเฉพาะแบบตรงตัวของพันธุ์สัตว์ต่างๆ เช่นในตัวอย่างที่ 1 “rattlesnake” แปลเป็น “งูหางกระดิ่ง” ซึ่งทั้งสองคำนี้หมายถึงงูชนิดเดียวกัน หรือในตัวอย่างที่ 2 “Long-nosed tree snake” แปลเป็น “งูเขียวหน้าจิ้งจก” และในตัวอย่างที่ 5 “nautilus” แปลเป็น “หอยวงช้าง” เป็นต้น ซึ่งในการแปลชื่อเฉพาะแบบตรงตัวนี้ ผู้แปลจะมีการตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่นในกรณีเรื่องของงู ผู้แปลก็จะติดต่อสอบถามไปยังสถานเสาวภา หรือในกรณีเรื่องสัตว์ทะเลก็จะสอบถามไปยังกรมประมง เป็นต้น (สัมภาษณ์: พรณวรพร กิตติภัย, 17

กรกฎาคม 2544) ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลก่อนที่จะนำเสนอต่อผู้ชมนั้น นอกจากผู้แปลนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องแล้ว ยังมีส่วนช่วยให้ผู้ชมรายการได้รับความรู้จากข้อมูลดังกล่าวด้วย

ตัวอย่างที่ 6

Some of the world's greatest rivers, China's **Yangtze**, Pakistan's **Indus**, and India's **Ganges** and **Brahmaputra** have freshwater dolphins.

แม่น้ำที่ยิ่งใหญ่ของโลกบางสาย เช่น แม่น้ำแยงซีในประเทศจีน แม่น้ำสินธุแห่งปากีสถาน และแม่น้ำคงคา รวมทั้งแม่น้ำพรหมบุตรของอินเดีย ก็ล้วนแล้วแต่มีโลมาน้ำจืดทั้งสิ้น (Dolphins: 51)

จากตัวอย่างที่ 6 นี้ ชื่อที่ปรากฏในต้นฉบับนั้นเป็นชื่อแม่น้ำซึ่งถือเป็นชื่อเฉพาะซึ่งมีเรียกเป็นภาษาไทยกันอยู่แล้ว เช่น เรารู้จัก แม่น้ำ “Yangtze” ว่า “แม่น้ำแยงซี” ในภาษาไทย หรือ “Ganges” ว่า “แม่น้ำคงคา” เป็นต้น ดังนั้น เมื่อต้องแปล ผู้แปลจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องค้นหาและตรวจสอบว่า ในบริบทสังคมไทย มีการเรียกขานชื่อแม่น้ำเหล่านี้ว่าอย่างไร แล้วจึงถ่ายทอดลงสู่บทแปลเพื่อให้ได้ประโยชน์ที่ชัดเจน สามารถสื่อความกับผู้รับสารได้ครบถ้วน และเป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้ชมรายการ

4.1.1.2 การแปลชื่อเฉพาะโดยการใช้ชื่อเทียบเคียงกับชื่อภาษาไทย

การแปลชื่อเฉพาะโดยการใช้ชื่อเทียบเคียงกับชื่อภาษาไทย เนื่องจากสิ่งที่ปรากฏในบริบทของต้นฉบับนั้น ในวัฒนธรรมฉบับแปลไม่มี หรือในกรณีที่มีก็อาจจะไม่เหมือนกัน หรือนำมาเทียบเคียงกันได้ยาก ทั้งนี้เป็นเพราะพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม การดำเนินชีวิต ระบบสังคมหรือการปกครองที่แตกต่างกัน เช่นในตัวอย่างที่ 8 ที่มีการกล่าวถึงตำแหน่ง “Sheriff's deputies” โดยแปลเป็น “ผู้ช่วยนายอำเภอ” ในความเป็นจริงแล้วนั้น ภาระหน้าที่ของ “Sheriff” ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา กับ “นายอำเภอ” ตามกฎหมายประเทศไทยนั้น มีรายละเอียดการทำหน้าที่ที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะระบบการปกครองของประเทศไทยไม่เหมือนกับระบบการปกครองของประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ “Sheriff” นั้นมาจากการแต่งตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นโดยที่รัฐบาลส่วนกลางของประเทศไม่มีอำนาจในการแต่งตั้งหรือโยกย้าย “Sheriff” ในท้องถิ่นนั้นๆ และหน้าที่ของ “Sheriff” ก็คือ การปราบปรามอาชญากรรมโดยไม่มีอำนาจตุลาการ (จำนง วัฒนเกส, 2542: 77-78) ในขณะที่ “นายอำเภอ” นั้นมาจากการแต่งตั้งจากส่วนกลาง และส่วนกลางสามารถที่จะแต่งตั้งหรือโยกย้าย “นายอำเภอ” ไปยังพื้นที่ใดๆ ก็ตามในประเทศไทย ในที่นี้ผู้แปล

พยายามแปลให้เทียบเคียงกับชื่อตำแหน่งที่มีอยู่ในบริบทสังคมไทย เพื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้นนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 7

The first witness was **master of a nearby boat**, the Lowland Cavalier, who was looking at the platform just before it exploded.

พยานคนแรกคือ **ไต้ก๋งของเรือที่จอดอยู่ใกล้ๆ** ชื่อเรือโลว์แลนด์ คาวาเลียร์ ผู้ซึ่งมองดูที่แท่นก่อนที่จะเกิดระเบิด (Fatal Flow: 29)

ตัวอย่างที่ 8

Finally, an exhausted and dirty James Randall shows up back at Howard's front door, where he is taken into by waiting **sheriff's deputies**.

ในที่สุด เจมส์ แรนดัลล์ที่สกปรกและเหนื่อยอ่อนก็หวนกลับมาที่บ้านของโฮเวิร์ดและถูกจับกุมตัวไว้ได้ โดย**ผู้ช่วยนายอำเภอที่เฝ้ารออยู่** (Science Detectives: 124)

สำหรับกลวิธีการแปลชื่อเฉพาะนี้ ผู้วิจัยพบว่าผู้แปลมีการแบ่งเป็นสองแบบด้วยกันคือการแปลชื่อเฉพาะแบบตรงตัว ผู้แปลใช้ในกรณีที่ชื่อนั้นสามารถแปลเป็นชื่อภาษาไทยได้โดยตรงโดยที่คำๆ นั้นทั้งในภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลหมายความว่าสิ่งเดียวกัน ซึ่งมักจะใช้ในการแปลชื่อสัตว์ นอกจากชื่อสัตว์แล้ว ยังพบการแปลชื่อเฉพาะของแม่น้ำเช่นในตัวอย่างที่ 6 การแปลชื่อเหล่านี้ ผู้แปลจำเป็นต้องตรวจสอบว่าชื่อแม่น้ำเหล่านั้นนั้น มีการเรียกขานหรือเป็นที่รู้จักกันในชื่อภาษาไทยว่าอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้รับชมรายการสามารถนึกภาพได้ออก อีกทั้งเป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้ชมด้วย ในส่วนของการแปลชื่อเฉพาะแบบที่สองคือ การแปลชื่อเฉพาะด้วยการใช้ชื่อเทียบเคียงกับชื่อภาษาไทยนั้น พบว่าเป็นการแปลชื่อตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลในหน่วยงานราชการ ซึ่งทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยนั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะระบบการปกครองระบบราชการที่ไม่เหมือนกันของทั้งสองประเทศ โดยผู้แปลเลือกใช้การเทียบเคียงซึ่งนอกจากจะช่วยยให้บทแปลมีความชัดเจนมากขึ้นแล้ว ยังมีส่วนช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาของเรื่องได้ง่ายยิ่งขึ้นอีกด้วย

4.1.2 การปรับมาตราต่างๆ

ในกลวิธีการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์นี้ พบว่ามีการปรับมาตราต่างๆ ให้เป็นมาตราที่ใช้กันในประเทศไทยปัจจุบัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.2.1 การแปลงสกุลเงิน

การแปลงสกุลเงินที่ปรากฏในงานวิเคราะห์ชิ้นนี้ ผู้วิจัยพบว่า มีการแปลงสกุลเงินจากเงินดอลลาร์สหรัฐเป็นเงินบาทไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 9

On the 5th of May in '95, a single hailstorm hit Fort Worth, Texas and did **one point three billion dollars** worth of damage.

เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ปี 1995 พายุลูกเห็บโถมกระหน่ำเข้าใส่เมืองฟอर्ट เวิร์ธ รัฐเท็กซัส และก่อให้เกิดความเสียหายมูลค่าถึงราว **56,000 ล้านบาท** (Tornado: 113)

ตัวอย่างที่ 10

Basically this disaster went into the **multi-dollar** league totally as a result of what men did and didn't do.

ความหายนะครั้งนี้นำไปสู่ความเสียหายนับพันล้านบาท เป็นผลมาจากสิ่งที่มนุษย์ทำและไม่ได้ทำ (Fatal Flaw: 15-16)

ตัวอย่างที่ 11

In 1983, the federal government offered **forty two million dollars** to relocate Centralia's resident, most of them packed up and moved out.

ในปี 1983 รัฐบาลกลางได้จัดสรรงบประมาณ **1,800 ล้านบาท**ให้กับประชากรเซนต์ราเลีย คนส่วนใหญ่จึงได้เก็บข้าวของแล้วย้ายออกไป (Fatal Flaw: 80)

จากตัวอย่างทั้งสามข้างต้น มีการแปลงสกุลเงินจากดอลลาร์สหรัฐเป็นเงินบาทไทย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจได้ดีขึ้น ทำให้ความหมายของประโยคชัดเจนขึ้นและอำนวยความสะดวกต่อผู้รับสารด้วยกัน เนื่องจากการไม่มีการแปลงสกุลเงิน ผู้รับสารจะต้องมาคำนวณต่อว่าจำนวนเงินดอลลาร์เท่านี้เมื่อเปลี่ยนเป็นเงินไทยแล้วจะมีมูลค่าเท่าใด

4.1.2.2 การปรับมาตราวัดต่างๆ

มาตราวัดที่ปรากฏในต้นฉบับนั้นมีอยู่หลากหลายมาตรา บางมาตราวัดก็เหมือนกับที่ใช้กันอยู่ในภาษาไทย แต่ในบางมาตราก็ไม่เหมือน ซึ่งมาตรานี้ก็จำเป็นต้องอาศัยการปรับเพื่อให้เข้ากับมาตราวัดที่ใช้กันในปัจจุบัน ซึ่งจากข้อมูลที่ศึกษามีการปรับมาตราวัดต่างๆ แบ่งได้ดังต่อไปนี้

ก. การปรับมาตราวัดระยะทาง ความยาว และความลึก

ในการแปลมีการปรับมาตราวัดที่หลากหลายให้เป็นมาตราวัดที่ใช้กันในภาษาไทย จะเห็นได้จากตัวอย่างที่ 12 ถึงตัวอย่างที่ 17

ตัวอย่างที่ 12

From about **one hundred yards**, sharks can begin to detect even the faintest vibrations created by the movements of straggling fish.

จากระยะทางประมาณ **100 เมตร** ฉลามสามารถตรวจพบแม้แต่แรงสั่นสะเทือนเล็กน้อยที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวของปลาที่พยายามหนี (Sharks: 19)

ตัวอย่างที่ 13

By the time a shark gets within **six feet**, it can detect prey that is hidden from view.

เมื่อฉลามเข้ามาใกล้ราว **2 เมตร** มันยังทำได้กระทั่งมองหาเหยื่อที่ซ่อนเร้นจากสายตา (Sharks: 24)

ตัวอย่างที่ 14

The current long-distance record is held by a blue shark tagged off New York and recapture **three thousand seven hundred forty miles** away off the South American coast.

สถิติระยะทางไกลในปัจจุบันเป็นของฉลามสีน้ำเงินที่ถูกติดป้ายในนิวยอร์ก แล้วถูกจับได้อีกครั้งไกลออกไปถึงเกือบ **6,000 กิโลเมตร** ห่างจากชายฝั่งอเมริกาใต้ (Sharks: 89)

ตัวอย่างที่ 15

Measuring up to **twenty-nine feet** in length, the green anaconda is almost ten times longer than the typical corn snake.

อนาคอนด้าเขียวที่มีความยาวเกือบ **9 เมตร** ยาวกว่า งูคอร์นถึงเกือบ 10 เท่า (Ultimate Guide Snakes: 10)

ตัวอย่างที่ 16

All dolphins dive, and some go as deep as **1,000 feet** or more.

โลมาทุกชนิดดำดิ่งไปได้ลึกได้ และบางยังสามารถไปลึกกว่า **300 เมตร** (Dolphins: 106)

จากตัวอย่างที่ 12 จนถึงตัวอย่างที่ 16 แสดงให้เห็นมาตราวัดความยาว ความลึกและระยะทางที่ค่อนข้างหลากหลายในต้นฉบับ มีทั้ง “yard” “feet” และ “mile” ในขณะที่ฉบับแปลกลับมีการปรับเป็น “เมตร” และ “กิโลเมตร” เท่านั้น เป็นเพราะว่าในสังคมไทยปัจจุบันใช้มาตราวัดระบบเมตริกเป็นหลักซึ่งเป็นระบบที่คนไทยรู้จักและคุ้นเคย อีกทั้งการเลือกใช้มาตราวัดเพียงมาตราเดียวในบทแปลทำให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกันของมาตราวัด นอกจากนี้ยังมีส่วนทำให้ผู้รับสารนิกภาพออกและทำให้บทแปลมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สำหรับระยะทาง ความยาวและความลึกที่ต้นฉบับระบุเอาไว้อย่างชัดเจนนั้น ผู้แปลก็จะใช้วิธีการใส่คำระยะโดยประมาณลงไปฉบับแปล โดยใส่คำว่า “ประมาณ” ในตัวอย่างที่ 12 “ราว” ในตัวอย่างที่ 13 “เกือบ” ในตัวอย่างที่ 14 และ 15 และ “กว่า” ในตัวอย่างที่ 16 เพิ่มเข้าไปในบทแปล ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า หากผู้แปลใส่ระยะที่เทียบค่ากันตามจริง คำระยะทางอาจมีจำนวนทศนิยมหลายตำแหน่ง ไม่ได้เป็นเลขจำนวนเต็มที่เข้าใจง่าย บทแปลที่ได้ก็จะกลายเป็นรายงานทางวิชาการจนเกินไป แทนที่จะเป็นสารคดีที่ให้อรรถาธิบายและความบันเทิงควบคู่กันไป อีกทั้งยังทำให้ภาษาในบทแปลที่ได้ไม่สละสลวย และไม่ชวนติดตามอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 17

Stretching from west Texas to the Dakotas is tornado alley, **one thousand miles** north to south, **six hundred miles** east to west. This is the area struck most often.

บริเวณที่ทอดมาจากทางตะวันตกของรัฐเท็กซัสจนถึงรัฐดาโกตานั้นเรียกว่า “ทอร์นาโด อัลลี” ยาวจากเหนือจรดใต้ **1,600 กิโลเมตร** และตะวันออกไปตะวันตก **960 กิโลเมตร** นี่เป็นบริเวณที่พบบ่อยที่สุด (Tornado: 24)

จากตัวอย่างที่ 17 มีการปรับจาก “ไมล์” เป็น “กิโลเมตร” โดยผู้แปลมีการเทียบระยะทางจาก “ไมล์” ให้เป็น “กิโลเมตร” โดยใส่ตัวเลขระยะทางที่ชัดเจน ไม่ใช่ระยะโดยประมาณ เนื่องจากเป็นเลขจำนวนเต็ม ไม่มีทศนิยม ทำให้บทแปลมีความชัดเจนเทียบเคียงกันกับต้นฉบับที่มีการระบุระยะทางที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน

ข. การปรับมาตรวัดความเร็ว

การปรับมาตรวัดความเร็วที่ปรากฏในต้นฉบับนี้ พบว่าทั้งหมดจะมีการปรับจาก “ไมล์ต่อชั่วโมง” เป็น “กิโลเมตรต่อชั่วโมง” ตามตัวอย่างข้างล่างนี้

ตัวอย่างที่ 18

Some species can swim for hours on end at speeds of up to **25 miles an hour**, with burst reaching **35**.

บางสายพันธุ์สามารถว่ายน้ำได้นานหลายชั่วโมงด้วยความเร็วมากถึง **40 กม. /ชม.** หรือยามที่ทะยานขึ้นมาอาจมากถึง **56 กม. /ชม.** (Dolphins: 4)

ตัวอย่างที่ 19

Winds in the funnel range from **seventy-three to a hundred and twelve miles per hours**. An F-2 knocks over boxcars with wind speeds of **a hundred and thirteen to hundred and fifty-seven miles per hour**.

มีความเร็วลมตั้งแต่ **116 – 180 กม. /ชม.** สำหรับระดับเอฟ 2 ทำให้รถพลิกคว่ำได้ด้วยความเร็วลม **181 – 251 กม. /ชม.** (Tornado: 48)

ในการปรับมาตรฐานวัดความเร็วที่ปรากฏตามตัวอย่างข้างต้นทั้งสองนั้นเป็นการปรับเพื่อให้เข้ากับมาตรฐานวัดความเร็วที่ใช้กันในบริบทสังคมไทยซึ่งใช้มาตรฐานวัดความเร็วหน่วยเป็น “กิโลเมตรต่อหนึ่งชั่วโมง” ซึ่งเป็นการปรับที่เหมาะสม เพราะนอกจากจะทำให้ฉบับแปลมีความชัดเจนมากขึ้นแล้ว ยังทำให้ผู้รับสารนิกภาพของความเร็วนั้นออกมา เป็นความเร็วมากหรือน้อยเพียงไร

ค. การปรับมาตรฐานน้ำหนัก

การปรับมาตรฐานน้ำหนักนี้ มีการปรับจากหน่วย “ปอนด์” ให้เป็นหน่วย “กิโลกรัม” ดังปรากฏตามรายละเอียดตามตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 20

And at **four hundred forty pounds**, it is seven thousand times heavier than the blind snake, which belongs to the family that includes the smallest snake in the world.

และมันมีน้ำหนักราว **200 กิโลกรัม** ซึ่งหนักกว่าขนาดเล็กที่สุดในโลกถึง 7,000 เท่า (Snakes: 10)

ตัวอย่างที่ 21

Giant Pacific octopus, up to 30 feet long and **weighing 600 pounds**. These are probably the basis of the monster octopuses in the old adventure stories.

หมึกยักษ์ไจแอนท์ แปซิฟิกยาวถึง 10 เมตร และน้ำหนัก **270 กิโลกรัม** เจ้าสัตว์เหล่านี้อาจเป็นต้นแบบของอสูรกายหมึกแห่งตำนาน (Octopus: 3)

ตัวอย่างที่ 22

A **one pound** octopus can lift a **40-pound** aquarium lid.

หมึกยักษ์หนักครึ่งกิโลกรัมสามารถยกฝาปิดแทงค์หนัก **18 กิโลกรัม** ออกได้ง่ายๆ (Octopus: 55)

หน่วยของการชั่งน้ำหนัก ในบริบทสังคมไทยนิยมใช้และคุ้นเคยกับหน่วย “กิโลกรัม” มากกว่าหน่วย “ปอนด์” ซึ่งการปรับในบริบทนี้เป็นการปรับที่เหมาะสม เพราะถ้าหากไม่มีการปรับหน่วยของน้ำหนักแล้ว อาจจะทำให้ผู้รับสารนิกภาพของสิ่งของนั้นไม่ออกว่าจะมีขนาดสักเท่าใด เช่นในตัวอย่างที่ 20 กล่าวถึงหมึกยักษ์น้ำหนัก 600 ปอนด์ ผู้รับสารอาจจะไม่ทราบว่าหมึกยักษ์หนัก

มากหรือน้อยเพียงใดและจะตัวใหญ่ขนาดไหน แต่เมื่อปรับเป็นหน่วย “กิโลกรัม” ก็ทำให้ทราบว่า หมึกยักษ์หนักถึง 270 กิโลกรัม ทำให้สามารถนึกภาพได้ออกตามไปด้วย

4.1.2.3 การปรับเวลา

การปรับเวลาที่ปรากฏในการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ พบว่ามีการปรับการขานเวลาให้เหมาะกับบริบทที่นิยมใช้ในสังคมไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 23

The National Weather Service in Amarillo has issued a tornado warning effective until **six p.m.** for the people in Dallam County. At **five thirteen p.m.** National Weather Service Doppler radar indicated a severe thunderstorm capable of producing a tornado over southwest Dallam County.

กองรายงานสภาพอากาศแห่งชาติในอมาริลโลได้ออกเตือนภัยผู้คนในเขตดัลลัมเกี่ยวกับทอร์นาโดซึ่งจะมีผลจนถึง **18 นาฬิกา** เมื่อเวลา **17.13 น.** คอปเปอร์เรดาร์ได้ตรวจพายุฝนฟ้าคะนองรุนแรงที่สามารถก่อให้เกิดทอร์นาโดได้เหนือบริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของเขตดัลลัม (Tornado: 127)

ตัวอย่างที่ 24

Okay, this is Christine from the weather office in Amarillo and we've just issued a tornado warning for Deaf Smith County and the warning is in effect until **six o'clock.**

โอเค, นี่ก็คริสตินจากกองรายงานสภาพอากาศในอมาริลโล และเราเพิ่งจะประกาศเตือนภัยทอร์นาโดสำหรับเขตเดฟสมิธ และคำเตือนนั้นจะมีผลจนถึง **18 นาฬิกา** (Tornado: 126)

จากสองตัวอย่างข้างต้น มีการปรับใช้การขานเวลาจากการแบ่งเวลา 12 ชั่วโมงในช่วงเช้าและ 12 ในตอนบ่าย เป็น 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการขานเวลาที่ค่อนข้างจะเป็นทางการ และในบริบทของเนื้อเรื่องมีเนื้อหาที่ค่อนข้างที่จะเป็นทางการเพราะเป็นการประกาศเตือนพายุ ซึ่งการแจ้งเรื่องที่เป็นทางการของไทยนั้นจะใช้การขานเวลาแบบ 24 ชั่วโมง การเลือกใช้การขานเวลาในบทแปลดังกล่าวจึงเป็นการเลือกใช้ที่เหมาะสมและให้ความหมายที่ชัดเจนได้เทียบเคียงกับต้นฉบับโดยไม่ต้องเติมข้อความหรือวลีอธิบายว่าเป็นเวลาในหัวเช้าหรือบ่ายเข้าไปในบทแปลให้ยาวจนเกินไป

ตัวอย่างที่ 25

Saturday night, a week later, **nine p.m.** in the evening.

หนึ่งสัปดาห์ต่อมาในคืนวันเสาร์เวลา **3 ทุ่ม** (Tornado: 234)

ตัวอย่างที่ 26

As darkness fell, the couple decided to pull off into a rest area, and spend the night in their car. It was **around 11 p.m.**

เมื่อความมืดโรยตัวลงมา ทั้งคู่ตัดสินใจที่จะจอดพักที่จุดพักรถและนอนค้างคืนในรถ มันเป็นเวลา **ประมาณ 5 ทุ่ม** (Science Detectives: 237)

ตัวอย่างที่ 27

At **around 3 a.m.** a stranger with a flashlight approached the vehicle.

ราวๆ สักตี 3 คนแปลกหน้าที่มีไฟฉายก็เข้ามาที่รถ (Science Detectives: 238)

การขานเวลาในตัวอย่างที่ 25, ตัวอย่างที่ 26 และตัวอย่างที่ 27 เลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม เพราะคำที่เลือกใช้นั้นสามารถสื่อความได้ถูกต้องตามต้นฉบับโดยไม่ต้องอาศัยการเพิ่มเติมวลีหรือคำเข้ามาในประโยคแต่อย่างใด อีกทั้งยังเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยด้วยเช่นกัน บริบทสังคมไทยมีการขานเวลาที่ค่อนข้างจะหลากหลาย เช่น เวลาตั้งแต่ 1 นาฬิกาจนถึง 5 นาฬิกาตอนเช้า มักจะใช้คำว่า “ตี” ในการเรียก เช่น ตีหนึ่ง ตีสอง เป็นต้น หรือเวลาตั้งแต่ 19 นาฬิกาจนถึงเวลา 23 นาฬิกา ก็จะเรียกเป็น “ทุ่ม” เช่น หนึ่งทุ่ม สองทุ่ม เป็นต้น ดังนั้น การเลือกใช้คำขานเวลาที่หลากหลาย ถูกต้องและเหมาะสมตามบริบทสังคมไทยที่นิยมใช้กัน เช่น ในตัวอย่างที่ 23 และตัวอย่างที่ 24 จาก “six p.m.” และ “Six o’clock” เป็น “18 นาฬิกา” ซึ่งเป็นการขานเวลาอย่างเป็นทางการแบบไทย และในตัวอย่างที่ 25, ตัวอย่างที่ 26 และตัวอย่างที่ 27 เลือกใช้คำขานเวลาที่ไม่เป็นทางการ เช่น คำว่า “ทุ่ม” “ตี” เนื่องจากบริบทของเรื่องเป็นลักษณะของภาษาพูด ซึ่งการใช้คำขานเวลาที่หลากหลายเช่นนี้ออกจากทำให้บทแปลมีความกระชับแล้ว ภาษาที่แปลออกมายังเป็นธรรมชาติอีกด้วย

การปรับมาตราต่างๆ ที่ปรากฏในต้นฉบับให้เป็นมาตราวัดที่ใช้กันอยู่ในบริบทสังคมไทยนั้นมีส่วนอย่างมากในการรับรู้และเข้าใจเนื้อหาของสารคดี เพราะการปรับมาตราดังกล่าว เช่น การปรับใช้มาตราวัดน้ำหนัก ระยะทาง ความยาว ความลึก ความเร็วที่ใช้กันในประเทศไทยในปัจจุบัน ทั้งมีการใช้คำ “ประมาณ” “ราวๆ” “เกือบ” และ “กว่า” เมื่อการปรับมาตราทำให้ได้จำนวนที่

ไม่พอดีจะช่วยทำให้เนื้อหาของสารคดีมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ยังถือเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้ชมรายการสามารถนึกภาพตามได้ ในส่วนของการปรับเวลานั้น ผู้แปลทำได้เหมาะสมกับบริบทการเรียกขานเวลาในสังคมไทย เนื่องจากในบริบทสังคมไทยมีการเรียกขานเวลาที่ค่อนข้างจะหลากหลาย การเลือกใช้คำเรียกขานเวลาได้เหมาะสม ทำให้บทแปลมีความกระชับ ชัดเจน และมีความเป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปลอีกด้วย

4.1.3 การเพิ่มคำและวลีเพื่ออธิบาย

การเพิ่มคำและวลีเพื่ออธิบายความในที่นี้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้แปลเติมคำและวลีเข้าไปเพื่อให้คำๆ นั้นมีความหมายชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรือเพื่อนำเสนอรายละเอียดที่ผู้แปลคิดว่ามีประโยชน์ต่อผู้รับสารเพราะเป็นเรื่องที่ค่อนข้างเฉพาะกลุ่ม จากการวิเคราะห์ปรากฏว่ามีการเพิ่มวลีที่เป็นรายละเอียดในเรื่องของคำสอนทางศาสนาเท่านั้น นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการเพิ่มคำและวลีเพื่ออธิบายในการบอกจำนวนเงินจากดอลลาร์สหรัฐเปรียบเทียบกับเงินบาทไทยด้วย ดังปรากฏในตัวอย่างที่ 32 ถึงตัวอย่างที่ 34 เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 28

Tiny spurs that were once **hind legs** actually protrude through the skin of living pythons.

ส่วนเล็กๆ ที่เคยเป็น**ระยางค์หรือขาหลัง**ในอดีตยื่นผ่านผิวหนังของงูเมื่อยังมีชีวิต (Snakes: 101)

ในตัวอย่างที่ 28 นี้ ผู้แปลมีการใช้คำที่แปลคือคำว่า “ระยางค์” ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ใช้เรียกเฉพาะส่วนอวัยวะนั้น และยังได้เพิ่มคำว่า “ขาหลัง” เข้าไปเพื่อขยายว่า “ระยางค์” นั้นหมายถึงส่วนใด การเติมคำเข้ามาในบริบทนี้กลับทำให้บทแปลเย็นชืด นอกจากนี้ การใช้คำที่ไม่เป็นที่คุ้นเคยก็จะทำให้ผู้ชมรายการเกิดข้อสงสัยในคำนั้นได้ และการเขียนสำหรับงานทางสื่อทางโทรทัศน์นั้นก็มิควรคำนึงถึงในเรื่องของการเลือกใช้คำด้วยเช่นกัน นั่นคือพยายามไม่ใช่คำหลายพยางค์ หากมีคำที่มีความหมายเหมือนกันให้เลือกก็ควรเลือกคำที่เข้าใจได้ง่ายกว่า (อรนุช เลิศจรธารักษ์, 2532:9) ในตัวอย่างนี้ผู้แปลควรที่จะเลือกใช้คำว่า “ขาหลัง” มากกว่าเพราะเป็นคำที่ให้ความหมายที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายกว่าคำว่า “ระยางค์”

ตัวอย่างที่ 29

Hailstones can severely dent cars as this research vehicle shows.

ลูกเห็บขนาดใหญ่สามารถทำลายรถให้พังยับเยิน เช่นที่รถยนต์เพื่อการวิจัยคันนี้แสดงให้เห็น (Tornado: 115)

ตามบริบทของตัวอย่างที่ 29 นี้กล่าวถึง “hailstones” หรือ “ลูกเห็บ” โดยผู้แปลได้ส่วนขยายคำนามเข้าไปนั่นคือคำว่า “ขนาดใหญ่” เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกันกับประโยคที่ตามมาที่กล่าวถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากลูกเห็บ ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นน่าจะเกิดขึ้นจากลูกเห็บที่มีขนาดใหญ่ ถึงจะทำให้เกิดความเสียหายอย่างหนักกับรถยนต์ได้

ตัวอย่างที่ 30

One is by the intricacy of its communication skills and this animal, the cuttlefish, is a veritable **Shakespeare**.

หนึ่งก็คือผ่านวิธีการสื่อสารของมันและเจ้าหมึกกระดองนี้ก็เปรียบได้กับเชกสเปียร์ภาคทะเล (Octopus: 73)

ในตัวอย่างที่ 30 นี้ต้นฉบับมีการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของหมึกกระดองที่มีการเปลี่ยนสีและลวดลายที่หลากหลายบนร่างกาย เหมือนกับที่ “เชกสเปียร์” กวีเอกของอังกฤษใช้คำกลอนแบบต่างๆ เป็นสื่อในการถ่ายทอดเรื่องราวและความรู้สึก ต่างกันก็แต่เพียงรูปแบบเท่านั้น ซึ่งสำหรับหมึกกระดองแล้วได้ถ่ายทอดออกมาผ่านรูปแบบของการเปลี่ยนสีและลวดลายบนร่างกาย ไม่ได้ถ่ายทอดด้วยคำพูด ความคล้ายคลึงกันดังกล่าวในต้นฉบับจึงเลือกเปรียบเทียบหมึกกระดองเป็นเหมือนเชกสเปียร์ แต่เนื่องจากคำว่า “เชกสเปียร์” นั้นเป็นชื่อที่ไม่สื่อความหมายในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย แม้จะมีการเพิ่มคำขยายว่า “ภาคทะเล” เข้าไปก็ไม่ได้ช่วยให้บทแปลมีความชัดเจนเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด ในที่นี้ผู้แปลอาจจะแก้ไขโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าแทนที่จะใช้คำเฉพาะเจาะจงตามต้นฉบับ โดยเลือกใช้คำที่บ่งบอกคุณสมบัติหรือสื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับคำว่า “เชกสเปียร์” ที่เป็นกวีเอกของอังกฤษ โดยอาจปรับมาใช้คำว่า “กวีเอกแห่งท้องทะเล” คำว่า “กวีเอก” เป็นคุณสมบัติของ “เชกสเปียร์” นอกจากนี้ยังสื่อความหมายโดยนัยถึงความสามารถในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกเหมือนกับที่ต้นฉบับต้องการสื่อได้อีกด้วย และเนื่องจากหมึกเป็นสัตว์ทะเล จึงเดิมคำว่า “แห่งท้องทะเล” เข้าไปเพื่อแบ่งให้ชัดเจนว่า สำหรับท้องทะเลนั้น หมึกกระดองถือเป็นสัตว์ที่มีความสามารถเป็นเยี่ยมในการสื่อสารผ่านรูปแบบการเปลี่ยนสีและลวดลายบนร่างกาย แม้จะ

ไม่ได้ใช้คำตามแบบต้นฉบับโดยตรง แต่คำว่า “กวีเอกแห่งท้องทะเล” ก็สามารถสื่อความโดยนัยตามที่ต้นฉบับต้องการสื่อให้กับผู้ชมรายการทราบได้เช่นเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 31

This large box would normally be installed near a train switch and wired to the track. Before starting their test, the students find the box's location using global positioning system satellites.

กล่องขนาดใหญ่จะต้องติดตั้งอยู่ใกล้กับสวิตช์สายรางรถไฟและต่อสายลงบนราง ก่อนที่จะเดินนำทดสอบ ทั้ง 3 คนหาตำแหน่งที่เหมาะสมของกล่องด้วยการใช้ดาวเทียมระบบโกลบอลโพสิชั่นนิ่ง หรือจีพีเอส (Fatal Flaw: 179)

ในตัวอย่างที่ 31 นี้ ผู้แปลมีการเพิ่มคำว่า “จีพีเอส” เข้าไปในประโยค ซึ่งคำนี้เป็นคำย่อของดาวเทียมระบบโกลบอล โพสิชั่นนิ่ง โดยผู้แปลเพิ่มคำว่า “จีพีเอส” ลงไปในประโยคนี้ก็เพื่อให้ผู้ชมรายการทราบว่า ดาวเทียมระบบนี้มีชื่อย่อเรียกว่าอย่างไร เพราะในบทบรรยายประโยคต่อไปอีกหลายตอนนั้นจะกล่าวถึงชื่อย่อของดาวเทียมระบบดังกล่าว ดังนั้นผู้แปลจึงต้องเกริ่นนำให้ผู้ชมรายการทราบก่อน เพื่อให้เข้าใจตรงกันว่า “จีพีเอส” กับ “ดาวเทียมระบบโกลบอล โพสิชั่นนิ่ง” ก็คือสิ่งเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 32

They aren't afforded electronic warning that can cost twenty five thousand dollars per switch.

พวกเขาไม่มีเงินซื้อสัญญาณเตือนภัยอิเล็กทรอนิกส์ที่อาจมีมูลค่ามากถึงอันละกว่า 250,000 เหรียญหรือ 1 ล้านบาท (Fatal Flaw: 172)

ตัวอย่างที่ 33

Harrington paid Mrs. Martin thirty-five hundred dollars and he threw in his diamond ring.

แฮริงตันจ่ายเงินให้คุณนายมาร์ตินจำนวน 3,500 เหรียญสหรัฐ หรือราว 157,500 บาท บวกกับแหวนเพชรอีก 1 วง (Science Detectives: 146)

ตัวอย่างที่ 34

He's trying to sell the painting to a group of investors for a price **around two hundred million dollars.**

เขาพยายามขายภาพให้กับกลุ่มนักลงทุนด้วยราคาราว **200 ล้านดอลลาร์ หรือราว 9,000 ล้านบาท** (Science Detectives: 206)

จากตัวอย่างที่ 32 ถึงตัวอย่างที่ 34 ผู้แปลใช้วลีสกุลเงินบาทไทยที่เทียบตามอัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มเข้าไปในประโยค เป็นที่น่าสังเกตว่า ในการนำเสนอเกี่ยวกับจำนวนเงินนี้ นอกจากจะใช้วลีสกุลเงินบาทไทยเพิ่มเข้าไปในประโยคควบคู่กับเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐแล้ว ผู้แปลยังมีการนำเสนอในแบบการเปลี่ยนจากเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐเป็นเงินบาทไทย ดังที่นำเสนอไว้ข้างต้นในหัวข้อที่ 4.1.2.1 การปรับอัตราเงิน ในหน้าที่ 42 อีกด้วย อาจเป็นไปได้ว่า ผู้แปลตั้งใจที่จะให้ข้อมูลจำนวนเงินทั้งไทยและดอลลาร์แก่ผู้ชมรายการ จึงได้ใช้กลวิธีนี้ ซึ่งกลวิธีนี้นอกจากจะช่วยให้ผู้ชมรายการทราบจำนวนเงินทั้งสองสกุลแล้ว เรายังสามารถทราบได้อีกว่า ในช่วงเวลาที่ผู้แปลแปลงานนั้น อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินทั้งสองสกุลนั้นอยู่ที่กี่บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐด้วย

ตัวอย่างที่ 35

In term of the compositional architecture of this painting, we, we can understand how Leonardo really, ah, revolutionized the, the representation of the **Trinity.**

ในด้านโครงสร้างขององค์ประกอบศิลปะในภาพนี้ เราสามารถเข้าใจได้ว่าจริงๆ แล้วลีโอนาร์โดพยายามที่จะปฏิบัติตัวแทนของตรีเอกานุภาพ **คือประกอบด้วยพระบิดา พระบุตร พระจิต** (Science Detectives: 190)

ในตัวอย่างนี้ ผู้แปลเพิ่มวลี “คือประกอบด้วยพระบิดา พระบุตร พระจิต” เข้ามาในประโยค ทั้งนี้เพื่อเสริมความเข้าใจโดยคร่าวๆ ให้กับผู้ชมรายการทราบว่า “ตรีเอกานุภาพ” นั้นประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง เพราะ “ตรีเอกานุภาพ” เป็นคำศัพท์ทางศาสนาคริสต์ ซึ่งผู้ที่ไม่นับถือศาสนาคริสต์อาจจะไม่ทราบก็ได้ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการเติมวลีดังกล่าวเข้าไปในประโยคเพื่ออธิบายคำ ก็ไม่ได้ช่วยให้ความกระจ่างแก่ผู้ชมรายการในเรื่องของ “ตรีเอกานุภาพ” เพิ่มขึ้นเท่าใดนัก เพราะผู้ชมอาจไม่ทราบว่า “พระบิดา พระบุตร พระจิต” นั้นหมายถึงใครและมีความสำคัญอย่างไร

ในการเพิ่มคำและวลีเพื่ออธิบายนี้ ผู้แปลมีวัตถุประสงค์เพื่อให้งานแปลที่ได้มีเนื้อความที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่ปรากฏว่าในบางบริบทพบว่า การเพิ่มคำและวลีเพื่ออธิบายนั้นกลับทำให้ได้ข้อความที่เินยื้อ ดังเช่นในตัวอย่างที่ 28 ที่มีการเพิ่มคำว่า “ขาหลัง” หลังคำแปลว่า “ระยางค์” ซึ่งผู้แปลควรจะเลือกใช้เพียงคำใดคำหนึ่งจะเหมาะสมกว่า หรือในตัวอย่างที่ 30 ก็พบว่าการเพิ่มคำ หรือวลี “ภาคทะเล” เพื่อขยายความคำว่า “เซกสเปียร์” ก็ไม่ช่วยให้ประโยคมีความชัดเจนขึ้นแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสิ่งนั้นหรือชื่อนั้น ไม่เป็นที่รู้จักหรือมีบทบาทสำคัญในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย ในกรณีเช่นนี้อาจแก้ไขได้ด้วยการเปลี่ยนไปใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำที่ปรากฏในต้นฉบับแทนก็ได้ โดยเลือกใช้คำที่สามารถสื่อถึงคุณสมบัติเด่นของคำในต้นฉบับได้โดยไม่ต้องคำนึงความหมายโดยนัยที่ต้นฉบับต้องการสื่อให้ผู้ชมสารคดีทราบอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้แปลใช้กลวิธีการเพิ่มคำและวลีเมื่อพิจารณาแล้วว่า คำหรือวลีดังกล่าวนั้นจะต้องมีการกล่าวอ้างถึงในบทบรรยายประโยคต่อไป เช่นในตัวอย่างที่ 31 ผู้แปลมีการเติมคำว่า “จีพีเอส” ซึ่งเป็นคำย่อเรียกดาวเทียมระบบโกลบอล โพลีซันนิ่ง และคำ “จีพีเอส” นี้จะปรากฏต่อไปในบทบรรยายประโยคต่อไป อีกหลายตำแหน่ง ผู้แปลจึงเลือกเพิ่มคำในตำแหน่งประโยคแรกที่เจอคำนี้เพื่อเป็นการเกริ่นให้ผู้รับชมรายการทราบว่า “จีพีเอส” และ “ดาวเทียมระบบโกลบอล โพลีซันนิ่ง” คือสิ่งเดียวกัน และในประโยคต่อไปผู้แปลก็จะใช้คำว่า “จีพีเอส” แทนโดยตลอด

4.1.4 การตัดคำและวลี

การตัดคำหรือวลีบางส่วนทิ้งไป เนื่องจากคำ วลีหรือข้อความดังกล่าวนั้นหากแปลแล้วจะทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกับข้อความข้างต้น เพื่อให้บทแปลที่ออกมามีความหมายกระชับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 36

The bushmaster certainly is the ultimate snake in that it is so unique and so strange to most of the other snakes, and its rarity, of course, makes it, ah the ultimate thing for herpetologists to go out and find. (Snakes: 72)

บุชมาสเตอร์เป็นงูที่เยี่ยมยอด มันมีเอกลักษณ์และแปลก การหายากก็มีส่วนทำให้ผู้เชี่ยวชาญออกไปค้นหาพวกมัน

ผู้แปลตัดวลี “to most of the other snakes” ทิ้งเสีย เพราะว่าประโยคข้างต้นคือ “The bushmaster certainly is the ultimate snake in that it is so unique and so strange” เมื่อแปลว่า “...มันมีเอกลักษณ์และแปลก” ก็ได้ใจความที่ชัดเจนอยู่แล้ว ผู้แปลต้องการให้ประโยคที่ได้มีความกระชับและเข้าใจง่าย ดังนั้นจึงตัดวลี “to most of the other snakes” ดังกล่าวออกเสีย

ตัวอย่างที่ 37

The vertebra are very loosely connected and **padded with fibrous disc**, which makes the whole backbone almost as sinuous as a whip. (Dolphins: 57)

กระดูกสันหลังเชื่อมต่อกันอย่างหลวมๆ ซึ่งทำให้กระดูกสันหลังทั้งหมดพลิ้วไหวได้เหมือนแส้

ผู้แปลหลีกเลี่ยงที่จะให้รายละเอียดด้วยการตัดวลี “padded with fibrous disc” ที่แปลว่า “สิ่งที่เชื่อมต่อกับกระดูกสันหลังเข้าไว้ด้วยกัน” ออกเสีย เนื่องจากผู้แปลอาจพิจารณาแล้วว่าหากตัดวลีดังกล่าวออกแล้วจะไม่ส่งผลกระทบต่อใจความหลักของประโยคแต่อย่างใด นอกจากนี้การตัดวลีดังกล่าวออกยังช่วยให้ได้ประโยคที่ใจความกระชับ และเข้าใจง่ายขึ้นอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 38

This condition, **called the bends**, is very painful and can cause permanent injury, even death. (Dolphins: 108)

สภาพการณ์นี้เจ็บปวดมากและอาจทำให้เกิดอาการบาดเจ็บถาวรหรืออาจตายได้

ในตัวอย่างนี้ ผู้แปลหลีกเลี่ยงการให้รายละเอียดการเรียกชื่ออาการที่เกิดจากการขึ้นสู่ผิวน้ำเร็วจนเกินไปด้วยการตัดวลี “called the bends” ออกเสีย ซึ่งน่าจะเป็นเพราะว่าชื่ออาการ “the bend” หากแปลออกมาเป็นภาษาไทยอาจจะต้องใช้คำหรือวลีอธิบายแทนคำเรียกเฉพาะของโรคก็ได้ ซึ่งนั่นจะทำให้บทแปลของสารคดีในตอนนี้อาวงเกินไปไม่พอดีกับระยะเวลาที่กำหนดการปรากฏของภาพบนจอโทรทัศน์ แต่อย่างไรก็ตาม เนื้อหาใจความหลักของประโยคดังกล่าวก็ยังคงอยู่ ประโยคที่ได้ก็ยังคงกระชับ ได้ใจความ เนื่องจากประโยคข้างต้นมีการกล่าวถึงอาการที่เกิดจากการขึ้นสู่ผิวน้ำเร็วจนเกินไปแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องหาข้อความเข้าใจของผู้รับชมรายการแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ 39

Growing up to one hundred feet, and weighing as much as one hundred and ninety tons **or three hundred eighty thousand pounds.** (Whales: 2)

ด้วยลำตัวที่ยาวกว่า 30 เมตรและน้ำหนักมากถึง 190 ตัน

เนื่องจากในประโยคต้นฉบับมีการบอกน้ำหนักด้วยหน่วยน้ำหนัก 2 หน่วยด้วยกัน คือ หน่วยวัดเป็น “ตัน” และ “ปอนด์” ผู้แปลพิจารณาแล้วเห็นว่า คนไทยรู้จักคำว่า “ตัน” ซึ่งเป็นหน่วยวัดน้ำหนักอยู่แล้ว อีกทั้ง หากแปลทั้งสองหน่วยก็จะทำให้บทแปลที่ได้ยาวจนเกินไป ย่นย่อ ไม่กระชับ ดังนั้น ผู้แปลจึงตัดวลี “or three hundred eighty thousand pounds” ออกเสีย

ตัวอย่างที่ 40

If you look among these groups of lizards, the loss of limbs and elongation of the body is something that happened evolutionarily over and over again, **probably dozens of times.** (Snakes: 98)

แฮร์ริกล่าวไว้ว่า ถ้าพิจารณากลุ่มของกิ้งก่า การที่สูญเสียแขนขาและมีร่างกายยืดยาวออกมา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยวิวัฒนาการซ้ำแล้วซ้ำเล่า

ผู้แปลตัดวลี “probably dozens of times” ออกเสีย เนื่องจากประโยคข้างต้นกล่าวไว้ชัดเจนอยู่แล้ว หากแปลลงไปก็จะได้ประโยคที่มีใจความที่เยิ่นเย้อ อีกทั้งการเลือกใช้คำในบทแปลของผู้แปลคือคำว่า “ซ้ำแล้วซ้ำเล่า” ซึ่งเป็นคำซ้อนนี้ทำหน้าที่ช่วยคอกย้ำความหมายของคำให้สื่อถึงการกระทำที่ซ้ำๆ กันเป็นเวลานาน ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติพิเศษในภาษาไทยที่ภาษาอังกฤษไม่มีคือ การใช้คำน้อยเพื่อให้ความหมายกว้างและกินความลึกซึ้ง ดังนั้น การใช้คำ “ซ้ำแล้วซ้ำเล่า” จึงสามารถสื่อความหมายได้ครอบคลุมไปถึงวลี “probably dozens of times” ดังกล่าวโดยไม่จำเป็นต้องแปลออกมาตามต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 41

In the Northern **Transvaal** of South Africa, a human family fertility rite is about to be performed.

ทางตอนเหนือของประเทศแอฟริกาใต้ พิธีกรรมเพื่อการเจริญพันธุ์ของมนุษย์กำลังจะเริ่มขึ้น (Snakes: 148)

ในตัวอย่างนี้ ผู้แปลตัดชื่อ “Transvaal” ซึ่งเป็นชื่อแคว้นหนึ่งของประเทศแอฟริกาใต้ ออก แล้วกล่าวโดยรวมว่าเป็น “ทางตอนเหนือ...” แต่เนื่องจากตามความจริงทางภูมิศาสตร์ “Transvaal” เป็นแคว้นที่อยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศแอฟริกาใต้ (The Encyclopedia Americana Volume 27, 1996: 30) บทแปลดังกล่าวจึงเป็นการให้ข้อมูลที่ผิดพลาด อาจเป็นเพราะความผิดพลาดในการตีความของผู้แปล และอาจเป็นไปได้ว่าผู้แปลพิจารณาแล้วว่าแม้จะใส่ชื่อแคว้น “Transvaal” ในบทแปลก็ไม่ทำให้ผู้ชมรายการเข้าใจมากขึ้นแต่อย่างไร เพราะว่าคนไทยโดยส่วนใหญ่แล้วไม่คุ้นกับชื่อเมืองในประเทศแอฟริกาใต้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แปลควรแปล “ทางตอนเหนือของทรานส์วัลในประเทศแอฟริกาใต้...” ก็จะทำให้ได้บทแปลที่มีเนื้อหาที่ถูกต้องและมีรายละเอียดครอบคลุมเช่นในสารคดีต้นฉบับ

ในการตัดคำและวลีทิ้งไปนั้น พบว่าผู้แปลจะทำเช่นนี้เมื่อพิจารณาแล้วว่าหากแปลแล้วจะทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกับข้อความข้างต้น เพื่อไม่ให้ผู้ชมรายการเกิดความสับสนจึงได้ตัดวลีดังกล่าวออกเสีย และยังพบว่าผู้แปลจะทำเช่นนี้เมื่อผู้แปลต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการให้รายละเอียดปลีกย่อย ทั้งนี้เพื่อให้ได้บทแปลที่มีความยาวพอดีกับระยะเวลาที่กำหนดการปรากฏของภาพบนจอโทรทัศน์ นอกจากนี้ ในส่วนของการตัดคำที่เป็นชื่อเฉพาะ เช่นในตัวอย่างที่ 41 ตัดชื่อแคว้น “Transvaal” ออกนั้น อาจเป็นเพราะผู้แปลมองว่าคนไทยโดยส่วนใหญ่ไม่คุ้นกับชื่อของเมืองในประเทศอื่น ด้วยเหตุนี้ผู้แปลจึงตัดชื่อเฉพาะของแคว้นดังกล่าวออกไป อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่า หากเป็นชื่อเมืองในประเทศที่คนไทยส่วนใหญ่คุ้นเคย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้แปลจะแปลโดยการคงชื่อเมืองหรือรัฐเอาไว้ เช่น นอร์ธแคโรไลนา (Snakes: 139) เมืองวอร์เนอร์ โรบินส์ รัฐจอร์เจีย (Tornado: 46) และเมืองเซนตราเลีย รัฐเพนซิลเวเนีย (Fatal Flow: 73) เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าผู้แปลควรที่จะใส่ชื่อเมือง รัฐหรือแคว้นของประเทศต่างๆ ตามที่มีระบุในสารคดีต้นฉบับลงในบทแปลด้วย เพื่อเป็นการให้ความรู้ในเรื่องชื่อแก่ผู้แปลอีกทางหนึ่ง

4.1.5 การใช้คำอ้างอิงที่มีความหมายกว้างกว่าคำที่ปรากฏในต้นฉบับ

สัญญาวิ สายบัว (2540: 68) กล่าวถึงกลวิธีการแปลนี้ว่า จะใช้ในกรณีที่คำในต้นฉบับมีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งหรือกิจกรรมซึ่งไม่มีในภาษาของฉบับแปล ทั้งสิ่งนั้นหรือกิจกรรมนั้นไม่เป็นที่รู้จักในสังคมของผู้รับสารฉบับแปล โดยใช้วิธีการหาคำที่มีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งหรือกิจกรรมในระดับที่กว้างซึ่งจะสามารถครอบคลุมเอาคำที่เป็นปัญหานั้นเอาไว้ด้วย

ตัวอย่างที่ 42

The hood over Primo's blowhole will gauge his **oxygen input and carbon dioxide output**.

ฝาที่เหนือช่องหายใจของฟรีโมจะช่วยบ่งบอกถึงการสูดลมหายใจเข้าและหายใจออกของมัน(Dolphins: 15)

จากตัวอย่างนี้ ผู้แปลไม่ต้องการให้รายละเอียดของเรื่อง “ออกซิเจน” และ “คาร์บอนไดออกไซด์” เพียงแต่บอกไว้ในรูปของการหายใจเข้าและออกเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้แปลพิจารณาแล้วว่า การไม่ใส่รายละเอียดลงไปจะไม่ส่งผลกระทบต่อเนื้อหาหลักของเรื่อง นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะว่าการหายใจเข้าเป็นออกซิเจนและหายใจออกเป็นคาร์บอนไดออกไซด์นั้นเป็นความรู้พื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ผู้ชมรายการส่วนใหญ่จะมีความรู้ อีกทั้งหากแปลทั้งหมดว่า “...การสูดเอาออกซิเจนเข้าและการหายใจเอาคาร์บอนไดออกไซด์ออก...” อาจทำให้ได้บทแปลที่มีความยาวเกินเวลาที่กำหนดไว้ในบทสารคดี ซึ่งอาจทำให้บทบรรยายในตอนนี้อายุเกินภาพที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์จนเกินเวลาบทบรรยายท่อนต่อไปได้ ผู้แปลจึงไม่ใส่คำว่า “ออกซิเจน” และคำว่า “คาร์บอนไดออกไซด์” ลงไปในบทแปล

ตัวอย่างที่ 43

Some sharks also have **an eyelid called a nictitating membrane** that closes to protect the eye while the shark bites its prey.

ฉลามบางชนิดยังมีเปลือกตามาปิดเพื่อปกป้องดวงตาที่ทำร้ายเหยื่อ (Sharks: 23)

ในตัวอย่างนี้ ผู้แปลเจตนาจะไม่ให้รายละเอียดด้านชื่อเรียกทางวิทยาศาสตร์ของเปลือกตาฉลาม ทั้งนี้เพราะหากใส่ชื่อของเปลือกตาลงไปในบทแปลก็จะทำให้บทแปลที่ได้ยาวเกินไป อีกทั้งการใช้เพียงคำที่มีความหมายกว้างๆ ว่า “เปลือกตา” ก็สามารถสื่อใจความหลักของประโยคต้น

ฉบับได้อย่างดี และผู้แปลพิจารณาแล้วว่า การไม่ใส่รายละเอียดลงไปในที่นี้จะไม่ส่งผลถึงเนื้อหาและความเข้าใจของผู้รับสารแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ 44

Gestation in **nurse sharks** can take up to a year.

ช่วงเวลาการตั้งท้องของปลาฉลามอาจใช้เวลานานกว่า 1 ปี (Sharks: 68)

ตัวอย่างที่ 44 นี้ ผู้แปลใช้คำว่า “ปลาฉลาม” แทนการใส่ชื่อพันธุ์ปลาที่เฉพาะลงไปในบทแปล แต่เนื่องจากว่าประโยคข้างต้นก่อนหน้านี้ได้มีการกล่าวถึง “ปลาฉลามกบ” ไว้แล้วว่า ฉลามที่มาชุมนุมกันเพื่อผสมพันธุ์กันนั้นเป็นปลาฉลามกบ ผู้แปลจึงเลยมาใช้คำว่า “ปลาฉลาม” แทนซึ่งเป็นคำที่กว้างกว่า แต่หากพิจารณากันถึงความหมายหลักที่ได้ในบทแปล จะกลายเป็นว่าระยะการตั้งท้องดังกล่าวเป็นระยะการตั้งท้องของฉลามโดยทั่วไป ทั้งที่ในต้นฉบับมีการระบุว่าเป็นระยะการตั้งท้องของ “nurse sharks” หรือ “ฉลามกบ” ซึ่งการแปลในลักษณะเช่นนี้อาจจะทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจผิดและได้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากข้อมูลจริงตามที่ต้นฉบับระบุไว้ได้ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ผู้แปลจะต้องคำนึงถึงในการแปลงานที่ระบุรายละเอียดข้อมูลความจริง

ตัวอย่างที่ 45

No one knows better the exact feeling and powered a **great white shark** attack than Rodney Fox.

ไม่มีใครรู้ถึงความรู้สึกและพลังกำลังของการถูกฉลามโจมตีได้มากกว่าร็อดนีย์ ฟ็อกซ์ (Sharks: 100)

จากตัวอย่างที่ 45 ผู้แปลใช้คำแปลที่มีความหมายกว้างๆ ว่า “ฉลาม” ในขณะที่ต้นฉบับระบุพันธุ์ของฉลามว่าเป็น “ฉลามขาวยักษ์” แต่เนื่องจากบริบทของประโยคข้างต้นก่อนหน้านี้มีการเกริ่นนำถึง “ฉลามขาว” ในเรื่องสาเหตุของการที่ “ฉลามขาว” เข้าทำร้ายมนุษย์ไว้ก่อนแล้ว ดังนั้น ในประโยคตัวอย่างนี้ จึงใช้เพียงคำที่มีความหมายกว้างๆ ไม่ต้องการที่จะกล่าวซ้ำอีก

ตัวอย่างที่ 46

It's true that some octopuses can **pull a rubber plug or bung out of a jar** to get a crab inside, but some octopuses do it and some don't and we don't have good evidence that they actually learn to do it.

แม้ว่าหมึกยักษ์บางตัวจะสามารถดึงอะไรออกจากเหยือกเพื่อหาปูที่อยู่ข้างในได้ แต่บางตัวทำได้ บางตัวก็ทำไม่ได้ และเธอก็ไม่มีหลักฐานว่า พวกมันเรียนรู้ที่จะทำแบบนั้น (Octopus: 57)

ผู้แปลเลือกใช้คำอ้างอิงที่กว้างกว่าคำในต้นฉบับ คือคำต้นฉบับใช้ว่า “pull a rubber plug or bung out of a jar” โดยแปลว่า “ดึงอะไรออกจากเหยือก” แต่ผู้แปลไม่ต้องการให้รายละเอียดและขั้นตอนของการเปิดฝาเอาปูออกจากเหยือกมากนัก ซึ่งจะทำให้ประโยคที่ได้ค่อนข้างที่กำกวม เพราะไม่ทราบว่า “อะไร” ที่ผู้แปลกล่าวถึงนั้นคืออะไร อย่างไรก็ดี เนื่องจากบทบรรยายสารคดีดังกล่าวใช้บรรยายประกอบกับภาพยนตร์สารคดีที่ออกอากาศ ภาพที่ปรากฏจึงมีส่วนช่วยให้ผู้ชมรายการสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ต่อเนื่อง

ตัวอย่างที่ 47

Elsewhere, a worker hears a high screech that sounds like the wail of a **banshee**.

ในส่วนอื่น คนงานผู้หนึ่งได้ยินเสียงแหลมเหมือนกับเสียงร้องของปีศาจ (Fatal Flow: 5)

ตัวอย่างที่ 47 นี้ จากบริบทต้นฉบับ มีการระบุชื่อ “Banshee” ซึ่งหมายถึงปีศาจชนิดหนึ่ง มีเสียงร้องที่โหยหวนมากตามความเชื่อในบริบทสังคมตะวันตก แต่ในบริบทของสังคมไทยไม่รู้จัก “Banshee” ดังนั้น จึงนำคำว่า “ปีศาจ” ที่สามารถสื่อความหมายโดยกว้างๆ และเทียบเคียงกันมาใช้ ซึ่งทำให้สามารถสื่อความหมายได้ตามที่ต้นฉบับต้องการได้

ตัวอย่างที่ 48

And this is where we can see **temperatures up to eleven, twelve hundred degrees**.
So we get a dramatic chimney effect almost like a blast furnace.

และตรงนี้ที่เราเห็นอุณหภูมิสูง เราจึงพบสภาพของปล่องไฟเช่นเดียวกับเตาเผา (Fatal Flow: 109)

ผู้แปลแปลประโยค “temperatures up to eleven, twelve hundred degrees” โดยใช้เพียงคำว่า “อุณหภูมิสูง” เท่านั้น ในขณะที่ต้นฉบับตั้งใจจะให้รายละเอียดเน้นว่าเป็นอุณหภูมิที่สูงมาก แต่ผู้แปลกลับไม่ได้รายละเอียดดังกล่าวลงไป ส่งผลให้เนื้อหาของบทแปลที่ได้มีน้ำหนักไม่เท่ากับต้นฉบับ หากต้องการรักษาน้ำหนักเนื้อหาให้เท่ากับที่ปรากฏในต้นฉบับก็สามารถแปลได้ว่า “... อุณหภูมิที่สูงกว่า 1,100 – 1,200 องศา...” โดยใช้คำว่า “กว่า” มาช่วยเน้นว่าอุณหภูมินั้นสูงมาก

ตัวอย่างที่ 49

Off the coast of Baja, California, **blue and fin whales** hunt for food.

นอกชายฝั่งเมืองบาฮา รัฐแคลิฟอร์เนีย วาฬหลายชนิดกำลังออกหาอาหาร (Whales: 31)

ในบริบทของประโยคต้นฉบับมีการระบุสายพันธุ์วาฬซึ่งมีทั้ง “Blue Whales” และ “Fin Whales” แต่ในฉบับแปลกลับใช้คำที่ให้ความหมายกว้างแทนว่า “วาฬหลายชนิด” แม้ว่ากลวิธีเช่นนี้จะไม่ทำให้บทแปลผิดความหมายไปจากต้นฉบับนัก แต่กลับทำให้บทแปลมีรายละเอียดที่ไม่ชัดเจนเท่าต้นฉบับ

การใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำที่ปรากฏในต้นฉบับนั้น ผู้วิจัยพบว่า ผู้แปลใช้กลวิธีนี้เมื่อไม่ต้องการที่จะให้รายละเอียด ซึ่งรายละเอียดดังกล่าวมีทั้งเป็นสิ่งที่ไม่มีในบริบทสังคมไทย และเป็นสิ่งที่มีการกล่าวถึงรายละเอียดแล้วในประโยคข้างต้นจึงไม่ต้องการเอ่ยถึงซ้ำซ้อน รวมทั้งการตัดรายละเอียดที่คิดว่าไม่มีผลต่อความเข้าใจในเนื้อหาหลักของเรื่อง ผู้แปลจึงเลือกที่จะใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่า ซึ่งผลดีก็คือทำให้ได้ประโยคที่มีความสั้นและกระชับได้ใจความ เข้าใจง่าย แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลเสียต่อผู้รับสารเช่นเดียวกัน เนื่องจากอาจเป็นการให้ข้อมูลที่ผิดพลาด ทำให้ผู้รับสารเข้าใจผิดได้ จึงต้องพิจารณาว่า การใช้คำที่มีความหมายกว้างในบริบทหนึ่งๆ นั้น มีผลต่อข้อมูลความเป็นจริงของเนื้อหาหรือไม่ อย่างไร เพื่อป้องกันความผิดพลาดของข้อมูล

4.1.6 การใช้คำแทนที่วลี a quarter of ในต้นฉบับ

ในการวิเคราะห์บทแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีทางโทรทัศน์ครั้งนี้ พบกลวิธีการแปลที่ผู้แปลใช้ในการแปลวลี “a quarter of...” เป็นภาษาไทยที่น่าสนใจ เนื่องจากตามความหมายของวลีแล้ว มีความหมายคือ 1 ใน 4 หรือ $\frac{1}{4}$ แต่ผู้แปลไม่ถ่ายทอดออกมาโดยตรง ผู้แปลใช้วิธีการเทียบจำนวน โดยดูว่าคำที่ตามมาหลังวลีนั้นเป็นจำนวนอะไร จากนั้นจึงค่อยเทียบให้

เป็นจำนวนเต็ม นอกจากวิธีนี้แล้ว ผู้แปลยังใช้การเปลี่ยนเป็นจำนวนร้อยละแทน ในกรณีทั่วไปที่ตามหลังมาไม่ได้บอกมาเป็นจำนวน ตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 50

Venom and fangs are found in only **a quarter of all known snakes**.

พิษและเขี้ยวถูกพบในงูประมาณ **25%** (Snakes: 12)

ตัวอย่างที่ 51

Just **a quarter of all snake species** devised enlarged teeth with a groove or hollow tube through the middle similar to a hypodermic needle.

มีสายพันธุ์งูเพียง **25%** เท่านั้นที่มีฟันขยายใหญ่ โดยมีโพรงอยู่ภายในหรือท่อตรงกลาง ที่เหมือนกับเข็มฉีดยา (Snakes: 35)

จากตัวอย่างข้างต้นทั้งสอง วิธีที่ตามหลัง “a quarter of...” คือ “all known snakes” ในตัวอย่างที่ 50 และ “all snake species” ในตัวอย่างที่ 51 ตามลำดับ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า วิธีที่ตามหลังนั้นไม่ได้บอกถึงจำนวน ผู้แปลจึงเปลี่ยนไปใช้จำนวนร้อยละในการนำเสนอข้อความนี้แทน

ตัวอย่างที่ 52

So called filter feeders, taking water through their mouths, filtering it through their gills at a rate of **a quarter of a million gallons an hour**, and straining out tiny organisms called plankton, along with small fish and shrimp.

สัตว์ที่กินด้วยการกรองน้ำชนิดนี้จะปล่อยให้น้ำเข้าไปในปาก แล้วกรองด้วยเหงือกในอัตราเท่ากับ **250,000 แกลลอนต่อชั่วโมง** คัดเลือกเอาแต่สัตว์ตัวเล็กๆ ที่เรียกว่า แพลงก์ตอน รวมทั้งปลาและกุ้งตัวเล็กๆ (Sharks: 35)

ตัวอย่างที่ 53

It carries in its armament less than two-thousandth of an ounce of venom, with a potency that could kill **a quarter of a million mice**.

อาวุธป้องกันตัวของมันคือพิษร้ายที่มีอยู่น้อยนิด แต่สามารถฆ่าหนูได้มากกว่า **250,000 ตัว** (Snakes: 2)

จากตัวอย่างที่ 52 และ 53 มีความคล้ายคลึงกัน คือ วลีที่ตามหลัง “a quarter of...” เป็นจำนวนของสิ่งของ หรือจำนวนสัตว์ ผู้แปลจึงใช้วิธีการเทียบจำนวนกับจำนวนเต็มของสิ่งของนั้นๆ แล้วแปลงออกมาให้เป็นตัวเลขที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการแปลที่เหมาะสม เข้าใจง่าย เพราะถ้าหากแปลว่า “...แล้วรอกด้วยเหือกในอัตราเท่ากับ $\frac{1}{4}$ ล้านเกลลอนต่อชั่วโมง” อาจจะทำให้ผู้รับสารสับสน เกิดปัญหาในการทำความเข้าใจ เพราะต้องมาคิดอีกว่า $\frac{1}{4}$ ล้านเกลลอนเป็นจำนวนเท่าไร การใส่ตัวเลขที่เป็นจำนวนเต็มเข้าไปแทนที่ในบริบทนี้จึงทำให้บทแปลมีความหมายที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 54

If came right across that hill yonder and when it got out into the green just about a quarter of a mile from here, I called nine, one, one.

มันวิ่งตรงมาจากเนินเขาดร่งนั้น แล้วเมื่อมันถึงทุ่งหญ้าจากจุดนี้ประมาณ $\frac{1}{2}$ กิโลเมตร ผมก็เรียก 911 (Tornado: 184)

จากตัวอย่างที่ 54 นี้ ผู้แปลมีการปรับมาตรวัดระยะทางจาก “ไมล์” เป็น “กิโลเมตร” เสียก่อน เพื่อให้เป็นมาตราที่คนไทยคุ้นเคย เมื่อปรับมาตราแล้ว จึงเทียบระยะทางที่ได้แล้วใส่ลงไปในบทแปลเป็นจำนวนเศษส่วน ซึ่งการแปลในบริบทนี้ผู้แปลน่าจะใส่คำว่า “ครึ่ง” ลงไปแทน “ $\frac{1}{2}$ ” แต่เนื่องจากบทบรรยายนี้มีจุดประสงค์เพื่อการอ่านออกเสียงเป็นหลัก ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ แต่จากบทบรรยายที่ผู้วิจัยได้มาเป็นข้อมูลนั้นเป็นบทบรรยายที่จะนำไปให้กับผู้พากย์เสียงบันทึกเสียงบรรยายลงในภาพยนตร์สารคดีมีการใช้ตัวเลข “ $\frac{1}{2}$ ” ดังที่ปรากฏในตัวอย่างที่ 54 นี้ ซึ่งในทางปฏิบัติของการเขียนบทโทรทัศน์นั้นจำเป็นจะต้องเขียนเป็นคำอ่านเพื่อให้ผู้บรรยายเกิดความสะดวกในการอ่าน และถึงแม้จะเป็นบทแปลก็ตาม ท้ายที่สุดแล้วบทแปลนี้ก็ต้องนำไปให้ผู้บรรยายอ่านเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้แปลจึงควรที่จะใส่คำอ่านว่า “ครึ่ง” ลงไปในบทแปลมากกว่าการใส่ตัวเลข “ $\frac{1}{2}$ ” อีกทั้งตัวเลข “ $\frac{1}{2}$ ” นั้นสามารถอ่านได้สองแบบ โดยจะอ่านว่า “ครึ่ง” หรือ “เศษหนึ่งส่วนสอง” ก็ได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้แปลและผู้อ่านบทบรรยาย จึงจำเป็นต้องเขียนคำอ่านมากกว่าการใส่ตัวเลขลงในบทบรรยาย

ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลโดยการใช้คำแทนที่วลี “a quarter of” สองวิธีด้วยกัน คือ การเทียบเป็นจำนวนร้อยละในกรณีที่วลีที่ตามหลังมาไม่ได้บอกเป็นจำนวนเต็ม เช่นในตัวอย่างที่ 50

และตัวอย่างที่ 51 และการเทียบเป็นจำนวนเต็มในกรณีที่มีการบอกจำนวนตามหลังวลีดังกล่าว เช่น ในตัวอย่างที่ 52 ถึงตัวอย่างที่ 54 ซึ่งกลวิธีการใช้คำแทนเช่นนี้ช่วยให้ผู้ชมรายการเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ไม่ต้องคอยกังวลกับตัวเลขเศษส่วนต่างๆ ว่าเมื่อเทียบเป็นจำนวนแล้วจะมีจำนวนเป็นเท่าไร การใส่ตัวเลขที่เป็นจำนวนเต็มมีส่วนช่วยให้บทแปลมีความชัดเจน กระชับและเข้าใจง่ายขึ้น

4.1.7 การใช้คำทับศัพท์

คำทับศัพท์ที่พบมากในการแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ รายการ “ก้าวนำโลกกับ 9sci” นี้ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคำในวงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งบางคำยังไม่มีการบัญญัติใช้ ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วสิ่งที่ตามมาคือ ภาษาและคำศัพท์ทางด้านนี้ก็จะเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ตามที่สิทธา พินิจภูวดล (2542: 77) กล่าวถึงการใช้ศัพท์วิทยาศาสตร์ในปัจจุบันไว้ว่า คำศัพท์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหากแต่ความสามารถในการสร้างศัพท์บัญญัติกลับไม่สามารถตอบสนองให้ทันต่อเหตุการณ์ได้ อีกทั้งศัพท์บางคำเมื่อนำมาแปลเป็นภาษาไทยแล้วกลับสร้างความสับสนแก่ผู้ใช้ เพราะคำศัพท์ประกอบไปด้วยคำบาลี-สันสกฤตที่เข้าใจยาก เมื่ออ่านแล้วยังต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยอีกชั้นหนึ่ง ทำให้ผู้ใช้คำศัพท์ไม่สะดวกในการใช้คำศัพท์นั้นๆ ดังนั้นจึงนิยมที่จะใช้วิธีการทับศัพท์มากกว่า เนื่องจากหาคำไทยที่เหมาะสมไม่ได้ อีกทั้งคำทับศัพท์ยังสะดวกใช้มากกว่า

นอกเหนือจากคำทับศัพท์ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่พบแล้ว ยังพบการทับศัพท์คำศัพท์ธรรมดาที่ใช้ในชีวิตประจำวันด้วยเช่นกัน ซึ่งกลวิธีการทับศัพท์ที่ผู้แปลนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 4 วิธีด้วยกัน ดังนี้

4.1.7.1 การทับศัพท์ในคำที่เทียบเคียงไม่ได้

เป็นการยืมคำภาษาอังกฤษมาใช้ในบทแปล คำศัพท์ที่พบโดยมากจะเป็นคำศัพท์วิชาการ เช่น ชื่อวงศ์สัตว์ เครื่องมือและอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ ในขณะที่เดียวกันก็พบการทับศัพท์คำที่เป็นที่รู้จักและคุ้นเคยในสังคมไทยด้วยเช่นกัน โดยผู้แปลถ่ายเสียงอ่านจากต้นฉบับสู่บทแปล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 55

Both whales and dolphins are **Cetaceans**, which can be split into two groups. One, the **Mysticetes**, includes the great plankton-eating whales. The others are the mainly fish-eating **Odontocetes**, or toothed whales.

ทั้งวาฬและโลมาคือสัตว์กลุ่มที่เรียกว่า **ซีเตเชียน** ซึ่งแยกออกได้เป็นสองกลุ่ม หนึ่งคือ **มิสติกีตีส** ที่ประกอบด้วยวาฬกินแพลงก์ตอนทั้งหลาย ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งมีชื่อว่า **โอดอนโตซีตีส** หรือ วาฬมีฟัน (Dolphins: 46)

ตัวอย่างที่ 56

Diving two thousand feet to the ocean floor, the pressurized submersible catches **Oxynotus caribbaeus** in its lights.

เมื่อดำลึกลงไป 600 เมตรถึงพื้นมหาสมุทร ยานดำน้ำก็สามารถฉายแสงลงไปบนร่างของ **เจ้า ออกซิโนตัส คาริบเบอัส** ได้ (Sharks: 51)

จากตัวอย่างที่ 55 และ 56 ข้างต้น ผู้แปลใช้การทับศัพท์ชื่อวงศ์สัตว์ ซึ่งเป็นชื่อในภาษาละตินและเป็นชื่อเฉพาะที่ไม่มีมีการแปลและบัญญัติเป็นภาษาไทย ดังนั้น การแปลด้วยการทับศัพท์จึงเป็นวิธีการเดียวที่เหมาะสม

ตัวอย่างที่ 57

By the time a shark gets within six feet, it can even detect prey that is hidden from view. It does this with sensory organs known as the **Ampulae of Lorenzini**.

เมื่อฉลามเข้ามาใกล้ราว 2 เมตร มันยังทำได้แม้กระทั่งมองหาเหยื่อที่ซ่อนเร้นจากสายตา ด้วยอวัยวะที่รู้จักในนาม **แอมพูลา ออฟ โลเรนซินี** (Sharks: 24)

คำศัพท์ที่ปรากฏในตัวอย่างที่ 57 เป็นคำศัพท์ทางวิชาการ ซึ่งก็ยังไม่มีการบัญญัติในภาษาไทย แต่การทับศัพท์ในบริบทเช่นนี้ไม่ทำให้ผู้รับสารสับสน เนื่องจากในบริบทมีการบอกนำมาก่อนแล้วว่าเป็นชื่ออวัยวะส่วนหนึ่งของฉลามที่ใช้ในการหาเหยื่อที่หลบซ่อนอยู่

ตัวอย่างที่ 58

They use their arm as legs, to bump along the seabed. They're still got the family **jet**, though, and from time to time they do use it. From a walk, an octopus can take off like **Superman**. The arms become rudders and the head becomes a kind of prow.

พวกมันใช้หนวดต่างขา เพื่อกระดิ่งไปบนก้นทะเล แต่ก็ยังมีเจ็ทแบบหมึกอื่นๆ แล้วก็จะใช้เป็นบางครั้ง จากการเดิน หมึกยักษ์อาจเหินออกไปได้เหมือน**ซูเปอร์แมน** หนวดกลายเป็นหางเสือ และหัวกลายเป็นหัวเรือ (Octopus: 48)

ตัวอย่างที่ 59

Squid have **iridophores**, too, but shaped more like **ribbons** than disks.

หมึกหอมก็มีอิริโดฟอร์เช่นกันแต่รูปร่างเหมือน**ริบบิ้น**มากกว่าวงกลม (Octopus: 99)

ในตัวอย่างที่ 58 มีการทับศัพท์คำว่า “เจ็ท” และ “ซูเปอร์แมน” สำหรับคำว่า “ซูเปอร์แมน” นั้นเป็นคำที่คนไทยคุ้นเคยกันดีและสามารถเข้าใจถึงบริบทของประโยคนี้นี้ได้ว่าต้องการสื่อถึงอะไร โดยไม่จำเป็นต้องแปลออกมา และในตัวอย่างที่ 59 มีการทับศัพท์คำว่า “อิริโดฟอร์” และ “ริบบิ้น” สำหรับคำว่า “ริบบิ้น” นั้น ผู้แปลเลือกทับศัพท์โดยการถ่ายเสียงจากต้นฉบับโดยตรง หากแต่ในบริบทของคำๆ นี้ในสังคมไทยนั้นมีคำยืมมาจากภาษาอังกฤษ “Ribbon” ว่า “ริบบิ้น” ดังนั้น การเลือกทับศัพท์นอกจากจะต้องตรวจสอบดูว่าจะต้องสะกดให้ถูกต้องตามที่ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติเอาไว้แล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงบริบทการใช้คำยืมคำนั้นๆ ในสังคมไทยด้วยว่ามีการใช้กันอย่างไร เพื่อให้สื่อความหมายที่ถูกต้องตรงกัน และไม่ทำให้ผู้ชมรายการเกิดข้อข้องใจได้ ในส่วนของคำทับศัพท์ว่า “เจ็ท” ในตัวอย่างที่ 58 และ “อิริโดฟอร์” ในตัวอย่างที่ 59 นั้น หากเป็นงานแปลที่นำเสนอในสื่อสิ่งพิมพ์อาจจะทำให้ผู้อ่านเกิดข้อข้องใจสงสัยได้ว่าเป็นสิ่งใด จำเป็นต้องมีการอธิบายสั้นๆ หรือมีการเพิ่มเติมส่วนขยายเพื่อความกระจ่างสำหรับคำๆ นั้น แต่เนื่องจากนี่เป็นงานแปลที่นำเสนอทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่มีคุณสมบัติพิเศษคือ มีภาพและเสียงประกอบ ซึ่งภาพสามารถบอกเล่าเรื่องราวสิ่งต่างๆ ได้มากกว่าคำพูด ดังนั้นการเลือกใช้คำทับศัพท์ในที่นี้แม้จะไม่ได้ให้ความกระจ่างของคำได้เท่าที่ควร แต่ภาพที่ปรากฏก็จะช่วยให้ความกระจ่างของคำนั้นเพิ่มขึ้น โดยภาพจะไขปัญหาว่าคำทับศัพท์นั้นคืออะไร มีรูปร่างลักษณะและคุณสมบัติอย่างไรแทนคำอธิบาย

ตัวอย่างที่ 60

Did the students program the box wrong? Or is it **computer chip** broken?

พวกเขาโปรแกรมกล่องไว้ผิดพลาดนั้นหรือ หรือว่า **ชิพคอมพิวเตอร์**จะเสีย? (Fatal Flaw: 207)

โดยทั่วไปในสังคมไทย คำศัพท์ทางด้านคอมพิวเตอร์นั้นมักจะใช้คำทับศัพท์เป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าบางคำจะมีการแปลเป็นภาษาไทยก็ตาม แต่ก็ไม่นิยมใช้ เนื่องจากเข้าใจยาก ในขณะที่คำทับศัพท์นั้นเมื่อได้ยินก็สามารถเข้าใจได้ทันทีว่ากำลังกล่าวถึงสิ่งใด คำว่า “ชิพคอมพิวเตอร์” ในที่นี้ก็เช่นกัน ถึงแม้ยังไม่มีการบัญญัติเป็นคำแปลภาษาไทย แต่ผู้คนที่ทั่วไปก็สามารถเข้าใจความหมายของคำได้ว่าคืออะไร

นอกจากการทับศัพท์แล้ว ผู้แปลยังต้องมีการเรียงลำดับคำให้ถูกต้องตามลักษณะการใช้ภาษาไทยด้วยเช่นกัน ที่มักจะให้คำขยายอยู่ด้านหลังคำนามหลัก ดังนั้น ผู้แปลจึงต้องเปลี่ยนตำแหน่งของคำว่า “ชิพ” มาอยู่ข้างหน้าแทน ซึ่งการแปลด้วยการทับศัพท์ในที่นี้เป็นการแปลที่เหมาะสมและทำได้ถูกต้องตามลักษณะการใช้ภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 61

Right now, currently the **hardware**'s all completed.

ตอนนี้ **ฮาร์ดแวร์**เรียบร้อยแล้ว (Fatal Flaw: 174)

เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 60 คำว่า “ฮาร์ดแวร์” เป็นคำศัพท์ในวงการคอมพิวเตอร์ซึ่งนิยมใช้การทับศัพท์กัน ถึงแม้จะมีการบัญญัติคำศัพท์ดังกล่าวไว้ว่า “ส่วนอุปกรณ์ ส่วนเครื่อง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2533: 58) แล้วก็ตาม แต่คำที่บัญญัติมานั้นไม่ได้รับความนิยมจึงใช้คำทับศัพท์เรื่อยมา แม้ว่าการใช้คำทับศัพท์ในบริบทเช่นนี้จะทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษาขึ้นก็ตาม แต่ผู้รับสารก็สามารถเข้าใจความหมายของคำได้ดี ทั้งยังทำให้บทแปลกระชับและสื่อความได้ตามต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 62

But aside from **the Last Supper** and the **Mona Lisa**, only a handful of Leonardo's paintings survive to this day.

แต่นอกจากภาพ **เดอะ ลาส ซัปเปอร์** และ **โมนา ลิซ่า** แล้ว ภาพของลีโอนาโด ดา วินชี ศิลปินที่ยืนยาวมาจนถึงบัดนี้ไม่กี่ภาพ (Science Detectives: 130)

“เดอะ ลาส ซัปเปอร์” และ “โมนา ลิซ่า” เป็นชื่อภาพวาดของลีโอนาโด ดา วินชี ศิลปินที่มีชื่อเสียงมาก ผู้แปลเลือกใช้วิธีการทับศัพท์ชื่อของภาพวาด แม้ว่าชื่อภาพวาดบางชื่อคือ “The Last Supper” เป็นคำที่สามารถแปลเป็นไทยได้ แต่ก็ไม่เหมาะสม เพราะชื่อภาพวาดถือว่าเป็นชื่อเฉพาะอย่างหนึ่ง และการทับศัพท์ในที่นี้ก็ทำได้เหมาะสมแล้วเนื่องจากในบริบทมีการใช้คำนามว่า “ภาพ” ซึ่งทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้ว่า ชื่อทั้งสองนั้นเป็นชื่อของภาพวาด

ตัวอย่างที่ 63

It would be much more unlikely than discovering new stars or **galaxies**.

มันน่าจะยากยิ่งกว่าการค้นพบดาวดวงใหม่หรือว่า**กาแล็กซี่** (Science Detectives: 150)

จากตัวอย่างที่ 63 “กาแล็กซี่” เป็นชื่อเรียกกลุ่มดาวขนาดใหญ่มากที่อยู่รวมกัน แม้เป็นคำศัพท์ทางดาราศาสตร์ แต่ก็ เป็นคำที่เราค่อนข้างจะคุ้นเคย ดังนั้นการทับศัพท์ในบริบทนี้จึงทำได้เหมาะสมและทำให้บทแปลมีความกระชับ ไม่เยิ่นเย้อ

ตัวอย่างที่ 64

This relative of the **alligator** is an imposing challenge. The anaconda is not deterred.

ญาติของ**อัลลิเกเตอร์**ตัวนี้กำลังท้าทายอย่างหนัก แต่ออนาคอนด้าไม่สนใจ (Snakes: 31)

จากตัวอย่างนี้ เป็นการทับศัพท์คำนาม “อัลลิเกเตอร์” ซึ่งเป็นชื่อของจระเข้ชนิดหนึ่ง ในสังคมวัฒนธรรมไทยไม่มีการแบ่งแยกประเภทของจระเข้ ออกเหมือนในสังคมตะวันตกที่แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ “Alligator” และ “Crocodile” ในขณะที่ในสังคมไทยเรียกรวมว่า “จระเข้” แม้ว่าผู้แปลตั้งใจที่จะทับศัพท์คำนี้เพื่อสื่อกับผู้รับสารว่า สัตว์ที่อยู่ในภาพขณะนั้นคือ จระเข้ที่เรียกว่า “Alligator” ไม่ใช่ จระเข้ที่เรียกว่า “Crocodile” แต่การทับศัพท์ในบริบทนี้กลับทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนในภาษาไทยขึ้น ดังนั้น ในบริบทนี้ผู้แปลจึงควรเลือกที่จะใช้คำแปลโดยรวมของคำ คือคำว่า “จระเข้” จะเหมาะสมกว่า

การใช้คำทับศัพท์ที่ไม่สามารถเทียบเคียงเป็นภาษาไทยได้นี้ ใช้ได้เหมาะสมกับบริบททั้งในประโยคและบริบททางโครงสร้างของภาษาไทยที่มักจะวางคำนามหลักอยู่ข้างหน้าคำขยายเช่นในตัวอย่างที่ 60 ที่มีการเปลี่ยนตำแหน่งของคำว่า “ชีพ” ขึ้นมาอยู่หน้าคำว่า “คอมพิวเตอร์” เป็น “ชีพคอมพิวเตอร์” แทนการทับศัพท์ตรงตัวโดยไม่เปลี่ยนตำแหน่งของคำเลยตามแบบต้นฉบับ ทำให้ได้ภาษาที่เป็นธรรมชาติในฉบับแปล แต่การทับศัพท์ก็จำเป็นที่จะต้องตระหนักถึงการใช้คำทับศัพท์ที่มีใช้อยู่แล้วในบริบทสังคมไทยด้วย ว่าการใช้คำทับศัพท์นั้นมีการถ่ายเสียงอ่านออกมาว่าอะไร เช่นคำว่า “รีบร้อน” ในตัวอย่างที่ 59 ซึ่งเป็นการทับศัพท์โดยการถ่ายตัวอักษรตามต้นฉบับ แต่ในสังคมไทยนิยมเรียกว่า “รีบ้น” มากกว่า นอกจากนี้ การที่งานแปลนำเสนอผ่านทางด้านวิทยุโทรทัศน์ก็มีส่วนที่ทำให้สามารถใช้คำทับศัพท์ได้มากกว่างานแปลรูปแบบอื่น เนื่องจากสื่อวิทยุโทรทัศน์นั้นมีทั้งภาพและเสียงประกอบเข้าด้วยกัน โดยปกติแล้วภาพนั้นสามารถสื่อให้ผู้ชมรับทราบได้มากกว่าคำพูด ดังนั้นจึงพบว่า แม้จะใช้การทับศัพท์ก็สามารถทำให้ผู้ชมรายการเข้าใจได้ว่า คำทับศัพท์คำนั้นคืออะไร มีรูปร่างลักษณะอย่างไร หรือมีคุณสมบัติเช่นไร ได้โดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มคำอธิบายใดๆ เข้าไป

4.1.7.2 การทับศัพท์ในคำที่แปลเทียบเคียงเป็นภาษาไทยได้

ผู้วิจัยพบว่า การทับศัพท์ในคำที่แปลเทียบเคียงเป็นภาษาไทยได้นั้น ส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นคำที่สามารถหาคำแปลเป็นภาษาไทยที่มีความหมายเทียบเคียงได้ แต่ผู้แปลไม่แปล อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า คำทับศัพท์ส่วนใหญ่ที่ผู้แปลใช้นั้นเป็นคำที่ผู้ชมรายการคุ้นเคยกันดี อีกทั้งคำแปลที่เป็นภาษาไทยไม่เป็นที่นิยมและการใช้คำทับศัพท์ในกรณีนี้ช่วยให้บทแปลมีความกระชับมากกว่าอธิบายคำศัพท์เป็นภาษาไทยที่ยืดยาว

ตัวอย่างที่ 65

I turned on **highway** Sixty at this intersection. And as I turned on to the highway I had my **siren** going and I reached down at that point in time and put my camera up on the dash.

ผมเลี้ยวขึ้นไปบนไฮเวย์ 60 ที่แยกนี้ แล้วเมื่อผมเลี้ยวไป ผมก็เปิดไซเรน จนไปถึงจุดทันเวลา แล้วก็ยกกล้องขึ้นถ่าย (Tornado: 149)

ทั้งคำว่า “ไฮเวย์” และ “ไซเรน” สามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ คือ “ทางด่วน” และ “หวน” ตามลำดับ แต่คำภาษาอังกฤษทั้งสองคำเป็นคำที่คนไทยปัจจุบันรู้จักและคุ้นเคยกันดี แม้ผู้แปลจะใช้คำทับศัพท์ในที่นี้ก็ไม่ทำให้ผู้รับสารสับสนแต่อย่างใด แต่ก็ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางด้านภาษาในบทแปลขึ้น

ตัวอย่างที่ 66

It automatically **scans** the data and if it sees the key sign, it sounds the alarm.

มันจะสแกนข้อมูลโดยอัตโนมัติ แล้วถ้าเห็นสัญญาณสำคัญ มันจะส่งเสียงเตือนภัย

(Tornado: 132)

จากตัวอย่างนี้ เป็นการทับศัพท์คำกริยา “สแกน” ซึ่งอาจแปลได้ว่า “ตรวจสอบ” เราจะพบคำว่า “สแกน” ได้บ่อยโดยเฉพาะในแวดวงคอมพิวเตอร์ แม้จะสามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ แต่อาจจะไม่สื่อความได้ตามที่ต้นฉบับต้องการ การทับศัพท์ในที่นี้แม้จะมีภาวะแทรกซ้อนทางภาษาเกิดขึ้น แต่บทแปลก็สามารถถ่ายทอดความหมายตามต้นฉบับได้อย่างครบถ้วน เพราะคนไทยส่วนใหญ่ที่รู้จักเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์จะคุ้นเคยและเข้าใจคำว่า “สแกน” และเป็นคำที่มักใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวอย่างที่ 67

In the wind tunnel Davies simulates the air moving through Piper Alpha on that fateful night. Then he **pumps** gas into the model at different points trying to trip the alarms.

ในท่อลม เดวีส์ได้จำลองการเคลื่อนไหวของอากาศผ่านอัลฟา ไฟเปอร์ในคืนนั้น จากนั้นเขาก็ปั๊มก๊าซเข้าไปในแบบจำลองที่จุดต่างๆ เพื่อพยายามให้สัญญาณร้อง (Fatal Flaw: 39)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลเลือกใช้คำทับศัพท์ “ปั๊ม” แทนคำแปล ในขณะที่สามารถแปลคำนี้เป็นภาษาไทยได้ว่า “สูบ” โดยแปลเป็น “..จากนั้นเขาก็สูบก๊าซเข้าไปในแบบจำลองที่จุดต่างๆ...” ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อสามารถหาคำศัพท์ที่เทียบเคียงกันได้ก็ควรเลือกใช้คำแปลจะเหมาะสมกว่าการใช้คำทับศัพท์

ตัวอย่างที่ 68

November 19th, 1990. A remote stretch of track in rural Connecticut. A teenager destroys a train **switch**.

วันที่ 19 พฤศจิกายน 1990 ที่รางรถไฟในชนบทอันห่างไกลของรัฐคอนเนคติกัต วัยรุ่นคนหนึ่งทำลายสวิตช์สับรางรถไฟ (Fatal Flaw: 160)

จากตัวอย่างที่ 68 คำว่า “สวิตช์” นั้น หากแปลเป็นภาษาไทยอาจแปลได้ว่า “ที่เปิดปิด” แต่ก็ทำให้บทแปลเินยื้อ เนื่องจากเป็นคำที่เรารู้จักและเป็นคำที่ใช้กันชีวิตประจำวันอยู่แล้ว เช่น สวิตช์ปิด-เปิดไฟ เป็นต้น ดังนั้น การแปลโดยใช้คำทับศัพท์ในบริบทนี้จึงเป็นการแปลที่เหมาะสม และทำให้ได้บทแปลที่มีความหมายกระชับ

ในการทับศัพท์นั้น สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งคือ การถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษรภาษาไทย ผู้แปลจะต้องตรวจสอบวิธีการถ่ายตัวอักษร (Transliteration) ด้วยว่า ได้ถ่ายตัวอักษรอย่างถูกต้องตามที่ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติไว้หรือไม่ ซึ่งคำว่า “Switch” เมื่อถ่ายตัวอักษรเป็นภาษาไทยแล้วนั้นจะเป็น “สวิตซ์” (ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525: 782) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า เนื่องจากการแปลสำหรับบทบรรยายสารคดีนี้มีจุดประสงค์เพื่อการอ่านออกเสียงเป็นหลัก ผู้แปลจึงอาจจะละเลยเรื่องตัวสะกดที่ถูกต้องไป อีกทั้งบทสารคดีโทรทัศน์นั้นมุ่งเน้นในการอ่านออกเสียงมากกว่า ดังนั้นจึงไม่เคร่งครัดในการตรวจสอบความถูกต้องของการสะกดคำ

ตัวอย่างที่ 69

It was really **shock**.

มันน่าช็อคมาก (Science Detectives: 46)

จากตัวอย่างที่ 69 คำว่า “ช็อค” แม้เป็นคำที่นิยมใช้กันชีวิตประจำวัน เป็นคำที่คนส่วนใหญ่เข้าใจความหมาย แต่ถ้าผู้แปลเลือกที่จะใช้คำแปลมาใช้ในที่นี้ น่าจะเหมาะสมกว่า และดูเป็นธรรมชาติของภาษาไทยมากกว่า ซึ่งอาจจะแปลประโยคได้ดังนี้ “มันน่าตกใจมาก”

การทับศัพท์ในคำที่แปลเทียบเคียงเป็นภาษาไทยได้นั้น ในบางประโยคสามารถทำให้ความหมายของประโยคกระชับมากยิ่งขึ้น เพราะคำทับศัพท์ที่ใช้นั้นสั้น ได้ใจความและสื่อความหมายมากกว่าคำที่จะใช้คำแปลภาษาไทย ดังเช่นในตัวอย่างที่ 66 และ 68 แต่ในบางประโยคแม้จะไม่เป็นปัญหาในการถ่ายทอดความหมายสู่ผู้รับสาร เนื่องจากเป็นคำศัพท์ที่คนไทยในปัจจุบันนิยมใช้ และเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วกัน แต่ก็ทำให้ภาษาในประโยคที่แปลออกมาไม่สละสลวยและไม่เป็นธรรมชาติ เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษาในบทแปล ดังปรากฏในตัวอย่างที่ 69

4.1.7.3 การทับศัพท์โดยการเพิ่มวลีอธิบาย

เป็นกลวิธีที่ผู้แปลใช้ โดยการเพิ่มคำนาม ข้อความหรือวลีต่างๆ เสริมคำที่ทับศัพท์แม้ว่าคำทับศัพท์บางคำสามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ แต่ผู้แปลก็เลือกที่จะทับศัพท์คำนั้นดังเช่นในตัวอย่างที่ 70 ถึงตัวอย่างที่ 72 นอกจากนี้ก็มีการทับศัพท์พร้อมกับเพิ่มวลีอธิบายคำแปลด้วยเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำทับศัพท์นั้น ได้มากยิ่งขึ้น ดังเช่นในตัวอย่างที่ 73 ถึงตัวอย่างที่ 78

ตัวอย่างที่ 70

They use their **flippers**, dorsal fin, beak, and tongue to investigate their surroundings.

พวกมันใช้**ฟลิปเปอร์หรือครีบอก** ครีบหลัง จมอยปากและลิ้นในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมโดยรอบ(Dolphins: 84)

ตัวอย่างที่ 71

Then using a suction action equal to the power of twelve vacuum cleaners, the shark rips out the tender flesh from inside the shell. Other shellfish, like **lobster**, require a different strategy.

จากนั้น ด้วยแรงดูดเทียบเท่ากับเครื่องดูดฝุ่น 12 เครื่อง เจ้าปลาฉลามจะได้ลิ้มรสเนื้ออันนุ่มลิ้นจากภายในเปลือกเหยื่อซึ่งเป็นสัตว์เปลือกแข็งอื่นๆ เช่น **ล็อบสเตอร์หรือกุ้งมังกร** กลับต้องใช้วิธีการที่ต่างกัน (Sharks: 34)

ในตัวอย่างที่ 70 และ 71 นี้ คำว่า “ฟลิปเปอร์” และ “ล็อบสเตอร์” นั้น สามารถแปลออกมาได้ แต่ผู้แปลเลือกที่จะใช้ทั้งคำทับศัพท์ประกอบกับเสริมคำแปลเข้าไปพร้อมกัน แม้จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของคำก็ตาม แต่ก็ทำให้บทแปลเกิดภาวะแทรกซ้อนทางด้านภาษา ดังนั้น ในบริบทเช่นนี้จึงควรที่จะเลือกใช้คำแปลในประโยคจะเหมาะสมกว่า เพราะกลวิธีการแปลด้วยการเพิ่มวลีอธิบายนั้นนอกจากจะไม่ทำให้ความหมายชัดเจนเพิ่มขึ้นแต่อย่างใดแล้ว ยังทำให้บทแปลนั้นเยิ่นเย้อ ขาดความกระชับ

ตัวอย่างที่ 72

Male sharks have two **claspers** extending from the pelvic fins that are used to transfer semen into the female.

ฉลามเพศผู้ส่วนใหญ่จะมี**แคลสเปอร์หรืออวัยวะเพศ**สองอันยื่นออกมาจากครีบก้นตรงเชิงกรานเพื่อส่งผ่านน้ำเชื้อเข้าสู่รูปร่างเพศเมีย (Shark: 62)

เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 70 และ 71 ข้างต้น ในตัวอย่างที่ 72 นี้ ใช้กลวิธีการทับศัพท์พร้อมเพิ่มคำอธิบายคำว่า “แคลสเปอร์” ซึ่งเป็นชื่ออวัยวะส่วนหนึ่ง คืออวัยวะเพศของฉลาม ผู้แปลอาจจะตั้งใจที่จะสื่อให้ผู้รับสารทราบว่า อวัยวะในส่วนนี้นั้นมีชื่อเรียกเฉพาะว่าอย่างไร แต่การใช้กลวิธีนี้กลับทำให้ประโยคไม่กระชับ ควรใช้คำแปลภาษาไทยจะเหมาะสมกว่า และความหมายที่ได้ก็ไม่ผิดไปจากต้นฉบับแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ 73

Primitive river dolphins like the Amazon Buto have limited eyesight and use **echolocation** to find their prey in murky waters.

โลมาแม่น้ำสมัยโบราณเช่น อะเมซอน บูโต นั้นมีสายตาที่จำกัดและใช้**เอคโค่โลเกชั่นหรือเสียงสะท้อน**เพื่อหาเหยื่อในน้ำที่ขุ่นมัว (Whales: 18)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “เอคโค่โลเกชั่น” นั้น หากแปลตามพจนานุกรมจะให้ความหมายว่า “การหาตำแหน่งที่อยู่ของวัตถุ โดยคิดจากเวลาและทิศทางการสะท้อนกลับ เช่น เรดาร์และโซนาร์” (วิทย์ เทียงบุญธรรม, 2541: 281) ซึ่งคำแปลนี้อาจยาวเกินกว่าที่จะใส่ในบทแปลได้ ผู้แปลจึงเลือกใช้การทับศัพท์ประกอบกับเพิ่มคำอธิบายว่า “เสียงสะท้อน” เนื่องจากเนื้อหาของสารคดีนำเสนอว่า โลมาใช้เสียงในการหาตำแหน่งของวัตถุหรือเหยื่อ ประกอบกับความของวลีต่อมา “เพื่อหาเหยื่อในน้ำที่ขุ่นมัว” มาช่วยเสริมความหมายของคำให้สมบูรณ์ขึ้น

หากผู้แปลเลือกที่จะใช้คำแปลก็จะทำให้ประโยคที่ได้ยาวเกินไป แต่หากเลือกที่จะทับศัพท์โดยไม่เพิ่มคำอธิบายก็จะทำให้ผู้รับสารไม่เข้าใจว่าสิ่งที่กล่าวอยู่นั้นคืออะไร การที่ผู้แปลเลือกใช้คำทับศัพท์พร้อมเสริมคำอธิบายคำศัพท์เข้าไปด้วยก็เพื่อประโยชน์ในการกล่าวถึงคำนี้ในประโยคต่อไป ฉะนั้น กลวิธีนี้จึงเหมือนเป็นการปูพื้นความหมายของคำก่อนที่จะใช้เฉพาะคำทับศัพท์เพียงอย่างเดียวในประโยคต่อไป

ตัวอย่างที่ 74

Baleen itself is made of keratin, like hair and fingernails.

แผ่นกรองน้ำหรือบาลีนนั้นประกอบขึ้นจากเคราตินซึ่งเป็นธาตุจำพวกในโตรเจนเช่นเดียวกับเส้นผมและเล็บมือ (Whales: 28)

การทับศัพท์โดยการเพิ่มวลีอธิบายในตัวอย่างที่ 74 นี้ เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของ “บาลีน” และ “เคราติน” มากยิ่งขึ้น คำว่า “บาลีน” นั้นเป็นชื่อพันธุ์วาฬชนิดหนึ่ง ซึ่งลักษณะเด่นของวาฬชนิดนี้ก็คือ แผ่นกรองน้ำหรือ “บาลีน” นั่นเอง ดังนั้นการทับศัพท์โดยการเพิ่มคำอธิบายในบริบทนี้จึงเอื้อประโยชน์ต่อผู้รับสารในการทำความเข้าใจคำว่า “บาลีน” ในชื่อของวาฬด้วยเช่นกัน สำหรับคำว่า “เคราติน” นั้น ผู้แปลต้องการให้ผู้รับสารรู้จักและเข้าใจว่า “เคราติน” เป็นธาตุชนิดหนึ่ง เพราะเกรงว่าหากจะทับศัพท์เพียงอย่างเดียวผู้รับสารอาจจะไม่เข้าใจว่า “เคราติน” คืออะไร จึงเพิ่มคำอธิบายโดยย่อเข้าไป

ตัวอย่างที่ 75

Treads are made up of geometric shapes called **pitches**.

ดอกยางนั้นประกอบขึ้นจากรูปทรงเรขาคณิตเรียกว่า **พิชหรือดอกยางหยาบที่มีลักษณะเป็นบั้งๆ** (Science Detectives: 89)

จากตัวอย่างที่ 75 เนื่องจากต้นฉบับระบุรูปแบบดอกยางที่ประกอบขึ้นจากรูปทรงเรขาคณิตว่า “พิช” ซึ่งหากจะใช้คำทับศัพท์เพียงอย่างเดียวก็อาจทำให้ผู้รับสารนึกภาพไม่ออกว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ดังนั้น ผู้แปลจึงใส่คำอธิบายความเพิ่มในคำทับศัพท์ว่า “พิช” เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 76

The super cell that produces tornadoes has a huge circular motion.

เมฆก้อนใหญ่รูปเปอร์เซลล์ที่ก่อให้เกิดทอร์นาโดมีการเคลื่อนไหวเป็นวงกลมขนาดใหญ่ (Tornado: 34)

ตัวอย่างที่ 77

This was a late model **Chevrolet**, self-contained motor home in perfect condition with thirteen thousand miles on it before the storm and as you can see afterward.

นี่เป็นรถยนต์เชฟโรเลตรุ่นล่าสุด เป็นบ้านเคลื่อนที่ในสภาพดีเยี่ยมที่วิ่งมาแล้ว 20,800 กิโลเมตรก่อนถูกพายุพัด (Raging Planet Tornado: 157)

ตัวอย่างที่ 78

The computer is also programmed to forecast the tornado's direction. **St. Jo** is in its path.

คอมพิวเตอร์ยังถูกตั้งโปรแกรมเพื่อพยากรณ์ทิศทางของ**ทอร์นาโด**เซนต์โจบนเส้นทางของมัน (Tornado: 133)

จากตัวอย่างที่ 76 ตัวอย่างที่ 77 และตัวอย่างที่ 78 นั้น คำทับศัพท์ทั้งสามคำคือ “ซูเปอร์เซลล์” “เชฟโรเลต” และ “เซนต์โจ” เป็นคำที่ไม่มีคำแปลโดยตรง ดังนั้น จึงต้องมีการเติมคำนำหน้าคำที่ทับศัพท์เหล่านี้เพื่อบอกให้ทราบว่าคำทับศัพท์นั้นคือสิ่งใด

การทับศัพท์โดยการเพิ่มวลีอธิบาย พบว่าในบางบริบทนั้นคำที่ทับศัพท์สามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ วลีหรือคำที่เพิ่มเข้ามาก็เป็นคำแปลของคำทับศัพท์นั้นๆ ซึ่งการเพิ่มวลีอธิบายเช่นนี้ไม่มีส่วนช่วยให้ความหมายของประโยคชัดเจนขึ้นแต่อย่างใด กลับทำให้ประโยคไม่กระชับและเยิ่นเย้อยิ่งขึ้น

แต่ในบางบริบทแม้คำทับศัพท์เป็นคำที่สามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ แต่คำแปลที่ได้มานั้นมีลักษณะค่อนข้างยาวและมีลักษณะของการอธิบายมากกว่า ผู้แปลก็จะเลือกใช้การทับศัพท์และเพิ่มวลีอธิบายในครั้งแรกที่พบคำศัพท์คำนั้น และหากพบคำศัพท์คำนั้นอีกครั้ง ผู้แปลก็จะใช้แต่คำทับศัพท์เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการเพิ่มวลีอธิบายเข้าไปในประโยคนั้นๆ

4.1.7.4 การทับศัพท์บางส่วน

การทับศัพท์บางส่วนคือ ในกรณีที่คำศัพท์หนึ่งคำมีคำขยายประกอบ จะมีทั้งการแปลและการทับศัพท์เพื่อถ่ายทอดความหมายของคำๆ นั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 79

A specialized apparatus called the **Jacobson's organ** is found in all reptiles.

อุปกรณ์พิเศษที่เรียกว่า **อวัยวะเจค็อบสัน** พบได้ในสัตว์เลื้อยคลานทุกประเภท (Snakes: 28)

ตัวอย่างที่ 80

Back in Oklahoma City, Gary England is watching the **radar screens**.

กลับมาที่โอคลาโฮมาซิตี แกรี่ อิงแลนด์ กำลังเฝ้ามองจอเรดาร์ (Tornado: 200)

ตัวอย่างที่ 81

They use color to communicate, suction cups to grab things, and **jet propulsion** to move.

พวกมันใช้สีในการสื่อสาร ปุ่มดูดเพื่อจับสิ่งต่างๆ และ**แรงดันเจ็ท**ในการเคลื่อนที่ (Octopus: 1)

ตัวอย่างที่ 82

Well, basically we're trying to decide whether to go northwest towards Colorado where not much is happening now but there's a potential for some **super cell storms**, which are, which if they form, would be likely to be tornadic.

เราพยายามตัดสินใจว่าจะไปทางตะวันตกเฉียงเหนือแถบโคโลราโดได้ซึ่งยังไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่ก็มีโอกาสที่จะเกิด**พายุซูเปอร์เซลล์** และถ้าก่อตัวขึ้นก็น่าจะเป็นทอร์นาโด (Tornado: 194)

ตัวอย่างที่ 83

The body itself is a cylinder of muscle with a hollow core, because it's **jet engine**.

ร่างกายของมันเป็นเหมือนกล้ามเนื้อที่มีโพรงภายใน ประดุจ**เครื่องยนต์เจ็ท** (Octopus: 41)

ตัวอย่างที่ 84

Among **southern right whales**, male competition is intense.

ในหมู่**วาฬเขาเอิร์น ไรท์** การต่อสู้ระหว่างเพศผู้นั้นเป็นไปอย่างดุเดือด (Whales: 83)

จากตัวอย่างที่ 79 ถึงตัวอย่างที่ 84 มีลักษณะคล้ายๆ กันคือ การแปลคำนามหลัก ได้แก่ คำว่า “อวัยวะ” “จอ” “แรงดัน” “พายุ” “เครื่องยนต์” “วาฬ” และมีการทับศัพท์คำขยายคำนาม ได้แก่ คำว่า “เจ็ท” “เรดาร์” “เจ็ท” “ซูเปอร์เซลล์” “เจ็ท” “เซาเธิร์นไรท์” จากนั้นจึงมีการสลับตำแหน่งโดยนำคำนามที่แปลแล้วมาวางไว้ในตำแหน่งข้างหน้า แล้วจึงนำคำขยายไปไว้ข้างหลังคำนามนั้นๆ เพื่อให้ถูกต้องตามลักษณะโครงสร้างในภาษาไทย ซึ่งกลวิธีการแปลลักษณะนี้มักจะปรากฏกับการแปลชื่อชนิดของสัตว์ เช่น ในตัวอย่างที่ 84 มีการแปลนามหลักคือคำว่า “whales” เพื่อบอกให้ทราบว่าเป็นสัตว์ชนิดใด จากนั้นจึงทับศัพท์ชื่อพันธุ์สัตว์นั้นๆ โดยการแปลในลักษณะนี้จะพบอยู่ตลอดในงานศึกษาชิ้นนี้

ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือการถ่ายเสียง ซึ่งพบว่าผู้แปลมีการถ่ายเสียงผิดในบางคำในที่นี้คือคำว่า “เซาเธิร์นไรท์” ผู้แปลถ่ายเสียงคำว่า “southern” เป็น “เซาเธิร์น” ซึ่งตามหลักการถ่ายเสียงที่ถูกต้องจะต้องอ่านออกเสียงว่า “ซัทเธิร์น” (Oxford Advanced Learner’s Dictionary, 1995: 1223) แต่การที่ผู้แปลเลือกถ่ายเสียงออกเป็นคำว่า “เซาเธิร์น” นั้นอาจเป็นเพราะว่าคนไทยมักจะออกเสียงคำ “southern” เป็นคำว่า “เซาเธิร์น”

ตัวอย่างที่ 85

In pit vipers, like the rattlesnake, vision is supplemented by two concave **heat sensors** just below the eyes. These so-called pits are lined with tiny **receptor cells** sensitive to changes in temperature of two thousandth of a degree Fahrenheit.

สำหรับงูพิษ เช่น งูหางกระดิ่งจะมองเห็นโดย**เซนเซอร์ความร้อน**รูปโค้งสองอันที่ได้ตา
รูนี้เรียงรายไปด้วย**เซลล์รับสัญญาณ**ที่ไวต่อการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ แม้จะน้อยแค่ไหนก็ตาม
(Snakes: 17)

ตัวอย่างที่ 86

The helicopter carrier a camera, a **pressure sensor** and thermometer that Frank Gallagher put together. (Tornado: 119)

เฮลิคอปเตอร์นี้บรรจุทุกสิ่ง **เซนเซอร์แรงดัน**และปรอทวัดอุณหภูมิที่แฟรงค์ กัลลาเกอร์
นำมารวมกัน

ตัวอย่างที่ 87

Among the water soaked documents is a work permit for the suspect **safety valve**.

ท่ามกลางกองเอกสารที่เปียกโชก มีใบอนุญาตสำหรับวาล์ว**นิรภัย**ต้องสงสัย (Fatal Flow: 50)

ตัวอย่างที่ 88

So an old painting is like an archaeological find a **time capsules** embedded in canvas.

ดังนั้นภาพวาดเก่าจึงเป็นเหมือนการค้นพบทางโบราณคดี **แคปซูลกาลเวลา**ที่ฝังตัวอยู่บนผืนผ้าใบ (Detectives: 169)

ตัวอย่างที่ 89

These were carefully saved on **microscope slides**.

ได้นำมาเก็บรักษาไว้บน**สไลด์ขนาดเล็ก** (Science Detectives: 173)

สำหรับตัวอย่างที่ 84 จนถึงตัวอย่างที่ 89 นั้น เป็นการทับศัพท์บางส่วน ด้วยการทับศัพท์คำนามหลัก ได้แก่คำว่า “เซลล์” “เซนเซอร์” “วาล์ว” “แคปซูล” และ “สไลด์” ซึ่งคำนามหลักเหล่านี้มักจะเป็นคำที่นิยมใช้ทับศัพท์ ไม่นิยมแปลเป็นภาษาไทย ซึ่งหากแปลแล้วอาจเป็นคำที่ค่อนข้างยาวและไม่สื่อความได้เท่ากับการใช้คำทับศัพท์โดยตรง และการแปลคำขยายคำนาม ได้แก่คำว่า “รับสัญญาณ” “แรงดัน” “นิรภัย” “กาลเวลา” “ขนาดเล็ก” ซึ่งรูปแบบการเรียงลำดับของคำก็จะเรียงโดยการนำคำนามหลักมาวางไว้ข้างหน้าและตามด้วยคำขยายคำนามคำนั้น เพื่อให้เข้ากับโครงสร้างในภาษาไทยที่ถูกต้อง เช่นในตัวอย่างที่ 89 นำคำทับศัพท์คำนามหลัก “สไลด์” มาวางไว้ข้างหน้า แล้วจึงตามด้วยคำแปลของคำขยายคำนาม “ขนาดเล็ก”

จะเห็นได้ว่า ผู้แปลมีการใช้กลวิธีการทับศัพท์ที่ค่อนข้างหลากหลาย ทั้งการทับศัพท์ในคำที่เทียบเคียงไม่ได้ การทับศัพท์ในคำที่แปลเทียบเคียงเป็นภาษาไทยได้ การทับศัพท์โดยการเพิ่มวลีอธิบาย และการทับศัพท์บางส่วน เนื่องจากเนื้อหาและคำศัพท์โดยส่วนใหญ่ของรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCI” นั้นเกี่ยวข้องกับวงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งบางคำยังไม่มีบัญญัติใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชื่อวงศ์สัตว์ ชื่อเฉพาะต่างๆ ที่เกิดขึ้นทางชีวโลกตะวันตกซึ่งไม่นิยมที่จะแปลชื่อเฉพาะกัน จึงจำเป็นต้องใช้การทับศัพท์ด้วยวิธีการถ่ายเสียงอ่านจากต้นฉบับสู่ฉบับแปล ซึ่งผู้แปลทำได้เหมาะสม นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า ในบางกรณีที่คำศัพท์เป็นที่รู้จักและเป็นคำที่ผู้ชมรายการ

คุ้นเคยกันคืออยู่แล้ว หรือเป็นคำที่ใช้กันในชีวิตประจำวัน ฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ทันที ผู้แปลจะเลือกใช้การทับศัพท์แทนการแปลคำเหล่านั้น เพราะจะทำให้บทแปลที่ได้มีความกระชับมากกว่าการใช้ความหมายของคำศัพท์นั้นเป็นภาษาไทยซึ่งค่อนข้างจะยาว อย่างไรก็ตาม การทับศัพท์ในบางกรณีก็ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางด้านภาษาในบทแปลภาษาไทยได้ เนื่องจากคำศัพท์บางคำหากเลือกใช้คำแปลภาษาไทยจะทำให้บทแปลมีความสละสลวยมากกว่า และมีความเป็นธรรมชาติในภาษาไทยมากยิ่งขึ้น

4.1.8 การแปลคำสรรพนามในบทสนทนา

ในสารคดีรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCI” นี้ มีเนื้อหาที่เป็นทั้งส่วนที่เป็นบทบรรยายและส่วนที่เป็นบทสนทนาของผู้ร่วมรายการ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ผู้แปลมีกลวิธีการแปลบทสนทนาอยู่ 2 วิธีหลักๆ ด้วยกัน คือ แปลตามบทสนทนาในต้นฉบับ กล่าวคือ ในต้นฉบับมีการสนทนาอย่างไร มีการใช้คำพูดอย่างไร ผู้แปลก็จะแปลตามนั้น ซึ่งการแปลเช่นนี้พบได้ 3 เรื่องด้วยกัน คือเรื่อง Tornado Fatal Flaw และ Science Detectives กลวิธีที่สองคือ การปรับบทสนทนาให้เป็นลักษณะของบทบรรยาย ทำโดยมีการปรับคำสรรพนามจากบุรุษที่ 1 เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 3 หรือตัดไม่แปลคำสรรพนาม จากนั้น จับใจความหลักของเนื้อหาบทสนทนาตอนนั้น เรียบเรียงประโยคให้เข้าใจง่าย สละสลวย ตัดคำอุทานต่างๆ ทิ้งเสีย แล้วจึงนำมาถ่ายทอดสู่ฉบับแปล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.8.1 การคงสรรพนามในบทสนทนา

การแปลสรรพนามตามบทสนทนานี้ ผู้แปลมีการคงรูปของคำสรรพนามไว้ กล่าวคือ ในต้นฉบับเป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 ในฉบับแปลก็จะใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เช่นกัน นอกจากจะคงสรรพนามไว้แล้ว ผู้แปลยังมีการเรียบเรียงคำพูดในบทสนทนาให้เป็นประโยคที่กระชับและเข้าใจง่าย ได้ใจความในฉบับแปลอีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 90

I told my sister, I said, “It’s getting loud. We need to get in,”...

...and we went into my mom’s walk-in closet and I turned round and I looked and everything was whirling around and that’s all I remember until my sister pulled me out. (Tornado: 18-19)

ฉันบอกน้องสาวว่า มันเสียงดังมากแล้วนะ เราควรจะเข้าบ้าน เราเข้าไปในตู้แต่งตัวของแม่ ฉันหันหลังมา พบว่าทุกอย่างหมุนวนไปรอบๆ ฉันจำได้แค่นั้น จนกระทั่งน้องสาวดึงฉันออกมา

ตัวอย่างนี้ผู้แปลแปลตามบทสนทนาต้นฉบับ คือ ผู้แปลยังคงแปลสรรพนามต่างๆ ตามที่ต้นฉบับระบุไว้ ไม่มีการปรับเปลี่ยนใดๆ นอกจากนี้ ผู้แปลก็มีการเลือกใช้คำสรรพนามด้วยเช่นกัน โดยเลือกใช้คำว่า “ฉัน” เนื่องจากบริบทของบทสนทนานั้น ผู้พูดเป็นหญิง โดยเลือกใช้คำว่า “ฉัน” ซึ่งเป็นคำสรรพนามที่ค่อนข้างที่จะเป็นกลางๆ และไม่เป็นทางการนัก ในส่วนของคำสรรพนาม “We” ก็แปลว่า “เรา” แต่ลักษณะบทสนทนาที่ปรากฏจะมีลักษณะค่อนข้างที่จะเป็นการแปลแบบรวมความ คือ ไม่ได้แปลทุกคำที่ปรากฏในประโยค แต่มีการเรียบเรียงให้เป็นประโยคที่ฟังแล้วเข้าใจง่าย ไม่ตะกุกตะกักจนเกินไป

ตัวอย่างที่ 91

I started here in '72 and the average warning time then was about minus one minute. I could only warn you because it blew Henry's house away down the street. So it's come all the way to giving sometimes, giving a twenty minute or a thirty minute warning on the large tornado. So it's improved dramatically. **You** don't get them all. **You** still miss some but you get the big ones. (Tornado: 131)

ผมเริ่มทำงานที่นี่ในปี 72 และเวลาเตือนภัยก็จะเฉลี่ยประมาณ ลบ 1 นาที ผมเตือนได้ เพราะว่ามันทำบ้านของคนอื่นเขาพังไปแล้ว ต่อมาเราก็พัฒนามาเรื่อยๆ จนมีเวลามากขึ้น เตือนภัยทอร์นาโดลูกใหญ่ล่วงหน้าได้ประมาณ 20 -30 นาที มันพัฒนาขึ้นเยอะทีเดียว แต่คุณก็ยังพลาดบ้าง แต่ที่พลาดไปมักจะเป็นพายุที่ไม่ใหญ่โตอะไรนัก

เช่นเดียวกันกับตัวอย่างข้างต้น การแปลบทสนทนาในตัวอย่างนี้ผู้แปลคงสรรพนามบุรุษที่ 1 เอาไว้ มีการแปลรวมความให้ได้ประโยคใจความที่กระชับขึ้น นอกจากนี้ผู้แปลมีการเลือกใช้บุรุษสรรพนามที่ 1 คือ “ผม” เนื่องจากผู้พูดเป็นชาย คำว่า “ผม” จึงเป็นคำที่เหมาะสมและสุภาพ และสอดคล้องกันกับการสรรพนามบุรุษที่ 2 “คุณ” เพราะเป็นคำเรียกผู้อื่นที่สุภาพ

ตัวอย่างที่ 92

You, run. Get in the woods! Run! Don't look back. **I'll** kill **you**! (Science Detectives: 242)

แก วิ่งไป เข้าป่าไป วิ่งไป อย่าหันกลับมาละ ฉันฆ่าแกแน่

ในตัวอย่างนี้ บริบทของบทสนทนาเป็นเหตุการณ์จำลองของคดีฆาตกรรม เป็นการจำลองเหตุการณ์ย้อนไปถึงวันเกิดเหตุที่ผู้ต้องหาคณะกระทำต่อผู้เสียหายด้วยการสั่งให้วิ่งเข้าป่าไป เนื่องจากเป็นลักษณะของการขู่ ตะคอก ตะโกน คำสรรพนามที่ใช้ก็ต้องสื่อถึงลักษณะดังกล่าวด้วย แต่การเลือกใช้คำสรรพนามก็ต้องคำนึงด้วยว่า รายการสารคดีนี้เป็นรายการที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ มีผู้ชมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชน ดังนั้น ผู้แปลจึงเลือกใช้คำว่า “ฉัน” สำหรับสรรพนามบุรุษที่ 1 กับคำว่า “แก” สำหรับบุรุษสรรพนามที่ 2 เนื่องจากคำทั้งสองถึงแม้จะใช้สื่อถึงความไม่สุภาพ แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นคำหยาบ นอกจากนี้ หากคำสรรพนามที่ใช้หยาบเกินไปก็จะไม่ผ่านการตรวจสอบของกองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กทช.)

4.1.8.2 การปรับคำสรรพนามในบทสนทนา

ในการปรับคำสรรพนามในบทสนทนานี้ ผู้แปลมีทั้งการปรับคำสรรพนามจากสรรพนามบุรุษที่ 1 เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 และการตัดบุรุษสรรพนามทิ้งเสีย แล้วจึงเพิ่มชื่อผู้พูดเข้าไปข้างต้นประโยคดังกล่าว โดยใช้คำว่า “กล่าวว่า” “บอกว่า” เพื่อบอกให้ผู้ชมรายการทราบว่าเนื้อความต่อไปนี้มาจากบทสนทนาของผู้ร่วมรายการท่านใด จากนั้นจึงมีการเรียบเรียงประโยคให้เป็นประโยคที่เข้าใจง่าย เป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปล แล้วจึงถ่ายทอดลงสู่ฉบับแปลอีกครั้งหนึ่งดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 93

Snake bite is wildly exaggerated as a public health problem in the United States.

We think probably a thousand people, perhaps more, are bitten every year in the United States, of which probably fewer than ten people per year actually die. In the, in the US, snake bite is mainly a problem of people handling snakes intentionally or of people just not being careful outdoors.

And it is kind of amazing how hysterical **we** can get about this perceived public health problem, and, to the point of, of wanting to kill snakes everywhere and, and, and that is the thing

with snakes. If **you** just remember to not stick your hands in places where **you** cannot see, **you** will never get hurt. (Snakes: 49-51)

แฮร์รี่ กล่าวว่า การถูกงูกัดมักจะถูกสร้างภาพให้กลายเป็นปัญหาเรื่องสาธารณสุขของสหรัฐ ผู้คนประมาณ 1 พันคน จะถูกงูกัดทุกๆปีในสหรัฐ แต่น้อยกว่า 10 คนจากจำนวนนั้นที่เสียชีวิต ปัญหาถูกงูกัดนั้นเกิดขึ้นโดยที่คนไปทำร้ายงูโดยตั้งใจหรือว่าคนที่ไม่ระมัดระวังเมื่อออกไปเที่ยว แฮร์รี่คิดว่า คนมักจะกลัวงูกันไปเองจนถึงขนาดที่ต้องการฆ่าพวกมันทุกแห่งที่เจอ แต่ถ้าจำไว้ว่าไม่ควรยื่นมือไปในที่ๆมองไม่เห็น ก็จะไม่มีความบาดเจ็บ

ในตัวอย่างนี้ ผู้แปลมีการปรับการแปลบทสนทนาด้วยการทำเป็นลักษณะของการบรรยายเล่าเรื่องแทนที่จะคงไว้ซึ่งลักษณะของการสนทนาของตัวผู้ร่วมรายการในขณะนั้น โดยเมื่อปรับเป็นลักษณะของการบรรยายแล้ว ก็จะตัดคำสรรพนามที่ปรากฏในต้นฉบับออกเสีย ซึ่งในที่นี้จะมิตั้งบุรุษสรรพนามที่ 1 คือ “We” และบุรุษสรรพนามที่ 2 คือ “You” จากนั้นผู้แปลก็จะจับใจความหลักของข้อความที่ผู้ร่วมรายการพูด แล้วนำใจความหลักที่ได้มาใส่ในบทแปลด้วยการเพิ่มวลี “แฮร์รี่กล่าวว่า” เพื่อเป็นการเกริ่นนำว่า เนื้อหาในขณะนี้กล่าวโดยผู้ใด

ตัวอย่างที่ 94

Now this is an absolutely harmless snake.

You just saw him bite my knuckle there, and nothing bad happened to me. It is making the sound by hissing. And the saw-scale viper makes the same sound by rubbing its scales together. It is a really nice example of mimicry. If **I** were in the Middle East and I heard this thing hissing, **I** would probably jump back because there would be the possibility that it is a saw-scale viper, an extremely dangerous animal. (Snakes: 62-63)

แฮร์รี่ บอกว่า มันเป็นงูที่ไม่มีพิษสงอย่างแท้จริง มันกัดที่ขาของเขาแต่ไม่มีอะไรเกิดขึ้น มันจะทำให้เสียงพู่พ้อแบบเดียวกับการเสียดสีเกล็ดของงูขอ-สเกลเป็นการเลียนแบบที่น่าทึ่งมาก ถ้าหากเขาอยู่ในดินแดนตะวันออกกลางแล้วได้ยินเสียงนี้ก็จะกระโดดถอยเพราะมันอาจเป็นงูขอ-สเกลที่มีพิษร้ายแรงก็ได้

นอกจากการปรับเป็นบทบรรยายและเพิ่มวลี “แฮร์รี่ บอกว่า” แล้ว ผู้แปลยังมีการปรับคำสรรพนามที่ปรากฏจากบุรุษสรรพนามที่ 1 คือคำว่า “I” เป็นบุรุษสรรพนามที่ 3 คือคำว่า “เขา” แทน

ด้วย และในส่วนของคำสรรพนามที่ไม่มีส่วนสำคัญหรือส่งผลต่อเนื้อหาถือคำว่า “You” ผู้แปลก็จะตัดทิ้งไป

ตัวอย่างที่ 95

This is the size of the shark that got **me** in 1963. It is, ah, about a ten-footer and, ah, only a, quite a juvenile shark. Whereas over here on the wall you have got a much, much larger shark, a seventeen footer which, if that one had a grabbed hold of **me**, it would have easily torn **me** in half. (Sharks: 103)

ฟ็อกซ์ กล่าวว่า นี่คือฉลามขนาดเท่ากับตัวที่กัดเขาในปี 1963 เป็นฉลามรุ่นเยาว์ ยาวประมาณ 3 เมตร แต่ตรงผนังนี่คือฉลามที่มีร่างกายใหญ่โตกว่ามาก ประมาณ 5 เมตร ซึ่งถ้าหากว่ามันจับร่างเขาได้ละก็ มันคงจะฉีกร่างออกครึ่งหนึ่งได้ง่ายดาย

เช่นเดียวกันกับตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลมีการเพิ่มวลี “ฟ็อกซ์ กล่าวว่า” เพื่อบอกให้ทราบว่าเนื้อหาในขณะนี้เป็นส่วนที่กล่าวโดยผู้ใด จากนั้นก็จะมีการปรับสรรพนามแสดงความเป็นเจ้าของจากบุรุษที่ 1 “Me” ให้เป็นบุรุษที่ 3 “เขา” แทน แล้วจึงแปลด้วยการรวมใจความหลัก ตัดส่วนย่อย เช่นคำ “ah” “only a” ทิ้งเสีย แล้วเรียบเรียงประโยคให้เป็นประโยคที่เข้าใจง่าย สละสลวย เป็นธรรมชาติและเข้ากับโครงสร้างของภาษาไทย นั่นคือ “นี่คือฉลามขนาดเท่ากับตัวที่กัดเขาในปี 1963 เป็นฉลามรุ่นเยาว์ ยาวประมาณ 3 เมตร แต่ตรงผนังนี่คือฉลามที่มีร่างกายใหญ่โตกว่ามาก ประมาณ 5 เมตร ซึ่งถ้าหากว่ามันจับร่างเขาได้ละก็ มันคงจะฉีกร่างออกครึ่งหนึ่งได้ง่ายดาย”

การแปลคำสรรพนามในบทสนทนานี้ หากเป็นการแปลตามบทสนทนา ผู้วิจัยพบว่า ผู้แปลจะใช้กลวิธีนี้ในกรณีที่เนื้อหาในสารคดีเรื่องดังกล่าวมีการดำเนินเรื่องด้วยการสนทนาเป็นหลัก เป็นบทสนทนาสั้นๆ มีการโต้ตอบกันเป็นเรื่องราว โดยผู้แปลจะใช้กลวิธีการแปลด้วยการคงบุรุษสรรพนามตามที่ปรากฏในต้นฉบับ แต่อาจมีการปรับบทสนทนาไม่ให้เป็นลักษณะของคำพูดมากเกินไป มีการตัดคำที่ไม่จำเป็นออกเสีย เพื่อให้ได้บทแปลที่กระชับ ได้ใจความ แล้วจึงถ่ายทอดสู่บทแปลอีกครั้งหนึ่ง สารคดีที่ใช้กลวิธีการแปลเช่นนี้ได้แก่ตอน Tornado ตอน Fatal Flaw และตอน Science Detectives ในส่วนของการปรับคำสรรพนามในบทสนทนานั้น พบว่า ผู้แปลมีการปรับใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 มาแทนสรรพนามบุรุษที่ 1 ในฉบับแปล เนื่องจากในสารคดีต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นการนำเสนอเรื่องผ่านมุมมองของผู้ค้นคว้าเรื่องราวนั้นจึงได้ใช้บุรุษสรรพนามที่ 1 ในขณะที่เมื่อแปลออกมาเป็นภาษาไทยแล้วก็เปลี่ยนลักษณะการนำเสนอให้เป็นการนำเสนอในมุมมองของผู้

บรรยาย จึงได้เปลี่ยนเป็นบุรุษสรรพนามที่ 3 แทน โดยผู้แปลใช้กลวิธีนี้กับเรื่องที่บทสนทนาไม่ได้เป็นหลักในการดำเนินเรื่องราว สำหรับบทพูดของผู้ร่วมรายการนั้น มักจะเป็นบทพูดที่ค่อนข้างยาว และเป็นบทพูดคนเดียวมากกว่า ผู้แปลจึงใช้การปรับบทสนทนาดังกล่าวให้เป็นลักษณะของบทบรรยายแทนด้วยการปรับบุรุษสรรพนามดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น จากนั้นจึงเรียบเรียงประโยคที่กระชับ เป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปล สารคดีที่ใช้กลวิธีการแปลเช่นนี้ได้แก่ตอน Snakes Dolphins Sharks Octopus และ Whales และเป็นที่น่าสนใจสำหรับสารคดีทั้ง 5 ตอนนี้ หากมีบทสนทนาสั้นๆ ปรากฏในตอน และเป็นบทสนทนาที่ไม่เกี่ยวเนื่องหรือไม่ส่งผลต่อเนื้อหาสารคดีในขณะนั้น ผู้แปลจะไม่แปลโดยการตัดความนั้นๆ ทิ้งไป

4.2 กลวิธีการแปลระดับประโยค

เนื่องจากโครงสร้างของคำในแต่ละภาษามีทั้งที่เหมือนกันและต่างกัน ในส่วนที่ต่างกันก็คือ หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำในประโยค โดยกลวิธีการแปลระดับประโยคนี้อาศัยแนวคิดทางด้านการปรับบทแปลระดับประโยคของสัญญาวิ สายบัว (2540: 72-78) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยกล่าวถึงการปรับบทระดับประโยคว่าจะทำต่อเมื่อโครงสร้างของประโยคในต้นฉบับไม่เป็นที่คุ้นเคยในงานฉบับแปล ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาในการทำความเข้าใจความหมาย และการปรับบทระดับประโยคเป็นสิ่งที่ควรทำเพื่อให้ลักษณะโครงสร้างของภาษาที่ได้ไม่ขัดกับธรรมชาติของภาษาในฉบับแปล

จากการศึกษาวิธีการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ในระดับประโยค ผู้วิจัยพบว่า ผู้แปลมีกลวิธีการแปลระดับประโยคในลักษณะต่างๆ อันได้แก่ การปรับโครงสร้างประโยค การเปลี่ยนประเภทประโยค การตัดประโยค การแปลจาก การปรับตำแหน่งของคำวลีในประโยค การเพิ่มคำ การเปลี่ยนคำเป็นวลีและการเปลี่ยนคำเป็นประโยค การใช้คำแสดงกาลรวมถึงการละประธานในประโยค ดังปรากฏตามตัวอย่างต่อไปนี้

4.2.1 การปรับโครงสร้างประโยค

ในเนื้อหาของบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ประกอบไปด้วยประโยคหลากหลายรูปแบบ มีทั้งประโยคความเดียว ประโยคความซ้อน เนื่องจากโครงสร้างของประโยคในภาษาอังกฤษและภาษาไทยมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้แปลจึงไม่สามารถแปลประโยคภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยได้อย่างตรงตัว อีกทั้งการเรียบเรียงข้อความของต้นฉบับภาษาอังกฤษก็แตกต่างจากการ

เรียบเรียงข้อความในภาษาไทย ดังนั้นจึงต้องมีการปรับโครงสร้างประโยคให้เป็นโครงสร้างที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทการแปลนั้นๆ รวมถึงบริบทของโครงสร้างทางภาษาไทยด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ประโยคแปลที่ได้เป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปลมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ ข้อจำกัดด้านรูปแบบของบทบรรยายสารคดีโทรทัศน์ที่มีปัจจัยด้านเวลาการนำเสนอภาพที่ต้องสัมพันธ์กับเสียงสนทนาหรือเสียงบรรยายเป็นตัวกำหนดความสั้นยาวของประโยค ซึ่งจากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่าผู้แปลมีการปรับโครงสร้างประโยคดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1.1 การรวบประโยค

เป็นการแปลรวมความประโยค 2 ประโยคขึ้นไป โดยรวมความหมายของประโยคทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน แม้ว่าในบางบริบทผู้แปลจะมีการตัดรายละเอียดปลีกย่อยซึ่งปรากฏในข้อความต้นฉบับออกเสีย แต่ก็ไม่ทำให้บทแปลที่ได้เสียความหมายแต่อย่างใด แต่กลับทำให้ความหมายในบทแปลที่ได้เพิ่มความกระชับมากยิ่งขึ้น และทำให้ภาษาแปลที่ได้ออกมาเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ในขณะที่บทแปลก็ยังคงสื่อความคิดหลักตามที่ต้นฉบับต้องการ ตัวอย่างการรวบประโยคได้แก่

ตัวอย่างที่ 96

But by turning white, the female make it clear that she's not ready for mating. Not yet and not necessarily with him in particular.

เจ้าหมึกเพศเมียได้แสดงชัดว่า ตอนนี้ไม่พร้อมที่จะผสมพันธุ์กับหมึกเพศผู้ตัวนี้ด้วยการเปลี่ยนร่างเป็นสีขาว (Octopus: 142)

ตัวอย่างที่ 96 จะเห็นได้ว่า หากผู้แปลแปลออกมาโดยรักษาโครงสร้างของต้นฉบับไว้ บทแปลที่ได้ก็จะขาดความกระชับและขาดความสละสลวย โดยเฉพาะถ้าแยกแปลตามต้นฉบับ คือ “But by turning white, the female make it clear that she's not ready for mating.” และ “Not yet and not necessarily with him in particular.” ซึ่งอาจจะแปลแยกได้เป็น “เจ้าหมึกเพศเมียได้แสดงชัดว่า ตอนนี้ไม่พร้อมที่จะผสมพันธุ์ด้วยการเปลี่ยนร่างเป็นสีขาว” กับ “ไม่ใช่ตอนนี้และไม่ใช่กับหมึกเพศผู้ตัวนี้” บทแปลของประโยคที่สองที่ได้นี้นั้นจะเป็นประโยคที่ไม่ต่อเนื่องกับประโยคข้างต้น ดังนั้นการที่ผู้แปลปรับโดยการรวบประโยคทั้งสองเข้าด้วยกัน ด้วยการใช้คำ “ตอนนี้” และ “หมึกเพศผู้ตัวนี้” มารวมกับประโยคแรก ก็จะได้เป็น “เจ้าหมึกเพศเมียได้แสดงชัดว่า ตอนนี้ไม่พร้อมที่จะผสม

พันธุกับหมึกเพศผู้ตัวนี้ด้วยการเปลี่ยนร่างเป็นสีขาว” ก็จะทำให้ประโยคที่ได้มีความต่อเนื่องและยังได้ใจความที่ชัดเจนสมบูรณ์ตรงตามต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 97

It is making the sound by hissing. And the saw-scale viper makes the same sound by rubbing its scales together.

มันจะทำเสียงขู่ฟ่อแบบเดียวกับการเสียดสีเกล็ดของงูซอสเกล (Snakes: 63)

ในตัวอย่างที่ 97 นี้แสดงให้เห็นว่า ประโยคทั้งสองในต้นฉบับมีความที่เชื่อมกัน นั่นคือความที่กล่าวถึงเสียงของงูที่คล้ายกัน หากผู้แปลแปลโดยรักษาโครงสร้างต้นฉบับเอาไว้เป็น “มันทำเสียงด้วยการขู่ฟ่อ และงูซอสเกลก็ทำเสียงแบบเดียวกันด้วยการเสียดสีเกล็ดของมัน” ก็จะได้บทแปลที่มีความที่เ็นเยื่อ ขาดความกระชับและความสละสลวยของภาษา ดังนั้น การเลือกใช้การรวมประโยคเป็นบทแปลภาษาไทยว่า “มันทำเสียงขู่ฟ่อแบบเดียวกับการเสียดสีเกล็ดของงูซอสเกล” ในบริบทนี้จึงทำได้เหมาะสม เพราะทำให้ได้ประโยคที่กระชับ เข้าใจง่าย และมีใจความครบถ้วนตามต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 98

These are the colors of danger. They belong to the poisonous coral snake.

นี่คือสีอันตรายแห่งอันตรายของงูคอรัล (Snakes: 64)

ในตัวอย่างที่ 98 นี้ เป็นการรวมประโยคเพื่อให้ประโยคแปลที่มีโครงสร้างตามหลักไวยากรณ์ไทย หากแปลข้อความในตัวอย่างนี้ตามต้นฉบับว่า “นี่คือสีอันตราย มันเป็นของงูคอรัล” ประโยคที่ได้ก็จะยาวเกินไป ซ้ำยังขาดความสละสลวย ในเมื่อประโยคทั้งสองกล่าวถึงสิ่งเดียวกันคือ “สีอันตราย” ถ้านำมาแปลรวมกันทำให้เป็นประโยคเดียวกันว่า “นี่คือสีอันตรายแห่งอันตรายของงูคอรัล” เพื่อให้ได้ประโยคที่เก็บความของทั้งสองประโยคไว้ในประโยคเพียงประโยคเดียว อย่างไรก็ตาม ประโยคแปลกลับให้รายละเอียดไม่เท่ากับที่ปรากฏในต้นฉบับ เนื่องจากในต้นฉบับมีการระบุว่ “งูคอรัล” เป็นงูพิษจากคำว่า “poisonous coral snake” แต่ผู้แปลกับแปลเป็นเพียง “งูคอรัล” เท่านั้น ทำให้ผู้ชมสารคดีแปลได้ข้อมูลที่ไม่ละเอียดเหมือนที่ผู้ชมสารคดีต้นฉบับได้รับ

ตัวอย่างที่ 99

I think I must have been about twenty-seven when I caught my first bushmaster. I was alone in Surinam in, in a rain forest area, and, ah, in, at night. I had no gear, equipment. And I simply had to free-hand it and throw it into my suitcase.

คืนจับนุฆมาสเตอร์ตัวแรกด้วยมือเปล่าได้ตอนอายุ 27 ปี ในป่าตอนกลางคืนที่ประเทศซูรินาม (Snakes: 74)

ในตัวอย่างนี้มีการรวบประโยคไว้ถึง 4 ประโยคด้วยกัน ซึ่งได้แก่ ประโยคที่ 1 คือ “I think I must have been about twenty-seven when I caught my first bushmaster” ประโยคที่ 2 “I was alone in Surinam in, in a rain forest area, ah, in, at night.” ประโยคที่ 3 “I had no gear, equipment.” และประโยคที่ 4 “And I simply had to free-hand it and throw it into my suitcase.” เนื่องจากในสารคดีต้นฉบับเป็นบทที่ตัวละครในสารคดีเล่าเรื่องประสบการณ์การจับงูให้ฟัง ลักษณะประโยคที่เล่าออกมามีความที่ค่อนข้างจะซ้ำซ้อนกัน หากผู้แปลยึดการแปลตรงตามต้นฉบับ บทแปลก็จะขาดความสละสลวย ฟังแล้วไม่เป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปล ในประโยคนี้มีการแปลรวบ 4 ประโยคโดยพยายามจับใจความสำคัญของประโยคทั้ง 4 ไว้ด้วยกัน และตัดรายละเอียดปลีกย่อยเล็กน้อยที่ปรากฏในต้นฉบับทิ้งไป ซึ่งผู้แปลพิจารณาแล้วว่า แม้ไม่ใช่รายละเอียดปลีกย่อย เช่น วลี “...in the rain forest area..” และ “throw it into my suitcase” ก็ไม่ทำให้บทแปลเสียความหมายแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม การแปลโดยการรวบประโยคในตัวอย่างนี้กลับทำให้สับสนและความตื่นเต้น ระทึกใจจากการจับงูที่สารคดีต้นฉบับต้องการสื่อกับผู้ชมรายการนั้นขาดหายไปในการแปล

ตัวอย่างที่ 100

And then when they come out of hibernation in the spring, they are ready to go immediately. And they immediately can court and fertilize a female.

เมื่อพ้นจากการจำศีล พวกมันก็พร้อมจะผสมพันธุ์ได้ทันที (Snakes: 129)

จากตัวอย่างข้างต้น ประธานในประโยคกล่าวถึงสิ่งเดียวกันคือ งู และประโยคที่ตามมาก็เป็นประโยคที่มีการกระทำที่ต่อเนื่องกัน หากจะแปลแยกเป็นประโยคตามต้นฉบับ ก็จะได้ประโยค “ในฤดูใบไม้ผลิเมื่อพ้นจากการจำศีล พวกมันก็พร้อมที่จะไป” และ “และพวกมันก็พร้อมที่จะผสมพันธุ์กับเพศเมียได้ทันที” ความที่ได้ก็จะสะดุด และภาษาที่ได้ก็จะไม่สละสลวย จึงต้องมีการแปล

รวมประโยคเข้าไว้ด้วยกันเป็น “เมื่อพ้นจากการจำศีล พวกมันก็พร้อมจะผสมพันธุ์ได้ทันที” ความที่ได้ก็มีความต่อเนื่องกัน แม้ในประโยคที่แปลจะไม่ได้ระบุว่าเป็นงูเพศผู้ตามที่ต้นฉบับระบุไว้ก็ตาม แต่อาศัยจากบริบทก่อนหน้านี้ที่กล่าวถึงงูเพศผู้ก่อนแล้ว และประโยคนี้จึงละไว้ไม่กล่าวซ้ำ

ตัวอย่างที่ 101

You have to understand, diving, for dolphins, is an amazing thing, when you think of all the things that they have to do. **They have to exercise. They have to keep warm. They have to be able to hold their breath for a long period of time. And they're doing all of that one breath.**

เทอร์รี่กล่าวว่า การดำน้ำของโลมานั้นเป็นเรื่องน่าทึ่ง เมื่อคำนึงถึงทุกอย่างที่พวกมันต้องทำ เช่น การออกกำลังกายทำให้ร่างกายอบอุ่นเสมอ พวกมันต้องกลั้นหายใจให้นานภายในหนึ่งครั้ง (Dolphins: 109)

การรวมประโยคทั้งสองใช้วิธีการละประธาน “They” ซึ่งซ้ำกันในทุกประโยค ในการรวมประโยคแรก คือประโยค “They have to exercise” และ “They have to keep warm” ผู้แปลทำประโยคแปลทั้งสองให้เป็นประโยคที่เป็นเหตุเป็นผลกัน โดยแปลเป็น “การออกกำลังกายทำให้ร่างกายอบอุ่นเสมอ” ประโยคที่ได้ออกมาจึงมีความหมายที่กระชับและสื่อความได้ตรงตามต้นฉบับ แม้ว่าในต้นฉบับจะไม่มีระบุความเป็นเหตุเป็นผลเอาไว้ แต่ก็เกิดจากการตีความของผู้แปลตามบริบทของเรื่อง ที่กล่าวถึงการดำน้ำของโลมาว่าต้องประกอบด้วยหลายส่วนเข้าด้วยกัน ส่วนในประโยคที่สองนั้นคือประโยค “They have to be able to hold their breath for a long period of time.” และ “And they're doing all of that one breath.” ทั้งสองประโยคเป็นประโยคที่มีความร่วมกันคือ “การกลั้นหายใจ” ซึ่งเป็นการกลั้นหายใจที่นานและทำเพียงครั้งเดียว จึงเป็นการรวมประโยคที่เหมาะสมสามารถสื่อความหมายได้อย่างครบถ้วนและทำให้ประโยคกระชับขึ้นด้วย

ตัวอย่างที่ 102

My brain clicked, and I was remembering the diet of this species, including small whales and seals. I felt like lunch for this supposed lethargic huge feeder. Would it suddenly gulp me down?

และเขาก็จำได้ว่าอาหารของมันประกอบด้วยวาฬขนาดเล็กและแมวน้ำจึงกลัวที่จะตกเป็นอาหารของมัน (Sharks: 12)

ในตัวอย่างที่ 102 นี้พบว่าผู้แปลมีการรวมประโยคทั้งสามเข้าด้วยกันและแปลออกมาเป็นภาษาไทยเพียงประโยคเดียว โดยผู้แปลจับใจความหลักของทั้งสามประโยค

ตัวอย่างที่ 102 นี้ เป็นการรวมประโยคทั้งสาม ประโยคแรกคือ “My brain clicked, and I was remembering the diet of this species, including small whales and seals.” ประโยคที่ 2 “I felt like lunch for this supposed lethargic huge feeder.” และประโยคที่ 3 “Would it suddenly gulp me down?” ให้เป็นประโยคเดียวกัน ผู้แปลพยายามตัดรายละเอียดปลีกย่อยออกไป อันได้แก่ “My brain clicked” ในประโยคแรก จากนั้นจับใจความหลักและตีความความหมายของประโยคที่ 2 และ 3 ที่กล่าวถึงความกลัวว่าจะกลายเป็นอาหารของฉลาม มาแปลแล้วเรียบเรียงให้กลายเป็นประโยคเดียวกับประโยคแรกโดยใช้คำว่า “จึง” มาเชื่อมประโยคเข้าด้วยกันเพื่อให้ประโยคมีความต่อเนื่อง นอกจากนี้ การปรับรูปแบบบทแปลจากการสัมภาษณ์มาใช้ในการนำเสนอเรื่องราวโดยผ่านมุมมองของบุคคลที่ 3 (Third person point-of-view) มีส่วนที่ทำให้ผู้แปลจำเป็นต้องแปลโดยรวบใจความ เก็บเฉพาะแต่ใจความหลักเอาไว้ แล้วตัดรายละเอียดของการแสดงความคิดเห็น หรืออารมณ์ความรู้สึก ในขณะที่สนทนาออกเสีย โดยที่ประโยคที่รวบไว้ในฉบับแปลก็ยังคงสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน แม้จะไม่มีรายละเอียดตามต้นฉบับก็ตาม

กลวิธีการแปลด้วยการรวมประโยคนั้นเป็นการรวมประโยคตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไป ผู้วิจัยพบว่า ผู้แปลรวมประโยคในกรณีที่ประโยคนั้นๆ มีความหมายที่คล้ายคลึงกัน ถ้าหากแปลด้วยการรักษาโครงสร้างของประโยคตามต้นฉบับแล้วนั้นก็จะทำให้บางประโยคที่ได้ห้วนหรือสั้นจนเกินไป ดังเช่นในตัวอย่างที่ 96 หรือในกรณีที่ใจความของประโยคที่ความค่อนข้างที่จะซ้ำซ้อนกัน หากแปลออกมาก็จะทำให้ประโยคไม่กระชับ ไม่สละสลวย มีความที่ซ้ำซ้อน ดังปรากฏในตัวอย่างที่ 99 และในตัวอย่างที่ 101 นอกจากนี้ผู้แปลยังพยายามตัดรายละเอียดปลีกย่อยออกไป คงไว้แต่ใจความหลักของประโยคมาแปลแล้วเรียบเรียงให้เป็นประโยคที่สั้น กระชับ แต่ก็เก็บความหลักและสื่อความหมายได้ตามต้นฉบับ และเพื่อให้ได้ประโยคที่มีโครงสร้างไม่ขัดกับไวยากรณ์ภาษาไทยด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า กลวิธีการรวมประโยคก็ส่งผลต่อสำนวนของการใช้ภาษาที่มีในสารคดีต้นฉบับ เช่นในตัวอย่างที่ 99 แม้ประโยคแปลจะเป็นประโยคที่สั้น กระชับ เก็บใจความหลักไว้ได้ แต่ก็ขาดบรรยากาศการเล่าเรื่องการจับงูที่ตื่นเต้น ระทึกใจกลายเป็นการเล่าเรื่องที่ธรรมดา ทำให้ไม่สร้างความสนใจของผู้ชมรายการเหมือนในสารคดีต้นฉบับ

4.2.1.2 การทำประโยคซับซ้อนให้เป็นประโยคง่าย

ในกรณีที่ประโยคนั้นๆ มีโครงสร้างที่ซับซ้อนหรือยาวจนเกินไปจนไม่สามารถที่จะแปลได้ครบทุกคำในประโยค ผู้แปลก็จะทำให้เป็นประโยคง่ายโดยสรุปใจความหลักทั้งหมดของประโยคและแปลออกมาให้ได้รูปประโยคที่สั้น กระชับ แต่ก็เก็บความหลักและสื่อความหมายได้ตามต้นฉบับ เพื่อให้ภาษาแปลที่ออกมาเป็นธรรมชาติที่สุด

ตัวอย่างที่ 103

Venom is produced by modified salivary glands found in the top of the snake's mouth.
พิษนั้นผลิตโดยต่อมน้ำลายเหนือปากของงู (Snake: 37)

ในตัวอย่างที่ 103 นี้ หากผู้แปลพยายามแปลโดยเก็บคำทุกคำในประโยคก็จะได้ประโยคที่ยาวและไม่กระชับ ดังนั้น การทำประโยคซับซ้อนให้ง่ายโดยการเก็บเฉพาะใจความหลักของประโยคในที่นี้จึงทำให้ประโยคมีความกระชับ แต่ยังเป็นธรรมชาติในภาษาไทย เนื่องจากภาษาไทยไม่นิยมที่จะกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีคำขยายต่อกันไปเรื่อยๆ เหมือนดังที่ปรากฏในต้นฉบับ ตัวอย่างนี้ที่มีการขยายคำว่า “venom” โดยสามารถแบ่งเป็นประโยคได้คือ “modified salivary glands” และ “found in the top of the snake's mouth” โดยผู้แปลใช้เฉพาะคำหลักของวลีนั้นๆ โดยวลีแรกแปลเพียง “salivary glands” ในขณะที่วลีที่สองใช้เพียง “top of the snake's mouth” ทำให้ได้ประโยคที่สั้นกระชับ ได้ใจความหลักทั้งหมด

ตัวอย่างที่ 104

When they use the active sonar, it's because they need to, and that's when they're trying to localize the food.

พวกมันใช้แอ็คทีฟโซนาร์ก็เพราะว่าจำเป็นเพื่อที่จะหาอาหาร (Dolphins: 79)

ตัวอย่างที่ 105

It has a spine in its tail, which is completely unique to that genus, which it vibrates in the sticks or leaves to produce a, a warning sound like a rattlesnake.

มีจงอยหางใช้ในการเขย่าหรือสั่นเสียงเตือน เช่น งูหางกระดิ่ง (Snakes: 73)

ตัวอย่างที่ 106

One, one case I was chased, a bushmaster left a safe burrow and, and actually pursued me a distance of about ten meters through the forest.

มีอยู่ครั้งหนึ่งที่เขาถูกงูชนิดนี้ไล่ตามไปไกลราว 10 เมตร (Snakes: 74)

จากตัวอย่างข้างต้นทั้งสามนั้น ผู้แปลใช้กลวิธีการทำประโยคซับซ้อนให้เป็นประโยคง่าย เช่นในตัวอย่างที่ 105 ที่ว่า “It has a spine in its tail, which is completely unique to that genus, which it vibrates in the stick or leaves to produce a, a warning sound like a rattlesnake.” ใจความหลักของประโยคต้องการให้ข้อมูลเรื่องจงอยหางของงูที่สามารถเขย่าส่งเสียงได้ ซึ่งหากแปลตรงตามลักษณะโครงสร้างในต้นฉบับแล้วก็จะก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางด้านภาษาได้ ดังนั้น ผู้แปลจึงทำประโยคที่มีวลียายต่อกันไปเรื่อย ๆ เช่นนี้ด้วยการปรับจากประโยคซับซ้อนให้ง่ายโดยการเก็บใจความสำคัญของประโยคแล้วจึงแปลโดยใช้ภาษาไทยที่สั้น กระชับและสื่อความเป็น “มีจงอยหางใช้ในการเขย่าหรือส่งเสียงเตือน เช่น งูหางกระดิ่ง”

กลวิธีการแปลด้วยการทำประโยคซับซ้อนให้เป็นประโยคง่ายนี้ ผู้แปลเลือกใช้ในกรณีที่ ไม่ต้องการใส่รายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่จำเป็น หรือเมื่อพบกับโครงสร้างของประโยคที่ไม่เป็นที่คุ้นเคยกันในโครงสร้างประโยคของภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประโยคที่มีคำขยายต่อกันไปเรื่อย ๆ ดังเช่นในตัวอย่างที่ 103 ซึ่งหากผู้แปลแปลตามต้นฉบับแล้ว บทแปลที่ได้ก็จะเป็นประโยคที่ไม่เป็นธรรมชาติในภาษาไทย ดังนั้นผู้แปลจึงจับในความหลักของประโยคนั้น ๆ แล้วตัดรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่จำเป็นออกเสีย เพื่อให้ได้ประโยคแปลที่มีความกระชับ เข้าในง่าย ถูกต้องตามโครงสร้างประโยคและเป็นธรรมชาติในภาษาไทยด้วย

แต่กลวิธีการแปลรูปแบบนี้บางครั้งก็ทำให้บทแปลขาดเสน่ห์ของการใช้ภาษาในต้นฉบับมากพอสมควร เพราะสารคดีต้นฉบับมีการสร้างลีลาภาษาและลีลาของเรื่องโดยใช้คำเปรียบ เทียบเปรียบเทียบต่าง ๆ แต่เมื่อปรากฏในบทแปลก็กลับพบว่า ผู้แปลตัดรายละเอียดและลีลาภาษาต่าง ๆ ออกเสีย ซึ่งการแปลเช่นนี้ทำให้ได้บทแปลที่ค่อนข้างที่จะแข็งกระด้าง อีกทั้งยังผิดวัตถุประสงค์ของสารคดีต้นฉบับที่ต้องการสร้างสรรค์สร้างสารคดีที่มีลีลา ซึ่งนอกจากที่จะมุ่งให้ความรู้แล้วยังต้องการที่จะให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมรายการในขณะเดียวกันอีกด้วย

ด้วยลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลที่มีความแตกต่างกัน หรือในบางครั้งเมื่อพบกับประโยคที่มีใจความหรือความหมายคล้ายคลึงกัน เมื่อแปลออกมาอาจทำให้มีความหมายซ้ำซ้อนได้ ผู้แปลจึงจำเป็นต้องปรับโครงสร้างประโยคในฉบับแปล ซึ่งพบอยู่ 2 กลวิธีด้วยกัน คือ การรวบประโยคและการทำประโยคซับซ้อนให้เป็นประโยคง่าย หลักการปรับของทั้งสองกลวิธีคือ จับใจความหลักของประโยคที่มีปัญหา ตัดรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่จำเป็นออก แล้วจึงแปลเป็นประโยคที่มีใจความกระชับ เลือกใช้ภาษาที่สละสลวย ไม่เยิ่นเย้อ และถูกต้องตามโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาไทย การปรับโครงสร้างประโยคมีส่วนทำให้บทแปลที่ได้นั้นไม่ยาวจะเกินระยะเวลาที่กำหนดการปรากฏของภาพบนจอโทรทัศน์ ซึ่งจะทำให้เนื้อหาของบทบรรยายและภาพไม่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้ น่าสังเกตว่า ในการตัดรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่จำเป็นทั้งนั้น อาจมีสาเหตุมาจากการปรับรูปแบบจากบทสนทนาให้เป็นรูปแบบของบทบรรยาย ซึ่งการปรับรูปแบบดังกล่าวไม่เอื้อต่อการใส่คำอุทานเสริมบทหรือคำแสดงอารมณ์ต่างๆ ที่พูดในขณะสนทนา อย่างไรก็ตาม เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการสร้างงานสารคดีในต้นฉบับนั้น นอกจากต้องการให้ความรู้แก่ผู้ชมรายการแล้ว ยังมุ่งที่จะให้ความบันเทิงควบคู่กันไป ในแง่ของความบันเทิงนั้น ภาษาเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานสารคดีมีสีสัน มีลีลาในการนำเสนอ อีกทั้งทำให้มีเสน่ห์ชวนติดตามเรื่องราวด้วยการเลือกใช้ถ้อยคำในการเปรียบเทียบเปรียบเทียบ ดังนั้น การที่ผู้แปลเลือกที่จะรวบใจความให้สั้นกระชับ โดยตัดรายละเอียดปลีกย่อยทิ้งก็ทำให้งานแปลที่ได้เป็นงานที่ค่อนข้างกระชับ ขาดสีสันของการนำเสนอด้านภาษาตามสารคดีต้นฉบับไป

4.2.2 การเปลี่ยนประเภทประโยค

ในการศึกษานี้ พบว่า ผู้แปลมีการเปลี่ยนประเภทประโยคจากประโยคคำถามเป็นประโยคบอกเล่า การเปลี่ยนจากประโยคคำถามเป็นประโยคบอกเล่านั้น ผู้วิจัยพบว่า รูปประโยคคำถามที่ปรากฏในต้นฉบับนั้นอยู่ในลักษณะของประโยคคำถามทั้งที่ไม่ต้องการคำตอบ คำถามเชิงขอร้อง และคำถามแบบให้เลือก จากนั้นจึงแปลเป็นรูปประโยคบอกเล่าในภาษาฉบับแปล ซึ่งประโยคบอกเล่าดังกล่าวก็จะยังคงลักษณะหรือแสดงนัยของประโยคต้นฉบับด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 107

We look at heart rate, respiration rate, oxygen consumption, all those things that tell us, is this a fantastic athlete or is this an animal that just knows how to cheat when it swims through the water?

เธอจะดูที่อัตราการเต้นของหัวใจ อัตราการหายใจ การเผาผลาญออกซิเจน สิ่งเหล่านั้นจะบอกได้ว่ามันเป็นนักกีฬามหัศจรรย์ หรือว่าเป็นเพียงสัตว์ที่รู้จักวิธีพลิกแพลงเวลาว่ายน้ำ (Dolphins: 40)

ประโยค “Is this a fantastic athlete **or** is this an animal that just knows how to cheat when it swims through the water?” ลักษณะประโยคคำถามในต้นฉบับดังกล่าวเป็นคำถามแบบทางเลือกซึ่งเห็นได้จากคำว่า “Or” เมื่อแปลเป็นภาษาไทยผู้แปลปรับจากประโยคคำถามเป็นประโยคบอกเล่าเป็น “สิ่งเหล่านั้นจะบอกได้ว่ามันเป็นนักกีฬามหัศจรรย์ หรือว่า เป็นเพียงสัตว์ที่รู้จักวิธีพลิกแพลงเวลาว่ายน้ำ” แต่ผู้แปลก็ยังคงความเป็นประโยคบอกเล่าที่แสดงทางเลือกไว้ให้เห็น โดยสังเกตได้จากคำว่า “หรือว่า” ในประโยค

ตัวอย่างที่ 108

Are they friendly? Are they sociable? Are they trainable?

พวกมันเป็นมิตรและมีสังคม ฝึกได้ (Dolphins: 92)

ในตัวอย่างนี้ ต้นฉบับมีรูปประโยคแบบคำถาม แต่เป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเนื่องจากเนื้อหาของสารคดีประโยคต่อมาได้นำเสนอเนื้อหาที่ตอบคำถามดังกล่าวไว้แล้วโดยตอบว่า “They’re all those things.” ดังนั้น ผู้แปลจึงปรับการถามดังกล่าวให้เป็นประโยคบอกเล่าในภาษาฉบับแปลแทน เพื่อให้ประโยคดังกล่าวนี้เป็นประโยคกล่าวนำเนื้อหาที่จะนำเสนอต่อไปแทนว่าสิ่งที่สารคดีนำเสนอ คือ “พวกมันเป็นมิตรและมีสังคม ฝึกได้” นั้น มีรายละเอียดอย่างไรต่อไป อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสังเกตได้ว่า ลักษณะภาษาที่ใช้ในการเขียนสารคดีที่ปรากฏในต้นฉบับนั้นค่อนข้างน่าสนใจ เพราะเป็นการเกริ่นเรื่องด้วยคำถาม เป็นการเร้าให้ผู้ชมสารคดีรู้สึกสนใจ และอยากติดตามชมต่อไป แต่เมื่อมาปรากฏในฉบับแปล ผู้แปลมีการปรับรูปแบบประโยคให้ต่างออกไป ทำให้รูปแบบภาษาของสารคดีที่แปลออกมา เช่นการเร้าให้ผู้ชมรู้สึกสนใจและชวนติดตามดังที่ปรากฏในต้นฉบับนั้นขาดหายไป ทั้งที่อาจเป็นเพราะลักษณะภาษาในฉบับแปลที่ไม่เอื้ออำนวยให้ใช้รูปประโยคตามต้นฉบับ ซึ่งหากแปลตรงตามต้นฉบับแปล ภาษาที่ได้อาจฟังดูไม่น่าสนใจเหมือนกับที่เป็นภาษาในต้นฉบับเองก็ได้

ตัวอย่างที่ 109

Wouldn't it be nice to be a dolphin, to live in a world so peaceful and carefree?

คงจะดี หากว่าเราเป็นโลมาที่โลดเล่นไปในโลกที่สงบและเป็นอิสระ (Dolphins: 2)

ประโยคคำถามในตัวอย่างที่ 109 นี้เป็นประโยคคำถามคำตอบ Yes/No ที่กริยาอยู่ในรูปปฏิเสธโดยใช้รูปย่อคือ would + not กลายเป็น wouldn't ซึ่งรูปคำถามเชิงปฏิเสธเช่นนี้จะบอกถึงความคิด ความรู้สึกของผู้พูดต่อเรื่องนั้นๆ ในบริบทของต้นฉบับสารคดีเรื่องนี้ ผู้เขียนแสดงความรู้สึกของตนเองผ่านรูปประโยคคำถามเชิงปฏิเสธ โดยคาดหวังว่าผู้ชมรายการจะตอบคำถาม “Wouldn't it be nice to be a dolphin, to live in a world so peaceful and carefree?” กับตนเองเมื่อได้ชมสารคดีว่า “Yes” แต่เมื่อปรากฏในฉบับแปล กลับใช้รูปแบบประโยคบอกเล่าในการถ่ายทอดความคิดดังกล่าวออกมา เมื่อพิจารณาเนื้อหาของสารคดีประโยคต่อมาจากประโยคตัวอย่างกลับพบว่าเป็นข้อความที่นำเสนอความคิดที่ขัดแย้งกับประโยคคำถามในตัวอย่าง นั่นคือ “But then, maybe it only looks peaceful and carefree” จึงเป็นไปได้ว่าผู้แปลพิจารณาเนื้อหาจากประโยคดังกล่าว ประกอบกับการตีความประโยคคำถามในตัวอย่าง จึงเล็งที่จะไม่แปลเป็นประโยคคำถามตรงตามต้นฉบับ แต่เลือกที่จะถ่ายทอดออกมาในรูปของประโยคบอกเล่า และเพื่อที่จะคงความเป็นประโยคที่บอกถึงความคิดเห็นของผู้พูดตามต้นฉบับ ผู้แปลจึงเลือกใช้คำว่า “คงจะดี” มาใช้ เพื่อสื่อถึงความคิดของตนเองออกมา และเลือกคำว่า “คง” มาใช้ในที่นี้เพื่อแสดงถึงไม่แน่นอน ไม่แน่ใจ เพราะในเนื้อหาตอนต่อมากลับนำเสนอความคิดที่ขัดแย้งกับประโยคข้างต้น

ตัวอย่างที่ 110

There's no problem with that switch down there which is good, *nice to know right?*

Nice early warning.

ไม่มีปัญหากับสวิทช์นั้น *เยี่ยมไปเลย* เตือนภัยล่วงหน้าได้ดี (Fatal Flaw: 220)

ประโยคในตัวอย่างนี้เป็นลักษณะประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ ผู้พูดเอ่ยขึ้นมาลอยๆว่า “nice to know right?” ซึ่งเป็นลักษณะของประโยคที่เอ่ยขึ้นมาเพื่อยืนยันความคิดของตนที่กล่าวออกมาเท่านั้น ผู้แปลจึงถ่ายทอดประโยคดังกล่าวลงสู่ฉบับแปลโดยเสนอออกมาในรูปของประโยคบอกเล่าแทน

ตัวอย่างที่ 111

Let's see how she likes me. *Does she like me all right?*

มาดูสิว่าเธอชอบฉันไหม *เธอทำอะไรชอบฉันนะ* (Science Detectives: 110)

บริบทของประโยคตัวอย่างนี้เป็นตอนที่นักสืบของตำรวจปลอมตัวเข้าไปเป็นพนักงานอาบน้ำสุ่นตามบ้านให้แก่สุนัขของผู้ต้องสงสัย โดยที่ความต้องการที่จะเก็บขนสุนัขมาเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ในตอนนี้ที่นักสืบที่ปลอมตัวมาพูดกับเจ้าของสุนัข แต่ลักษณะการพูดเป็นเหมือนการพูดกับตนเองว่า “Does she like me all right?” ซึ่งลักษณะของประโยคคำถามดังกล่าวเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ ผู้พูดเพียงต้องการยืนยันความคิดของตนเองเท่านั้น ผู้แปลจึงแปลประโยคดังกล่าวเป็นประโยคบอกเล่าในภาษาไทยว่า “เธอทำอะไรชอบฉันนะ”

ตัวอย่างที่ 112

Can I comb you a little bit?

ขอหวีฉันให้หน่อยนะ (Science Detectives: 116)

รูปประโยคคำถามในต้นฉบับนี้เป็นคำถามในเชิงขอร้องอย่างสุภาพ หรือขออนุญาตอย่างไม่เป็นทางการ ประโยคลักษณะนี้มักใช้รูปประโยค “Can I...?” และมักจะใช้ในกรณีที่ผู้พูดกำลังพูดกับผู้ที่คุ้นเคยอย่างดี (บุญฤทธิ์ ตั้งคะกาญจน์, 2541: 23) สำหรับประโยค “Can I comb you a little bit?” นั้นมีนัยเป็นประโยคคำถามในเชิงขออนุญาต และเป็นคำถามที่ผู้ถามไม่ต้องการคำตอบจากผู้ถูกถาม เพราะตามบริบทของสารคดีตอนนี้คือ ผู้พูดพูดกับสุนัขและพูดขึ้นขณะที่อาบน้ำให้สุนัขเสร็จแล้ว ดังนั้นสิ่งที่ผู้พูดกล่าวออกมาในเชิงคำถามนั้นจึงไม่ต้องการคำตอบแต่อย่างใด และเมื่อแปลสู่ภาษาในฉบับแปล ผู้แปลจึงปรับให้เป็นประโยคบอกเล่าด้วยการเลือกใช้คำลงท้ายว่า “หน่อยนะ” เพื่อสื่อความหมายเชิงขอร้อง ซึ่งทำได้เหมาะสมกับบริบทของเนื้อเรื่อง

การเปลี่ยนประเภทประโยคจากประโยคคำถามเป็นประโยคบอกเล่า พบว่า ประโยคคำถามในต้นฉบับนี้เป็นประโยคคำถามที่มีลักษณะคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ มีทั้งคำถามในเชิงขอร้อง และคำถามที่เสนอทางเลือกให้เลือก ซึ่งกลวิธีการแปลที่ผู้แปลใช้ก็จะทำให้ประโยคคำถามเหล่านี้เป็นประโยคบอกเล่าในฉบับแปลแทน โดยประโยคบอกเล่าภาษาไทยนั้นก็สื่อความหมายตามที่ประโยคคำถามในต้นฉบับต้องการจะสื่อ เช่นในตัวอย่างที่ 107 เป็นลักษณะประโยคเชิงทางเลือก ผู้แปลก็จะเลือกใช้คำว่า “หรือว่า” มาใช้สื่อการให้เลือกของประโยคในต้นฉบับ ในตัวอย่างที่ 112 เป็น

ประโยคคำถามที่มีนัยของการขอร้องอยู่ ผู้แปลก็จะแปลโดยใช้คำว่า “หน่อชนะ” เข้ามาในประโยคบอกเล่า เพื่อสื่อความหมายของการขอร้องดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านภาษาที่ไม่สามารถทำบทแปลให้มีความหมายเทียบเท่ากับบทสารคดีต้นฉบับได้ จึงทำให้รูปแบบของสารคดีที่แปลออกมา เช่น การเร้าให้ผู้ชมรู้สึกสนใจหรือชวนติดตามดังที่ปรากฏในต้นฉบับนั้นขาดหายไป ทั้งที่รูปแบบที่ปรากฏในสารคดีต้นฉบับนั้นเป็นลักษณะของการเล่นภาษาในบทสารคดีโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งคำถาม การพูดกับสุนัข ฯลฯ ซึ่งนับเป็นสีสันของบทสารคดีในต้นฉบับแบบหนึ่ง แต่ในบทสารคดีต้นฉบับมีการปรับจนทำให้ขาดเสน่ห์ตรงจุดนี้ไป

4.2.3 การตัดประโยค

การตัดประโยคทิ้งไปจะทำเมื่อเกิดการแปลประโยคออกมาแล้วเกิดความซ้ำซ้อนกับประโยคอื่นๆ ผู้แปลจึงจำเป็นต้องตัดทิ้งไป เพื่อให้ได้บทแปลที่มีความหมายกระชับ แต่ผู้วิจัยก็พบว่าการวิธีการตัดประโยคที่ผู้แปลใช้นั้น บางครั้งก็เป็นการตัดข้อมูลที่สารคดีต้นฉบับต้องการที่จะบอกกล่าวแก่ผู้ชมด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 113

If you scroll through the DNA here, you can see that there are also some differences, not quite as many as, differences from the South American forms. **But there are also some differences between the two Central American forms.**

ถ้าหากว่าเลื่อนดีเอ็นเอมาตรงนี้ ก็จะเห็นข้อแตกต่างอีกเล็กน้อยแม้ว่าจะไม่มากเท่าเมื่อเทียบกับรูปแบบของเจ้าอเมริกาใต้ (Snakes: 88)

ตัวอย่างที่ 113 นี้ ผู้แปลตัดประโยคด้านท้ายคือ “But there are also some differences between the two Central American forms” ออกไปทั้งประโยค ซึ่งหากแปลก็จะสามารถแปลได้ว่า “แต่ก็ยังมีความแตกต่างบางส่วนระหว่างรูปแบบของเจ้าอเมริกากลางทั้งสองนี้” เนื่องจากบริบทของประโยคต้น “If you scroll through the DNA here, you can see that there are also some differences, not quite as many as, differences from the South American forms.” เป็นการเปรียบเทียบดีเอ็นเอระหว่างงูจากอเมริกากลาง 2 ตัวว่ามีความแตกต่างกันเล็กน้อย ดังนั้น การตัดประโยคข้างท้ายนั้นออกเสียจึงทำเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงข้อความที่ซ้ำซ้อนซึ่งอาจทำให้ผู้รับสารสับสน

ตัวอย่างที่ 114

Octopuses certainly have complex behavior **and they have lots of different behaviors**, but whether it's intelligent or not. I think remains to be seen.

หมึกยักษ์มีพฤติกรรมที่ซับซ้อน แต่มันจะฉลาดหรือไม่นั้น คงต้องรอดูต่อไป (Octopus: 51)

จากตัวอย่างที่ 114 ผู้แปลตัดประโยค “and they have lots of different behaviors” ออกเสีย เนื่องจากเมื่อพิจารณาถึงความหมายแล้ว หากแปลออกมาจะให้ความหมายที่เหมือนกับความของประโยคข้างต้นคือ “Octopuses certainly have complex behavior” ดังนั้นจึงไม่แปล เพื่อเลี่ยงความซ้ำซ้อน และเพื่อให้ประโยคที่ได้สั้นและกระชับยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 115

A one pound octopus can lift a 40-pound aquarium lid. **That's like a man lifting a boxcar.**

หมึกยักษ์หนักครึ่งกิโลกรัมสามารถยกฝาปิดแทงค์หนัก 18 กก. ออกได้ง่ายๆ (Octopus: 55)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลตัดประโยคข้างท้าย “That's like a man lifting a boxcar” ซึ่งสามารถแปลได้ว่า “เหมือนคนที่สามารถยกรถทั้งคันขึ้นได้” ซึ่งในต้นฉบับต้องการให้ข้อมูลเปรียบเทียบความสามารถของหมึกในการยกของที่มีน้ำหนักมากๆ ให้เห็นภาพได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น หากแต่ผู้แปลกลับตัดประโยคดังกล่าวออกเสีย อาจจะเป็นเพราะผู้แปลพิจารณาแล้วว่าประโยคที่ตัดออกมานั้นไม่ส่งผลต่อใจความหลักของบทแปลและประโยคข้างต้นนั้นก็สื่อความได้ครบถ้วนอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม การตัดประโยคดังกล่าวออกกลับทำให้บทแปลที่ได้ขาดข้อมูลภาพของการเปรียบเทียบดังกล่าว และได้ใจความที่ไม่ครบถ้วนตามที่ต้นฉบับต้องการที่จะสื่อกับผู้ชมรายการ

ตัวอย่างที่ 116

They go into their secondary defense. **And in this case, they may look unlike a squid** by putting two false eye spots on the other side of the body so that the predator doesn't know which way they're going to jet, forward or backward.

พวกมันจะเริ่มดำเนินการวิธีที่สองด้วยการเปิดดวงตาเทียมสองดวงข้างหลัง เพื่อหลอกไม่ให้นักล่ารู้ว่ามันจะมุ่งไปทางไหน ข้างหน้าหรือข้างหลัง (Octopus: 107)

ในตัวอย่างนี้ ผู้แปลตัดประโยค “And in this case, they may look unlike a squid” ออกเสีย จากนั้นจึงใช้วิธีการแปลแบบรวบประโยคที่ 1 และประโยคที่ 2 เข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้ประโยคที่ใจความสั้น กระชับ สื่อความได้ชัดเจน เป็นธรรมชาติของภาษาไทย ในขณะที่ประโยคที่ตัดออกไปคือ “And in this case, they may look unlike a squid” ซึ่งอาจแปลได้ว่า “ในวิธีนี้อาจทำให้มันดูไม่เหมือนหมึกนัก” หากนำไปแทรกเข้าในประโยคด้วย ก็จะทำให้ความในประโยคที่ได้ยาวเกินไป ซึ่งประโยคที่ตัดออกไปนั้น ไม่ส่งผลต่อเนื้อหาใจความหลักของเรื่องแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ 117

With the help of other researchers, they carry out the dangerous task of netting sharks. **Pratt and Carrier are eager to find out how successful the nurse sharks are at mating.** DNA from these blood samples will be matched with those of juveniles and newly-born pups, giving the scientists some clues to which sharks are the successful breeders.

ด้วยความช่วยเหลือจากนักวิจัยคนอื่นๆ พวกเขาจึงสามารถดักจับฉลามในอวนได้ ดีเอ็นเอจากตัวอย่างเลือดเหล่านี้จะนำไปจับคู่กับของฉลามรุ่นเยาว์และแรกเกิด ทำให้นักวิทยาศาสตร์มีเบาะแสว่าฉลามตัวไหนที่ขยายพันธุ์ได้สำเร็จ (Sharks: 66)

ผู้แปลตัดประโยค “Pratt and Carrier are eager to find out how successful the nurse sharks are at mating.” ออกเสีย เนื่องจากเนื้อหาที่กล่าวมานั้น ไม่ได้มีการระบุหรือเอ่ยชื่อของบุคคลทั้งสองมาก่อน ถ้าแปลก็อาจจะไม่สื่อความ อีกทั้งประโยคที่ตัดออกนั้นก็มีความที่ค่อนข้างจะเหลื่อมกันกับประโยคที่ตามมาข้างท้ายคือ “DNA from these blood samples will be matched with those of juveniles and newly-born pups, giving the scientists some clues to which sharks are the successful breeders.” ซึ่งกล่าวถึงความสำเร็จของการขยายพันธุ์ของปลาฉลาม หากแปลออกมาก็จะทำให้ได้ประโยคที่ใจความซ้ำซ้อนกัน ผู้แปลจึงต้องตัดประโยคดังกล่าวออกเสีย

ตัวอย่างที่ 118

Giant squid truly are gigantic, huge animals. For example, the largest ever measured from tip of tail to tip of the tentacles, is about 18 meters in total length. **That's the length between the pitcher's mound and home plate on a baseball field.** And the largest ones would weigh 1,000, perhaps even 2,000 pounds.

หมึกหอมยักษ์นั้นมีขนาดใหญ่มหึมา ตัวอย่างเช่นที่เคยวัดมาจากปลายหางจรดปลายหัววัดประมาณ 18 เมตร และตัวใหญ่ที่สุดอาจมีน้ำหนักราว 450-900 กก. (Octopus: 165)

ผู้แปลตัดประโยค “that's the length between the pitcher's mound and home plate on a baseball field” ทั้งนี้เพราะในบริบทสังคมไทยยังไม่ค่อยรู้จักกีฬาเบสบอลกันมากนัก เมื่อมีการระบุถึงความยาวที่เทียบกับระยะสนามเบสบอล หากแปลถ่ายทอดสู่ฉบับแปล นอกจากจะไม่ทำให้ความของประโยคชัดเจนขึ้น อาจกลับทำให้ผู้รับสารเกิดความสับสน ไม่เข้าใจ และนี่ก็ภาพตามไม่ออก การตัดประโยคดังกล่าวออกเสียในบริบทนี้ก็เพื่อไม่ให้ผู้รับสารเกิดความสับสน ประกอบกับประโยคข้างต้นมีการระบุความยาวที่ชัดเจนไว้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีการเทียบเคียงสิ่งใดอีก

ตัวอย่างที่ 119

I guess I was what's known as a bit rowdy. I stole a few things **I shouldn't have stolen.** But that was pretty much my so-called criminal record.

ผมก็รู้ว่าตัวเองค่อนข้างเกร่ ผมเคยขโมยของแต่ประวัติไม่ดีของผมก็แค่เนี่ยเอง (Science Detectives: 255-256)

ผู้แปลตัดประโยค “I shouldn't have stolen” ออกเสีย เพื่อให้ประโยคที่ได้มีใจความที่สั้น กระชับ ไม่เยิ่นเย้อ อีกทั้งจากบริบทของเนื้อเรื่องนั้น คำพูดที่ผู้พูดนั้นก็ถือว่า สิ่งที่ตนเองทำลงไปนั้น “ไม่ดี ไม่สมควรทำ” แต่หากแปลประโยคดังกล่าวลงมาอีกว่า “...ซึ่งผมไม่ควรขโมย” ก็จะทำให้บทแปลยาวเกินจำเป็น ไม่กระชับ การตัดออกก็ไม่ทำให้ใจความหลักหายไปแต่อย่างใด

จะเป็นได้ว่าผู้แปลใช้กลวิธีการตัดประโยค ในกรณีที่มีประโยคที่ข้อความที่เมื่อแปลแล้วจะได้ความซ้ำซ้อนกัน ผู้แปลก็จะเลือกตัดประโยคที่มีความซ้ำกับประโยคข้างต้นทิ้งเสีย เพื่อที่บทแปลภาษาไทยที่ได้มีรูปประโยคที่กระชับ ไม่มีความซ้ำซ้อน มีความสละสลวย และเป็นธรรมชาติในภาษาไทย แต่การตัดประโยคเช่นนี้ก็ทำให้บทแปลขาดสีสันการเล่นภาษาในสารคดีต้นฉบับไป ซึ่ง

คล้ายคลึงกับรูปแบบการแปลด้วยการทำประโยคซับซ้อนให้เป็นประโยคง่ายและการเปลี่ยนประเภทประโยค กล่าวคือ บทสารคดีโทรทัศน์ต้นฉบับนั้นมีการเล่นภาษา สร้างลีลาและสีสันของเรื่องด้วยการใช้ถ้อยคำในการเปรียบเทียบ อีกทั้งยังมุ่งเน้นให้สาระควบคู่กับให้ความบันเทิง หากแต่การตัดรายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏในต้นฉบับทิ้งไปนั้นกลับทำให้บทแปลขาดเสน่ห์ของการใช้ภาษาดังที่ได้กล่าวมา อีกทั้งทำให้รูปแบบของการดึงดูดความสนใจและชวนติดตามเรื่องราวขาดหายไปด้วยเช่นกัน

4.2.4 การแปลจาก

เขวง จันทรเขตต์ (2528: 73) กล่าวถึงประโยคกรรมวาจกว่าเป็นประโยคที่นิยมใช้ในภาษาอังกฤษมากโดยเฉพาะเมื่อต้องการพูดถึงสิ่งที่ถูกกระทำมากกว่าผู้กระทำ เพราะน่าสนใจหรือเหมาะกว่าการที่จะกล่าวถึงผู้กระทำ ในบางกรณีอาจไม่ทราบหรือไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทราบว่าผู้กระทำคือใคร ประโยคกรรมวาจกเมื่อแปลเป็นภาษาไทยมักมีปัญหา เพราะสำนวนไทยไม่นิยมใช้คำว่า “ถูก+ กริยา” กับการกระทำที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ดังนั้น การแปลประโยคกรรมวาจกจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เป็นประโยคในรูปที่ใช้กันในภาษาไทย โดยอาจจะใช้คำว่า “ได้รับ” สำหรับการกระทำที่ถือว่าดี แต่ก็ไม่ควรถือเป็นหลักตายตัวในการแปลประโยคกรรมวาจกเสมอไป

4.2.4.1 การแปลประโยคกรรมวาจกภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรรมวาจกภาษาไทย

ในการแปลประโยคกรรมวาจกภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรรมวาจกภาษาไทยนี้ เป็นการถ่ายทอดประโยคกรรมวาจกจากต้นฉบับลงสู่ฉบับแปลภาษาไทย โดยยังคงตำแหน่งของประธานผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ ไว้ตามแบบที่ปรากฏในต้นฉบับ โดยผ่านรูปแบบประโยค “ถูก+ กริยา” และ “ได้รับ+ การ+ กริยา” ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 120

Every year, about 15 harbor porpoises with horrible injuries **are found** washing up to the shore of the Moray Firth.

ทุกๆ ปี โลมาหัวบาตรฮาร์เบอร์ประมาณ 15 ตัว ที่มีบาดแผลฉกรรจ์**ถูกพบ**มาเกยตื้นอยู่บนหาดมอเรย์ เฟิร์ธ (Dolphins: 129)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลรักษาโครงสร้างประโยคกรรมวาจกภาษาอังกฤษโดยแปลออกมาอย่างตรงตัวผ่านโครงสร้างกรรมวาจก “ถูก+กริยา” เพื่อถ่ายทอดความหมายประโยคกรรมวาจกจากต้นฉบับสู่ฉบับแปล แต่กลับทำให้บทแปลภาษาไทยเกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษาขึ้น เพราะปกติแล้วภาษาไทยไม่นิยมใช้โครงสร้างประโยคกรรมวาจก แต่จะปรับให้เป็นประโยคกรรตุวาจกแทน ดังนั้น ในตัวอย่างนี้ ผู้แปลจึงควรปรับรูปประโยคโดยอาจจะประธานในประโยค แล้วปรับกริยาให้อยู่ในรูปกริยากรรตุวาจกแทน โดยอาจแปลว่า “...ทุกๆ ปี จะพบโลมาหัวบาตรฮาร์เบอร์ที่มีขนาดพลผลกรรจ์ประมาณ 15 ตัวมาเกยตื้นอยู่บนหาดมอเรย์เฟิร์ธ”

ตัวอย่างที่ 121

The house moved at least a hundred yards, maybe a little more and up and down the road, all over, there was nothing left. Everything *was destroyed*.

บ้านถูกพัดไปไกลหลายร้อยเมตร ไปมาไปมาอยู่อย่างนั้นจนไม่มีอะไรเหลือ ทุกอย่าง**ถูกทำลาย**หมด (Tornado: 9)

ตัวอย่างที่ 121 ผู้แปลใช้โครงสร้างกรรมวาจก “ถูก+กริยา” ในการถ่ายทอดประโยคกรรมวาจกที่มีความหมายในเชิงลบทำให้บทแปลติดกับโครงสร้างประโยคกรรมวาจกต้นฉบับ ผู้แปลสามารถทำให้เป็นประโยคกรรตุวาจก โดยอาจแปลได้ว่า “พายุทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง” โดยการเพิ่มประธานของประโยค คือ “พายุ” และปรับกริยาให้เป็นกรรตุวาจก การปรับประโยคในรูปแบบนี้นอกจากจะทำให้ประโยคแปลไม่ติดกับโครงสร้างของภาษาต้นฉบับแล้ว ยังได้บทแปลที่มีเนื้อความที่ตอกย้ำให้เห็นว่า พายุที่ร้ายแรงทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเสียหายหมดด้วย

ตัวอย่างที่ 122

American's first tornado preparedness film *was made* in 1956.

ภาพยนตร์เรื่องแรกเกี่ยวกับการเตรียมตัวต่อพายุทอร์นาโด **ถูกสร้างขึ้น**ในปี 1956 (Tornado: 40)

จากตัวอย่างที่ 122 ผู้แปลคงโครงสร้างของประโยคกรรมวาจกภาษาอังกฤษไว้ แต่ในบริบทนี้เป็นการกล่าวถึงการสร้างภาพยนตร์เกี่ยวกับพายุทอร์นาโด ซึ่งไม่ได้มีความหมายในแง่ลบแต่อย่างใด ดังนั้น การใช้ “ถูก+กริยา” ในฉบับแปลนี้จึงไม่เหมาะสม จึงควรปรับโดยใช้กริยากรรตุวาจกแทน เช่นอาจแปลได้ว่า “ภาพยนตร์เรื่องแรกเกี่ยวกับการเตรียมตัวต่อพายุทอร์นาโดสร้างขึ้นเมื่อปี

1956” การปรับโดยให้เป็นประโยคกรตุจากเช่นนี้จะทำให้บทแปลมีความสละสลวยขึ้น และไม่ติดกับโครงสร้างกรรมจากต้นฉบับ ซึ่งอาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษา

ตัวอย่างที่ 123

It’s the world’s most advanced automatic tornado warning system. It’s already *being tried out* in eleven weather stations.

มันเป็นระบบเตือนภัยทอร์นาโดอัตโนมัติที่ดีที่สุดในโลกและถูกนำไปทดลองใช้แล้วในสถานีรายงานอากาศ 11 แห่ง (Tornado: 133)

ในตัวอย่างที่ 123 มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่างที่ 122 ข้างบน คือเป็นรูปประโยคที่ไม่มี ความหมายในแง่ลบแต่อย่างใด ดังนั้น จึงน่าจะต้องมีการปรับรูปประโยคแปลที่ได้ให้เป็นลักษณะ ของประโยคกรตุจากจะเหมาะสมกว่าการคงรูปกรรมจากไว้ตามเดิม เช่น “มันเป็นระบบเตือนภัย ทอร์นาโดอัตโนมัติที่ดีที่สุดในโลกและได้นำไปทดลองใช้แล้วในสถานีรายงานอากาศ 11 แห่ง” ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการแปลที่ติดกับโครงสร้างกรรมจากต้นฉบับซึ่งก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทาง ภาษา

ตัวอย่างที่ 124

It turned out that science could go only so far in determining the painting’s origins. So Harrington *was forced* to return to the subjective world of art historians and authenticators.

กลายเป็นว่า วิทยาศาสตร์ทำได้แต่เพียงบ่งบอกถึงจุดกำเนิดของภาพเหล่านั้น แฮริงตันจึง ถูกบังคับให้หวนกลับไปยังโลกของนักประวัติศาสตร์ศิลปะทั้งหลายเพื่อพิสูจน์ความจริงให้ได้ (Science detectives: 189)

ในตัวอย่างที่ 124 นี้ ผู้แปลแปลโดยคิดโครงสร้างประโยคกรรมจากต้นฉบับ ทำให้ ภาษาแปลที่ได้ไม่สละสลวย ไม่เป็นธรรมชาติในภาษาไทย ผู้แปลจึงควรปรับประโยคกรรมจากดัง กล่าวให้เป็นประโยคกรตุจากหรือการปรับคำกริยาที่ใช้ให้เป็นกริยาที่มีความหมายใกล้เคียง เช่น “กลายเป็นว่า วิทยาศาสตร์ทำได้แต่เพียงบ่งบอกถึงจุดกำเนิดของภาพเหล่านั้น แฮริงตันจึงจำเป็นต้อง หวนกลับไปยังโลกของนักประวัติศาสตร์ศิลปะ...” โดยปรับการใช้ “ถูกบังคับ” เป็น “จำเป็นต้อง” แม้จะไม่ใช่การแปลโดยตรง แต่ก็ได้ความหมายที่เทียบเคียงกับต้นฉบับ ทำให้บทแปลมีความ สละสลวยมากกว่า

ตัวอย่างที่ 125

I think sometimes they get a little upset with us as far as being on the train and being in their way sometimes but I think they'd, I think they'd really appreciate a system like this *being installed*.

ผมคิดว่า บางทีพวกเขาก็รำคาญที่เราขึ้นไปบนขบวนรถแล้วเกาะทาง แต่ผมว่าพวกเขาต้องชอบถ้าระบบ*ได้รับการติดตั้ง* (Fatal Flow: 202)

การแปลประโยคกรรมจากในตัวอย่างนี้ ผู้แปลใช้โครงสร้าง “ได้รับ+การ+กริยา” ในการแปล ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการแปลประโยคกรรมจากที่อารีรัตน์ ภูณดี (2533, อ้างถึงใน เสาวลักษณ์ จ้อยเจริญสุข, 2544: 25) เสนอไว้วิธีหนึ่งคือ แปลประโยคกรรมจากโดยใช้คำกริยา “ได้รับ” ประกอบนามวลี ซึ่งแปลมาจากหน่วยกริยา โดยใช้ “การ” นำหน้ากริยาเดิมเป็น “ได้รับ+การ+กริยา” ประกอบกับความหมายของรูปประโยคที่สื่อถึงการกระทำที่ดี ซึ่งมักใช้คำว่า “ได้รับ” ในประโยคกรรมจากนี้ แต่เมื่อพิจารณาถึงรูปประโยคและความหมายที่ได้ ประโยคที่แปลออกมาคือ “...แต่ผมว่าพวกเขาต้องชอบถ้าระบบ*ได้รับการติดตั้ง*” นั้นกลับติดกับโครงสร้างภาษาต้นฉบับ เพราะผู้แปลแปลโดยคงรูปแบบของภาษาต้นฉบับที่ใช้คำว่า “being installed” เอาไว้ ภาษาที่ได้จึงขาดความสละสลวย ไม่เป็นธรรมชาติ ซึ่งหากผู้แปลมีการปรับประโยคให้เป็นลักษณะของประโยคกรตุจาก เช่นอาจแปลได้ว่า “...แต่ผมว่าพวกเขาต้องชอบถ้ามีการติดตั้งระบบนี้” จะทำให้ภาษาที่ได้ฟังเป็นธรรมชาติมากขึ้นและสละสลวยมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 126

Even though many of the whales *are protected* as endangered species, it may be a century or more before the most heavily hunted can recover.

แม้ว่าวาฬจำนวนมากจะ*ได้รับการคุ้มครอง*ให้เป็นสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ ก็อาจต้องใช้เวลานานกว่า 100 ปี ก่อนที่จะสามารถฟื้นคืนประชากรวาฬขึ้นมาใหม่ได้ (Whales: 95)

ในตัวอย่างนี้ ผู้แปลใช้รูปแบบโครงสร้าง “ได้รับ+การ+กริยา” เพื่อถ่ายทอดประโยคโครงสร้างกรรมจากที่สื่อความหมายในแง่ดี แต่การใช้คำว่า “ได้รับ” นั้นไม่สามารถใช้ได้ในทุกคำกริยา เพราะในภาษาไทยไม่นิยมใช้รูปประโยคกรรมจากดังเช่นในภาษาอังกฤษ แต่จะมีการปรับรูปประโยคให้เป็นกรตุจากแทน ซึ่งสามารถทำได้หลายแบบด้วยกัน เช่น การปรับกริยาให้เป็นกรตุ

วาก การปรับเปลี่ยนตำแหน่งของประธานและกรรม และการละประธานในประโยค เป็นต้น ดังนั้น ประโยคแปลในตัวอย่างที่ 126 นี้จึงควรปรับเป็น “...แม้ว่าจะมีการคุ้มครองวาฬจำนวนมากให้เป็นสัตว์ใกล้สูญพันธุ์...” โดยละประธานในประโยคและปรับรูปกริยาให้เป็นกรรตุวากแทนก็จะทำให้ได้บทแปลที่ไม่ติดกับโครงสร้างภาษาต้นฉบับ และไม่ก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางด้านภาษา

4.2.4.2 การเปลี่ยนประโยคกรรมวากภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรรตุวากภาษาไทย

ในภาษาอังกฤษนั้นมักนิยมใช้รูปประโยคกรรมวากกันมาก โดยเฉพาะเมื่อต้องการเน้นผู้ถูกกระทำ หรือในบางกรณีอาจไม่ทราบหรือไม่จำเป็นต้องทราบว่าใครทำ (เชวง จันทระเจตต์, 2528:73) แต่ในภาษาไทย การใช้ประโยคกรรมวากค่อนข้างจำกัด คือ มักจะใช้กับประโยคที่มีความหมายในแง่ลบมากกว่า อีกทั้งเมื่อแปลเป็นภาษาไทยก็จะทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางด้านภาษาขึ้น เนื่องจากรูปประโยคแปลจะติดโครงสร้างกรรมวากต้นฉบับ ภาษาที่ได้ก็จะไม่เป็นธรรมชาติ และไม่สอดคล้องกับภาษาไทยที่นิยมใช้กัน การถ่ายทอดประโยคกรรมวากจากภาษาอังกฤษสู่ภาษาไทยจึงต้องคำนึงถึงเรื่องดังกล่าว

จากการศึกษาวิธีการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ พบว่า นอกจากที่ผู้แปลจะคงโครงสร้างประโยคกรรมวากในบทแปลแล้ว ผู้แปลยังใช้กลวิธีการปรับโครงสร้างประโยคกรรมวากภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรรตุวากภาษาไทยอีกด้วย โดยผู้แปลมีการปรับรูปกริยาในประโยคให้เป็นกริยากรรตุวาก การนำผู้กระทำทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏในต้นฉบับมาวางไว้ในตำแหน่งประธานของประโยค และการใช้คำกริยาที่มีความหมายเทียบเคียงกับคำกริยาในภาษาต้นฉบับ เพื่อปรับจากโครงสร้างประโยคกรรมวากสู่โครงสร้างประโยคกรรตุวากภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 127

A specialized apparatus called the Jacobson's organ *is found* in all reptiles.

อุปกรณ์พิเศษที่เรียกว่า อวัยวะเจคอบสัน พบได้ในสัตว์เลื้อยคลานทุกประเภท (Snakes: 28)

ในตัวอย่างนี้ ผู้แปลยังคงลักษณะการเรียงประโยคแบบต้นฉบับ กล่าวคือ ในฉบับแปล ผู้แปลยังคงประธาน กริยา และกรรมตามประโยคต้นฉบับเอาไว้ เพียงแต่มีการปรับรูปกริยาที่ใช้เท่านั้น คือ คำว่า “is found” ซึ่งเป็นกริยากรรมวากในต้นฉบับ ปรับให้เป็นกริยากรรตุวากคือคำว่า

“พบได้” ในฉบับแปลแทน แม้มีการปรับให้เป็นกริยากรตุจาก แต่รูปประโยคก็สามารถสื่อความหมายได้ตรงตามต้นฉบับ และยังไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษาอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 128

This particular porpoise *was found* in the Moray Firth. And over the last few years, we’ve found that almost 60 percent of the porpoises from that area *have been killed* by bottlenose dolphins.

โทนี่กล่าวว่า โลมาหัวบาตรตัวนี้**พบ**ที่มอเรย์ เฟิร์ธ เมื่อไม่กี่ปีก่อน เขาพบว่าเกือบ 60 % ของโลมาหัวบาตรในบริเวณนั้น**ตาย**ด้วยฝีมือของโลมาปากขวด (Dolphins: 131)

ในตัวอย่างที่ 128 นี้ พบว่า มีการปรับกริยาให้เป็นกรตุจาก โดยใช้คำว่า “พบ” แทน “ถูกพบ” ซึ่งทำให้ไม่สื่อความตามต้นฉบับ แต่หากผู้แปลไม่ต้องการที่จะทำเป็นประโยคกรตุจาก อาจจะเปลี่ยนตำแหน่งของคำว่า “พบ” เป็น “โทนี่กล่าวว่า พบโลมาหัวบาตรนี้ที่มอเรย์ เฟิร์ธ...” นอกจากนี้ยังมีการใช้คำที่มีความหมายเทียบเคียง เพื่อเลี่ยงการแปลเป็นประโยคกรตุจากตามต้นฉบับอีกด้วย โดยผู้แปลใช้คำว่า “ตาย” แทน คำว่า “have been killed” ทำให้ได้บทแปลที่ฟังแล้วเป็นภาษาไทยที่เป็นธรรมชาติ

ตัวอย่างที่ 129

The signal is simple and clear and *could be understood* by almost any other animal.

สัญญาณนั้นง่ายและชัดเจน อีกทั้งสัตว์ทุกชนิด**สามารถเข้าใจได้ดี** (Octopus: 141)

ในตัวอย่างข้างต้นนี้ ประโยคแบ่งได้เป็นสองส่วนด้วยกันคือ “The signal is simple and clear” และ “The signal could be understood by almost any other animal” แล้วเชื่อมความของทั้งสองประโยคด้วย “and”

ในประโยคแรก ผู้แปลแปลตามโครงสร้างภาษาต้นฉบับ แต่ในประโยคที่สองซึ่งเป็นลักษณะโครงสร้างประโยคกรตุจาก ผู้แปลมีการปรับให้เป็นโครงสร้างประโยคกรตุจากแทน โดยนำ “almost any other animal” มาทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคแทน ซึ่งการปรับในที่นี้ทำให้ได้ประโยคที่เข้าใจง่าย ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษา

ตัวอย่างที่ 130

She *was killed* by strangulation, and her body had been left in plain view

เธอ*ตาย*เนื่องจากถูกรัดคอแล้วทิ้งร่างไว้ในที่โล่ง (Science Detectives: 28)

ในตัวอย่างที่ 130 นี้ ใช้คำที่มีความหมายเทียบเคียงคำว่า “was killed” โดยเปลี่ยนมาใช้คำว่า “ตาย” แทน ซึ่งนอกจากจะสามารถสื่อความได้ครบถ้วนตามต้นฉบับ การใช้คำกริยาที่เป็นกรรตุวากยังทำให้ได้ภาษาที่เป็นธรรมชาติในฉบับแปลด้วยเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 131

A lot of time *is spent* in sex play, and in a day, one dolphin might copulate with several partners.

พวกมัน*ใช้*เวลานานในการผสมพันธุ์ และในหนึ่งวันโลมาตัวเดียวอาจมีสัมพันธ์กับคู่ครองหลายตัว (Dolphins: 85)

ในตัวอย่างนี้ มีการปรับรูปประโยคจากประโยคกรรมาวาก “A lot of time is spent in sex play” ให้เป็นโครงสร้างประโยคกรรตุวากในฉบับแปลคือ “พวกมันใช้เวลานานในการผสมพันธุ์” ด้วยการเพิ่มประธานที่ไม่ปรากฏในต้นฉบับ คือคำว่า “พวกมัน” เข้าไปในบทแปล เพื่อให้ได้ประโยคแปลที่ได้ที่มีใจความสมบูรณ์และชัดเจน สามารถตอบคำถามได้ว่า ใคร ทำอะไร อย่างไร

ตัวอย่างที่ 132

Rather than wait for them to leap, dolphins *can be videotaped* underwater and the fins’ outlines generated later by computer.

แทนที่จะรอให้มันกระโดด เรา*สามารถบันทึกภาพ*โลมาได้น้ำและรูปร่างของครีบหลังนั้นสามารถสร้างขึ้นภายหลังได้ในคอมพิวเตอร์ (Dolphins: 158)

ในตัวอย่างที่ 132 มีการใช้กลวิธีที่คล้ายคลึงกันกับตัวอย่างที่ 132 กล่าวคือ ผู้แปลใช้การปรับประโยคให้เป็นกรรตุวากโดยการหาตัวผู้กระทำมาเป็นประธานในประโยค ได้แก่คำว่า “เรา” ซึ่งหมายถึงกลุ่มทีมงานนักวิจัยที่ทำการทดสอบโลมาในทะเลนั่นเอง การหาประธานให้กับประโยคนี้นี้จึงทำให้ได้ความหมายของประโยคที่ชัดเจนมากกว่าการแปลตามต้นฉบับว่า “...ภาพโลมา

สามารถถูกบันทึกได้ได้น้ำ...” ซึ่งก็จะเกิดภาวะแทรกซ้อนทางด้านภาษาขึ้นในบทแปลดังกล่าว ดังนั้น การปรับเป็นประโยคกรรตุจากในฉบับแปลในที่นี้จึงทำได้เหมาะสม

ตัวอย่างที่ 133

All through the shoal, females are *being grabbed* by males, whose arms flush red as they mate with them.

ทั่วไปในเนินทรายได้น้ำ หมึกเพศผู้จะคว้าร่างหมึกเพศเมียไว้ ขณะที่หนวดของมันกลายเป็นสีแดงยามผสมพันธุ์ (Octopus: 148)

ในประโยคตัวอย่างนี้ มีการปรับตำแหน่งกรรมและประธานในประโยค โดยใช้ “males” หรือ “หมึกเพศผู้” เข้ามาเป็นประธานในประโยค ทั้งนี้ประโยคแปลที่ได้สามารถสื่อความหมายได้ใจความที่กระชับ และยังเป็นลักษณะภาษาไทยที่สละสลวย ไม่ติดกับโครงสร้างประโยคกรรตุจากตามต้นฉบับ แต่ในบริบทของประโยคตัวอย่างนี้ พบว่าความหมายของประโยคอาจทำให้ผู้รับสารเกิดความสับสน เพราะตามความหมายในต้นฉบับแล้ว ประโยค “whose arms flush red as they mate with them” นั้นทำหน้าที่ขยาย “males” แต่เมื่อแปลเป็นบทภาษาไทยแล้ว อาจทำให้เกิดความสับสนว่า ที่หนวดกลายเป็นสีแดงนั้น เป็นหมึกเพศผู้ หรือหมึกเพศเมียกันแน่ เพราะในประโยคแปลนั้นใช้สรรพนามว่า “มัน” ซึ่งสามารถตีความได้ทั้งสองความหมาย ในที่นี้ ผู้แปลอาจจะเพิ่มคำว่า “เพศผู้” เข้าไปเป็น “ทั่วไปในเนินทรายได้น้ำ หมึกเพศผู้จะคว้าร่างหมึกเพศเมียไว้ ขณะที่หนวดของเพศผู้กลายเป็นสีแดงยามผสมพันธุ์” ก็จะช่วยให้บทแปลนอกจากจะมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และได้ความที่ตรงตามต้นฉบับด้วยเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 134

His letter *was read* by stuffer, Kate Germond.

เคท เจอร์มอนด์เป็นผู้อ่านจดหมายของเขา (Science Detectives: 269)

ในประโยคนี้มีการปรับให้เป็นประโยคกรรตุจาก โดยปรับเปลี่ยนตำแหน่งของกรรมคือ “Kate Germond” และประธานในประโยคคือ “His letter” ในภาษาไทยไม่นิยมใช้ประโยคกรรตุจากจึงต้องมีการปรับใช้กรรตุจาก เพื่อให้ภาษาไทยในบทแปลที่ออกมาถูกต้องตามโครงสร้างภาษาไทย หากผู้แปลยังติดกับโครงสร้างของต้นฉบับโดยแปลตรงตามต้นฉบับเป็น “จดหมายของเขาถูกอ่านโดยเคท เจอร์มอนด์” ก็จะกลายเป็นประโยคที่เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษา ไม่สละสลวย

แม้จะสามารถสื่อความหมายได้ตามต้นฉบับก็ตาม ดังนั้น การปรับปรุงประโยคให้เป็นกรรตุจากในที่นี้จึงทำได้เหมาะสม

ผู้วิจัยพบว่า ในการเปลี่ยนจากต้นฉบับสู่ฉบับแปลนั้น ผู้แปลใช้สองวิธีด้วยกัน คือ การแปลประโยคกรรมจากภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรรมจากภาษาไทย โดยยังคงตำแหน่งของประธานผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำไว้ตามโครงสร้างของต้นฉบับ โดยผ่านรูปประโยค “ถูก+กริยา” และ “ได้รับ+การ+กริยา” ซึ่งการแปลด้วยการคงประโยคกรรมจากตามโครงสร้างของต้นฉบับนี้ พบใช้ในกรณีที่ประโยคนั้นมีความหมายในเชิงลบ แต่ก็พบว่าผู้แปลมีการใช้รูปประโยคกรรมจาก “ถูก+กริยา” ในประโยคที่ไม่มีความเชิงลบด้วยเช่นกัน ซึ่งการใช้รูปประโยคเช่นนี้ออกจากจะเป็นประโยคแปลที่ติดโครงสร้างกรรมจากต้นฉบับแล้ว ยังทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางด้านภาษา ประโยคที่ได้ไม่สละสลวย และไม่เป็นที่ธรรมชาติในภาษาฉบับแปลอีกด้วย ซึ่งประโยคเหล่านี้ผู้แปลอาจจะต้องมีการปรับปรุงประโยคให้เป็นลักษณะของประโยคกรรตุจากจะเหมาะสมกว่าการคงรูปกรรมจากเอาไว้

นอกจากการคงรูปกรรมจากตามต้นฉบับแล้ว ยังพบว่าผู้แปลมีการใช้กลวิธีการแปลด้วยการทำประโยคกรรมจากภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรรตุจากภาษาไทย โดยผู้แปลมีการปรับปรุงกริยาในประโยคให้เป็นกริยากรรตุจาก มีการนำผู้กระทำทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏในต้นฉบับมาวางไว้ในตำแหน่งประธานของประโยค และมีการใช้คำกริยาที่มีความหมายเทียบเคียงกับคำกริยาในภาษาต้นฉบับเพื่อปรับจากโครงสร้างประโยคกรรมจากสู่โครงสร้างประโยคกรรตุจากภาษาไทยดังเช่นในตัวอย่างที่ 130 ใช้คำว่า “ตาย” แทน “was killed” หรือ “ถูกฆ่า” ซึ่งความหมายที่ได้ก็เทียบเคียงกันกับกริยาในต้นฉบับ ทำให้ได้บทแปลที่ฟังแล้วเป็นภาษาไทยที่เป็นธรรมชาติและไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนทางด้านภาษา

4.2.5 การปรับตำแหน่งของคำและวลีในประโยค

ผู้แปลใช้กลวิธีการปรับตำแหน่งของคำและวลีในประโยค เพื่อให้ภาษาแปลที่ได้ตรงกับโครงสร้างที่นิยมใช้ในภาษาไทย และทำให้ประโยคสามารถสื่อความหมายให้ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 135

Measuring up to twenty-nine feet in length, the green anaconda is almost ten times longer than the typical corn snake.

อนาคอนด้าเขียวที่มีความยาวเกือบ 9 เมตรนั้น ยาวกว่างูคอรันถึงเกือบ 10 เท่า (Snakes: 10)

ในตัวอย่างที่ 136 พบว่ามีการปรับตำแหน่งของส่วนขยายประธานคือ “Measuring up to twenty-nine feet in length” ไปวางไว้หลังประธาน “the green anaconda” เพราะตามหลักโครงสร้างในภาษาไทยนิยมวางคำขยายไว้หลังคำที่จะขยาย ทั้งทำให้ภาษาแปลที่ได้มีความสละสลวย เป็นธรรมชาติในภาษาไทย ไม่ติดกับโครงสร้างของภาษาต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 136

A mixture of proteins, venom can destroy tissue or attack nerve and muscle function.

พิษเป็นส่วนผสมของโปรตีนหลายชนิดสามารถทำลายเนื้อเยื่อหรือโจมตีระบบประสาทและกล้ามเนื้อได้ (Snakes: 37)

สำหรับตัวอย่างที่ 136 นี้ ต้นฉบับมีคำขยายค่านามซึ่งเป็นประธานวางไว้ข้างหน้าของประโยค แต่ในฉบับแปลมีการสลับตำแหน่งโดยการนำประธานของประโยค “venom” มาวางไว้ในส่วนหน้าสุดของประโยคแล้วตามด้วย “a mixture of proteins” เพราะในภาษาไทยนิยมนำคำขยายวางไว้หลังคำที่ต้องการขยาย ดังนั้น โครงสร้างประโยคแปลที่ได้จึงมีโครงสร้างที่ปรับให้เป็นรูปประโยคแบบไทย เป็นประโยคที่กระชับ แต่ก็มี ความชัดเจน เข้าใจง่าย

จากทั้งตัวอย่างที่ 135 และตัวอย่างที่ 136 มีความคล้ายคลึงกันในส่วนของการปรับส่วนขยายประธานซึ่งเป็นนามวลีที่มีตำแหน่งอยู่ข้างหน้าประโยค ให้มาอยู่ข้างหลังประธาน โดยปรับให้เข้ากับการเรียบเรียงประโยคในลักษณะการใช้ภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 137

As an aid to maneuvering, they have a very flexible neck and flippers.

มันมีคอและครีบท่อน้ำที่ยืดหยุ่น ช่วยเพิ่มความคล่องแคล่วให้มากยิ่งขึ้น (Dolphins: 53)

ในตัวอย่างที่ 137 นี้ ผู้แปลมีการสลับตำแหน่งของวลีในประโยค โดยนำวลีที่ทำหน้าที่ขยายคำนามคือ “as an aid to maneuvering” ไปวางไว้ข้างหลังประโยคหลัก ทั้งนี้เนื่องจากในภาษาไทยนั้น ตำแหน่งของคำขยายโดยส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดอยู่ข้างหลังคำที่มันขยาย แต่หากผู้แปลแปลโดยไม่มีการปรับตำแหน่งของวลี แล้วแปลด้วยการคงลักษณะโครงสร้างของต้นฉบับไว้ ซึ่งอาจแปลได้ว่า “เพื่อช่วยเพิ่มความคล่องแคล่วให้มากยิ่งขึ้น มันจึงมีคอและครีบทที่ยึดหยุ่น” ประโยคที่ได้ก็จะเป็นบทแปลที่ติดกับโครงสร้างภาษาต้นฉบับ ก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษา เข้าใจยาก แม้จะสามารถเก็บใจความทั้งหมดของประโยคได้ก็ตาม

ตัวอย่างที่ 138

Actually, echolocation is less like vision and more like touch.

อันที่จริงเอคโค่โลโกชันนั้นเปรียบเหมือนการสัมผัสมากกว่าการมองเห็น (Dolphins:

83)

จากตัวอย่างนี้ จะเห็นได้ว่าการสลับตำแหน่งของ “less like vision” และ “more like touch” ทั้งนี้เพื่อให้ประโยคแปลที่ได้มีความสละสลวย เป็นธรรมชาติ และถูกต้องตามโครงสร้างของภาษาไทยที่นิยมใช้กัน หากจะแปลตามโครงสร้างภาษาต้นฉบับ อาจแปลได้ว่า “อันที่จริง เอคโค่โลโกชันไม่ค่อยจะเหมือนการมองเห็น แต่เหมือนการสัมผัสมากกว่า” ประโยคที่ได้แม้จะสามารถสื่อความได้ตามต้นฉบับได้ทั้งหมด แต่รูปประโยคที่ได้ไม่กระชับ ใจความเยิ่นเย้อ ดังนั้นการปรับโครงสร้างประโยคโดยการปรับตำแหน่งของวลีในประโยคนี้โดยแปลว่า “...เปรียบเหมือนการสัมผัสมากกว่าการมองเห็น” จึงทำได้เหมาะสม ได้บทแปลที่เข้าใจง่าย และมีโครงสร้างที่เป็นภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 139

These vibrations are pitched up by very sensitive fluid-filled canals, called lateral lines, which run under the skin.

ร่องที่เปี่ยมด้วยของเหลวและไวต่อความรู้สึกอยู่ใต้ผิวหนังเรียกว่า แนวเส้นตรง ทำหน้าที่ดักจับแรงสะเทือน (Sharks: 20)

ตัวอย่างที่ 140

One of the most powerful swimmers is the hammerhead. Located at each side of its anvil-shaped head is an eye, a nostril and sensory organs, which helps them to steer and to detect prey more easily.

ฉลามที่เป็นนักว่ายน้ำซึ่งมีพลังกำลังแข็งแรงที่สุดชนิดหนึ่งคือ ฉลามหัวขวั้น ตา รูจมูก และอวัยวะรับรู้กลิ่นของมันซึ่งอยู่ที่ปลายหัวแต่ละด้าน จะช่วยให้การบังคับทิศทางและตรวจจับเหยื่อได้ง่ายขึ้น (Sharks: 84)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลมีการปรับส่วนขยายประธานมาวางไว้ข้างหลังประธานคือ “These vibrations are pitched up by...” ในตัวอย่างที่ 139 และ “one of the most powerful swimmers” และ “Located at each side of its anvil-shaped head” ในตัวอย่างที่ 140 เพราะหากแปลตามต้นฉบับ ก็จะได้อรรถาธิบายภาษาไทยที่ติดโครงสร้างภาษาต้นฉบับ ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษาขึ้น ภาษาแปลที่ได้ก็จะไม่เป็นธรรมชาติในโครงสร้างภาษาไทย จึงจำเป็นต้องมีการปรับตำแหน่งของวลีในประโยคนี้ และเป็นการปรับที่เหมาะสม

ตัวอย่างที่ 141

Bleeding profusely, it took four hundred sixty-two stitches to put him back together.

เขาต้องถูกเย็บถึง 462 เข็ม เนื่องจากเลือดไหลออกมามาก (Sharks: 102)

ในตัวอย่างที่ 141 นี้ นอกจากการทำให้ประโยคซับซ้อนให้เป็นประโยคง่ายแล้ว ผู้แปลยังใช้การปรับตำแหน่งของวลีมาใช้เพื่อให้ภาษาแปลที่เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น เพราะหากแปลโดยรักษาโครงสร้างต้นฉบับ ภาษาที่ได้ก็จะไม่เป็นธรรมชาติ ขาดความกระชับ ความสละสลวยตามโครงสร้างที่นิยมใช้ในภาษาไทย เพราะถ้าแปลว่า “เนื่องจากเลือดไหลออกมามาก เขาจึงต้องถูกเย็บถึง 412 เข็ม” ก็จะเป็นบทแปลที่ติดโครงสร้างภาษาต้นฉบับ ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษาขึ้นได้

ตัวอย่างที่ 142

From the bottom of the cloud, with no rain and no lightning or thunder, a tornado suddenly drops down.

ทอร์นาโดพาดลงมาบนพื้นโดยกระทันหันจากด้านล่างก้อนเมฆทั้งที่ไม่มีฝนฟ้าคะนอง
(Tornado: 11)

จากตัวอย่างข้างต้น มีการสลับตำแหน่งวลี “a tornado suddenly drops down” แปลแล้วนำมาวางไว้ในตำแหน่งข้างหน้าสุดของประโยค เพื่อทำหน้าที่เป็นประโยคหลัก แล้วจึงตามด้วยประโยค “from the bottom of the cloud, with no rain and no lightning or thunder.” ซึ่งเป็นวลียายประโยคหลัก ทั้งนี้เพราะภาษาไทยมักจะวางคำขยายไว้ตำแหน่งข้างหลังคำที่จะขยาย แต่หากในประโยคนี้ผู้แปลพยายามแปลโดยต้องการรักษาโครงสร้างประโยคเอาไว้ โดยอาจแปลว่า “จากด้านล่างของก้อนเมฆ ทั้งที่ไม่มีฝนฟ้าคะนอง ทันใดนั้น ทอร์นาโดก็พาดลงบนพื้น” ประโยคที่ได้กลับเป็นประโยคที่ไม่สื่อความ ทำให้ผู้รับสารสับสน ไม่เข้าใจความของประโยคดังกล่าว ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องปรับรูปแบบโครงสร้างประโยค เพื่อให้สื่อทั้งความหมาย ได้รู้ประโยคที่กระชับและผู้รับสารสามารถเข้าใจสารได้

ตัวอย่างที่ 143

Intelligent or not, octopuses can do some things that seem pretty smart. Escaping from their tanks, for instance.

จะฉลาดหรือไม่ หมึกยักษ์ก็ทำบางอย่างที่น่าทึ่ง เช่น การหนีออกจากแทงค์ของตัวเอง
(Octopus: 54)

ตัวอย่างที่ 143 นี้ ผู้แปลแปลโดยสลับตำแหน่งของคำว่า “for instance” มาวางไว้หน้าวลี “escaping from their tanks” เพราะในภาษาไทย เรามักจะใช้คำว่า “เช่น” นำหน้าคำที่จะนำมาเป็นตัวอย่าง เพื่อบอกให้ทราบว่า สิ่งที่มาคือตัวอย่างข้อความที่กล่าวถึงในข้างต้น อีกทั้งยังเป็นการปรับให้เข้ากับการใช้ภาษาไทยอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 144

Cuttlefish camouflage is the specialty of Doctor John Messenger.

ดร.จอห์น เมสเซนเจอร์ เชี่ยวชาญเรื่องการพรางตัวของหมึกกระดองเป็นพิเศษ
(Octopus: 80)

ตัวอย่างที่น่าเสนอข้างต้น มีการปรับลำดับความในประโยค โดยนำข้อมูลมาก่อน เพราะในภาษาไทยนิยมแนะนำข้อมูลก่อนแนะนำหน้าที่หรือตำแหน่ง อีกทั้งหากผู้แปลแปลโดยการรักษาโครงสร้างต้นฉบับเอาไว้ ซึ่งอาจแปลได้ว่า “เรื่องการพรางตัวของหมึกกระดองเป็นเรื่องที่ด็อกเตอร์จอห์น เมสเซนเจอร์ เชี่ยวชาญเป็นพิเศษ” ย่อมทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษา เนื่องจากการแปลที่ติดโครงสร้างภาษาต้นฉบับจนเกินไป ดังนั้น การปรับโครงสร้างของประโยคด้วยการปรับตำแหน่งการลำดับความของวลีในบริบทเช่นนี้จึงเป็นการปรับที่ทำได้เหมาะสม ภาษาแปลที่ได้ก็สั้น กระชับ เข้าใจง่าย และเป็นธรรมชาติในการใช้ภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 145

From beneath the sea floor, Piper Alpha pulled up a rich mixture of oil and gas.

ไฟเปอร์ อัลฟาจะถึงส่วนผสมของน้ำมันและก๊าซที่เข้มข้นออกมาจากใต้พื้นทะเล (Fatal Flaw: 23)

ผู้แปลนำเอาส่วนขยายที่ทำหน้าที่บอกสถานที่ “From beneath the sea floor” ไปไว้ข้างหลัง แล้วนำส่วนของภาคประธานและภาคแสดงมาวางไว้ข้างหน้า เพื่อให้ภาษาของประโยคแปลที่ได้มีความสละสลวย และความหมายในประโยคที่มีการปรับก็สามารถเก็บความได้ครบตรงตามต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 146

If we could reduce the inclination by about half a degree and it's leaning at five and half degree now, the tower would be stable for another three or four hundred years.

ตอนนี้หอนั้นเอนไปแล้วประมาณ 5.5 องศา ถ้าเราสามารถลดการเอนได้ประมาณครึ่งองศา หอก็จะมั่นคงไปอีกประมาณ 3-400 ปี (Fatal Flaw: 155)

จากตัวอย่างนี้ สามารถแยกประโยคได้ 2 ประโยคด้วยกัน คือ มีประโยคเงื่อนไข “If we could reduce the inclination by about half a degree, the tower would be stable for another three or four hundred years.” และประโยคความเดียว “it's leaning at five and half degree now.” โดยผู้แปลแปลประโยคดังกล่าวด้วยการนำประโยคความเดียวขึ้นนำ เพื่อบอกความเป็นไปของหอนั้นว่า ตอนนี้มีสภาพเป็นเช่นไร จากนั้นจึงนำประโยคเงื่อนไขมาวางไว้ข้างหลัง เพื่อแสดงว่าจากสภาพการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว หากมีการปรับตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง เป็นการแสดงความเป็นเหตุเป็นผลกัน โดยผู้แปลมีการแยกประเภทประโยคออกเป็นส่วนๆ ซึ่งกลวิธีนี้ เชวง จันทระเชตต์

(2528: 37) กล่าวว่า “การแยกประโยคออกเป็นภาคหรือเป็นส่วนต่างๆ จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ความในแต่ละประโยคได้ถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยคที่มีโครงสร้างซับซ้อน มี clause ซ้อนกันอยู่หลาย clause” การแยกประโยคเช่นนี้ นอกจากจะทำให้วิเคราะห์ต้นฉบับได้สะดวกขึ้น ยังทำให้ผู้แปลสามารถเรียบเรียงภาษาในประโยคแปลให้ได้ภาษาที่สละสลวย และเข้าใจง่าย อีกทั้งยังไม่เป็นการแปลที่ติดกับโครงสร้างภาษาต้นฉบับ และยังสามารถเก็บใจความได้ตามต้นฉบับอีกด้วย

จากการศึกษาพบว่า ผู้แปลมีการสลับตำแหน่งวลีในประโยคแปลให้เป็นไปตามโครงสร้างของภาษาไทย เช่นในส่วนที่ต้นฉบับมีส่วนขยายนำมาก่อน ผู้แปลก็จะปรับตำแหน่งมาวางไว้หลังคำที่จะขยายเนื่องจากในภาษาไทยนิยมนำคำขยายมาวางไว้หลังคำที่ต้องการขยาย เพื่อให้ได้รูปประโยคที่เข้ากับลักษณะการเรียบเรียงประโยคในภาษาไทย นอกจากนี้ยังช่วยให้ได้ประโยคที่กระชับ สื่อความหมาย มีความชัดเจนและเข้าใจง่ายขึ้น

4.2.6 การเพิ่มคำ

ในประโยคภาษาอังกฤษมักปรากฏการใช้อนุประโยคที่มีความขยายต่อๆ กันไป ในอนุประโยคเหล่านั้นอาจจะมีการรวมความหรือการละคำตามลักษณะโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษ ในประโยคหนึ่งอาจจะมีอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายได้หลายอนุประโยคด้วยกัน โดยมีเครื่องหมายวรรคตอนมาคั่น ซึ่งเครื่องหมายวรรคตอนต่างๆ สามารถสื่อความหมายในประโยคได้ ลักษณะเหล่านี้จึงมีความแตกต่างจากโครงสร้างประโยคในภาษาไทยที่มีมักจะเป็นประโยคโดด และในภาษาไทยก็ไม่มีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในลักษณะเดียวกันกับภาษาอังกฤษ การจะแปลประโยคภาษาอังกฤษที่มีความขยายต่อกันหลายประโยคนั้น นอกจากอาศัยกลวิธีการทำประโยคซับซ้อนให้เป็นประโยคง่าย และกลวิธีการรวมความแล้ว ก็พบมีการใช้กลวิธีการเพิ่มคำเพื่อเชื่อมความระหว่างประโยคหลักและอนุประโยคส่วนขยาย เพราะหากแปลเป็นภาษาไทยโดยไม่มีการเพิ่มคำเพื่อเชื่อมความแล้ว ประโยคแปลที่ได้จะทำให้ความที่ไม่ต่อเนื่องกัน ฟังแล้วสะดุด ไม่น่าฟัง ดังนั้นจึงต้องนำกลวิธีการเพิ่มคำมาใช้ในที่นี้เพื่อเชื่อมความระหว่างประโยคในบทความฉบับแปลดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 147

Snakes are not just predators. They are prey, and have inventive ways of defense.

งูไม่ได้เป็นแค่เพียงนักล่า แต่ยังคงเป็นเหยื่อได้เองและมีวิธีป้องกันตัวที่น่าตื่นใจ

(Snakes: 52)

ตัวอย่างที่ 147 นี้ ต้นฉบับเป็นประโยคสองประโยค ผู้แปลเติมคำว่า “แต่” เข้าไปเชื่อมประโยคทั้งสองเข้าด้วยกัน ในกรณีนี้ถ้าหากผู้แปลแปลตามต้นฉบับแล้ว ประโยคที่ได้จะเป็นประโยคธรรมดาที่มีความสอดคล้องกัน ทั้งที่เนื้อหาของความที่ปรากฏนั้นมีความขัดแย้งกันอยู่ การเติมคำว่า “แต่” เข้าไปก็เพื่อให้ใจความของประโยคมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 148

The Amazon and its tributaries, the world’s largest river system, stretch nearly 4,000 miles and flow through nine countries.

แม่น้ำอะเมซอนและแม่น้ำที่แตกแขนงออกไปเป็นระบบแม่น้ำที่ใหญ่ที่สุดทอดยาวไปไกลเกือบ 6,400 กิโลเมตร และไหลผ่าน 9 ประเทศ (Dolphins: 52)

ในตัวอย่างนี้ ผู้แปลเพิ่มคำว่า “เป็น” เข้าไปเพื่อเชื่อมความในภาคประธานคือ “แม่น้ำอะเมซอนและแม่น้ำที่แตกแขนงออกไป” กับนามวลี “ระบบแม่น้ำที่ใหญ่ที่สุด” เข้าไว้ด้วยกันให้เป็นประโยคเดียวกัน โดย “เป็น” ทำหน้าที่กริยาหลักให้กับประโยค การเพิ่มกริยา “เป็น” เข้าไปในที่นี้ทำให้คำกริยาหลักสองคำที่ปรากฏในสารคดีต้นฉบับคือ “stretch” และ “flow” เพิ่มเป็นสามคำในสารคดีฉบับแปล คือ “เป็น” “ทอดยาว” และ “ไหลผ่าน” นอกจากนี้ ตำแหน่งการเพิ่มคำกริยา “เป็น” ในประโยคทำให้ความหมายที่ได้กำกวม เพราะสามารถเข้าใจได้ว่า “แม่น้ำที่แตกแขนงออกไป” นั้นเป็นระบบแม่น้ำที่ใหญ่ที่สุดโดยไม่ได้อ้างถึง “แม่น้ำอะเมซอน” เข้าไว้ด้วยกัน ดังนั้น ผู้แปลจึงควรปรับการแปลประโยคนี้เป็น “แม่น้ำอะเมซอนและแม่น้ำที่แตกแขนงออกไปซึ่งเป็นระบบแม่น้ำที่ใหญ่ที่สุดทอดยาวไปไกลเกือบ 6,400 กิโลเมตร และไหลผ่าน 9 ประเทศ” โดยคงคำกริยาหลักสองคำจากสารคดีต้นฉบับในสารคดีฉบับแปลไว้ แล้วปรับมาใช้คำว่า “ซึ่งเป็น” แทน เพื่อคงความเป็นวลีขยายเอาไว้พร้อมทั้งทำให้สื่อความโดยรวมว่า ทั้งแม่น้ำอะเมซอนและแม่น้ำที่แตกแขนงออกป็นั้นเป็นระบบแม่น้ำที่ใหญ่ที่สุด

ตัวอย่างที่ 149

There was a dorsal fin, to aid balance. But unlike a fish's fin, without a bone structure.

เกิดมีครีบหลังเพื่อช่วยรักษาสมดุล แต่ไม่เหมือนครีบปลาเพราะไม่มีโครงกระดูก
(Dolphins: 56)

จากตัวอย่างที่ 149 นี้ มีการเพิ่มคำ “เพราะ” เข้าไประหว่างวลีทั้งสอง เพื่อต้องการสื่อความเป็นเหตุเป็นผลกัน เนื่องจากวลีข้างต้นกล่าวว่า ครีบหลังของโลมาไม่เหมือนกับปลา ในขณะที่วลีที่ตามมา คือ ไม่มีโครงกระดูก ผู้แปลจึงต้องเลือกใช้คำเพื่อเชื่อมความพร้อมทั้งสื่อความให้ตรงกับต้นฉบับ ดังนั้นการเพิ่มคำ “เพราะ” ไว้ในบริบทเช่นนี้จึงเป็นการเพิ่มคำที่เหมาะสม เนื่องจากวลีข้างท้ายเป็นคำตอบให้กับวลีข้างหน้า นอกจากนี้ยังทำให้รูปประโยคมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 150

Dolphins have developed their own goggle effect, elastic lenses that expand and contract to let them focus above water and below it.

โลมาได้พัฒนาแว่นว่ายน้ำของตัวเองขึ้นมา **ประกอบด้วย**เลนส์ยืดหยุ่นที่ขยายและหดได้ เพื่อช่วยในการโฟกัสทั้งเหนือน้ำและใต้น้ำ (Dolphins: 63)

ตัวอย่างที่ 151

A close relative of today's great white but twice its size, Carcharodon megalodon, was perhaps the largest of all predatory fish.

ญาติสนิทของฉลามขาวที่ยิ่งใหญ่ แต่มีขนาดใหญ่กว่ามันถึงสองเท่าที่เรียกว่า คาคาโรดอน เมกาโลดอน อาจเป็นปลานักล่าขนาดใหญ่ที่สุด (Sharks: 47)

ตัวอย่างที่ 152

For Jim Leonard and his colleagues, it's time to admire the latest model, high tech chase vehicle.

สำหรับจิม เลนาร์ดและเพื่อนร่วมงาน มันถึงเวลาที่จะนำแบบจำลองใหม่ล่าสุดมาใช้ นั่นคือ ยานพาหนะไฮเทคสำหรับการไล่ล่า (Tornado: 123)

ตัวอย่างที่ 153

Everyday, tourists come to take their picture. Many of them take this favorite pose, holding the tower up. Could it be this simple? Why not, just prop it up?

ทุกๆ วัน นักท่องเที่ยวจะมาถ่ายรูป หลายคนโพสท่ายอดนิคม **นั่นก็คือ** ดันหอคเอาไว้ มันจะง่ายแบบนี้หรือ? ทำไมไม่จับมันตั้งตรงเสียเล่า? (Fatal Flaw: 148)

ตัวอย่างที่ 154

In fact, a remarkably similar painting of Christ Among The Doctors hangs in one of the world's great museums, London's National Gallery.

อันที่จริงภาพไครสต์ อะมั่ง เดอะ ด็อกเตอร์ที่คล้ายคลึงกันมีแขวนอยู่ในพิพิธภัณฑ์ชั้นนำของโลกแห่งหนึ่ง **คือ** หอศิลปะแห่งชาติในลอนดอน (Science Detectives: 195)

เนื่องจากประโยคต้นฉบับมีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนนำหน้าวลีที่เป็นส่วนขยายประโยคหลักข้างต้น อันได้แก่ “elastic lenses...” “Carcharodon megalodon” “high tech chase vehicle” “holding the tower up” และ “London's National Gallery” ซึ่งเครื่องหมายวรรคตอนในภาษาอังกฤษนั้นมีส่วนในการกำหนดความหมายในประโยค แต่ในโครงสร้างฉบับแปลนั้น เครื่องหมายวรรคตอนไม่มีค่าแปลที่ชัดเจนแน่นอน จึงต้องอาศัยการตีความเครื่องหมายวรรคตอนว่าประโยคข้างท้ายเครื่องหมายวรรคตอนนั้นมีความหมายสอดคล้องหรือขัดแย้งกันกับใจความของประโยคข้างต้นอย่างไร แล้วจึงเลือกคำมาใส่เพิ่มเข้าไประหว่างประโยคทั้งสอง จากตัวอย่างที่ 150 จนถึงตัวอย่างที่ 154 จะเห็นได้ว่า ผู้แปลมีการเพิ่มคำ “ประกอบด้วย” “ที่เรียกว่า” “นั่นคือ” “นั่นก็คือ” และคำว่า “คือ” เข้าไปในประโยคตัวอย่างต่างๆ เพื่อแทนความหมายของเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการเชื่อมความของประโยคข้างต้นและประโยคข้างท้ายเข้าไว้ด้วยกัน โดยผู้แปลเลือกใช้คำที่สื่อความหมายให้สอดคล้องกับประโยคข้างต้น

ความแตกต่างทางด้านโครงสร้างไวยากรณ์ของประโยคภาษาอังกฤษที่สามารถตามด้วยอนุประโยคหรือวลีย่อยที่ทำหน้าที่ขยายประโยคหลักหลายประโยคโดยอาจมีการรวบหรือละคำแล้วใช้เครื่องหมายวรรคตอนมาคั่นโดยไม่ทำให้ข้อความสะดุดได้ ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยที่มีลักษณะโครงสร้างประโยคที่เป็นประโยคโดด ไม่นิยมใช้วลียาขยายมาต่อกันไปเรื่อยๆ เหมือนดังเช่นในประโยคภาษาอังกฤษ ดังนั้นเมื่อจำเป็นต้องแปลประโยคที่มีลักษณะดังกล่าวเป็นภาษาไทยจึงจำเป็นต้องมีการเพิ่มคำเข้าไปเชื่อมความระหว่างประโยคหรือวลีดังกล่าว เพื่อให้ประโยคแปลที่ออกมานั้นมี

ความสะดวกสบาย เมื่ออ่านแล้วไม่ทำให้รู้สึกสะดุด หรือได้ใจความที่ไม่ปะติดปะต่อกัน และการเพิ่มคำยังมีส่วนช่วยทำให้ความของประโยคมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้ เครื่องหมายวรรคตอนที่ใช้ในภาษาอังกฤษก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากในภาษาไทยไม่มีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในลักษณะเดียวกันกับภาษาอังกฤษ ผู้แปลจึงต้องสังเกตการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในต้นฉบับด้วยว่า เครื่องหมายวรรคตอนในประโยคนั้นๆ สื่อความหมายอะไร แล้วจึงเลือกใช้คำที่จะสื่อความหมายให้ได้สอดคล้องกับที่เครื่องหมายวรรคตอนในต้นฉบับต้องการจะสื่อถึง จึงจะทำให้ได้บทแปลที่ได้ใจความที่ต่อเนื่องและฟังรื่นหู

4.2.7 การเปลี่ยนคำเป็นวลีและการเปลี่ยนคำเป็นประโยค

ผู้วิจัยพบว่า ผู้แปลจะใช้กลวิธีการแปลด้วยการเปลี่ยนคำเป็นวลีและการเปลี่ยนคำให้เป็นประโยคนี้เมื่อพบว่าในต้นฉบับนั้นมีคำเพียงคำเดียว ซึ่งคำในประโยคต้นฉบับคำนั้นอาจจะมี ความหมายที่ครบถ้วนและสามารถสื่อความหมายสู่ผู้รับได้อย่างสมบูรณ์ ต่างกับภาษาไทย คำเพียงคำเดียวอาจจะได้ใจความประโยคที่ไม่สมบูรณ์ จึงต้องมีการเพิ่มส่วนขยายคำเข้าไปเพื่อให้ได้ประโยคที่มีใจความที่ครบถ้วนแล้วสื่อความหมายไปพร้อมกัน รูปแบบคำในประโยคต้นฉบับนั้น นอกจากจะปรากฏในรูปของคำเพียงคำเดียวแล้ว ยังพบว่ามีกรรวลคำในภาษาอังกฤษด้วยเช่นกัน โดยมีการตัดคำว่า “It is” “This is” เป็นต้น ดังนั้นเมื่อแปลเป็นภาษาไทยจึงต้องเอาคำที่ตัดหรือรวบไปนั้นมาใช้แปลด้วย

ตัวอย่างที่ 155

Sometimes we find large females mating with small males *and vice versa*.

บางครั้งก็มีงูเพศเมียขนาดใหญ่ที่ผสมพันธุ์กับเพศผู้หลายตัว *และในทางกลับกันงูเพศผู้ตัวหนึ่งก็มักจะผสมพันธุ์กับงูเพศเมียได้หลายตัวเช่นกัน* (Snakes: 133)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลมีการเปลี่ยนคำว่า “Vice versa” ให้เป็นประโยค เพื่อให้ความในฉบับแปลสื่อความหมายได้ตรงและเทียบเคียงกับต้นฉบับ โดยคำว่า “vice versa” นั้นมีความหมายว่า “the other way round; with the terms or conditions reversed.” (Advance Learner’s Dictionary, 1419) ซึ่งในภาษาไทยแปลว่า “ในทางกลับกัน, แต่กลับกัน, ในทำนองกลับกัน” (พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย Se-ed’s Modern English-Thai Dictionary, 953) ในประโยคตัวอย่าง คำว่า “vice versa” เพียงคำเดียวนั้นสามารถสื่อความหมายได้สมบูรณ์ แต่คำแปลภาษาไทยนั้นกลับไม่สามารถสื่อความหมายได้เทียบเท่ากับความหมายในภาษาอังกฤษ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการเสริม

ประโยค “งูเพศผู้ตัวหนึ่งก็มักจะผสมพันธุ์กับงูเพศเมียได้หลายตัวเช่นกัน เพื่อเป็นการดักยั่วความในประโยคข้างหน้าว่า “ในทางกลับกัน” นั้นกลับกันอย่างไร เพื่อให้ความชัดเจน หารายละเอียดของเนื้อหา ช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจเรื่องได้ง่ายยิ่งขึ้นและยังทำให้มีความหมายเทียบเคียงกับที่ต้นฉบับต้องการสื่ออีกด้วย

ตัวอย่างที่ 156

It relies almost exclusively on a sense that all Cetaceans are master of, *echolocation*.

มันต้องพึ่งพาประสาทสัมผัสที่ซิดาเซียนทั้งหลายเชี่ยวชาญ นั่นคือการใช้เอคโคโลเคชัน

(Dolphins: 68)

ตัวอย่างที่ 156 กล่าวถึงประสาทสัมผัสหลักของทั้งโลมาและวาฬที่จำเป็นต้องมี “เอคโคโลเคชัน” และในประโยคตัวอย่างนี้ ต้นฉบับมาจากประโยคเดิมว่า “that is echolocation” แต่มีการรวมคำให้เหลือเพียงคำว่า “echolocation” สำหรับในฉบับแปลนั้น หากแปลเป็นเพียงว่า “มันต้องพึ่งพาประสาทสัมผัสที่ซิดาเซียนทั้งหลายเชี่ยวชาญ เอคโคโลเคชัน” ตามต้นฉบับก็จะทำให้ได้ประโยคที่ใจความไม่สมบูรณ์ ไม่สื่อความ ดังนั้น จึงต้องมีการเพิ่มคำเพื่อทำให้อยู่ในรูปประโยคที่สื่อความหมายชัดเจนขึ้น และจากประโยคที่สมบูรณ์ของต้นฉบับที่ว่า “that is echolocation” ซึ่งเป็นการบอกว่สิ่งที่โลมาและวาฬเชี่ยวชาญนั้นคืออะไร โดยแปลเป็น “นั่นก็คือการใช้เอคโคโลเคชัน” ซึ่งเลือกแปลจากประโยคเดิมในต้นฉบับ จากนั้นจึงเพิ่ม “การวัด” คือคำว่า “การใช้” เข้าไปเพื่อบอกวัตถุประสงค์ว่าเป็นอะไร ซึ่งทำให้ “เอคโคโลเคชัน” มีความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 157

It's as good as vision. In some ways, *better*.

มันดีเยี่ยมเทียบได้กับการมองเห็น หรือบางทีอาจดีกว่าเสียด้วยซ้ำ (Dolphins: 71)

ประโยคเดิมของคำ “better” ในบทสารคดีต้นฉบับนั้นมาจาก “it is better” ในภาษาอังกฤษมีการรวมคำแต่ก็สามารถเข้าใจความหมายได้ แต่ในภาษาไทย หากแปลเพียงคำว่า “ดีกว่า” ใจความของประโยคก็ไม่สมบูรณ์ และสื่อความได้ไม่เท่ากับที่บทต้นฉบับต้องการจะสื่อ อีกทั้งยังทำให้ประโยคที่ได้ห้วนและสั้นจนเกินไป จึงต้องมีการเปลี่ยนคำให้เป็นวลี เพื่อยบายความของคำให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เป็นคำว่า “อาจดีกว่าเสียด้วยซ้ำ” เพื่อย้ำให้เห็นถึงความดีกว่า เหนือกว่า ซึ่งเมื่อพิจารณาจากนัยของประโยคแล้ว มีการเปรียบเทียบระหว่างการใช้เอคโคโลเคชันกับการมองเห็น

ของโลมา โดยเอกโคโลเกชั่นมีคุณสมบัติที่ดีกว่าการมองเห็นอย่างมาก ดังนั้น การเลือกใช้คำก็มีส่วนช่วยในการต่อยอดข้อความที่เปรียบเทียบให้เห็นได้ชัดเจน

ตัวอย่างที่ 158

The calf is born one to a pregnancy, and unlike any other mammal, **tail first**. It instinctively rises to the surface for its first breath. (Dolphin: 87)

ลูกโลมาจะเกิดขึ้นครั้งละหนึ่งตัว และต่างจากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่นๆ คือ มันจะยื่นหางออกมาก่อน แล้วจึงค่อยทะยานสู่ผิวน้ำเพื่อหายใจตามสัญชาตญาณ

ประโยคที่สมบูรณ์ของประโยคนี้นี้มาจาก “The calf is born to pregnancy, and unlike any other mammal, *(its)* tail *(comes)* first.” เป็นลักษณะงานเขียนที่ต้องการสร้างจุดเด่นในงานสารคดีทางโทรทัศน์โดยใช้ลักษณะภาษาและโครงสร้างประโยคที่แตกต่างไปจากโครงสร้างประโยคธรรมดาทั่วไป ด้วยการรวบคำโดยใช้เพียงคำว่า “tail first” จากนั้น ผู้แปลจึงเปลี่ยนจากวลี “tail first” เป็น “มันยื่นหางออกมาก่อน” โดยใช้คำว่า “คือ” เข้ามาเชื่อมความเข้าใจด้วยกันและเลือกแปลจากประโยคที่สมบูรณ์แทนการเลือกแปลจากประโยคที่มีการละคำ ซึ่งในประโยคนี้หากไม่มีการเปลี่ยนวลีให้เป็นประโยค โดยแปลเป็น “ลูกโลมาจะเกิดขึ้นครั้งละหนึ่งตัว และต่างจากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่นๆ คือ หางก่อน” ประโยคดังกล่าวก็จะห้วน ไม่สื่อความ ดังนั้น เพื่อให้ประโยคมีใจความที่สมบูรณ์ สื่อใจความ และได้รูปประโยคที่สละสลวย ฟังแล้วรื่นหู ไม่สะดุด จึงจำเป็นต้องทำให้วลีเป็นประโยค

ตัวอย่างที่ 159

Much less than whole animal. But in fact, the only limit on an octopus’ ability to squeeze is the size of its solid jaw. **Easy**. And safe.

ยิ่งทั้งร่างกายแล้ว แต่อันที่จริง หมึกยักษ์สามารถบีบตัวได้เล็กลงเท่ากับขากรรไกรที่แข็งของมัน **เป็นวิธีที่ง่ายและปลอดภัย** (Octopus: 16)

“Easy. And safe” มาจากประโยคสมบูรณ์ที่ว่า “***It is*** easy. And ***it is*** safe.” แต่มีการรวบรูปประโยคให้อยู่ในรูปของคำ จากประโยคต้นฉบับมีเพียงคำว่า “Easy” และ “And safe” ซึ่งแปลได้ว่า “ง่าย” และ “และปลอดภัย” ตามต้นฉบับ เนื่องจากเป็นคำที่มีความเชื่อมต่อกัน เมื่อแปลออกมาแล้วเป็น “ง่ายและปลอดภัย” เพียงแค่นี้ไม่สื่อความ เพราะไม่สามารถทราบได้ว่า อะไรคือ “ง่ายและ

ปลอดภัย” ดังนั้นจึงต้องทำให้เป็นวลีที่ให้ความที่ชัดเจนขึ้นว่า สิ่งที่ “ง่ายและปลอดภัย” นั้นก็คือ “วิธี” ที่หมึกบีบตัวเข้าไปยังขวดโหลนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 160

They probably swam like this modern creature, a nautilus. **Modern**, but it's been around for 450 million years, which is 100 million years longer than its ammonite cousins lasted.

แต่พวกมันคงจะว่ายน้ำไปเหมือนกับสัตว์ยุคใหม่ตัวนี้ คือ หอยวงช้าง **แม้จะเรียกว่ายุคใหม่** แต่พวกมันก็มีอยู่มานานถึง 450 ล้านปีแล้ว นานกว่าแอมโมไนท์ ญาติของมันกว่า 100 ล้านปี (Octopus: 33)

ในประโยคนี้นี้มาจากประโยคเต็มที่ว่า “It is modern, but it's been around for 450 million years...” มีการตัดคำว่า “It is” ออก ซึ่งเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของภาษาอังกฤษที่มีการรวบคำอยู่ โดยตัดคำบางคำออกไปซึ่งเป็นที่เข้าใจกันอยู่แล้ว และยังเป็นลักษณะเฉพาะของการเขียนบทสารคดีต้นฉบับที่มีการสร้างลีลาของภาษา ทำให้ดึงดูดความสนใจของผู้ชมรายการ แต่ในฉบับแปลนั้น หากแปลตามต้นฉบับโดยตรงว่า “ยุคใหม่” ก็อาจจะไม่สื่อความหมาย เพราะในภาษาไทยนั้นยังต้องมีความขยายคำเพื่อให้ทราบว่าคำๆ นั้นต้องการแสดงอะไรในประโยค และเนื่องจากประโยคที่ตามหลังคำว่า “Modern” นั้นเป็นประโยคที่ให้นัยของความขัดแย้ง จึงต้องมีการปรับคำดังกล่าวให้เป็นอนุประโยคเพื่อสื่อถึงความขัดแย้งกัน ด้วยการใช้ “แม้จะเรียกว่ายุคใหม่” เข้ามา เพราะคำว่า “แม้” จะช่วยย้ำให้เห็นภาพของความที่แย้งกันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 161

Elsewhere, a worker hears a high screech that sounds like the wail of a banshee. Then...**an explosion**.

ในส่วนอื่น คนงานผู้หนึ่งได้ยินเสียงแหลมเหมือนกับเสียงร้องของปีศาจ จากนั้น **ก็เกิดระเบิดขึ้น** (Fatal Flaw: 5)

ต้นฉบับใช้คำว่า “an explosion” ซึ่งหมายถึง “การระเบิด” ในประโยคต้นฉบับภาษาอังกฤษนั้น โครงสร้างประโยคที่สมบูรณ์ของประโยคนี้นี้มาจากประโยคว่า “an explosion comes” แต่มีการตัดคำว่า “comes” ออกไป เพราะในบทสารคดีต้นฉบับนั้นต้องการสร้างลีลาของการใช้ภาษา และความเป็นกันเองกับผู้ชมรายการโดยออกมาในรูปของการรวบคำ แต่หากในฉบับแปลแปลตรง

ตามต้นฉบับว่า “การระเบิด” ก็จะไม่สื่อความ จึงต้องเปลี่ยนคำให้เป็นประโยค “ก็เกิดระเบิดขึ้น” เพื่อเน้นให้เห็นถึงสถานการณ์ว่า เกิดอะไรขึ้นหลังจากที่คนงานได้ยินเสียงประหลาดดังขึ้น

ตัวอย่างที่ 162

Guilty.

มีความผิดจริง (Science Detectives: 262)

ในตัวอย่างนี้ เป็นฉากในห้องพิพากษา ลูกขุนออกมาแจ้งผลการตัดสินว่า จำเลยนั้นมีความผิด ในต้นฉบับมีการใช้คำเพียงหนึ่งคำเท่านั้น ซึ่งสามารถให้ความหมายที่สมบูรณ์ อีกทั้งยังสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน แต่ถ้าหากในฉบับแปลแปลแบบตรงตัวตามต้นฉบับว่า “ผิด” ก็จะทำให้ภาษาที่ได้สั้น และห้วนจนเกินไป ไม่สละสลวย และเนื่องจากการประกาศแจ้งผล จึงต้องทำให้ภาษาอยู่ในรูปของประโยคเพื่อความเหมาะสม และในบทแปลแปลออกมาโดยมีการละประธานของประโยคเอาไว้ แต่ก็ไม่ได้ทำให้สับสน เพราะประธานที่ละไปนั้นก็คือจำเลยในคดีนั่นเอง

เนื่องจากในภาษาอังกฤษนั้นมีลักษณะของการรวบคำอยู่ โดยอาจจะตัดคำบางคำออกไป ซึ่งเป็นคำที่เข้าใจกันอยู่แล้ว ฉะนั้นคำเพียงหนึ่งคำในประโยคภาษาอังกฤษก็สามารถที่จะสื่อความหมายได้อย่างสมบูรณ์ เช่นในตัวอย่างที่ 156 ประโยคสมบูรณ์มาจากประโยคว่า “It relies almost exclusively on a sense that all Cetaceans are master or, *(that is)* echolocation.” ตัวอย่างที่ 157 “It’s as good as vision. In some way, *(it is)* better.” ตัวอย่างที่ 159 “The calf is born one to a pregnancy, and unlike any other mammal, *(its)* tail *(comes)* first.” เป็นต้น ซึ่งคำดังกล่าวนั้น หากแปลออกเป็นภาษาไทยโดยตรงกลับไม่สามารถสื่อความได้ตามที่ต้นฉบับสื่อออกมา เพราะในภาษาไทยยังต้องมีการเพิ่มความเพื่อบรรยายคำๆ นั้นว่าต้องการแสดงอะไรในประโยค ดังนั้น ผู้แปลจึงต้องเลือกใช้การเปลี่ยนคำเป็นวลีและการเปลี่ยนคำเป็นประโยค เพื่อให้การแปลคำในต้นฉบับดังกล่าวสามารถสื่อความที่สมบูรณ์ได้ดังที่ต้นฉบับทำ อีกทั้งยังช่วยทำให้ได้ประโยคที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ได้ภาษาที่ไม่ห้วนหรือสั้นจนทำให้ฟังแล้วสะดุด นอกจากนี้ รูปแบบของงานสารคดีต้นฉบับซึ่งเป็นงานสารคดีทางโทรทัศน์นั้นต้องการที่จะสร้างลีลาภาษา สร้างความเป็นกันเองกับผู้ชมรายการ ดังนั้นภาษาที่ปรากฏในบทสารคดีต้นฉบับจึงค่อนข้างที่จะไม่เป็นทางการ และลักษณะโครงสร้างประโยคที่พบก็ไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องของการสร้างประโยคที่สมบูรณ์นัก อีกทั้งมีบทสารคดีหลายตอนก็มีลักษณะการเขียนแบบบทสนทนา จึงปรากฏการรวบคำไว้อยู่หลายตอน

4.2.8 การใช้คำแสดงกาล

เชวง จันทรเขตต์ (2528: 65-66) กล่าวถึง “กาล” ไว้ว่า “คำกริยาในประโยคภาษาอังกฤษจะบอกการกระทำให้ทราบว่าเกิดขึ้นเมื่อไร เกิดขึ้นแล้วหรือจะเกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแล้วในอดีต และยังคงกำลังดำเนินอยู่ต่อไปในปัจจุบัน คำกริยาในประโยคภาษาไทยไม่บอกกาล ในบางกรณีอาจดูเวลาของการกระทำได้จากคำกริยา เวลาแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยมักจะมีปัญหาเรื่องเวลา ประโยคในภาษาอังกฤษที่ใช้กาล (tense) ต่างกัน อาจแปลเป็นภาษาไทยเหมือนกัน คล้ายกับว่าไม่มีข้อแตกต่างกันเลย ทำให้คำแปลไม่ตรงกับข้อเท็จจริง”

นอกจากนี้ เชวง จันทรเขตต์ ยังให้คำแนะนำในการแปลเกี่ยวกับปัญหาเรื่องกาล (Tense) ไว้ด้วยว่า ต้องเข้าใจกาล (Tense) ในภาษาอังกฤษว่า นอกจากจะบอกการกระทำเกิดขึ้นเมื่อไรแล้ว “กาล” ยังสามารถบอกให้ทราบถึงสิ่งอื่นด้วย เช่น การคาดคะเน ความตั้งใจ ความสามารถ การสมมุติ หรือความปรารถนา นอกจากเข้าใจแล้วยังต้องอาศัยการตีความหมายด้วยว่า การใช้ “กาล” ในประโยคนั้นๆ มีความหมายอย่างไร ทั้งยังต้องคำนึงถึงการถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาไทยด้วยว่าจะถ่ายทอดออกมาอย่างไรให้ได้ความหมายที่ตรงกัน หรือในกรณีที่จะต้องเติม ตัด หรือเปลี่ยนแปลงคำขยายเกี่ยวกับเวลา สามารถทำได้อย่างไรให้มีลักษณะและสำนวนเป็นภาษาไทยในรูปแบบที่เข้าใจกันโดยทั่วไป

จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า ในการแปลทบทวนวรรณกรรมทางโทรทัศนนี้ ผู้แปลใช้วิธีการเพิ่มคำขยายเพื่อบอกเวลาที่เกิดเข้าไปในประโยค เช่น การเพิ่มคำว่า “กำลัง” เข้าไปในประโยคปัจจุบันกาลไม่สมบูรณ์ การเพิ่มคำว่า “ได้” ในประโยคปัจจุบันกาลสมบูรณ์ และการเพิ่มคำว่า “เคย” ในประโยคอดีตกาล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.2.4.1 เพิ่มคำว่า “กำลัง”

การเพิ่มคำว่า “กำลัง” ในประโยค ก็เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงประโยคปัจจุบันกาลไม่สมบูรณ์ (Present Continuous) ตามโครงสร้างต้นฉบับที่มีระบุไว้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 163

Herpetologist Harry Greene *is working* to dispel the myth of snakes as murderous monsters.

ผู้เชี่ยวชาญเรื่องงู แฮร์รี่ กรีน กำลังทำงานเพื่อขจัดความเชื่อที่ว่างือือสรกายเพชรฆาต (Snakes: 47)

ตัวอย่างที่ 164

She and her team *are testing* the power and stamina of two captive-born bottlenose dolphins.

เธอและทีมงานกำลังทดสอบพลังและความแข็งแกร่งของโลมาปากขวดที่เกิดขึ้นในการควบคุมของมนุษย์ (Dolphins: 11)

ตัวอย่างที่ 165

Scientists all over the world *are studying* dolphins and the relationship within the pods.

นักวิทยาศาสตร์จากทั่วโลกกำลังศึกษาโลมาและความสัมพันธ์ภายในฝูง (Dolphins: 148)

ประโยคทั้งสามมีการใช้คำว่า “กำลัง+กริยา” เพื่อแสดงให้เห็นถึงประโยคปัจจุบันกาลไม่สมบูรณ์ตามโครงสร้างต้นฉบับ ซึ่งการใช้ประโยคปัจจุบันกาลไม่สมบูรณ์เช่นนี้ก็เพื่อจะเน้นให้เห็นถึงเวลาและการกระทำที่กำลังเกิดขึ้นและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากในภาษาไทยไม่มีการผันกริยาไปตามกาลอย่างเช่นในภาษาอังกฤษ ดังนั้นจึงต้องมีการเติมคำ วลีเข้าไปขยายช่วงเวลาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

4.2.4.2 เพิ่มคำว่า “ได้”

การเพิ่มคำว่า “ได้” ในประโยคนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงประโยคปัจจุบันกาลสมบูรณ์ (Present Perfect) ตามโครงสร้างภาษาต้นฉบับ ซึ่งการเติมคำว่า “ได้” ลงไปในประโยคแปลนี้ มีการเติมอยู่ 3 ลักษณะด้วยกันคือ “ได้+ทำการ+กริยา” “ได้+กริยา” “เคย+ได้+กริยา” โดยทั้งสามลักษณะเป็นการนำเสนอการใช้ประโยคปัจจุบันกาลสมบูรณ์สู่ฉบับแปล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 166

Doctor Robert Mason **has been studied** these snakes for over fifteen years, and **has solved** many of the puzzles of their curious life cycle.

ดร.โรเบิร์ต เมสันได้ทำการศึกษาเหล่านี้มานานกว่า 15 ปี และได้ไขปริศนาของวงจรชีวิตที่น่าสนใจนี้มานาน (Snakes: 126)

ตัวอย่างที่ 167

Terrie and her team at Santa Cruz **have run** experiments both in the wild and at the pool to measure dolphins' body temperature.

เทอร์รี่และทีมงานที่ซานตาครูซได้ทำการทดสอบทั้งในทะเลและสระน้ำเพื่อวัดอุณหภูมิร่างกายของโลมา (Dolphins: 115)

ตัวอย่างที่ 168

And experiments **have shown** that sharks are particularly attracted to lower frequency sounds, like the ones made by this speaker.

และการทดลองได้แสดงให้เห็นว่า ฉลามนั้นจะชอบเสียงความถี่ต่ำเป็นพิเศษ เช่น เสียงจากลำโพงนี้ (Sharks: 16)

ตัวอย่างที่ 169

People who **have swum** with dolphins say that it is one of the most emotional experiences they have ever had. (Dolphins: 176)

คนที่เคยได้มีโอกาสนำไปกับโลมากล่าวว่า มันเป็นประสบการณ์ที่เต็มคั่นที่สุดครั้งหนึ่งในชีวิต

กลวิธีการเพิ่มคำว่า “ได้” ในประโยคแปลตามโครงสร้างประโยคต้นฉบับที่ใช้ปัจจุบันกาลสมบุรณ์นั้น โดยเนื้อความที่แปลออกมาแล้ว แม้จะใช้กลวิธีการเพิ่มคำดังกล่าวก็ไม่ได้ทำให้บทแปลมีความชัดเจนขึ้นเหมือนดังที่ปรากฏและสื่อความหมายในต้นฉบับแต่อย่างใด เนื่องจากความหมายของคำที่เติมไปนั้นไม่สามารถที่จะสื่อความทั้งหมดของกริยาปัจจุบันกาลสมบุรณ์ตามโครงสร้างภาษาดั้งเดิมได้ ในบางประโยคเองแทนที่จะทำให้ประโยคสั้นกระชับ กลับได้ประโยคแปลที่มีภาคแสดงที่ค่อนข้างจะยาวและเินยื้อเินไป เพราะถึงแม้จะตัดคำว่า “ได้” ทิ้งไปเสีย ก็ไม่ทำให้

ความแปลที่ได้เสียความหมายไป ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติและโครงสร้างทางภาษาที่แตกต่างกัน จึงเป็นไปได้ที่จะสามารถถ่ายทอดทุกสิ่งทุกอย่างของภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งได้ ดังเช่น ในการแปล “กาล” จากภาษาอังกฤษสู่ภาษาไทย หากเนื้อหาไม่ได้เน้นหนักถึงการกระทำ และเวลาที่เกิดขึ้น ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องถ่ายทอด “กาล” สลับทแปล ขอเพียงเก็บใจความหลักของเนื้อหาในบริบทนั้นให้ครบถ้วนและชัดเจน

4.2.4.3 เพิ่มคำว่า “เคย”

การเพิ่มคำว่า “เคย” ในประโยค เพื่อแสดงให้เห็นถึงประโยคอดีตกาล (Past tense) ตาม โครงสร้างภาษาต้นฉบับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 170

Once, all life *was* in the oceans.

ครั้งหนึ่งทุกชีวิต*เคย*ถือกำเนิดขึ้นมาในทะเล (Dolphins: 54)

จากตัวอย่าง ผู้แปลต้องการสื่อถึงการใช้กริยาอดีตกาล จึงใช้คำว่า “เคย+กริยา” เข้ามาเพื่อสื่อว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีต ในปัจจุบันไม่เกิดขึ้นแล้ว แต่เนื่องจากในบทแปล ผู้แปลใช้คำว่า “ครั้งหนึ่ง” ซึ่งสามารถสื่อความถึงอดีตอยู่แล้ว ประโยคนี้จึงไม่จำเป็นต้องเพิ่มคำว่า “เคย” เข้าไป โดยแปลว่า “ครั้งหนึ่งทุกชีวิตถือกำเนิดขึ้นมาในทะเล”

ในภาษาอังกฤษคำกริยาจะบอกการกระทำว่าเกิดขึ้นเมื่อไร เกิดขึ้นแล้ว กำลังจะเกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแล้วในอดีตแล้วยังคงดำเนินอยู่ในปัจจุบัน คำกริยาในภาษาอังกฤษสามารถบ่งบอกถึงรายละเอียดดังกล่าวได้ด้วยการผันตามกาล ในขณะที่คำกริยาในภาษาไทยนั้นไม่บอกกาล จะต้องใช้คำขยายกริยาว่าเกิดขึ้นเมื่อไรแทน ดังนั้น การแปลคำแสดงกาลของประโยคต้นฉบับจึงต้องพยายามให้สื่อถึง “กาล” ตามการผันของกริยาดังกล่าวด้วย และผู้วิจัยพบว่า ผู้แปลมีกลวิธีการแปล 3 วิธีด้วยกันในการแปลคำแสดงกาล คือ การเพิ่มคำว่า “กำลัง” เพื่อแสดงถึงประโยคปัจจุบันกาลไม่สมบูรณ์ การเพิ่มคำว่า “ได้” เพื่อแสดงถึงประโยคปัจจุบันกาลสมบูรณ์ และการเพิ่มคำว่า “เคย” เพื่อแสดงถึงประโยคอดีตกาล แต่การใช้คำแสดงกาลในบางกรณีพบว่าแม้จะใช้กลวิธีดังกล่าวก็ไม่ได้ทำให้ความหมายของประโยคชัดเจนขึ้นเหมือนดังที่ปรากฏและสื่อความหมายในต้นฉบับแต่อย่างใด กลับทำให้ประโยคแปลที่ได้มีภาคแสดงที่ยาว เยิ่นเย้อจนเกินไป เช่นกรณีของการเพิ่มคำว่า “ได้” ลงในภาคแสดงของประโยคแปล เนื่องจากความหมายของคำที่เติมไปนั้นไม่สามารถที่จะสื่อความทั้งหมดของ

กริยาปัจจุบันกาลสมบูรณ์ตามโครงสร้างภาษาต้นฉบับได้ อีกทั้งธรรมชาติและโครงสร้างของภาษามีความแตกต่างกัน จึงเป็นไปได้ที่จะสามารถถ่ายทอดทุกสิ่งทุกอย่างจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น หากเนื้อหาไม่ได้เน้นไปที่การกระทำและเวลาที่เกิดขึ้นแล้วก็ไม่จำเป็นที่จะต้องถ่ายทอด “กาล” ลงสู่บทแปล เพียงแต่เก็บเนื้อหาหลัก แปลให้ครบถ้วนและบทแปลสามารถสื่อความได้ชัดเจน เข้าใจง่าย

4.2.9 การละประธานในประโยค

กลวิธีการแปลโดยการละประธานในประโยคนี้ ทำให้ได้บทแปลที่เป็นภาษาไทยที่ถูกต้อง เป็นธรรมชาติ สั้น กระชับและเข้าใจง่าย และไม่ก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนจากภาษาอังกฤษในบทแปลด้วย

ตัวอย่างที่ 171

They don't need to use active sonar to find their way around. They have a perfectly good passive sonar. **They** can listen, **they** hear waves breaking on the seashore. **They** know which side of their travel direction that is. **They** will hear the noise of shipping in a harbor.

เดฟกล่าวว่า พวกมันไม่จำเป็นต้องใช้แอกทีฟโซนาร์ในการหาทางว่ายไปรอบๆ แต่มันมีแพสซีฟโซนาร์ที่สมบูรณ์แบบ สามารถฟังได้ และได้ยินเสียงคลื่นกระทบฝั่ง รู้ว่าควรมุ่งหน้าไปทิศใด และจะได้ยินเสียงของเรือที่ท่า (Dolphins: 77)

ในประโยคนี้ พบว่า มีการละประธานของประโยค คือ “They” ในบทแปล เนื่องจากหากยังคงไว้ตามต้นฉบับ ก็จะได้บทแปลที่มีคำประธานที่ซ้ำซ้อน บทแปลที่ได้ก็จะไม่สละสลวย ไม่เป็นธรรมชาติ ประธานในประโยคข้างต้นมีการแปลแล้ว จากนั้นในประโยคต่อมาจึงละไม่ใช้ประธาน แต่ผู้รับสารก็สามารถทราบได้ว่า ที่กำลังกล่าวถึงอยู่นี้ก็คือ ประธานตัวเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 172

I don't know what to do about dolphins. **We** don't have the same languages, so I don't know how to measure intelligence.

เธอไม่รู้จะทำอะไร ไม่ได้พูดภาษาเดียวกับมัน จึงวัดความฉลาดไม่ได้ (Dolphins: 92)

ตัวอย่างที่ 173

Oceans cover seventy percent of the planet's surface. *They* hold more than twenty thousand known species of fish and countless other forms of marine life.

มหาสมุทรครอบคลุมพื้นที่ถึง 70% ของพื้นโลก มีสายพันธุ์ปลากว่า 20,000 ชนิดที่เรารู้จัก รวมทั้งรูปแบบชีวิตทะเลอื่นๆ นับไม่ถ้วน (Sharks: 14)

ในตัวอย่างนี้มีการละประธาน “They” ที่อ้างถึงมหาสมุทรทั้งหลายบนโลกเอาไว้ เนื่องจากประโยคข้างต้นมีการกล่าวถึงมหาสมุทรเอาไว้แล้ว หากจะกล่าวถึงอีกครั้งในประโยคต่อมาก็จะทำให้เกิดความซ้ำซ้อนขึ้น จึงจำเป็นต้องละประธานในประโยคถัดมาแทนเพื่อให้ได้ภาษาไทยที่สละสลวย เป็นธรรมชาติ

ตัวอย่างที่ 174

It does take a certain skill to unplug a jar and pick out the crab inside, but catching a crab in the wild takes a lot of skill, too.

คงต้องอาศัยทักษะที่จะเปิดเหยือกและล้วงเข้าไปเอาปูข้างใน แต่การจับปูในทะเลก็อาศัยทักษะเหมือนกัน (Octopus: 57)

ตัวอย่างที่ 175

One important point about this cuttlefish, it can't even see red. It's colorblind. *It* sees white, black, and shades of gray. But *it* sees them very precisely and can tell from the subtle contrasts between the grays exactly how to blend in.

จุดสำคัญเกี่ยวกับหมึกกระดองนี้ก็คือ มันมองไม่เห็นสีแดง มันตาบอดสี เห็นแค่สีขาว ดำ และเทา แต่ก็สามารถแยกเฉดสีเทาได้แม่นยำและรู้ว่าควรกลมกลืนอย่างไร (Octopus: 92)

ตัวอย่างที่ 176

Their eyes are really fascinating. *They* are the largest eyes in the animal kingdom, about the size of a volleyball.

ดวงตาของมันน่าทึ่งมาก เป็นตาขนาดใหญ่ที่สุดในอาณาจักรสัตว์ ประมาณเท่ากับลูกวอลเลย์บอล (Octopus: 167)

จากตัวอย่างทั้งสามข้างต้นนี้ ตามบริบทของเรื่องทีกล่าวถึง “หมึก” ตลอดทั้งเรื่อง หากในบริบทนั้นมีการกล่าวถึงหรือนำเสนอเรื่องราวของ “หมึก” เพียงชนิดใดชนิดหนึ่งอยู่ ผู้แปลก็จะใส่ประธานของประโยคเพียงประโยคแรกๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องของ “หมึก” นั้นๆ เท่านั้น หลังจากนั้น ก็จะละไม่เอ่ยถึงประธาน แต่จากรูปประโยค ผู้รับสารก็สามารถเข้าใจได้ เนื่องจากเรื่องราวที่ต่อเนื่องกัน และเมื่อมีการนำเสนอ “หมึก” ต่างชนิดออก ผู้แปลก็จะใช้ชื่อของหมึกชนิดนั้นในตอนแรกๆ ของประโยค แล้วก็จะใช้กลวิธีการละประธานของประโยคต่อในกรณีที่มีการกล่าวถึงซ้ำๆ ต่อไป ซึ่งเป็นกลวิธีที่ทำให้ได้บทแปลที่มีความกระชับ ไม่ใช่ประธานหรือคำสรรพนามที่ซ้ำซ้อน และได้ภาษาไทยที่เป็นธรรมชาติ

ตัวอย่างที่ 177

Proctor warned Harrington that he was skeptical. But **he** agreed to take a look.

พรอกเตอร์เตือนแฮริงตันว่าเขายังมีข้อกังขา แต่ก็ยินดีที่จะไปดูให้ (Science Detectives: 197)

ตัวอย่างที่ 178

You are confined to a six by ten-foot room. **You**'re in constant fear of your life. Prison is hell on earth.

คุณถูกจำกัดอยู่ในห้องแคบ 2 คูณ 3 เมตร ต้องกลัวตายอยู่ตลอดเวลา เหมือนนรกบนดินเราดีๆ นี่เอง (Science Detectives: 264)

ตัวอย่างที่ 179

He was tall and **he** was a large man.

เขาสูงและก็ตัวใหญ่ (Science Detectives: 300)

ทั้งสามตัวอย่างมีความคล้ายคลึงกัน คือ ในประโยคข้างต้นของทั้งสามตัวอย่างนั้นมีการใช้บุรุษสรรพนามนั้นๆ มาก่อน และเมื่อขึ้นต้นประโยคใหม่ด้วยการนำบุรุษสรรพนามนั้นมาเป็นประธานในประโยค ผู้แปลจึงละเสีย แล้วจึงตามด้วยประโยคภาคแสดงเลย ก็เพื่อให้ได้บทแปลภาษาไทยที่เป็นธรรมชาติ ได้รูปประโยคที่สั้น กระชับ ไม่ใช่คำซ้ำซ้อน และไม่ก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษา

การละประธานในประโยคมักทำเมื่อพบว่าในประโยคนั้นๆ มีการกล่าวถึงประธานซ้ำๆ กันหลายๆ คำหรือในประโยคข้างต้นมีการกล่าวถึงประธานไปแล้ว ผู้แปลก็จะหลีกเลี่ยงจะกล่าวถึงซ้ำ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ประโยคแปลที่ได้มีความกระชับ เป็นบทแปลที่เป็นธรรมชาติในภาษาไทย ไม่ใช่คำซ้ำซ้อน และไม่ก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางภาษา

จากการศึกษาวิธีการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ ผู้วิจัยพบว่าผู้แปลมีการใช้กลวิธีที่ค่อนข้างหลากหลาย แต่สามารถแบ่งเป็นกลวิธีการแปลหลักๆ 2 กลวิธีด้วยกัน คือ กลวิธีการแปลระดับคำและวลี และกลวิธีการแปลระดับประโยค สำหรับกลวิธีการแปลระดับคำและวลีนั้น ผู้แปลแปลโดยใช้กลวิธีที่หลากหลาย เช่น การใช้ชื่อเทียบกับชื่อภาษาไทย การปรับมาตราต่างๆ การเติมคำและวลี การตัดคำและวลี การใช้คำอ้างอิงสิ่งที่มีความหมายกว้างกว่าคำที่ปรากฏในต้นฉบับ การใช้คำแทนที่วลี a quarter of ในต้นฉบับ การแปลคำสรรพนามในบทสนทนา และการใช้คำทับศัพท์ ในส่วนของกลวิธีการแปลระดับประโยค ผู้แปลแปลโดยใช้วิธีต่างๆ ดังนี้คือการปรับโครงสร้างประโยค การเปลี่ยนประเภทประโยค การตัดประโยค การเปลี่ยนวาก การปรับตำแหน่งของคำและวลีในประโยค การเพิ่มคำ การเปลี่ยนคำเป็นวลีและการเปลี่ยนคำเป็นประโยค การใช้คำแสดงกาล และการละประธานในประโยค โดยผู้แปลมีจุดมุ่งหมายหลักของการใช้กลวิธีการแปลดังกล่าวก็เพื่อให้ได้บทแปลที่มีภาษาที่สละสลวย เป็นธรรมชาติของภาษาไทยที่ใช้กันในชีวิตประจำวัน ความหมายของประโยคที่สามารถครอบคลุมใจความหลักๆ ในเนื้อหาต้นฉบับได้ครบถ้วน สั้นและกระชับเพื่อให้พอดีกับจังหวะเวลาที่กำหนดการปรากฏของภาพบนจอโทรทัศน์ ทั้งนี้หากบทบรรยายที่แปลออกมานั้นมีความยาวจนเกินไปก็จะทำให้เนื้อหาของบทบรรยายตอนนั้นไม่สัมพันธ์กับภาพที่ปรากฏในฉากต่อไป อีกทั้งผู้แปลพยายามที่จะทำเรื่องแนววิทยาศาสตร์ที่มีปัญหาทางด้านคำศัพท์ เนื้อหาบางประการที่เข้าใจยากให้เป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย โดยพยายามปรับในเรื่องของมาตราต่างๆ การปรับเรื่องการเปรียบเทียบที่มีปรากฏในต้นฉบับให้ผู้รับสารในฉบับแปลเข้าใจได้ง่ายขึ้น เพื่อให้ผู้รับสารได้รับความรู้เรื่องนั้นๆ ได้มากที่สุด

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาบทแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์เป็นภาษาไทย: กรณีศึกษารายการก้าวนำโลกกับ 9 SCI ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษากลวิธีการแปลและลักษณะการใช้ภาษา ตลอดจนถึงอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นในการแปลบทบรรยายสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายการสารคดีวิทยาศาสตร์ก้าวนำโลกกับ 9 SCI ที่ออกอากาศตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 จำนวน 8 เรื่องตามลำดับการออกอากาศดังนี้คือ 1) The Ultimate Guide Snakes (ตามรอบงู) 2) The Ultimate Guide Dolphins (โลมาเพื่อนรัก) 3) The Ultimate Guide Sharks (ตามรอยฉลาม) 4) Raging Planet Tornado (ทอร์นาโด) 5) The Ultimate Guide Octopus (หมึกยักษ์) 6) Discover Magazine Fatal Flaw 7) The Ultimate Guide Whales (ปลาวาฬ) และ 8) Discover Magazine Science Detectives โดยมีสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาบทแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์เป็นภาษาไทย: กรณีศึกษารายการก้าวนำโลกกับ 9 SCI นี้ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปเกี่ยวกับกลวิธีการแปลบทบรรยายที่ผู้แปลใช้ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นสองระดับด้วยกัน คือ กลวิธีการแปลระดับคำและวลี และกลวิธีการแปลระดับประโยค ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1 กลวิธีการแปลระดับคำและวลี กลวิธีการแปลนี้สามารถแบ่งได้เป็น 8 วิธีด้วยกันดังนี้

5.1.1.1 การแปลชื่อเฉพาะ ในการแปลชื่อนี้สามารถแบ่งออกเป็นสองแบบด้วยกันคือ 1) การแปลชื่อเฉพาะแบบตรงตัว คือ การแปลในสิ่งที่สามารถแปลเป็นภาษาไทยได้โดยตรง สิ่งๆ นั้นในต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลภาษาไทยหมายถึงสิ่งเดียวกัน และ 2) การแปลชื่อเฉพาะโดยใช้ชื่อเทียบเคียงกับชื่อภาษาไทย ใช้ในกรณีที่สิ่งที่ปรากฏในต้นฉบับ ไม่มีในวัฒนธรรมฉบับแปล หรือในกรณีที่แม้จะมีความแตกต่างกันหรือนำมาเทียบเคียงได้ยาก

5.1.1.2 การปรับมาตราต่างๆ มีการปรับมาตราด้วยกันสามมาตรา คือ 1) การแปลงเงินจากเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐเป็นบาทไทย 2) การปรับมาตราวัดต่างๆ ซึ่งมีมาตราวัดระยะทาง ความยาวและความลึก มาตราวัดความเร็ว มาตราวัดน้ำหนัก ซึ่งการปรับมาตราวัดต่างๆ ในต้นฉบับที่มีค่อนข้างหลากหลาย บ้างก็เหมือน บ้างก็ไม่เหมือนกับที่ใช้กันอยู่ในภาษาไทย ในมาตราที่ไม่เหมือนก็จะต้องมีการปรับเพื่อให้สอดคล้องกับความเข้าใจของผู้ชมรายการ และ 3) การปรับเวลา จะมีการปรับเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทการใช้ในสังคมไทย

5.1.1.3 การเติมคำและวลีเพื่ออธิบาย กลวิธีการเปลี่ยนนี้ใช้เพื่อให้คำที่มีปัญหานั้นมีความหมายชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรือเพื่อนำเสนอรายละเอียดที่ผู้แปลคิดว่ามีประโยชน์ต่อผู้ชมรายการ

5.1.1.4 การตัดคำและวลี ใช้เมื่อคำหรือวลีปัญหานั้นหากแปลแล้วจะทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกับวลีข้างต้น เพื่อให้บทแปลกระชับ ได้ใจความ

5.1.1.5 การใช้คำอ้างอิงสิ่งที่มีความหมายกว้างกว่าคำที่ปรากฏในต้นฉบับ ใช้ในกรณีที่คำในต้นฉบับนั้นมีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งหรือกิจกรรมที่ไม่มีในภาษาฉบับแปล หรือไม่รู้จักกันในสังคมวัฒนธรรมของผู้รับสารฉบับแปล

5.1.1.6 การใช้คำแทนที่วลี a quarter of ในต้นฉบับ มีการแปลอยู่สองวิธีด้วยกันคือ 1) การเทียบเป็นจำนวนเต็มในกรณีที่มีการบอกจำนวนตามหลังวลี a quarter of และ 2) การเทียบเป็นจำนวนร้อยละในกรณีที่วลีที่ตามหลังมาไม่ได้บอกเป็นจำนวนเต็ม

5.1.1.7 การใช้คำทับศัพท์ มีรูปแบบการใช้คำทับศัพท์อยู่ 4 วิธีด้วยกัน คือ 1) การทับศัพท์คำที่เทียบเคียงไม่ได้ 2) การทับศัพท์คำที่เทียบเคียงเป็นภาษาไทย 3) การทับศัพท์โดยการเพิ่มวลีอธิบาย โดยมีการเพิ่มคำนาม ข้อความหรือวลีเสริมคำที่ทับศัพท์นั้นไปพร้อมกัน และ 4) การทับศัพท์บางส่วน จะเกิดขึ้นเมื่อคำศัพท์หนึ่งคำมีคำขยายประกอบ และจะทั้งการแปลและการทับศัพท์เพื่อถ่ายทอดความหมายของคำๆ นั้น

5.1.1.8 การแปลคำสรรพนามในบทสนทนา มีรูปแบบการแปลอยู่สองวิธีหลักด้วยกัน คือ 1) การคงคำสรรพนามในบทสนทนา และ 2) การปรับคำสรรพนามในบทสนทนา

5.1.2 กลวิธีการแปลระดับประโยค สามารถแบ่งกลวิธีการแปลออกเป็น 9 วิธีด้วยกันดังนี้

5.1.2.1 การปรับโครงสร้างประโยค ด้วยการ 1) การรวบประโยค โดยจะรวมประโยคสองประโยคขึ้นไป แล้วรวมความหมายของประโยคทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน และ 2) การทำประโยคซับซ้อนให้เป็นประโยคง่าย เมื่อประโยคปัญหานั้นๆ มีโครงสร้างที่ซับซ้อนหรือยาวจนเกิน

ไปจนไม่สามารถแปลได้ครบทุกคำในประโยค ก็จะแปลโดยสรุปใจความหลักทั้งหมดของประโยค แล้วแปลออกมา

5.1.2.2 การเปลี่ยนประเภทประโยค จะเปลี่ยนจากประโยคคำถามเป็นประโยคบอกเล่า

5.1.2.3 การตัดประโยค ด้วยการตัดประโยคปัญหาที่หากแปลแล้วเกิดความซ้ำซ้อนกับประโยคข้างต้นของประโยคปัญหานั้นๆ

5.1.2.4 การแปลวาก มีสองรูปแบบด้วยกันคือ 1) การแปลประโยคกรรมวากภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรรมวากภาษาไทย และ 2) การแปลประโยคกรรมวากภาษาอังกฤษเป็นประโยคกรรมตุวากภาษาไทย

5.1.2.5 การปรับตำแหน่งของคำและวลีในประโยค

5.1.2.6 การเพิ่มคำ

5.1.2.7 การเปลี่ยนคำเป็นวลีและการเปลี่ยนคำเป็นประโยค

5.1.2.8 การใช้คำแสดงกาล มีการเพิ่มคำอยู่สามแบบด้วยกันเพื่อป้องกันถึงลักษณะกาลต่างๆ คือ 1) เพิ่มคำว่า “กำลัง” เพื่อแสดงประโยคปัจจุบันกาลไม่สมบูรณ์ 2) เพิ่มคำว่า “ได้” เพื่อแสดงประโยคปัจจุบันกาลสมบูรณ์ และ 3) การเพิ่มคำว่า “เคย” เพื่อแสดงประโยคอดีตกาล

5.1.2.9 การละประธานในประโยค

จากกลวิธีการแปลบทบรรยายทั้งระดับคำและระดับประโยคที่ผู้แปลใช้นั้น มีจุดมุ่งหมายก็เพื่อให้ได้บทแปลที่มีภาษาที่ถูกต้อง และเป็นธรรมชาติในโครงสร้างภาษาไทยที่ใช้กันในชีวิตประจำวัน อีกทั้งพยายามให้บทแปลนั้นมีเนื้อหาครอบคลุมความหมาย เนื้อความหลัก และมีความถูกต้องตรงตามต้นฉบับ นอกจากนี้ ยังได้ใช้กลวิธีการแปลต่างๆ เพื่อปรับคำศัพท์ทางด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งมักจะเป็นคำที่ยากแก่ความเข้าใจให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะกลวิธีการแปลชื่อเฉพาะ การทับศัพท์และการใช้คำอ้างอิงสิ่งที่มีความหมายกว้างกว่าคำที่ปรากฏในต้นฉบับ กลวิธีทั้งสามนี้จะช่วยในการแปลชื่อเฉพาะต่างๆ หรือสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่มีปรากฏหรือเป็นที่รู้จักกันในสังคมวัฒนธรรมไทยให้เป็นสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ชมรายการสามารถเข้าใจเนื้อหาของสารคดีได้มากที่สุด

ในส่วนของลักษณะการใช้ภาษานั้น พบว่า ผู้แปลเลือกใช้ภาษาที่เรียบง่าย ไม่โลดโผน หรือใช้คำที่แสดงอารมณ์ อีกทั้งไม่เน้นหนักในเรื่องความวิจิตรของภาษา ดังนั้น คำศัพท์ที่เลือกใช้โดยส่วนใหญ่แล้วจะเลือกใช้คำธรรมดาที่เข้าใจง่าย ฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ทันที

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในบทโทรทัศน์สารคดีต้นฉบับนั้นมีการใช้สำนวน ลีลา การเล่นภาษา การเปรียบเทียบเปรียบเทียบเพื่อสร้างความสนใจ เพื่อสร้างสีสัน ความสนุกสนานและอรรถรสในการรับชมรายการ อีกทั้งยังมีการระบุข้อมูลรายละเอียดในเรื่องต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน แต่ปรากฏว่าในบทแปลสารคดีนั้น มีการปรับลักษณะการเล่นภาษา ลีลา สำนวน การสร้างสีสันต่างๆ จนแทบไม่ปรากฏ บทแปลที่ได้จึงค่อนข้างแข็งกระด้าง ไม่มีลูกเล่นทางภาษาดังที่ปรากฏในบทโทรทัศน์ต้นฉบับเท่าที่ควร และในส่วนของรายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏระบุไว้ในสารคดีต้นฉบับก็มีการตัดทอนไปบ้างเพื่อให้ประโยคที่ได้สั้นสั้น กระชับและเอื้อต่อเวลาของภาพที่ปรากฏบนจอภาพโทรทัศน์ แต่ก็จะทำให้ผู้ชมสารคดีฉบับแปลได้รับข้อมูลที่ไม่ละเอียดเท่ากับผู้ชมรายการสารคดีต้นฉบับ นอกจากนี้แล้ว ในส่วนของการเลือกใช้คำยากในบทแปล เช่นการใช้คำว่า “ระยางค์” ในตัวอย่างที่ 28 ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ไม่เป็นที่คุ้นเคย การเลือกใช้คำยากอาจจะสร้างปัญหาต่อความเข้าใจของผู้ชมได้ ดังนั้นหากจะเลือกใช้คำ ควรจะเลือกใช้คำที่เข้าใจง่ายมากกว่าที่จะใช้คำที่เข้าใจยาก

5.2 การอภิปรายผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์การแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ ผู้วิจัยพบว่า กลวิธีการแปลที่เด่นที่สุดได้แก่ การปรับโครงสร้างประโยคซึ่งประกอบด้วย การรวมประโยค การทำประโยคซับซ้อนให้เป็นประโยคง่าย และการแปลจาก เนื่องจากสารคดีที่นำเสนอทางโทรทัศน์นั้นมีปัจจัยด้านเวลาที่จำกัดในการนำเสนอภาพและการบรรยายบทสารคดีที่ต้องมีความสัมพันธ์กัน ผู้แปลจึงนำกลวิธีการแปลดังกล่าวมาใช้เพื่อพยายามให้ประโยคแปลที่ได้สั้นมีความกระชับ ฟังเข้าใจง่าย ได้ใจความ และมีความถูกต้องและเป็นธรรมชาติในภาษาไทยที่ใช้กันในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ผู้แปลใช้กลวิธีการทับศัพท์ที่ค่อนข้างหลากหลายในการนำเสนอคำศัพท์ที่มีปัญหา โดยมากเป็นคำศัพท์ในวงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี บางคำยังไม่มีบัญญัติใช้ เช่นชื่อวงศ์สัตว์ ชื่ออุปกรณ์และกรรมวิธีการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ชื่อสารประกอบทางเคมี ซึ่งชื่อเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นทางซีกโลกตะวันตก การทับศัพท์ถือเป็นกลวิธีที่เด่นที่สุดในกลวิธีการแปลระดับคำและวลีที่ผู้แปลใช้ อย่างไรก็ตาม แม้การทับศัพท์จะทำให้เกิดความสะดวกในการใช้ แต่ก็ทำให้ไม่มีการสร้างสรรค์หรือคิดค้นคำศัพท์มารองรับคำที่เกิดขึ้นใหม่ ดังนั้น ในกรณีคำที่มีปัญหานั้นมีคำแปลหรือคำศัพท์ที่บัญญัติใช้ในภาษาไทยอยู่แล้วก็ควรที่จะเลือกใช้ศัพท์บัญญัติ และควรหลีกเลี่ยงการใช้คำทับศัพท์ เพื่อเป็นหนทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ศัพท์บัญญัติต่างๆ เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลาย ส่วน

ในกรณีคำที่ยังไม่มีการสร้างศัพท์บัญญัติมารองรับก็จำเป็นต้องใช้คำทับศัพท์ต่อไป และถือเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบการสร้างศัพท์บัญญัติมารองรับคำที่เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลาต่อไป

ในส่วนของลักษณะของการใช้ภาษาในการแปลที่ค่อนข้างเรียบง่ายนั้น ก็ยังมีพบว่าในบทแปลมีการแปลโดยเลือกใช้คำยาก หากแต่คำศัพท์ยากที่ปรากฏนั้นจะมีคำอธิบายประกอบด้วย ดังปรากฏในตัวอย่างที่ 28

Tiny spurs that were once **hind legs** actually protrude through the skin of living pythons

ส่วนเล็กๆ ที่เคยเป็นระยางค์หรือขาหลัง ในอดีตยื่นผ่านผิวหนังของงูเมื่อยังมีชีวิต (Snakes:101)

ในตัวอย่างนี้ ผู้แปลเลือกใช้คำว่า “ระยางค์” เป็นคำแปลคำว่า “hind legs” ซึ่งคำว่า “ระยางค์” เป็นคำศัพท์ที่ไม่เป็นที่คุ้นเคย และในขณะที่ชมรายการ ผู้ชมก็ไม่สามารถจะเข้าใจคำศัพท์คำนั้นได้ในทันทีซึ่งก็จะทำให้ผู้ชมรายการเกิดข้อสงสัยคำดังกล่าว ดังนั้น ในการเลือกใช้คำ ควรจะเลือกใช้คำที่เข้าใจง่าย ฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ทันที โดยในที่นี้อาจจะตัดคำว่า “ระยางค์” ออกเสียก็ได้ แล้วใช้เพียงคำว่า “ขาหลัง” จะทำให้บทแปลที่ได้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

และเนื่องจากคุณสมบัติของรายการที่นำเสนอผ่านทางโทรทัศน์คือ มีภาพและเสียงประกอบด้วยกันถือเป็นคุณสมบัติเฉพาะและความแตกต่างไปจากสื่อนำเสนออื่นๆ คุณสมบัติข้อนี้มีส่วนทำให้ผู้แปลสามารถนำกลวิธีการแปลที่ไม่สามารถใช้ในการแปลงานเอกสารหรือการแปลงานเนื้อหาอื่น มาใช้ในการแปลงานสารคดีที่นำเสนอทางโทรทัศน์ได้ กล่าวคือการใช้คำทับศัพท์โดยไม่ต้องอธิบายคำทับศัพท์นั้นในบทแปล แต่ใช้ประโยชน์จากภาพที่ประกอบคำบรรยายมาเป็นคำอธิบายให้กับคำทับศัพท์คำนั้นแทน เช่นในตัวอย่างที่ 58

They use their arm as legs, to bump along the seabed. They're still got the family **jet**, though, and from time to time they do use it.

พวกมันใช้หนวดต่างขาเพื่อกระด้างไปบนก้นทะเล แต่ก็ยังมี**เจ็ท**แบบหมึกอื่นๆ แล้วก็จะใช้เป็นบางครั้งจากการเดิน (Octopus: 48)

และตัวอย่างที่ 59

Squid have **iridophores**, too, but shaped more like ribbons than disks.

หมึกหอมก็มี**อิริโดฟอร์**เช่นกันแต่รูปร่างเหมือนริบบิ้นมากกว่าวงกลม (Octopus:99)

ในตัวอย่างที่ 58 และ ตัวอย่างที่ 59 นั้นมีการทับศัพท์คำว่า “jet” และคำว่า “iridophores” ด้วยการถ่ายเสียงภาษาอังกฤษลงในฉบับแปลภาษาไทยโดยตรงโดยไม่มีคำอธิบายเพิ่มเติมแต่อย่างใด ซึ่งหากเป็นงานแปลเนื้อหาแบบอื่นๆ อาจก่อให้เกิดข้อสงสัยกับผู้รับสารฉบับแปลได้ในแง่ของการรับรู้และความเข้าใจ แต่ในงานแปลที่นำเสนอผ่านทางโทรทัศน์เช่นนี้ ภาพจะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจว่า คำทับศัพท์นั้นๆ คือสิ่งใด มีรูปร่างลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างไร การใช้ภาพในการอธิบายแทนคำแปลจึงมีส่วนช่วยอย่างมากในการเรียกชื่อเฉพาะของอุปกรณ์ เครื่องมือ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ หรือแม้กระทั่งเทคโนโลยีอันทันสมัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นทางในชีกโลกตะวันตกและมักจะยังไม่มีการบัญญัติคำไทยใช้ ดังนั้นการตระหนักถึงลักษณะและคุณสมบัติของสื่อที่นำเสนองานแปลว่ามีลักษณะพิเศษหรือมีข้อจำกัดใดๆ บ้าง ก็สามารถช่วยให้ผู้แปลสามารถกำหนดลักษณะงานแปลว่าควรจะแปลในลักษณะใดได้บ้าง

ในการแปลบทบรรยายที่ปรากฏในบทเขียนสารคดีทางโทรทัศน์รายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” พบว่ามักจะปรากฏความผิดพลาดในการสะกดคำ การถ่ายเสียงจากคำทับศัพท์มักจะไม่ถูกต้องตามที่ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติไว้ในบทแปลภาษาไทย เช่นคำว่า “switch” ที่หมายถึงเครื่องเปิดปิดวงจรไฟฟ้าในตัวอย่างที่ 68 ก็มีการถ่ายตัวอักษรผิด โดยถ่ายอักษรเป็นคำว่า “สวิตซ์” ซึ่งคำว่า “switch” นี้เมื่อถ่ายตัวอักษรเป็นภาษาไทยแล้วจะเป็น “สวิตช์” แต่เนื่องจากเป็นงานแปลที่นำเสนอทางสื่อโทรทัศน์ในรูปของเสียงบรรยาย ไม่ได้เผยแพร่สู่สาธารณชนในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ ผู้แปลจึงไม่ได้เคร่งครัดในเรื่องความถูกต้องของการสะกดคำนัก เพียงให้อ่านออกเสียงได้ถูกต้องเท่านั้น แต่นอกจากความผิดพลาดในการสะกดคำด้วยการถ่ายตัวอักษรผิดแล้ว ผู้แปลยังผิดพลาดเรื่องการถ่ายทอดเสียงที่เป็นคำยืมจากภาษาอังกฤษที่ปรากฏใช้ในสังคมวัฒนธรรมไทยด้วย เช่นคำว่า “Ribbon” ในตัวอย่างที่ 59 ผู้แปลแปลโดยถ่ายตัวอักษรจากต้นฉบับโดยตรงว่า “ริบบ่อน” ซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะในสังคมไทยมีคำยืมจากภาษาอังกฤษสำหรับคำ “Ribbon” นี้ว่า “ริบบิ้น” เพราะฉะนั้น การเลือกทับศัพท์คำนอกจากที่จะต้องตรวจสอบว่า ราชบัณฑิตยสถานมีบัญญัติคำทับศัพท์นั้นไว้อย่างไรแล้ว ก็ต้องตรวจสอบดูด้วยว่า ในบริบทของสังคมไทยนั้นมีการใช้คำยืมคำนั้นๆ อย่างไร เพื่อไม่ให้ผู้ชมรายการเกิดความไขว้เขวหรือเกิดข้อสงสัยขึ้น

นอกจากความผิดพลาดในการสะกดคำแล้ว ผู้แปลยังไม่มีความคงที่ในการแปลงสกุลเงินจากเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐเป็นเงินบาทไทย ซึ่งพบว่ามีการแปลสองแบบด้วยกันคือ 1) การแปลจากเงินดอลลาร์สหรัฐเป็นเงินบาทไทย และ 2) การแปลงสกุลเงินไทยควบคู่กับเงินสกุลดอลลาร์ในประโยคนั้นๆ ด้วย ในที่นี้ ผู้แปลควรเลือกใช้วิธีการใดวิธีหนึ่งเพื่อให้เนื้อหาไม่หล่มลักกัน ซึ่งอาจ

จะทำให้ผู้ชมรายการเกิดความข้องใจว่าเหตุใดจึงแปลไม่เหมือนกัน โดยผู้แปลอาจเลือกใช้วิธีที่สอง คือ การใส่ทั้งคำเงินบาทและเงินดอลลาร์สหรัฐควบคู่กันไป เพราะนอกจากจะเป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้ชมรายการให้ทราบจำนวนเงินของทั้งสองสกุลแล้ว ก็ยังทำให้สามารถทราบได้ว่าในช่วงเวลาที่ยู่อแปลแปลงานนั้น อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินสองสกุลนั้นเป็นอย่างไร

สำหรับการแปลแล้ว ไม่ว่าจะเป็นงานแปลประเภทใดก็ตาม หลักสำคัญประการหนึ่งที่ยู่อแปลจะต้องคำนึงถึงก็คือ การแปลให้ตรงตามต้นฉบับเดิม ทั้งด้านการใช้อ้อยคำและทำนองการเขียน (Style) เพื่อให้ผู้รับสารงานแปลสามารถเข้าถึงอารมณ์ของงานได้เหมือนกับที่ผู้รับสารงานต้นฉบับได้รับ สำหรับบทโทรทัศน์ต้นฉบับสารคดีทางวิทยาสารคดีรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” นี้ มีลักษณะการใช้ภาษาที่มีเสน่ห์ชวนติดตาม เพราะการผลิตสารคดีในปัจจุบันนี้มักจะทำให้ได้ใกล้เคียงกับการผลิตภาพยนตร์มากที่สุด ซึ่งรวมไปถึงการใช้ภาษาที่มีลีลา มีลีลา มีการใช้คำเปรียบเทียบ เปรียบเปรย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้งานสารคดีมีความน่าสนใจและน่าติดตามมากยิ่งขึ้น แต่เมื่อพิจารณาในส่วนของการแปลแล้วพบว่า ลูกเล่นในการใช้ภาษา ลีลา ท่วงทำนองต่างๆ ที่มีในต้นฉบับ กลับหายไปฉบับแปล อาจจะเป็นเพราะในเรื่องความแตกต่างของภาษาที่มีองค์ประกอบของ หน่วยเสียง หน่วยคำ โครงสร้างและคำที่แตกต่างกัน ทำให้ความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราวให้ได้ตรงกับต้นฉบับนั้นลดลง หรืออาจเป็นเพราะสำหรับคนไทยแล้ว งานสารคดียังคงเป็นงานที่มุ่งเน้นในเรื่องสาระความรู้ ไม่ใช่เน้นที่ความบันเทิงมากนัก ดังนั้น การเลือกใช้คำต่างๆ จึงใช้คำที่ค่อนข้างที่จะเรียบง่าย ไม่เน้นอารมณ์หรือการแสดงออกมากนักเหมือนกับที่ปรากฏในสารคดีต้นฉบับภาษาอังกฤษ แต่สิ่งเหล่านี้จึงทำให้สารคดีฉบับแปลขาดเสน่ห์ชวนติดตามของการใช้ลีลาภาษาที่มีลีลาในต้นฉบับไป

แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับสารคดีต่างประเทศนั้น ผู้ผลิตมุ่งเน้นไปที่ผู้ชมรายการสารคดีนั้นๆ โดยตรง ดังนั้น การผลิตรายการจึงออกมาในรูปของการใช้สำนวน ลีลา การเล่นภาษาเพื่อให้สารคดีนั้นๆ มีลีลา สร้างความสนุกสนาน เป็นสารคดีที่ให้สาระควบคู่กับความบันเทิง ในขณะที่สารคดีแปลนั้น ยู่อแปลจะต้องคำนึงถึงบทแปล ผู้พากย์ และกลุ่มผู้ชมรายการ ในที่นี้ยู่อแปลจะต้องคำนึงถึงบทแปลว่า เมื่อแปลออกมาแล้วผู้ชมรายการมีความเข้าใจเนื้อหาและบทแปลสามารถสื่อความหมายได้ตรงกับต้นฉบับ ในส่วนของบทแปลเอง นอกจากจะต้องทำให้ผู้ชมรายการเข้าใจแล้วยังจะต้องเอื้ออำนวยต่อการพากย์ของผู้บรรยายสารคดีด้วย นอกจากนี้ก็ยังคงคำนึงถึงผู้ชมรายการด้วย เพราะว่าเป็นการแปลข้ามวัฒนธรรม ดังนั้น ยู่อแปลจึงจะต้องคำนึงว่าจะทำเรื่องข้ามวัฒนธรรม

ให้เป็นที่น่าสนใจได้อย่างไรในสารคดีฉบับแปล ซึ่งในส่วนนี้เองที่อาจทำให้ผู้แปลจะต้องมีการตัดคำสำนวนหรือปรับลีลา ภาษาต่างๆ ที่ปรากฏในต้นฉบับเสีย

หัวใจสำคัญในการสร้างสรรค์รายการทางโทรทัศน์แต่ละรายการก็คือ บทโทรทัศน์ ซึ่งจะบอกถึงเนื้อหารายการ รายละเอียดที่สำคัญสำหรับการผลิตรายการเอาไว้ ในบทสารคดีโทรทัศน์ต้นฉบับภาษาอังกฤษของรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” เป็นบทโทรทัศน์แบบสมบูรณ์ กล่าวคือในบทโทรทัศน์จะบอกทุกคำพูดที่ผู้พูดจะพูดในรายการตั้งแต่ต้นจนจบ ตลอดจนถึงรายละเอียดเทคนิคการถ่ายทำ มุมกล้อง ขนาดภาพ และการเคลื่อนไหวของกล้องไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการแบ่งเป็นส่วนรายละเอียดของภาพและเสียงออกจกกันด้วย และยังมีเวลาเป็นตัวกำกับระยะเวลาปรากฏของภาพด้วยทั้งนี้เพื่อให้ทั้งภาพและเสียงบรรยายมีความสัมพันธ์กัน แต่ในบทบรรยายสารคดีที่แปลออกมานั้น ปรากฏว่าผู้แปลไม่ได้ตระหนักถึงรูปแบบของบทโทรทัศน์เท่าไรนัก ดังปรากฏในบทแปลสารคดีรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” ที่มีเพียงส่วนของบทแปลที่จะต้องใช้ในการบรรยายและเวลาในการดำเนินเรื่องกำกับไว้เพื่อให้ผู้พากย์ทราบว่า บทบรรยายประโยคนั้นจะต้องเริ่มบรรยายเมื่อใด แต่เนื่องด้วยบทบรรยายสารคดีรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” มีเพื่อวัตถุประสงค์ในการพากย์เท่านั้น ไม่ได้นำออกตีพิมพ์ จึงเป็นไปได้ที่ทำให้ผู้แปลไม่เคร่งครัดต่อรูปแบบของบทโทรทัศน์นัก

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้แปลไม่ได้คำนึงถึงความสะดวกและความผิดพลาดอันอาจจะเกิดขึ้นได้ในการเลือกใช้ตัวเลขเขียนแทนที่จะเขียนคำอ่านของตัวเลขนั้นลงไปในบทบรรยาย เช่นในตัวอย่างที่ 54

If came right across that hill yonder and when it got out into the green just about a quarter of mile from here, I called nine, one, one.

มันวิ่งตรงมาจากเนินเขาตรงนั้น แล้วเมื่อมันถึงทุ่งหญ้าจากจุดนี้ประมาณ 1/2 กิโลเมตร ผมก็เรียก 911 (Tornado: 184)

ผู้แปลใช้ตัวเลข “1/2” แทนที่จะเขียนคำว่า “ครึ่ง” ลงไปในบทแปล ซึ่งสังเกตได้ว่าแม้แต่ในบทโทรทัศน์ของสารคดีต้นฉบับเองยังใช้คำอ่านแทนการเขียนเป็นตัวเลขสำหรับคำว่า “nine, one, one” แทนที่จะเขียนออกมาเป็นตัวเลข 911 ดังที่ปรากฏในบทแปลภาษาไทย ซึ่งตามหลักการเขียนบทโทรทัศน์นั้นจะเน้นการเขียนคำอ่านเพื่อความสะดวกของผู้อ่านมากกว่าที่จะเขียนเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ โดยเฉพาะตัวเลขมีวิธีการอ่านได้หลายแบบ ผู้อ่านบทบรรยายเองอาจจะเข้าใจผิดและทำให้อ่านผิดไปได้

นอกจากนี้แล้ว ปัจจัยภายนอกต่างๆ เช่น ปัจจัยด้านเวลาที่ทางบริษัทมีให้กับผู้แปล ก็สามารถส่งผลกระทบต่อความถูกต้องของเนื้อหาของบทแปลได้เช่นกัน เพราะหากผู้แปลมีระยะเวลาในการแปลอย่างจำกัด ไม่สามารถค้นคว้าหาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ชัดเจน อีกทั้งเนื้อหาค่อนข้างที่จะเฉพาะทาง ก็อาจส่งผลกระทบต่อความถูกต้องที่ถ่ายทอดลงสู่บทแปลได้ ซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อรับรู้ของผู้ชมรายการด้วยเช่นกัน สำหรับผู้แปลสารคดีรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” โดยปกติแล้วจะมีเวลาในการแปลสารคดีแต่ละเรื่องประมาณหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งถือว่าค่อนข้างที่จะกระชั้นพอสมควรที่จะติดต่อสอบถามเรื่องราวจากผู้ชำนาญเฉพาะด้านในแต่ละสาขา นอกจากนี้ ความชำนาญ ความรู้ความสามารถในเรื่องต่างๆ ของตัวผู้แปลก็มีผลต่อบทแปลด้วย เพราะหากผู้แปลมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสารคดีตอนนั้นๆ เป็นอย่างดี ก็จะช่วยให้ผู้แปลสามารถถ่ายทอดความถูกต้องของเนื้อหาให้กับผู้ชมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งในส่วนของผู้แปลสารคดีรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCR” นั้นอยู่ในสายสังคมศาสตร์ แม้มีความสามารถทางด้านภาษา แต่ก็ขาดความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาของผู้แปลก็คือการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขานั้นๆ เป็นกรณีไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษายบทแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์เพียงรายการเดียว อีกทั้งลักษณะการศึกษเป็นการศึกษายบทบรรยายซึ่งเป็นการใช้เสียงอธิบายเรื่องราวให้ผู้ชมสารคดีรับฟัง ดังนั้น ผู้ที่สนใจศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับสารคดีวิทยาศาสตร์สามารถขยายการศึกษาการแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้เป็นบทบรรยายได้ภาพ (Subtitles) หรือศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปลที่ใช้กับรายการสารคดีวิทยาศาสตร์รายการอื่นที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ว่ามีกลวิธีการแปล การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร

นอกเหนือจากการศึกษาสารคดีที่ออกอากาศทางโทรทัศน์แล้ว ยังสามารถขยายการศึกษาการแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ในรูปของเอกสาร เช่น สารคดีหรือความรู้ทางด้านวิทยาการต่างๆ ที่ตีพิมพ์ลงในวารสาร นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาการแปลสารคดีประเภทอื่นๆ เช่น สารคดีชีวประวัติของบุคคลสำคัญ สารคดีท่องเที่ยว หรือสารคดีให้ความรู้อื่นๆ ทั้งที่อยู่ในรูปของเอกสารหรือที่นำเสนอทางโทรทัศน์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฤตยา นาที (2543) การศึกษากลวิธีในการหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนทางภาษาและวัฒนธรรมในการแปลบทภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษแบบอเมริกันเป็นภาษาไทย : กรณีศึกษาบทบรรยายภาษาไทยของจิระนันท์ พิตรปรีชา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารของการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

กำชัย ทองหล่อ (2533) **หลักภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ : อมรรการพิมพ์

ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2524) **ประเภทวิทยาสาสตร์และเทคโนโลยี** เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การเขียนเรื่องทางวิทยาสาสตร์สำหรับประชาชน ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันจันทร์ที่ 22 – วันอังคารที่ 23 มิถุนายน 2524

_____. (2527) **พัฒนาการของวิทยาสาสตร์ในสังคมไทย**. อยู่นาคศ ปีที่ 4 ฉบับที่ 183 (6 – 12 กันยายน 2527): 40 – 43

เชวง จันทะเขตต์ 2528 **การแปลเพื่อการสื่อสาร** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช

ดวงทิพย์ วรพันธุ์ (2525) **หลักพื้นฐานการผลิตรายการโทรทัศน์** กรุงเทพฯ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ถวัลย์ มาศจรัส. (2538). **สารคดีและการเขียนสารคดี**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มิตินิใหม่.

ทิพา เทพอักษรพงษ์.(2540). **การแปลเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทวัน ผลฉาย (2532) **ลักษณะภาษาไทยในงานแปลทางวิชาการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นันทิกานต์ ศิลปสร.(2542). **การศึกษาเปรียบเทียบการเชื่อมโยงความในรายการสารคดีไทยและสารคดีแปลทางโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษา ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญยงค์ เกศเทศ.(2524). **เขียนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2 มหาสารคาม: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ปฐิมา คงสืบชาติ (2543) การแปลเพื่อการสื่อสาร วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มีนาคม 2543) น. 191 –197
- ประเทือง ทินรัตน์. (2543). การแปลเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรีชา อุรรัตน์. (2532). การแปลอังกฤษเป็นไทย แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษา ศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปัญญา บริสุทธิ์. (2542). ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติในการแปล. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์
- ปิยกุล เลาว์ชัยศิริ. (2526) ภาพยนตร์ : การบรรยายด้วยเสียงกับการบรรยายด้วยตัวอักษร อย่างไหน จะดีกว่ากัน วารสารสื่อสารมวลชน ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 พฤศจิกายน 2526 – มีนาคม 2527
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
- พรพิมล ผลินกุล (2541). การศึกษากลไกแสดงความเด่นของข้อความ : เปรียบเทียบสารคดีแปลและ สารคดีไทยในรายการโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์บัณฑิตยสถาน
- พรพิมล เสนางค์ (2537) พื้นฐานการแปล ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัย ศิลปากร
- พรรณวรพร กิตติภัย. 7 กรกฎาคม 2544 ผู้แปลสารคดีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCI. สัมภาษณ์
- พิไลวรรณ ปุกहुต, (2530) เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-4 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- มานวิกา ดันติสุกฤต (2528) การผลิตรายการโทรทัศน์ เชียงใหม่ : ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มาลิตต์ พรหมทัตตเวที (2541). การเตรียมตัวเพื่อเป็นนักแปลที่ดี รามคำแหง ปีที่ 18 ฉบับที่ 1-4 มกราคม – ธันวาคม. หน้า 167 – 177
- ยลยศ เปลี่ยนปริชาเนา (2524) การผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์ สารนิพนธ์วารสารศาสตร์ บัณฑิต สาขาวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรม ศาสตร์
- ลัดดาวัลย์ กำแพงแก้ว (2539) ปัจจัยการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ชุดโลกสลัสี วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาสื่อสารมวลชน ภาควิชาการศึกษา สื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ศัพท์คอมพิวเตอร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2533) กรุงเทพฯ : เพื่อนพิมพ์
- สนั่น ปัทมะทิน 2520 ศัพท์านุกรมสื่อสารมวลชนอังกฤษ-ไทย เล่มที่ 4 (กรุงเทพมหานคร
แผนกสื่อสารวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สัญญาวิ สายบัว. (2540). **หลักการแปล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สิทธา พินิจกุล. (2542). **คู่มือนักแปลอาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์
- สุระ เกษณะศิล (2542) องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย “22 ปี อ.ส.ม.ท.” **การให้บริการ
โทรทัศน์ระบบใหม่** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
- เสวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2533) **การเขียนสำหรับการสื่อสาร** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : ดวงกมล
- เสวณลักษณ์ จ้อยเจริญสุข (2544) **กลวิธีการแปลประโยคกรรมวาจกในนวนิยายภาษาอังกฤษของ
“นิดา” “บุญญรัตน์” และ “ว.วินิจฉัยกุล”**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารของการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒน
ธรรมเพื่อพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- หอมหวาน ชื่นจิตร. (2527). **การแปล: อาชีพสู่ประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: ยูไนเต็
โปรดัคชั่น.
- อรนุช เลิศจรยารักษ์, (2530-2533) เอกสารการสอนชุดวิชา การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่
8-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมธราช
- _____. (2541) **หลักการเขียนบทโทรทัศน์** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อารยา ทองตะนูนาม. (2537). **การผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์ ศึกษาเฉพาะกรณี รายการทุ่ง
แสงตะวัน** สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาตรีวารสารศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียง
และวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อารีรัตน์ คุณดี. (2533). **ลักษณะภาษาไทยในการแปลข่าวต่างประเทศที่เสนอทางสื่อมวลชนโทรทัศน์**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาษาอังกฤษ

Catford, J.C. (1965). **A Linguistic Theory of Translation**. Great Britain: Oxford
University Press.

Encyclopedia Americana Volume 27. (1996) USA: Grolier Incorporated.

Hillard, Robert L. (1996) **Writing for Television and Radio** 6th edition USA: Wadsworth Publishing Company.

Larson, M.L. (1984). **Meaning-based translation**. United States of America: University Press of America.

Oxford Advanced Learner's Dictionary. (1995) Oxford: Oxford university press.

Se-ed's Modern English-Thai Dictionary (Complete & Update) Desk Reference Edition (2541)

กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเกชั่น

Willis, Edgar E. (1992) **Writing Scripts for Television, Radio, and Film** / Edgar E Willis, Camille D'Arienze, 3rd edition USA : Holt, Rinehart and Winston Inc.

อินเทอร์เน็ต

<http://www.9sci.com>

สาระสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้แปลสารคดีวิทยาศาสตร์รายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCI”

พรรณวรรณ กิตติภัย กล่าวถึงการแปลสารคดีวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์รายการ “ก้าวนำโลกกับ 9 SCI” ว่า เนื้อเรื่องของสารคดีที่ปรากฏนั้นค่อนข้างที่จะหลากหลาย มีทั้งที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิทยาการทันสมัย เรื่องเกี่ยวกับสัตว์วิทยา ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ ซึ่งในแต่ละเรื่องก็จะมีศัพท์เทคนิคหรือศัพท์เฉพาะที่ต่างกัน

เมื่อรับเรื่องมาแปลก็จะอ่านทำความเข้าใจเนื้อเรื่องก่อน เมื่อพบคำหรือเนื้อหาที่เป็นปัญหาที่จะเจอไว้ จากนั้นก็ต้องค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ซึ่งข้อมูลก็จะได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ กัน ทั้งจากการสอบถามไปยังหน่วยงานราชการ หรือสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขานั้น ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้แปลเพื่อนำไปแปลเป็นบทแปลที่มีความถูกต้องและมีความชัดเจนต่อไป

ในส่วนของการแปลนั้น ผู้แปลกล่าวว่า พยายามที่จะแปลให้ตรงตามต้นฉบับที่สุด แต่ในบางกรณีก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ในสารคดีบางเรื่องอาจจะต้องตัดบทสนทนาย่อยๆ บางส่วนออกเสีย เพราะบางครั้งบทสนทนาเหล่านั้นเป็นเพียงคำอุทาน ดังนั้น หากพิจารณาแล้วว่าในส่วนที่ตัดออกไปไม่ส่งผลต่อเนื้อหาหลักหรือมีผลต่อความเข้าใจของผู้ชมสารคดีก็จะตัดออกเสีย โดยปล่อยให้ภาพบนจอโทรทัศน์ทำหน้าที่บอกเล่าเนื้อหาในตอนนั้นแทน สำหรับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอนี้ ในบางส่วนของบทที่ผู้รับผิดชอบรายการก็จะเป็นผู้กำหนดกรอบการปรับเปลี่ยนมาให้ด้วย เช่น การกำหนดให้เปลี่ยนจากบทสนทนามาเป็นบทบรรยายเสีย เนื่องจากมีทีมงานผู้ทำหน้าที่บรรยายเพียงคนเดียวในขณะนั้น

เมื่อแปลเสร็จ ผู้แปลก็จะลองตรวจกับเทปวิดีโอของสารคดีตอนนั้นๆ ซึ่งในบางครั้ง ผู้แปลเองก็จะได้เทปวิดีโอมาพร้อมบทสารคดีต้นฉบับ แต่ในบางครั้งก็จะได้มาก่อนการบันทึกเทปเสียงพากย์ไม่นาน สำหรับผู้แปลแล้ว ภาพที่ปรากฏในเรื่องบางครั้งก็มีส่วนช่วยในการแปล กล่าวคือในบางส่วนของบทสารคดีต้นฉบับที่มีเนื้อหาคลุมเครือ การตรวจสอบกับภาพในวิดีโอจะช่วยให้ผู้แปลสามารถเลือกใช้ภาษาหรือคำที่จะถ่ายทอดออกมาได้ชัดเจน ถูกต้องมากยิ่งขึ้น จากนั้นผู้แปลก็จะให้ผู้อื่นทดลองอ่านออกเสียงดูเพื่อดูว่า ภาษาที่ใช้นั้นถูกต้อง เข้าใจง่าย ฟังแล้วเป็นภาษาไทยหรือไม่ หลังจากนั้น ก็จะส่งบทแปลสารคดีที่แปลเสร็จแล้วให้กับทางบริษัทผู้รับผิดชอบรายการตรวจดู

ความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการบันทึกเสียงพากย์ต่อไป ซึ่งในขั้นตอนการพากย์นี้ บางครั้งผู้พากย์ก็จะขอแก้ถ้อยคำบางคำ ทั้งนี้ก็เพื่อความสะดวกในการพากย์ออกเสียง

สำหรับภาษาที่เลือกใช้ในการแปลสารคดีนั้น ผู้แปลก็จะเลือกใช้ภาษา คำศัพท์ที่ธรรมดา ฟังแล้วเข้าใจง่ายเป็นหลัก จะไม่ใช่คำที่เป็นทางการหรือเป็นวิชาการจนเกินไปนัก เว้นแต่ในกรณีของชื่อเฉพาะต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้คำทับศัพท์โดยตรง ทั้งนี้เพราะกลุ่มเป้าหมายหลักของรายการก็คือ กลุ่มเยาวชนและกลุ่มบุคคลทั่วไป

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวพรพรรณ โล่ห์ชิงชัยฤทธิ์
วัน เดือน ปี เกิด	21 มิถุนายน 2520
สถานที่เกิด	จังหวัดปัตตานี ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, พ.ศ. 2537-2540 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542-2545 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อ- การสื่อสารและการพัฒนา) วิชาเอก การแปล

EXECUTIVE SUMMARY

Science and technology play a very important role in modern human life. It has enriched our knowledge of human life, the environment, our planet, space and so on. It would indeed be wonderful if we could all possess even the most basic knowledge of science and technology so that we could have a better understanding of the world. One way of achieving this in the wider community is to extensively distribute the knowledge by various means. Television is one media that can be used effectively to disseminate knowledge to the wider community as televisions are in almost every home. Television conveys both sight and sound in ways that can create remarkable and effective learning opportunities.

The “9 SCI” documentary program is broadcast by the Mass Communication Organization of Thailand or M.C.O.T. (channel 9). This program presents documentaries produced by the “Discovery Channel” that have been translated into Thai. As the contents relate to topics of science and technology including scientific technical terms, it is interesting to investigate how the translator translates the technical language into Thai and to ensure the Thai audiences get a clear understanding of the content. It is also important to study the language usage in the Thai version to see whether the translated documentary remains as attractive and entertaining as the original version, which is usually produced in English.

A study of the Thai translation of scientific documentaries has been conducted as a qualitative research. The objectives are to study the techniques of Thai translation as well as the language usage within the documentary. The data was collected from 8 scientific documentaries broadcast between March and May, 2001. The documentaries are: The Ultimate Guide – Snakes, The Ultimate Guide – Dolphins, The Ultimate Guide – Sharks, Raging Planet Tornado, The Ultimate Guide – Octopus, Discover Magazine Fatal Flaw, The Ultimate Guide – Whales, and Discover Magazine Science Detectives.

The techniques of the Thai translations of these scientific documentary programs were divided into two techniques:

- 1) The lexical level translation techniques
- 2) The sentence level translation techniques

1. The lexical level translation techniques

1.1 The techniques of proper noun translations

Proper noun translations were usually simple direct translations which the Thai audience would understand. The exceptions were techniques of transliteration presented in item 1.7 to solve the problematic words or for concepts not found in Thai culture. The techniques of proper noun translation are sub-classified into two types.

1.1.1 Using literal translation

The use of correctly translated English proper nouns enables the audiences to obtain an exact meaning in Thai. This shows that both the English and Thai words mean the same thing.

Example 1

The **mangrove snake** delivers a mild venom through a set of small fangs towards the back of its mouth.

งูปล้องทองจะฉีดพิษจางๆ ผ่านเขี้ยวขนาดเล็กชุดหนึ่งที่อยู่ด้านหลังของปาก

The translator translated the word “mangrove snake” into Thai as “งูปล้องทอง” (mangrove snake)

1.1.2 Using Thai equivalent words

When English proper nouns did not have an exact meaning in Thai, the translator had to find equivalent words to use instead.

Example 2

“Finally, an exhausted and dirty James Randall shows up back at Howard’s front door, where he is taken into by waiting **sheriff’s deputies**.”

ในที่สุด เจมส์ แรนเดลที่สภปรกและเหนื่อยอ่อนก็หวนกลับมาที่บ้านของโฮเวิร์ดและถูกจับกุมตัวไว้ได้โดยผู้ช่วยนายอำเภอที่เฝ้ารออยู่

The translator used the word “sheriff’s deputies” as “ผู้ช่วยนายอำเภอ” (district officer) even though the Thai and English words have a slightly different meaning.

1.2 The techniques of measurement translation

Many forms of measurements appeared in the original documentaries. In order not to confuse the audiences with unusual forms of measurement, they were translated directly into measurements familiar to Thais. The measuring adjustments were divided into 3 types.

1.2.1 Adjustment of currency

Overseas currency was changed into Thai baht so the audience would get a clear understanding of an item value in Thai baht.

Example 3

On the 5th of May in '95, a single hailstorm hit Fort Worth, Texas and did **one point three billion dollars** worth of damage.

เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ปี 1995 พายุลูกเห็บโถมกระหน่ำเข้าไปเมืองฟอ์ต เวิร์ท รัฐเท็กซัส และก่อให้เกิดความเสียหายมูลค่าถึงราว **56,000 ล้านบาท**

The U.S currency “one point three billion dollars” was exchanged into Thai currency as “ราว 56,000 ล้านบาท” (about fifty-six thousand million baht).

1.2.2 Adjustment of weights and measurements

For the adjustment of weights and measurements there was a variety of units in the original versions which were all changed to the metric system. There were 3 sub-classifications of adjustments to weights and measurements as indicated below.

1.2.2.1 Adjustment of distances, length and depth

The imperial measuring units yard and feet were adjusted to the metric system unit เมตร (metres)

Example 4: Distances

From about **one hundred yards**, sharks can begin to detect even the faintest vibrations created by the movements of straggling fish.

จากระยะทางประมาณ **100 เมตร** ฉลามสามารถตรวจพบแม้แต่แรงสั่นเล็กน้อยที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวของปลาที่พยายาหนี (From about one hundred metres, sharks can begin to detect...)

Example 5: Length

Measuring up to **twenty-nine feet** in length, the **green anaconda** is almost ten times longer than the typical corn snake.

อนาคอนด้าเขียวที่มีความยาวเกือบ **9 เมตร**ยาวกว่างูคอร์นเกือบ 10 เท่า (The green anaconda about 9 metres...)

Example 6: depth

All dolphins dive, and some go as deep as **1,000 feet** or more.

โลมาทุกชนิดดำดิ่งไปได้ลึกได้ และบางยังสามารถไปลึกกว่า **300 เมตร** (All dolphins dive, and some go as deep as 300 metres.)

1.2.2.2 Adjustment of speed

Speed was changed from miles per hour to kilometres per hour.

Example 7

Some species can swim for hours on end at speeds of up to **25 miles an hour**, with burst reaching **35**.

บางสายพันธุ์สามารถว่ายน้ำได้นานหลายชั่วโมงด้วยความเร็วมากถึง **40 กม./ ชม.** หรือยามที่ทะยานขึ้นมาอาจมากถึง **56 กม./ ชม.**

“25 miles an hour” was adjusted to “40 กม./ ชม.” (40 kilometres per hour), and “35 miles an hour” was adjusted to “56 กม./ชม.” (56 kilometres per hour)

1.2.2.3 Adjustment of weights

The imperial weights of pounds and ounces were changed to the metric units of grams and kilograms.

Example 8

A **one pound** octopus can lift a **40-pound** aquarium lid.

หมึกยักษ์หนักครึ่งกิโลกรัมสามารถยกฝาปิดแทงค์หนัก **18 กิโลกรัม**ออกได้ง่ายๆ

“one pound” and “40-pound” were changed to be “หนักครึ่งกิโลกรัม”(half kilogram) and “หนัก 18 กิโลกรัม”(18 kilograms).

1.2.3 Adjustment of words associated with time

When translating the time of an event, the translator also needed to incorporate an element of Thai culture into the translation because in Thai several different words can be associated with the time of the day depending on the occasion.

Example 9

As darkness fell, the couple decided to pull off into a rest area, and spend the night in their car. It was **around 11 p.m.**

เมื่อความมืดโผล่ตัวลงมา ทั้งคู่ตัดสินใจที่จะจอดพักที่จุดพักรถและนอนค้างคืนในรถ มันเป็นเวลาประมาณ 5 ทุ่ม

The example above shown that the translator used the word “ประมาณ 5 ทุ่ม” to represent the word “around 11 p.m.”

In Thai, there are several different words associated with time for example “โมง” (Mong) represents the day time from 7 a.m. to 11 a.m., while “ทุ่ม” (Toom) represents the night time from 7 p.m. to 11 p.m. “โมง” and “ทุ่ม” begin from 7 o'clock which is called 1 โมง/ทุ่ม, 8 o'clock is called 2 โมง/ทุ่ม and so on. So, in the example above “around 11 p.m.” was translated as “ประมาณ 5 ทุ่ม”.

1.3 The technique of including additional explanatory words and phrases

In order to clarify problematic words and to ensure that the audiences receive information clearly, the translator sometimes adds explanatory words and phrases.

Example 10

In term of the compositional architecture of this painting, we, we can understood how Leodano really, ah, revolutionized the, the representation of the **Trinity**.

ในด้านโครงสร้างขององค์ประกอบศิลป์ในขานี้ เราสามารถเข้าใจได้ว่าจริงๆ แล้วลีโอนาโดพยายามที่จะปฏิบัติตัวแทนของตรีเอกานุภาพ คือประกอบด้วยพระบิดา พระบุตร พระจิต

“Trinity” is a Christian terminology. The translator assisted the audiences to understand the concept of “Trinity” by translating it into Thai as “ตรีเอกานุภาพ” and then adding the phrase “คือประกอบด้วยพระบิดา พระบุตร พระจิต” (consists of Father, Son and Holy Spirit).

1.4 The technique of word and phrase deletion

The technique of word and phrase deletion was employed in cases with repetitive words and phrases appearing in a sentence.

Example 11

Growing up to one hundred feet, and weighing as much as one hundred and ninety tons *or three hundred eighty thousand pounds.*

ด้วยลำตัวที่ยาวกว่า 30 เมตร และน้ำหนักมากถึง 190 ตัน

The phrase “one hundred and ninety tons” and “or three hundred eighty thousand pounds” mean the same thing. The translator wanted to shorten the sentence as well as adjust the weight measurements so the phrase “or three hundred eighty thousand pounds” was deleted.

1.5 The technique of generalization

The translator decided to use the technique of generalization in order to avoid presenting too much detail.

Example 12

And this is where we can see *temperatures up to eleven, twelve hundred degrees.* So we get a dramatic chimney effect almost like a blast furnace.

และตรงนี้ที่เราเห็นอุณหภูมิสูง เราจึงพบสภาพของปล่องไฟเช่นเดียวกับเตาเผา

The translator ignored the detail of the exact temperature by generalizing the phrase “temperatures up to eleven, twelve hundred degrees” with “อุณหภูมิสูง”(high temperatures).

Example 13

Off the coast of Baja, California, **blue and fin whales** hunt for food.

นอกชายฝั่งเมืองบาฮา รัฐแคลิฟอร์เนีย วาฬหลายชนิดกำลังออกหาอาหาร

“Blue and fin whales” was replaced by the generalized word “วาฬหลายชนิด”(several kind of whales).

1.6 The techniques of substitution of “a quarter of” with nouns

The translator substituted “a quarter of” by either using percentages or numbers.

Example 14 When “a quarter of” was not followed by an amount, it was changed to percentages.

Venom and fangs are found in only **a quarter of all known snakes**.

พิษและเขี้ยวถูกพบในงูประมาณ 25% (venom and fangs are found around 25% of all known snakes)

Example 15 When “a quarter of” was followed by an amount of something, it was replaced by numbers.

It carries in its armament less than two-thousandth of an ounce of venom, with potency that could kill **a quarter of a million mice**.

อาวุธป้องกันตัวของมันคือพิษร้ายที่มีอยู่น้อยนิด แต่สามารถฆ่าหนูได้มากกว่า 250,000 ตัว (Its armament is very little venom, with potency that could kill 250,000 mice.)

1.7 The techniques of transliteration

The translator used the transliteration technique when translating scientific technical terms as it enabled the audiences to receive the exact information found in the original documentary. Sometimes, the translator continued using transliteration even though she could have translated or used equivalent Thai words. This was because some transliterated words are well known among Thais and there would be no difficulties for the audience in understanding the meaning. There were 4 sub-types of transliteration techniques the translator used.

1.7.1 Transliteration of untranslatable words

In this study, untranslatable words were mostly confined to animal species and scientific equipment, which had no equivalent Thai meaning so the technique of transliteration was employed.

Example 16

Diving two thousand feet to the ocean floor, the pressurized submersible catches **Oxynotus caribbaeus** in its lights.

เมื่อดำลึกลงไป 600 เมตรถึงพื้นมหาสมุทร ขานดำน้ำก็สามารถฉายแสงลงไปยังร่างของเจ้าออกซิโนตัส คาริบเบอัสได้

The above example showed that the translator transliterated the name of animal “Oxynotus caribbaeus” directly as “ออกซิโนตัส คาริบเบอัส”.

1.7.2 Transliteration of translatable words

The translator used transliteration despite being able to translate some foreign words into Thai. Most of these words are commonly known among the Thai audiences so they were able to understand the meaning.

Example 17

In the wind tunnel Davies simulates the air moving through Piper Alpha on that fateful night. Then he **pumps** gas into the model at different points trying to trip the alarms.

ในท่อลม เดวีส์ได้จำลองการเคลื่อนไหวของอากาศผ่านอัลฟา ไพเปอร์ในคืนนั้น จากนั้นเขาก็ปั๊มก๊าซเข้าไปในแบบจำลองที่จุดต่างๆ เพื่อพยายามให้สัญญาณร้อง

The word “pumps” could be translated into Thai as “สูบ”(soop), but the translator still transliterated it directly as “ปั๊ม” (pump) as this sounds closest to the English word “pumps”

1.7.3 Transliteration and addition of explanatory words and phrases

Transliteration with additional explanatory words or phrases was used when the translator wanted to ensure problematic words or phrases were understood. While attempting to achieve this, the translator sometimes included both translated and transliterated words which caused overly long sentences.

Example 18

They use their **flippers**, dorsal fin, beak, and tongue to investigate their surroundings.

พวกมันใช้ฟลิปเปอร์หรือครีบอก ครีบท้อง จมอยปากและลิ้นในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมโดยรอบ

The meaning of the word “flippers” is “ครีปอก”(kleep-ok). But the translator translated the word by using both the transliterated and the translated words together as “ฟลิปเปอร์หรือครีปอก”(Flipper or kleep-ok)

Example 19

Treads (of tyres) are made up of geometric shapes called **pitches**.

ดอกยางนั้นประกอบขึ้นจากรูปทรงเรขาคณิตเรียกว่า **พิกซ์หรือดอกยางหยาบที่มีลักษณะเป็นบั้งๆ**

For the example 19, the explanatory phrase “หรือดอกยางหยาบที่มีลักษณะเป็นบั้งๆ”(or rough geometric shapes of tyre surface) was used to clarify the meaning of “pitches”, to ensure the audiences understood what “pitches” are.

1.7.4 Transliteration of the noun or the modifier

The researcher found that in this transliteration the translator used two techniques. One was translating the noun and transliterating the modifier as presented in the example 20. The other was translating the modifier and transliterating the noun as shown in the example 21. The translator then rearranged the words into the Thai lexical structure of the noun first followed by modifiers.

Example 20

A specialized apparatus called the **Jacobson’s organ** is found in all reptiles.

อุปกรณ์พิเศษที่เรียกว่า **อวัยวะเจคอบสัน** พบได้ในสัตว์เลื้อยคลานทุกประเภท

The noun “organ” was translated into “อวัยวะ”, and the modifier “Jacobson’s” was transliterated directly as “เจคอบสัน”. So, it was translated in Thai as “อวัยวะเจคอบสัน” (organ Jacobson’s).

Example 21

So an old painting is like an archaeological find a **time capsules** embedded in canvas.

ดังนั้นภาพวาดเก่าจึงเป็นเหมือนการค้นพบทางโบราณคดี **แคปซูลกาลเวลา** ที่ฝังตัวอยู่บนผืนผ้าใบ

The noun was transliterated directly as “แคปซูล”(capsule), and the modifier was translated into “กาลเวลา”(time). So, it was translated in Thai as “แคปซูลกาลเวลา”(capsule time).

1.8 The techniques of translation of pronouns in conversations

In the translated programs it was found that the contents of the documentaries were presented to the audiences in both the conversation and narration forms. The translator therefore required two translation techniques, one to maintain the conversational style and another to adjust the narrative style within the documentary.

1.8.1 Maintaining the pronouns in conversations

The first technique for translating conversational sentences was to maintain the pronouns used in conversations where the documentary was presented in the first person point-of-view.

Example 22

You, run. Get in the woods! Run! Don't look back. **I'll** kill **you**!

แก วิ่งไป เข้าป่าไป วิ่งไป อย่าหันกลับมาละ ฉันฆ่าแกแน่

The pronoun “You” and “I” in the original version was translated into Thai pronouns “แก”(gae) and “ฉัน”(chun) respectively.

1.8.2 Adjusting the pronouns and changing the conversation into narration

Instead of directly translating the English conversation into Thai conversation, the documentary could also be modified into a narrative style. In this case the documentary was changed to a third person point-of-view, and sentences rearranged without ignoring any important information. The translator then inserted the names of the speaker and the word “กล่าวว่า” or “บอกว่า” (said that or told that) to identify the person who was talking.

Example 23

This is the size of the shark that got **me** in 1963. It is, ah, about a ten-footer and, ah, only a, quite a juvenile shark. Whereas over here on the wall you have got a much, much larger shark, a seventeen footer which, if that one had a grabbed hold of **me**, it would have easily torn **me** in half.

ฟ็อกซ์ กล่าวว่า นี่คือฉลามขนาดเท่ากับตัวที่กัดเขาในปี 1963 เป็นฉลามรุ่นเยาว์ ยาวประมาณ 3 เมตร แต่ตรงผนังนี้คือฉลามที่มีร่างกายใหญ่โตกว่ามาก ประมาณ 5 เมตร ซึ่งถ้าหากว่ามันจับร่างเขาได้ละก็ มันคงจะฉีกร่างออกครึ่งหนึ่งได้ง่ายดาย (Fox said that this was the size of the

shark that bit him in 1963. It was a 3-metre juvenile shark. Whereas on the wall was a much larger shark, about 5 metres, which if it had grabbed him would have easily torn him in half.)

The translator changed pronoun “me” into “เขา”(him) and rearranged the sentences to make them simpler for the audience.

2. The sentence level translation techniques

2.1 The techniques of structural adjustment

As Thai and English language structures are rather different, the translator had to overcome the linguistic and cultural interference in the Thai version by adjusting the text. In most cases the result was a reduction in the amount of text.

2.1.1 Using concise sentences

In cases where sentences were too long to be translated literally, the translator made them more concise.

Example 24

These are the colors of danger. They belong to the poisonous coral snake.

นี่คือสีอันตรายของงูคอรัล

The translator blended these two English sentences into one Thai translated sentence as “นี่คือสีอันตรายของงูคอรัล”(These are the dangerous colors of the coral snake). The translated sentence remained true to the original meaning found in the two English sentences.

2.1.2 Generalization complex sentences

In cases where the sentences were too long or too complex to translate them literally, the translator generalized them to make them simpler.

Example 25

It has a spine in its tail, which is completely unique to that genus, which it vibrates in the stick or leaves to produce a, a warning sound like a rattlesnake.

มีจงอยหางใช้ในการเข่าหรือส่งเสียงเตือนเช่นงูหางกระดิ่ง

The translated sentence would have linguistic interference if translated literally as the original contained too many modifier phrases. So, it was generalized to Thai as “มีจงอยหางใช้ในการเข่าหรือส่งเสียงเตือนเช่นงูหางกระดิ่ง” (It has a spine in its tail to produce a warning sound like a rattlesnake)

2.2 The technique of changing a sentence from a question to a statement

In the study when interpreting the meaning of interrogative sentences, it was found that the translator would change these into an affirmative form when the narrator did not really intend to ask a question.

Example 26

In this example the audience are asked about dolphins.

Are they friendly? Are they sociable? Are they trainable?

This was translated to

พวกมันเป็นมิตร และมีสังคม ฝึกได้ (They are friendly. They are sociable. They are trainable.)

Example 27

In this example, a dog was asked.

Can I comb you a little bit?

which was translated to

ขอหวีขนให้หน่อยนะ (Let me comb (your hair) a little bit.)

2.3 The technique of sentence deletion

The translator decided to use the technique of sentence deletion when the deleted sentence gave the same meaning or repeated the same information. In general, the translator avoided using the excessive detail that appeared in the original documentary. This loss of detail sometimes resulted in the Thai audience gaining less information from the documentary.

Example 28

Giant squid truly are gigantic, huge animals. For example, the largest ever measured from tip of tail to tip of the tentacles, is about 18 meters in total length. **That's the length between the**

pitcher's mound and home plate on a baseball field. And the largest ones would weigh 1,000 perhaps even 2,000 pounds.

หมึกหอมยักษ์นั้นมีขนาดใหญ่เหมือนหีมา ตัวอย่างเช่นที่เคยวัดมาจากปลายหางจรดปลายหัววัดประมาณ 18 เมตร และตัวใหญ่ที่สุดอาจมีน้ำหนักราว 450-900 กก.

“That’s the length between the pitcher’s mound and home plate on a baseball field” was deleted, as the translator did not want to use the length of a baseball field as a comparison.

2.4 The techniques of passive voice translation

In the Thai language, passive voice is generally used to present negative meaning while English passive ones can be used to express both negative and positive meaning. In Thai active sentences are usually used to convey positive or moderate meaning. There were two techniques of passive voice translation being used in the scientific documentary program as stated below.

2.4.1 Translation of an English passive sentences into a Thai passive sentences

Example 29

The house moved at least a hundred yards, maybe a little more and up and down the road, all over, there was nothing left. Everything **was destroyed**.

บ้านถูกพัดไปไกลหลายร้อยเมตร ไปมาไปมาอยู่อย่างนั้นจนไม่มีอะไรเหลือ ทุกอย่างถูกทำลายหมด

“was destroyed” is passive in the English sentence, therefore the translator translated it as “ถูกทำลาย” (took-tum-lai = was destroyed) to make it passive in a Thai sense.

2.4.2 Transforming of an English passive sentences into a Thai active sentences

Example 30

She **was killed** by strangulation, and her body had been left in plain view.

เธอตายเนื่องจากถูกรัดคอแล้วทิ้งร่างไว้ในที่โล่ง

The translator changed the English passive verb “was killed” to the Thai equivalent word “ตาย” (tai = die) instead of translating directly to “ถูกฆ่า” (was killed)

Example 31

His letter **was read** by staffer, Kate Germond.

เคท เจอร์มอนเป็นผู้อ่านจดหมายของเขา (Kate Germond read his letter.)

The sentence was rearranged by placing “Kate Germond” at the beginning of the sentence and making her the subject of the translated sentence.

2.5 The technique of rearranging words and phrases in sentences

In translating scientific documentary programs, the translator sometimes rearranged words and phrases to make the Thai translated sentences concise, clear and easy to understand.

Example 32

A mixture of proteins, venom can destroy tissue or attack nerve and muscle function.

พิษเป็นส่วนผสมของโปรตีนหลายชนิดสามารถทำลายเนื้อเยื่อหรือโจมตีระบบประสาทและกล้ามเนื้อได้ (Venom is a mixture of proteins which can destroys tissue or attack nerve and muscle function.)

In the Thai sentence, “A mixture of proteins” and the subject “venom” were rearranged to make the sentence easier to understand.

Example 33

Actually, echolocation is less like vision and more like touch.

อันที่จริงเอคโคโลเกชั่นนั้นเปรียบเหมือนการสัมผัสมากกว่าการมองเห็น (Actually, echolocation is more like touch and less like vision.)

“more like touch” was positioned before the phrase “less like vision”.

Example 34

Cuttlefish camouflage is the specialty of Dr. John Messenger.

ดร.จอห์น เมสเซนเจอร์เชี่ยวชาญเรื่องการพรางตัวของหมึกกระดองเป็นพิเศษ (Dr. John Messenger specialty is cuttlefish camouflage.)

The sentence was rearranged in order to make it be clearer in Thai by transforming the object of English sentence “Dr. John Messenger” to be the subject in the Thai sentence.

2.6 The technique of word addition

Additional words added in sentences were most often verbs. They were used to join two clauses.

Example 35

The Amazon and its tributaries, the world's largest river system, stretch nearly 4,000 miles, and flow through nine countries.

แม่น้ำอะเมซอนและแม่น้ำที่แตกแขนงออกไปเป็นระบบแม่น้ำที่ใหญ่ที่สุดทอดยาวไปไกลเกือบ 6,400 กิโลเมตรและไหลผ่าน 9 ประเทศ

Word “เป็น”(meaning “be”) was added to link two clauses together.

Example 36

A close relative of today's great white but twice its size, Carcharodon megalodon, was perhaps the largest of all predatory fish.

ญาติสนิทของฉลามขาวที่ยิ่งใหญ่ แต่มีขนาดใหญ่กว่ามันถึงสองเท่าที่เรียกว่า คาคาโรดอน เมกาโลดอนอาจเป็นปลานักล่าที่ขนาดใหญ่ที่สุด

Word “ที่เรียกว่า”(meaning “call”) was added as a prefix to introduce the proper noun “Carcharodon megalodon”.

2.7 The techniques of adjustments of a single word into phrase or sentence

Sometimes in the English language just one word can represent a whole sentence. If used in the correct context the single word is understandable. This is not practical in Thai, so the translator has to make the words more informative and clear by including additional words, phrases or sentence.

Example 37

Sometimes we find a large female mating with small males **and vice versa**.

บางครั้งก็มีงูเพศเมียขนาดใหญ่ที่ผสมพันธุ์กับเพศผู้หลายตัวและในทางกลับกันงูเพศผู้ตัวหนึ่งก็สามารถจะผสมพันธุ์กับงูเพศเมียได้หลายตัวเช่นกัน

The translator adjusted word “and vice versa” into a Thai sentence “และในทางกลับกันงูเพศผู้ตัวหนึ่งก็สามารถจะผสมพันธุ์กับงูเพศเมียได้หลายตัวเช่นกัน”. (and vice versa a large male can mate with several females)

Example 38

In the program discussing dolphins echolocation. The audience was told

It's as good as vision. In some ways, **better**.

มันดีเยี่ยมเทียบได้กับการมองเห็นหรือบางทีอาจดีกว่าเสียด้วยซ้ำ

“Better” was adjusted into phrase as “อาจดีกว่าเสียด้วยซ้ำ”. (even better)

2.8 The techniques of translation of English tenses

Techniques of translation were used to transfer various tenses that are commonly used in English sentences into Thai.

2.8.1 Adding the Thai word “กำลัง”

The translator added “กำลัง” in order to convey the meaning of present continuous tense into Thai.

Example 39

Herpetologist Harry Greene **is working** to dispel the myth of snakes as murderous monsters.

ผู้เชี่ยวชาญเรื่องงู แฮร์รี่ กรีน กำลังทำงานเพื่อขจัดความเชื่อที่ว่างูคืออสูรกายเพชฌฆาต

The translator added “กำลัง(kum-lung)+verb” to show the present continuous tense stated in English version.

2.8.2 Adding the Thai word “ได้”

“ได้” was added to convey present perfect tense in Thai. However this did not always make the translated sentences any clearer.

Example 40

And experiments **have shown** that sharks are particularly attracted to lower frequency sounds, like the ones made by this speaker.

และการทดลองได้แสดงให้เห็นว่า จลานั้นจะชอบเสียงความถี่ต่ำเป็นพิเศษ เช่นเสียงจากลำโพงนี้

“ได้(dai)+Verb” was added to give present perfect tense in the Thai version.

2.8.3 Adding the Thai word “เคย”

Word “เคย”(koey) was added to indicate past tense.

Example 41

Once, all life **was** in the oceans.

ครั้งหนึ่งทุกชีวิต**เคย**ถือกำเนิดขึ้นมาในทะเล

2.9 The technique of subject omission

Some words were considered repetitious if put in the translated version, so the translator omitted them, but still maintained the main idea of the sentence.

Example 42

Their eyes are really fascinating. **They** are the largest eyes in the animal kingdom, about the size of a volleyball.

ดวงตาของมันน่าทึ่งมาก เป็นตาขนาดใหญ่ที่สุดในอาณาจักรสัตว์ ประมาณเท่ากับลูกวอลเลย์บอล

The subject “They” was omitted in Thai version.

Example 43

He was tall and **he** was a large man.

เขาสูงและก็ตัวใหญ่ (He was tall and large)

As the two sentences “he was tall” and “he was a large man” were referred to the same person the translator deleted the subject in the second sentence.

Conclusion

From both the lexical and the sentence level translation techniques, the translators aimed to find a solution to problematic words, sentences, and language structures so that Thai people would understand the translation in a concise and clear manner. At the lexical level, the techniques of transliteration were significantly employed to solve the problems associated with scientific or technical terms. At the sentence level, the structural adjustment, namely: using concise sentences and generalization complex sentences were most commonly used, moreover passive sentence translations were also employed. In a documentary program, narration and pictures have to work harmoniously so there are fixed limits in time that are available for narration. Therefore, the

techniques of lexical and sentence translation often condensed long sentences to meet the time constraints without ignoring any important details contained in the original version. Sadly, it was also found that the language used in the Thai version was rather plain compared with some of the imaginative and comparative words used in the English version. As a result the Thai translated documentary tended to be less interesting and less entertaining.

Recommendation for further studies

As the research was focused only on studying Thai translation of scientific documentary programs, it would be advantageous if those interested in studying translation could consider researching:

- 1). Other scientific documentary programs in different media in order to learn more translation techniques, and develop guidelines for translating scientific documentary programs.
- 2). The translation techniques used for scientific articles found in magazines, etc.
- 3). The translation techniques used in other types of television documentary programs such as travel or biography features.